

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

XI. GENEL KURUL
12,13,14 OCAK 1978-ANKARA

BAŞKANLIK RAPORU
VE
YÖNETİM KURULU ÇALIŞMA RAPORU

T Ü R K İ Y E B A R O L A R B İ R L İ Ğ İ

XI.GENEL KURUL

12-13-14.OCAK.1978-ANKARA

B A Ş K A N L I K R A P O R U

VE

Y Ö N E T İ M K U R U L U Ç A L I Ş M A R A P O R U

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ XI.OLAĞAN GENEL KURUL
G Ü N D E M İ

Toplantı Tarihi:12-13-14.Ocak.1978
Toplantı Saati :10.00
Toplantı Yeri :Devlet Su İşleri Ge-
nel Müdürlüğü Toplan-
tı ve Konferans Salo-
nu.

- 1-Yoklama,
- 2-Birlik Başkanının toplantıyı açışı,
- 3-Bir Başkan, bir Başkan Vekili ve iki Üyeden kurulu Genel Kurul Başkanlık Divanı seçimi,
- 4-Saygı duruşu,
- 5-Ankara Barosu Başkanının konuşması,
- 6-Meslekte 40 yılı aşkın görev yapanlar ile TBB.organlarında görev yapmış olanlara plâket verilmesi,
- 7-Başkanlık Raporu ile Birlik Yönetim Kurulunun 1977 yılı çalışma raporu, blânço, gelir-gider ve giderlerin bütçe ile mukayese tablolarının ve Denetleme Kurulu Raporunun okunması ve görüşülmesi,
- 8-1977 Yılı çalışmalarından dolayı Birlik Yönetim Kurulunun ibrası,
- 9-Ankara'dan başka illerden seçilen üyelere Avukatlık Yasasının 112/2 maddesi uyarınca ödenecek yolluk, ikâmet ve diğer zorunlu giderlerin tesbiti,
- 10-Birliğin malî durumu ve Barolardan alınacak TBB.keseneklerinin tesbiti ve ödeme sürelerinin belirlenmesi,
- 11-1977 Yılı bütçesi ile Bütçe Yönetmeliğinin sunulması, görüşülmesi ve kabulü,
- 12-Meslek Kurallarınının 27.maddesine iki fıkra eklenmesine ilişkin Yönetim Kurulu önerisi,
- 13-Seçimler
 - a-TBB.Başkanı seçimi,
 - b-TBB.Yönetim Kurulu için süresi biten 5 asıl, 5 yedek üyenin seçimi,
 - c-TBB.Disiplin Kurulu için 7 asıl 7 yedek üyenin seçimi,
 - d-TBB.Denetleme Kurulu için 3 asıl ve 3 yedek üyenin seçimi,
 - e-TBB.Sınav Kurulu için 3 asıl ve 3 yedek üyenin seçimi,
- 14-Yerli ve yabancı kongrelere gidecek delegelerin seçilmesi veya bu konuda Yönetim Kuruluna yetki verilmesi,
- 15-Gelecek Olağan Genel Kurul toplantısının zaman ve yerinin saptanması,
- 16-Dilekler,
- 17-Birlik Başkanının kapanış konuşması.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU

Başkan	: Av.Faruk EREM	ANKARA
Başkan Yardıncısı	: Av.Osman KUNTMAN	İSTANBUL
Başkan Yardıncısı	: Av.Enver ARSLANALP	İZMİR
Genel Sekreter	: Av.Fehmi ÖZÇELİK	ANKARA
Sayman Üye	: Av.İlhan KUTAY	ANKARA
Üye	: Av.Emin BALTAOĞLU	İSTANBUL
Üye	: Av.Vedat BURCUOĞLU	BALIKESİR
Üye	: Av.Ziya BİLGE	ADANA
Üye	: Av.Hilmi BECERİK	AYDIN
Üye	: Av.İhsan SARAÇLAR	SAMSUN
Üye	: Av.Azmi SOYDAN	İSTANBUL

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ DİSİPLİN KURULU

Başkan	: Av.Fadıl ALTOP	İSTANBUL
Üye	: Av.Şen'i ÜGE	İSTANBUL
Üye	: Av.Davut SELÇUKİ	AYDIN
Üye	: Av.Ayhan EROL	ANKARA
Üye	: Av.Hasan Basri GÜDER	İZMİR
Üye	: Av.Mustafa GÜRAY	ZONGULDAK
Üye	: Av.Mahver ÖZTOP	MERSİN

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ DENETLEME KURULU

Üye	: Av.Jülide YUMLU	İZMİR
Üye	: Av.İlhami GÜVEN	ANKARA
Üye	: Av.Doğan İLERİ	BOLU

İ Ç İ N D E K İ L E R

BÖLÜM	K O N U	SAHİFE
	BAŞKANLIK RAPORU	1-8
	YÖNETİM KURULU ÇALIŞMA RAPORU	9-10
I	TOPLANTILAR	
	1-Sosyal Güvenlik Hukuku	11
	2-Birliğin Kuruluş Yıldönümünü Kutlama	12-16
	3-Adli Yılın Açılışı	16-17
	4-Türk Hukuk Bilişim Kurumu Yasa Tasarısı Üzerinde Birlikçe Yapılmakta Olan Çalışma	18-19
	5-Yeni Bir Kira Yasası Üzerinde Yapılmakta Olan Çalışma	19-20
	6-"Türkiye'de Kıyı Rejimi" Konulu Sempozyum	20
	7-24 Temmuz Basın Bayramı Dolayısıyla TBB. Başkanı Faruk Eron'in Yönetim Kurulu Adına Bildirisi	20-22
II	BAROLARLA İLİŞKİLERİMİZ	
	- Salt Çoğunluk	23
	- Baro Başkanlığı	23
	- Protokol	23-24
	- Avukatlar Odası	24-25
III	YASAMAYA İLİŞKİN ÇALIŞMALAR	
	1-Medenî Kanun	26-27
	2-Savunma Hakkını Kısıtlayan Hükümlerin Kaldırılması	27-32
	3-Bankalar Kanunu	32-41
	4-TRT Kanunu	41-48
	5-"Yasa Kütüğü" Önerisi	48-49
	6-DGM	49-51
	7-Adli Zabıta	51-57
	8-141, 142 ve 163.Maddeler	57-66
IV	ŞİDDET OLAYLARI	
	1-Devlet Başkanına Başvurulması	67-70
	2-Senato Araştırma Komisyonu	71-75
	3-Somut Olaylar	75
V	KINAMA GÜNÜ	
	1-Kınama Kararının Yönetim Kurulunca Uygulanması	76-78
	2-Barolarımızın Tuturu	78
	3-Meslektaşlarımızın Tuturu	78
	4-Adalet Bakanlığının ve Savcılıkların Görüşü	78-80
	5-Yargı Mercilerinin Kararları	80-82

<u>BÖLÜM</u>	<u>K</u>	<u>O</u>	<u>N</u>	<u>U</u>	<u>SAHİFE</u>
VI	HÂKİM-SAVCI-AVUKAT İLİŞKİLERİ				
	1-Münferit Başvurular				83
	2-Genel Değerlendirme				83-87
	3-Tutanaklar				87-88
	4-Yüksek Hâkimler Kurulu Genelgeleri				88-94
VII	AVUKATLARIN HAK ve ÖDEVLERİ				
	1-Avukatların Sosyal Güvenliği ile İlgili Çalışmalar				95
	2-Kamu Kesimi Avukatlarının Sorunları				96-108
	3-Fotokopilerde Harç Konusu				109
	4-Posta Çeki Kullanılması				109-110
	5-Hukuk Bürosu Deyimi				110
	6-Ceza Davalarında Depo Parası				110-111
	7-Vokâletnanelere İlişkin Konular				111-112
	8-Dava Takipçiliği Konusu				112
	9-Levhadan Geçici Silimmeler				113
	10-Takip İzni				113
	11-Pul Eksikliği				114
	12-Avukatlar Hakkında Hazırlık Soruşturması				114
	13-Ruhsatnaneler				114
	14-Sanık Müvekkillerle Görüştürülme Konusu				115
VIII	MESLEK KURALLARINA BİR MADDE EKLENMESİ KONUSUNDA YÖNETİM KURULU ÖNERİSİ				116-126
IX	DIŞ İLİŞKİLER				
	1-IBA Toplantısı				127
	2-Milletlerarası Af Örgütü				127-128
	3-"Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı Son Sencdi"				128-135
	4-Uluslararası Yargıçlar Merkezi'nin Perugia'da Düzenlediği Toplantı				135-147
X	BARO KESENKLERİYLE İLGİLİ ANAYASA MAHKEMESİ KARARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR				148-151
XI	BİRLİĞİN MALÎ DURUMU				
	1-Birlik Kesenekleri				152-157
	2-Ölüm Yardımı Sandığının Durumu				157-178
XII	BİRLİĞİN İÇ ÇALIŞMALARI				
	1-TBB.Yönetim Kurulu Çalışmaları				179
	2-TBB.Disiplin Kurulu Çalışmaları				179-180
	3-TBB.Sınav Kurulu Çalışmaları				180-181
	4-Birlik Yayınları				181-183
	5-Sekreteryaya Çalışmaları				183-185
	6-Barolara Kayıtlı Avukat Sayısı				186-187
XIII	İLKE KARARLARI				188-190
	- Sonuç				191

BAŞKANLIK RAPORU

Değerli Delege Arkadaşlarım,
Aziz Meslekdaşlarım

Yönetim Kurulu Raporundan ayrı olarak, Avukatlık Yasası uyarınca, Başkanlık Raporu sunmak gereğini yerine getirirken bu yıl da değerli katkılarını esirgemeyen Yönetim Kurulu Üyesi arkadaşlarıma, huzurunuzda teşekkürü borç bilirim.

Yönetim Kurulu, Başkanlıkla tam bir uyum içinde görevini sürdürmüştür. Yönetim Kurulumuzun her kararına daima derinliğine bir inceleme yapılabilmiş, özellikle ilke kararları büyük emek ürünü olabilmıştır.

Bu yılki Başkanlık Raporunun konusu olarak Birliğimize yönelik yermeleri ve bunlar karşısındaki düşüncelerinizi takdirlerinize arzettiği uygun bulduk.

Türkiye Barolar Birliğine yönelik yermelerin başında Birliğin "siyaset yaptığı", "siyasetle iştigal yaşağına karşı geldiği" savları yer almaktadır. 1977 yılında bu savlara özellikle Genel Kurulca verilen "Yargı Kararlarının Uygulanmamasına Kınam Günü" ve bu kararın uygulanması döneminin rastlanması, ayrıca "yasalarımızın demokrasiye aykırı hükümlerden arınması" çabaları çeşitli suçlamalara neden olmuştur.

Bu savlar dikkatle izlenmiş, haklı yönü olup olmadığı üzerinde durulmuş, "siyaset suçlaması" nı yapan odakların siyasetin içinde, çoğunlukla görevli, kişi ve kuruluşlar olduğu saptanmıştır. Bu nedenle içtenlikten irak bu yermeler karşısında Birliğin genel yürüncesinde hiç bir düzeltme düşünülmemiştir. Bununla beraber, şimdiye kadar Genel Kurullarımızda ortaya atılan istekler, verilen kararlar, talimatlar, bildirimler, Birliğimizin belli bir anlayış içinde yerini göstermiştir. Bu anlayış, "Hukukun Üstünlüğü" kavramının gelişmeye açık, tutucu olmayan, dinamik niteliğinden kaynaklanmaktadır. Bu "temel ilke" Birlik Genel Kurullarının birbiri ile çelişkiye düşmemesini sağlamış, bir evvelki Genel Kurul bir sonrakine yeni bir güç, yeni bir atılım getirebilmiştir.

1976 Ortalarından başlayıp 1977 yılını da kaplayan haksız, bilgisiz, -zaman zaman seviyesiz- yermelerin kökenini ortaya koyabilmek için aşağıdaki düşüncelerin açıklanması (kısmen tekrar da olsa) faydalı görülmüştür:

1) Gelişen Demokrasi Kavramı İçinde TBB.nin Yeri: Bütün siyasal rejimler, çağımızda, köklü değişme ve gelişme içindedir. Demokrasiler bunun dışında değildir. Bu değişmeler "Diyalektik kuralları"na uygunluk gösteriyor. O halde TBB. hangi akıma veya karşıt akıma katılacaktır?

Bu açıdan Türkiye Barolar Birliğinin "Genel tutum"u üzerinde durulmak zamanı gelmiştir. Her biri dört senelik iki dönemle Birliğimiz sekizinci yılını doldurdu. İlk dönem kuruluş çabaları ile geçmiş, ikinci dönemde Birliğin "Kamu Kurumu" niteliğinde "fikirce baskı gurubu" görünümü yoğunlaşmıştır.

İkinci dönemde, bu nedenle TBB'ne yönelik yermelerde de aynı oranda yoğunlaşma saptanmıştır.

Bütün rejimlerde olduğu gibi batının çoğulcu-özgürlükçü demokrasi anlayışında da farklılıklar görülür. Ayrıca demokrasilerde bir de gelişme süreci vardır. O halde biz demokrasinin hangi anlayışını benimsemiş durumdayız ve demokratik gelişmenin neresindeyiz? TBB.nin demokratik düzen içinde yeri neresidir? Ancak bu soruların yanıtlanması ile TBB'ne yöneltilen yermelerin haklılığını veya haksızlığını saptayabiliriz.

Yönetim Kurulu Bildirisinde açıklandığı üzere: Ayrıntıları bırakırsak çoğulcu-özgürlükçü demokrasilerde, birbirine karşıt iki anlayışa rastlanır. Bunları şöylece isimlendirebiliriz: "Oya indirgeli demokrasi anlayışı", "sürekli-katılımlı demokrasi anlayışı".

Bu iki anlayıştan hangisi benimsenirse TBB.nin tutumuna ilişkin "değer kanısı" onunla bağlantılı olacaktır.

a) Oya indirgeli demokrasi anlayışı: Bu anlayışa, diğerinden daha evvel rastlanmıştır. "Rousséau, her türlü menfaatin temsilini, genel iradeye zarar verecek özel iradelerin belirtisi olarak görmüştür. Fransız devriminde çıkarılan 1791 tarihli Le chapelier kanunu, Rousseau'nun demokrasi anlayışından esinlenerek, Devletle birey arasında yer alan bütün (ara kuruluşlar)ı ortadan kaldırmıştı" (Özbudun).

Görüldüğü üzere bu anlayış içinde ara kuruluşlar gereksiz, hatta milli iradeye zararlıdır. Halk, oyları ile yönetimi seçer. Buna, halkın hak tarafından yönetimi (=halk iktidarı) denemez. Bu anlayış içinde "demokrasiyi tanımlamak için (halk tarafından yönetim) yerine, sadece (halk tarafından kabul edilen yönetim) demek daha doğru olur" (Kapani).

Politika alanının dar tutulmasını, tekelleştirilmesini daha uygun bulan siyasal akımlara her memlekette rastlanır. Bu akım "kamu niteliğindeki meslek kuruluşları" nı gereksiz sayar, onları siyaset yapmakla suçlar.

Bu anlayış amacına uygun düşecek önlemlere başvuracaktır. "Lüks Anayasa" (=Demokrasinin fazlasının zararlı olduğu) deyiminin altında yatan bu anlayıştır. Meslek kuruluşları, "politikadan arındırmak" bahanesi ile etki dışı bırakılacak, loncaleştirilecek, özgürlükler kısıtlanacaktır. Çünkü "Hükümet icraatı" ve kararları için halkın siyasal etkenliğinin en dar ölçüde tutulmasında yarar vardır. Memleket başka türlü yönetilemez(!).

b) Sürekli katılımlı demokrasi anlayışı: Bu anlayış, daha gelişmiş demokrasi anlayışıdır, oya indirgeli anlayışın sakıncalarını gidermek lüzumundan doğmuştur. "Gerçek anlamı ile demokrasi ancak halkın çeşitli yollardan ve mümkün olan en geniş ölçüde politika sürecine katılması ile varlık kazanır... Alınacak yasal tedbirlerle, kurumsal düzenlemelerle katılma yollarını genişletmek gerekir" (Kapani).

Bu anlayışın uygulanması şöylece ifade olunmaktadır: "Yaygınlık kazanmak için demokrasi, toplum yaşamının her katında ve kesiminde geçerli olmalıdır ve halkın yönetime yetkisi ve olanağı kurumsal düzenlemelerle, sürekli genişletilmelidir". "Halen yetersiz olan yönetime siyasal katılma yolları ne kadar genişlerse, demokrasi de o ölçüde yerleşme ve kökleşme olanaklarına kavuşmuş olacaktır" (Kapani).

Baskı gurupları ile yürütmenin ilgisi bir çok memleketlerde olağan hale gelmiştir. Bu konuda özellikle İngiltere örnek sayılabilir. Bütün kanun tasarıları, hatta önemli kararlar uzun komisyon çalışmalarından sonra yürütmenin malı olur. Komisyonlarda ağırlık daima meslek kuruluşlarındadır. Bu nedenle Hükümete "komisyonlar hükümeti adı takılmıştır" (Meynand).

e) TBB.nin eğilimi: Genel Kurullarımızın "tasarruf"ları, Birliğin iki anlayıştan hangisini seçtiğini gösterebilir. TBB. çabalarının konularına göz atılsın: TBB. özgürlüklerin, özellikle düşünce özgürlüğünün kısıtlı tutulmasına karşıdır. Olağan dışı yargı kuruluşlarını önleme çabasındadır. Hukukun üstünlüğüne inanılmasını sağlamak ister, yargı kararlarının uygulanmasını sağlamakta ısrarlıdır. Antidemokratik kanun hükümlerinin kaldırılmasını istemektedir. Fikirce-baskı gurubu görevinin bilinci içindedir.

O halde bu niteliği ile TBB. hangi demokrasi anlayışına uygun düşer: "Halk kitlelerinin siyasal katılmadaki rolünü aşgârî düzeyde tutmak isteyen... tez, özünde tutucu bir görüştür. Buna karşılık halkın -çeşitli sosyal gurupları- yönetimde etkinlik kazanmalarını ve söz sahibi olmalarını öngören katılımcı demokrasi ise ilerici, radikal bir görüş olarak nitelendirilebilir".

O halde TBB. "sürekli-katılımcı demokrasi" anlayışını gerçekleştirmek isteyen akımı desteklemekte ve bunu kendi varlığının baş koşulu saymaktadır.

Bu anlayış içinde yerini bulmuş olan TBB. bu açıdan görevini nasıl gerçekleştirecektir? Baskı gurubu olarak kamu oyunun oluşmasına katkıda bulunmakla.

2) Uygulama Yöntemleri: Özgürlükcü-çoğulcu demokrasilerde "baskı gurupları" -yazılı metinlerde ismen gösterilmemiş olsalar bile- birer Anayasal müessese olarak kendilerini kabul ettirmişlerdir.

"Bugün bir çok memleketlerde başlıca gayeleri temel hak ve hürriyetleri korumak olan Birlikler vardır. Uyanık vatandaşların meydana getirdiği bu topluluklar, şuurlu ve sistemli çalışmaları ile (Hürriyetin bekçiliği) görevini yerine getirmekte ve bazen son derece etkili bir baskı gurubu hüviyetini kazanabilmektedir". "Baskı guruplarının modern devlet idaresinde hiç de küçümsenmeyecek bir rol oynadıklarına şüphe yoktur" (Kapani).

Demokrasiyi "sürekli katılımlı anlayış" içinde benimsemiş ülkelerde baskı guruplarının meşruluğu, kesinlikle kabul edilmiştir". Bu tür demokrasilerde onları etkisiz değil, daha fazla etkili kılabilmek çareleri aranmaktadır.

Memleketimizde bu akım belirli ve güçlü hale gelmiştir. Hiç bir organik bağ kurmaksızın, TBB. bu anlayışı benimsemiş olanların -benimsemenin sürmesine koşullu olarak- fikirce yanında yer alacaktır.

Kamu niteliğindeki baskı gurupları özerklik (= kendi kendini yönetim=özyönetim) içinde olurlarsa görevlerini yerine getirebilirler (Abadan N.). Yürütmenin emri veya tehdidi altında baskı gurubu güçsüz kalır. Memleketimizde "sürekli-katılımlı demokrasi anlayışı"nı benimsemiş olan akım kendisinin genel demokrasi anlayışına da uygun olarak TBB. ve Türk Barolarına özyönetimi tanıyacağını "resmen" bildirmiştir. Bu husus kayda geçmiştir.

Baskı guruplarının gücü, mensuplarının sayısınca orantılı değildir. Örneğin üyesinin sayısınca bir "sendika" güçlü sayılabilir. Fakat "fikirce baskı gurupları" çok farklıdır.

Kamu niteliğinde baskı kuruluşu olarak Barolar ve Birliğin gücü sayıda toplanmamaktadır. Tam bir kuruluşa sahip olmaları, sosyal stratejik mevkileri, bütün toplum olayları ile ilgili olmaları gibi unsurlar onların gücünü sağlar.

Genellikle baskı guruplarının siyasal iktidarın kararlarına etkili olmak çabasını yansıttığı ileri sürülür. Bizce bu dolaylı bir etkidir. Baskı guruplarının gerçek amacı kamu oyunu oluşturmaktır. Yol, iktidardan veya iktidar himayesinden geçmemelidir. TBB.nin sekiz yıllık yaşamı böyle bir durum kaydetmeden görevi sürdürebilmiştir.

Daha isabetli politikanın saptanmasında ilgili baskı gurubunun işbirliğini sağlamak çoğulcu demokrasilerde tercih edilen bir yöntemdir. Kaldı ki, bir gurubu yakından ilgilendiren bir politikayı, o gurubun rızasını ve işbirliğini sağlamadan yürütmeğe çalışmak olanağı kalmamıştır. Barolar ve Birlik bunu örnekleri ile kanıtlamışlardır.

Baskı gurubuna katılanları birleştiren şey ile menfaat gurubunu birleştiren şey aynı değildir. Barolar ve Birlik bu konuda ödün verenlere katılmamıştır.

"S e r b e s t m e s l e k"lerin kamu niteliğinde kuruluşlar haline gelmesi önerileri hertürlü çıkarıcılıktan uzak kalmalarını sağlamak içindir. Barolar ve Birlik bunun örneğini vermişlerdir.

27 Mayıs devriminden sonra Bilim Kurulunca hazırlanan ön tasarıda Cumhuriyet Senatosunun 85 üyesinden 40 üye Barolar ve diğer meslek kuruluşlarından seçiliyordu. "Bu ön-proje kabul edilse idi, meslek teşekküllerinin hızlı bir gelişme ve baskı gurubu faaliyeti göstermeleri beklenebilirdi" TBB. bu açığı kapamak çabası içindedir.

Kamu niteliğindeki meslek kuruluşlarının önemi belirtince bundan bir sonuç çıkar. Yasama organı, ancak Anayasanın 122.maddesindeki ölçülere uyan guruplara "kamu niteliği" tanımlıdır. Menleketimizde düşünülmeden bu sıfatın özel kanunlarla dağıtılmış olması isabetli olmamıştır.

3)Siyaset Kavramı: Siyasetle uğraşma yasağına ilişkin hükmü yorumlayan Yargıtay kararı esas alınarak "siyaset ile iş-tigal" yasağının anlamını tâyin olanağı vardır. Yargıtay bir bozma kararında aynen şöyle içtihad etmiştir: "... Bir Bakanın iddia edilen beyanına karşı izhar edilen ve bir olaya münhasır kalan bildirideki düşüncenin siyasetle iş-tigal kasdına müsbet bir eylem ve hareket niteliğinde bulunmadığı nazara alınmadan yazılı şekilde hüküm tesisi" yolsuz sayılmıştır (4 CD. 4.2.1967, 5429/6861, Resmî Kararlar Derg. 1968, n.5-6, s.106).

Görülüyor ki, "s ü r e k l i l i k" bir ölçü olarak belirlemektedir. Fakat bu ölçü yeterli sayılamaz. Siyasî organ ve kuruluşları "belli bir yönde" sürekli olarak etkilemek amacının güdüldüğü de açıkca sabit olmalıdır. Bu ikinci ölçü "siyasal uğraşma katılma" niteliği olarak da kabul edilebilir.

Siyasetle iş-tigal kasdının "açıkca anlaşılır" olması zorunluğuna, yukarıdaki kararda "iş-tigal kasdına müsbet bir eylem ve hareket" in vukuu şartı ile işaret olunmuştur.

Partiler Kanununun 1.maddesine göre "siyasî partiler, toplum ve devlet düzenini ve kamu faaliyetlerini, TBMM. üyeliği ile özel kanunlarına göre mahallî idareler seçimleri ile belirli görüşleri yönünden yönetmek, denetlemek ve etkilemek için sürekli çalışma amacını güden ve propogandası açık kuruluşlardır".

Görülüyor ki "siyasî partilerin sürekli çalışmaları" bir ölçü olarak kabul edilebilir.

Avukatlık Kanununun 76/2.maddesine göre "Barolar, kanun-
da belirtilenler dışında herhangi bir işle ve siyasetle uğraş-
mazlar". Barolar Birliği için Kanunun 111.maddesinde kullanılan
ibareler farklıdır: "Birlik, kuruluş amacına aykırı işlerle ve
siyasetle uğraşamaz".

Avukatlık Kanununun gerekçesinde "Anayasanın hükmü uya-
rınca, tüzel kişiliği haiz olan Baroların hepsini içine alan bir
Birliğin kurulmasındaki zaruret münakaşaya yer vermeyecek derece-
de açıktır... Birliğin amacı, yalnız avukatlık mesleği ve avukat-
lar yönünden değil, fakat hukuk alanında memleket yararı yüzün-
den de ele alınmış ve bunu sağlayıcı hükümler vazedilmiştir. Bu
suretle millî hukukun inkişafında, avukatların bilgi ve tecrübe-
lerinin daha geniş çapta rol oynayacağı muhakkaktır".

"Birliğin amacı" ancak, "Birliğin görevleri" ile saptana-
bilir. Bu görevler arasında (Av.K.110/6) şu hüküm de yeralmakta-
dır: "Kanunların memleket ihtiyaçlarına uygun olarak gelişmesi
ve yürütülmesi yolunda yayınlarda bulunmak, gerekirse, öntasarı-
lar hazırlamak". Bunlar, siyasî olan veya belli bir dönemde si-
yasî nitelik kazanan konulara ilişkin olursa nasıl hareket edi-
lecektir? Örneğin DGM.leri partiler arası çekişme konusu haline
geldi, diye TBB. susacak mıydı? Eğer TBB.nin ele aldığı konu, gö-
revleri arasında ise, görevi yerine getirmek "siyasetle uğraşma"
sayılamaz.

Siyasetle uğraşmamanın ölçüsü "idareye mutlak bağlılık"
olarak benimsenirse müdahaleye bahane bulunmuş olur. Siyasî ma-
hiyet kazanmış bir konu, esasında, Birliğin görevine giriyorsa,
siyasî nitelik, görevin yerine getirilmesine engel veya görevin
yapılmaması için özür sayılamaz. Nasıl, siyasî konulu bir dava,
mahkemeye intikal edince o mahkemenin siyasetle uğraşdığı iddia
edilemezse, Türkiye Barolar Birliği görevini yapmak takdirini kul-
landığı zaman siyaset yapmış sayılamaz. Anayasa Mahkemesine inti-
kal eden pek çok konu siyasîdir. Fakat, bu sebeple Anayasa Mahke-
mesi siyasetle uğraşmış sayılamaz.

Nasıl bir davranışın "siyasetle uğraşmak" sayılacağı hususunda, doktrin, Dernekler Kanunu ve içtihadattan alınan ölçülere dayanılarak Genel Kurulumuzun Bursa toplantısında benimsediği ölçü Baroların ve Birliğin tutumunu tâyinde isabetli sayılmalıdır.

Sekiz senelik Yönetim Kurulu uygulaması Genel Kurulun saptadığı bu ölçüleri aşmamış, fakat gerisinde kalmamakta dikkatli olmuştur.

YÖNETİM KURULU ÇALIŞMA RAPORU

G İ R İ Ş

Türkiye Barolar Birliği, çalışmalarını meslek ve adalet sorunlarının yanı sıra genel yurt sorunlarına da yansıtmayı Anayasa'dan ve Avukatlık Yasasından kaynaklanan doğal görevi kabul etmiş ve 1977 yılı içindeki hizmet ve faaliyetlerini bu çerçevede düzenlenmiş ve gerçekleştirme çabasında bulunmuştur.

Birlik Başkanının konuşma geleneğinin yerleştiği Adalet Yılı'nın açılışında bu yıl özellikle meslektaşlarımızın çeşitli yönlerden yakınlıklarına yol açan "Savunmanın Kısıtlanması" konusu işlenmiş ve ilgililerin dikkatleri çekilmiştir. Konuya ilişkin olarak, avukattan evrak saklamak, delil ayrıcalığı, ceza kovuşturmalarında gizlilik, yürütme lehine gizlilik üzerinde durulmuş ve "sonuç" şöyle bağlanmıştır: "Bir Hukuk Devletinde İdarenin bir davayı kazanması veya kaybetmesi özellik taşır. Devlet haksız olduğu davayı kazanmalıdır. Kazanırsa, bu Hukuk Devletinin kendi kendini inkârı olur. Gizli tutulan belgenin bilinmesi halinde idarenin davayı kaybetmesi gerekeceğini farzedelim. Bu belge gizli kaldığı için idare davayı kazanırsa kaybeden sadece davacı vatandaş değildir.

Türk Avukatlarında genel kana şudur: Yasalarımızda savunma hakkını kısıtlayan hükümler kaldırılmadıkça "Hak Arama Özgürlüğü"ne ilişkin "Temel Hak" gerçekleşmeyecektir."

Yılın önemli olayı, Birlik Genel Kurulu'nun 6-7 ve 8. Ocak.1977 tarihlerinde Sakarya'da yaptığı X.Olağan Toplantısında alınan karar gereğince 4.Mart.1977 gününün "Yargı kararlarının yerine getirilmemesini kınama günü" ilân edilmesi ve meslektaşlarımızın o gün müvekkillerinin hakları ile ilgili gerekli önlemleri alarak duruşmalara girmeneleri olayıdır.

Birlikçe düzenlenen eylen geniş tasvip görmüş ve başarılı olmuştur.

17-18 ve 19 Haziran 1977 tarihlerinde İstanbul'da yapılan Olağanüstü Genel Kurul Toplantısında Türk Pozitif Hukukunda Antidemokratik Hükümlerin saptanması ve kaldırılması tartışılmış ve kurulan yedi komisyonun raporları kabul edilmiştir.

1977-1978 Adalet Yılı Açış Konuşmasında Sayın Yargıtay Başkanı Birlik çalışmalarından "Türkiye Barolar Birliğinin, hukukun ve yargının üstünlüğü, kesinleşen yargı kararlarının yerine getirilmesi, gelişen sosyal yapıya ve Anayasa düzenine uymayan, ters düşen kanunların düzeltilmesi ile ilgili savunma ve çabalarını dikkatle izlediğinizi önemle belirtmek isterim. Bu vesile ile Türkiye Barolar Birliği Başkanı ile birlikte Sayın Avukat meslektaşlarımı da bu olumlu çalışmalarından ötürü gönülden kutlarım" diyerek övgü ile bahsetmiştir. Birlik çalışmalarının eriştiği düzeyde, bu tasvibin anlamı pek büyük ve değerlidir.

Yönetim Kurulumuzun 1977 yılı çalışmaları, yukarıda genel çizgileriyle değindiğiniz önemli konularla birlikte takdirlerinize sunulmaktadır.

XI.Genel Kurul Toplantı tutanakları öncekiler gibi steno ile düzenlenecek ve en kısa zamanda çoğaltılarak delegelerinize ve Barolara yollanacaktır.

I.BÖLÜM

TOPLANTILAR

1) Sosyal Güvenlik Hukuku:

1978 Yılında "İkinci Hukuk Kongresi"nin "Sosyal Güvenlik Hukuku" konusuna indirgeli olması düşünülmüş ve Kongrenin başarılı ve verimli olabilmesi için evvela bir seminer düzenlenmesi, bu seminerde saptanacak temel sorunların ışığı altında Kongrenin düzenlenmesi çalışmalarına başlanılması uygun görülmüştür. Bu nedenle konu Barolarınıza şöylece duyurulmuştur:

"Birliğinizce -TÜRK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU- konulu bir Seminer düzenlenmiş bulunmaktadır. Seminere Baronuz adına katılmak mümkün olduğu gibi, meslekdaşlarımızın kişisel olarak katılması da mümkün bulunmaktadır. Seminer yeri ayrıca duyurulacaktır.

Seminerde genellikle:

1-T.C.Anayasası açısından sosyal güvenlik,

2-Ülkenizdeki bütün sosyal güvenliğe ilişkin sandık ve sigorta kurumu gibi kuruluşların tespiti, bunların tek kuruluş biçiminde birleştirilip birleştirilemeyeceğinin, yahut nasıl çalışmalarını gerektiğinin araştırılması,

3-Sosyal sigorta örgütlerince ayrı ayrı uygulanan ve kişiler arasında ayrıcalıklı uygulamalar yaratan sosyal sigorta normlarının yaklaştırılması, 102 sayılı "Uluslararası Sosyal Güvenliğin Asgari Normları Sözleşmesi" de gözönünde tutularak Millî Sosyal Güvenlik Standartlarının tespiti,

4-Yaşlılık sorunları, özellikle yarımlar, yaşlılık döneminin değerlendirilmesi, çalışmaya engel kuralların kaldırılması konularının tartışılıp karara bağlanması,

5-Prinlere ilişkin hukuksal, malî ve ekonomik sorunların tartışılması,

6-Sosyal sigorta örgütlerinin fonlarının yönetilmesinde ekonomik kuralların ön plânda tutulması, hükümetlerin bu fonlara el atmasının önlenmesi, pirin veya kesenek ödeyenlerin yönetimine etkin bir biçimde katılmaları,

7-Yurt dışında çalışanların sosyal güvenlikten eksiksiz yararlanmaları,

8-Sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması, sağlık sigortası, tarım ve orman işçileri sigortası, işsizlik sigortası,

9-Kıdem Tazminatı Fonu,

10-Bazı meslek guruplarında geçmiş 10 yıllık hizmetlerinden fazla olan hizmetlerin borçlanmak suretiyle fiili hizmetten sayılması,

sorunları ile konuyla ilgili olarak önerilecek diğer sorunlar tartışılacaktır.

Baronuzca seminere ilgi duyulması halinde bir tebliğ ile veya görüşünüzün açıklanması için katılıp katılmayacağınızı, katılmanız halinde temsilcinizin ismi ve adresini, Seminere ayrıca bir tebliğ vermek isterseniz halinde tebliğ metninin de Birliğimize gönderilmesini ve yazımızın kişisel olarak katılma inkânını sağlamak üzere Baronuz mensubu avukatlara da duyurulmasını rica ederiz."

1978 Yılında düzenlenmesi düşünülen "İkinci Türk Hukuk Kongresi"nin Türk Hukukunda yeni bir aşama olacağını umut etmekteyiz.

2)Kuruluş:

9.8.1977 günü TBB.nin kuruluş yıldönünü törenle kutlanmış, Anıtkabirdeki deftere şunlar yazılmıştır: "Yüce Atamız, Türkiye Baroları işaret buyurduğunuz yolda devama kararlıdırılar, arzederim. TBB.Başkanı."

Bu münasebetle sekiz yıllık çalışma döneminin çabaları bir bildiri ile meslekdaşlarınıza şöylece duyurulmuştur:

Meslekî Konular:

1-Avukatların sosyal güvenliği ile ilgili olarak Avukatlık Kanununun 191.maddesinde öngörülen tip sözleşme Sosyal Sigortalar Kurumu ile aktedilmiştir.

2-Avukatlık Ücret Tarifeleri hazırlanmıştır.

Bunlar sırasıyla 22.4.1970, 20.4.1973 ve 2.5.1976 tarihli Resmî Gazetelerde yayınlanmıştır.

3-1970-1971 Adalet Yılıının başlanması nedeniyle 7.Eylül. 1970 günü yapılan törendeki konuşması ile TBB.Başkanının "Adli Yılın Açılışında" konuşma geleneğinin ilk adını atılmış ve uygulamaya böylece devam edegelmiştir.

4-Birlik Genel Kurulunun 8,9.Ocak.1971 tarihlerinde Adana'da yapılan IV.Olağan toplantısında "Meslek Kuralları" kabul edilmiş ve yürürlüğe konulmuştur.

5-Avukatlık sınavlarının esasları saptanmış ve komisyon çalışmaları başlatılmıştır.

Ayrıca Avukatlık Stajı ve Avukatlık Sınav Kılavuzu hazırlanarak ilgililere dağıtılmıştır.

6-Avukatlık Kanununu Yönetmeliği hazırlanmış, 20.2.973 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan Yönetmelik 22.3.1973 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

7-Avukatlık Kanununun 49.maddesiyle belirtilmesi Birliğe bırakılan resmî kılıkla ilgili olarak hazırlanan Yönerge 30.7.1974 tarihli ve 35/1959 sayılı Genelge ile Barolara tebliğ edilmiştir.

8-Baroların ve Barolar Birliğinin kendi kendilerini idare edebilmelerini temin gayesiyle Milletvekillerine "Avukatlık Kanunu Değişiklik Tasarısı ve Gerekçesi" 12.7.1974 tarihli ve 1870 sayılı yazı ile gönderilmiştir.

9-İlke kararları yayınlanmıştır.

10-Haziran.1970 tarihinden itibaren çıkarılmaya başlanan Birlik Bülteni iki ay ara ile düzenli bir şekilde yayınlanmıştır.

11-Birlik Genel Kurulunun 9,10,11.Ocak.1975 tarihlerinde Samsun'da yaptığı VIII.Olağan toplantısında "Ölüm Yardımı Esasları" kabul edilmiş ve 1.Ocak.1976 gününden itibaren yürürlüğe konulmuştur.

12-Kanu kuruluşlarında çalışan Avukatların malî hakları ile ilgili olarak Avukatlık ücreti ve yan ödene uygulamaları sağlanmıştır.

13-Adedi 23'ü bulan çeşitli yayınlarda bulunulmuştur.

Kongreler:

1-23,24 ve 25 Nisan 1972 tarihlerinde Ankara Hukuk Fakültesinde 1.Türk Hukuk Kongresi yapılmıştır.

2-28,29 ve 30 Kasım 1975 tarihlerinde yine Ankara Hukuk Fakültesinde Ekonomi ve Hukuk Kongresi aktedilmiştir.

Olağanüstü Genel Kurul Toplantıları:

1-30 Nisan, 1-2 Mayıs 1976 tarihlerinde İzmir'de yapılan Olağanüstü Genel Kurul toplantısında, Avukatlık Kanununda yapılacak değişiklikler görüşülüp karara bağlanmıştır.

2-18 ve 19 Eylül 1976 tarihlerinde Ankara'da yapılan Olağanüstü Genel Kurul toplantısında Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun Teklifi tartışılmış ve aleyhinde kararlara varılmıştır.

3-17,18 ve 19 Haziran 1977 tarihlerinde İstanbul'da yapılan Olağanüstü Genel Kurul toplantısında Türk Pozitif Hukukunda Antidemokratik Hükümlerin saptanması ve kaldırılması tartışılmış ve kurulan yedi komisyonun raporları kabul edilmiştir.

Eylensel Faaliyetler:

Birlik Genel Kurulunun 6,7 ve 8 Ocak 1977 tarihlerinde Sakarya'da yaptığı X.Olağan toplantısında alınan karar gereğince 4 Mart 1977 günü "Yargı kararlarının yerine getirilmesini kınama günü" ilân edilmiş ve avukatların o gün müvekkillerinin hakları ile ilgili gerekli önlemleri alarak duruşmalara girmemeleri Barolara tebliğ olunmuştur.

Yurt ve Dünya Sorunlarına İlişkin Konular:

1-23 Nisan 1970 tarihinde İdarî Zabıta-Adlî Zabıta ayırımı ile ilgili olarak bildiri yayınlanmış, hazırlanan Muhtıra ilgili yerlere gönderilmiştir.

2-31 Ekim 1970 tarihli kararlar uçak kaçırma olayları hakkında yetkili mercilere muhtıra gönderilmiştir.

3-Yönetim Kurulu 28 Eylül 1970 günü Van Bölge Barosunda yaptığı toplantı sonunda "Doğu Sorunları" ile ilgili olarak bildiri yayınlamıştır.

4-Yönetim Kurulu 4.7.1970 günü Konya Barosunda yaptığı toplantı sonunda "Hukuk Reformu ve İnsan Hakları Sözleşmesinin Uygulanması" hakkında bildiri yayınlamıştır.

5-Yönetim Kurulu 25.9.1971 günü Sivas Barosunda yaptığı toplantı sonunda "Dış Ülkelerde Çalışan İşçilerin Sorunları" hakkında bildiri yayınlamıştır.

6-Yönetim Kurulu 12.6.1972 günü Anasya Barosunda yaptığı toplantı sonunda "Amaç ve Anlamı Kalınmış Kanun ve Yönetmeliklerin Tasfiyesi" hakkında bildiri yayınlamıştır.

7-Ana Kanunların Hazırlanmasının Yeni Esaslara Bağlanması Hakkında Tasarı Taslağı 28.2.1972 tarihli ve 511 sayılı yazı ile Başbakanlığa gönderilmiştir.

8-Anayasa Değişikliği Tasarısı hakkında hazırlanan Birlik görüşü 3.6.1971 tarihli ve 1643 sayılı yazı ile ilgili yerlere bildirilmiştir.

9-Anayasa Değişiklik Önerisi hakkında hazırlanan Birlik görüşü 27.1.1973 tarihli ve 20/5 sayılı yazı ile ilgili yerlere bildirilmiştir.

10-Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanun Tasarısı hakkında hazırlanan yazılar 2.7.1973 tarihli ve 2641 sayılı yazılarla Cumhurbaşkanına ve Adalet Bakanına sunulmuştur.

11-Cumhuriyetten Önceki Kanun, Nizamname ve Tezkereleri yürürlükten kaldırmak üzere hazırlanan tasarı taslağı 6.11.1973 tarihli ve 4008 sayılı yazı ile Başbakanlığa gönderilmiştir.

12-Resmî Belgelerin Türk Harflerine çevrilmesi hakkında hazırlanan Tasarı Taslağı 6.11.1973 tarihli ve 4009 sayılı yazı ile Başbakanlığa gönderilmiştir.

13-Cumhuriyetin 50.Kuruluş Yıldönümü nedeni ile Avukatların armağanı olarak yaptırılmasına karar verilen Mahrut Esat Bozkurt büstü 11 Ocak 1974 günü Ankara Hukuk Fakültesinde yapılan bir törenle açılmıştır.

14-Ölüm cezası hakkındaki Birlik görüş ve teklifi 16.5.1974 tarihli ve 1564 sayılı yazı ile Adalet Bakanlığına bildirilmiştir.

15-25,27 Mayıs 1975 tarihlerinde Trabzon'da "Türkiye'de Kan Davası ve Önlenmesi Çareleri" konulu tartışmalı toplantı yapılmıştır.

16-Suçtan Zarar Görenlerin Devletçe Korunması hakkında hazırlanan Tasarı taslağı 10.7.1974 tarihli ve 1830 sayılı yazı ile Başbakanlığa gönderilmiştir.

17-Kıbrıs Barış Harekâtı ile ilgili olarak hazırlanan bildiri 20.7.1974 tarihinde kamu oyuna açıklanmıştır.

Ayrıca Kıbrıs konusundaki Birlik görüşü 25.9.1974 tarihli ve 1974/28-1 sayılı yazı ile Dünya Barolarına bildirilmiştir.

18-Yönetin Kurulunun 1.6.1975 tarihli Bildirisinden sonra Kurulun görüşleri "İdarî Yargı Kararlarının, Özellikle Yürütmenin Durdurulması Kararları'nın Uygulanması Konusunda TBB. Yönetin Kurulunun Görüşleri" başlığı altında bir broşürde toplanmış ve yayınlanan broşür ilgili yerlere gönderilmiştir.

19-Parlamento Üyeliği ile bağdaşmayan görev ve işler hakkında 13.10.1975 tarihli ve 1578 sayılı yazı ile Millet Meclisi Başkanlığına verilen mütalâadan sonra, hazırlanan Tasarı taslağı da 7.6.1976 tarihli ve 996 sayılı yazı ile sunulmuştur.

20-Temel Kanunların 50.yılı münasebetiyle hazırlanan bildiri 17.4.1976 tarihli ve 1976/36-2 sayılı yazı ile ilgili yerlere gönderilmiş ve ayrıca tasarı taslağı hazırlanmıştır.

21-Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanun Teklifleri hakkında hazırlanan Rapor yetkili mercilere gönderilmiştir.

22-Sıkıyönetim hakkında hazırlanan Rapor 2.10.1976 tarihli ve 630/13-A sayılı yazı ile ilgili yerlere gönderilmiştir.

3)Adli Yılın Açılışı:

Bu yıl da adli yılın Yargıtayda düzenlenen açılışına TBB. katılmış, sayın Yargıtay Başkanından sonra Yönetim Kurulunuz adına yapılan konuşmada "savunma hakkını kısıtlayan yasal hükümler" tahlil ve tenkit edilmiştir.

Raporunuzun yasanaya ilişkin konular bölümünde bu konuda ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

Bu yıl adli yılı açış konuşmasında sayın Yargıtay Başkanı Barolar ve Savunmaya ilişkin konularda şu açıklamalarda bulunmuştur:

- "Yine geçen yıl, Türkiye Barolar Birliğinin, hukukun ve yargının üstünlüğü, kesinleşen yargı kararlarının yerine getirilmesi, gelişen sosyal yapıya ve Anayasa düzenine uyanan, ters düşen kanunların düzeltilmesi ve ilgili savunma ve çabalarını dikkatle izlediğinizi önemle belirtmek isterim. Bu vesile ile Türkiye Barolar Birliği Başkanı ile birlikte sayın avukat meslektaşlarını da bu olumlu çalışmalarından ötürü gönülden kutularım".

- "Üst mahkemelerin kurulması konusunda Yargıtay'ca hazırlanan ve 31.5.1975 gün ve 1672 sayı ile Adalet Bakanlığına verilen Üst Mahkemeler Kuruluş Yasa Taslağı, Yüksek Hâkinler Kurulunca da sürekli bir çalışma sonucu düzenlendiğini öğrendiğimiz yasa önerisi ile birleştirilerek, kurulacak bir komisyonun geçirilmesi ve zaman kaybedilmeden yasalaştırılmalıdır".

- "Cumhuriyet Savcılıkları kadroları genişletilmeli ve ceza davalarının uzamasından başka bir yararı olmadığına inandığımız Sorgu Hâkinlikleri kaldırılmalıdır".

- "Cumhuriyet Savcılarının görevlerini kolaylaştırmak, suç ve suçluyu en kısa zamanda tüm delilleriyle meydana çıkarmak, sür'ati sağlamak, kamu vicdanını tatmin etmek, polis tarafından tuttuğu yolundaki yaygın söylenti ve kuşukları ortadan kaldırmak gibi ciddi yararları bulunan C.Savcılarına bağlı "Adli Zabıta" her halde kurulmalıdır".

- "Yüksek yargı organları ve yerel mahkeme hâkinleri, Hukuk Fakültesi Öğretim Üyeleri, Türkiye Barolar Birliği ve Barolara mensup avukatlardan seçilecek bir kurula, Hukuk ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunları üzerinde esaslı bir inceleme yaptırılarak yargıyı çabuklaştıracak hukuksal düzenlemeler sağlanmalıdır".

5) Türk Hukuk Bilişim Kurumu Yasa Tasarısı
Üzerinde Birlikçe Yapılmakta Olan Çalışma:

Birlik'çe hazırlanan "Türk Hukuk Bilişim Kurumu" Yasa Tasarısı yine Birlik'çe oluşturulan bir Komisyon'da görüşülmeye başlanmıştır.

İlk toplantısını 8.7.1977 tarihinde Birlik Merkezinde yapan Komisyon çalışmalarını sürdürmektedir.

Komisyon'a, İstanbul Teknik Üniversitesi Elektronik Hesap Bilimleri Enstitüsü Müdürü Prof.Dr.Fikret Keskinel, İstanbul Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Selim Kaneti, Hacettepe Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi Müdürü Dr.Aydın Köksal, aynı yerde Müdür Yardımcısı Ersay Gürsoy, Yargıtay Üyesi Dr.İsnet Ocakçıoğlu, Yüksek Hâkimler Kurulu Tetkik Hâkimi Mehmet Kılıç, Sayıştay Bilgi İşlem Merkezi Müdürü Tuncay Oktay, aynı yerden M.Harun Erdoğan, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünden Salin Özdenir, aynı Bakanlık Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünden Dr.Mustafa T.Yücel, Türk Dil Kurumundan Yönetim Kurulu Üyesi Atilâ Sav, Terim Kolu Başkanı Emin Özdenir, Türkiye Noterler Birliği Genel Sekreteri Asım Kaya Bekman, Hacettepe Üniversitesi Bilgisayar İşlem Merkezi Öğretim Görevlisi Kılıçaslan Aytaç, Yargıtay Tetkik Hâkimi Orhan Dursunkaya, Askerî Yargıtay Üyeleri Hâkim Alb.Orhan Ertosun, Hâkim Alb.Akdenir Akmut, Ankara Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Yaşar Karayalçın, Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyesi Tuncay Saydan, Danıştay Genel Sekreter Yardımcısı Yüksel Esin, Millî Prodüktivite Merkezi eski üyesi Ertan Coşar, Birlikten Başkan Faruk Eren, Başkan Yardımcısı Enver Arslanalp, Sayman Üye İlhan Kutay katılmaktadırlar.

İlk toplantıda Enver Arslanalp Başkanlığa, İlhan Kutay Raportörlüğe seçilmiş olup, yapılan toplantılarda Tasarının Kuruluş ve görev naddeleri kabul edilmiş bulunmaktadır.

Birinci maddeye göre, "Türk Hukuk Bilişim Kurumu çeşitli hukuk bilgilerini bilgi işlem tekniklerinden yararlanarak işlenek, yayımlanmak ve bu alanda araştırmalar yapmakla görevli bir kuruluştur.

Kurumun kamu tüzel kişiliği vardır.

Kurumun kısa adı "THBK" olup, merkezi Ankara'dadır. Bu Yasa'da "Kurum" olarak anılacaktır.

Kurum özerktir. Bütçeyle ilgili işlevi Başbakanlık aracılığı ile yürütülür."

İkinci maddeye göre, "Kurumun görevleri şunlardır:

1-Gerekli hukuk bilişim sistenini saptamak, kurmak, uygulamak ve geliştirmek,

2-Hukuk bilişimini alanında çeşitli hukuk bilgilerini işlenek, iletnek, bu alanda araştırmalar yapmak ve yaptırmak, bu tür araştırmaları desteklenek ve ilgili ulusal ve uluslararası hukukçularla işbirliği yapmak,

3-Hukuk bilişimini alanında hertürlü gereksinmeleri karşılayacak plân ve programlar hazırlanek ve uygulanek,

4-Hukuk Bilişimini uygulamasının doğurduğu hukuksal, ekonomik, sosyal sorunları incelemek, çözüm yolları önermek,

5-Hukuk bilişimini alanında Üniversiteler ve diğer ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak eğitim ve öğretim yöntemlerinin saptanmasına ve bunların uygulannasına yardımcı olmak."

Orta Doğu Anne İdaresi Enstitüsü temsilcilerinin de katılmalarıyla yapılacak toplantılarda örgüt biçimini tartışılacak ve kuruluşun işleyişiyile ilgili organlar üzerinde durulacaktır.

6)Yeni Bir Kira Yasası Üzerinde Yapılmakta

Olan Çalışma:

Adalet Bakanlığından alınan 16 Mart 1977 tarihli ve Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü ifadeli KA-82-8154 sayılı yazı ile, kiralar konusunda yeni bir tasarı taslağı hazırlanek üzere kurulan komisyona bir temsilci ile katılmanız istenilmiştir.

8 Nisan 1977 tarihinde toplanan Komisyon, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdür Vekili Fevzi Uyguner, aynı Genel Müdürlükten Salim Özdenir, Ankara Hukuk Fakültesinden Prof. Dr.Halûk Tandoğan, Yüksek Hâkimler Kurulundan Mehmet Kılıç,

İnar ve İskân Bakanlığı Hukuk Müşaviri Halûk Arıbaş ve Birliğimizden Avukat İlhan Kutay'dan oluşmuş, Yargıtay 3.Hukuk Dairesi Başkanı Nejat Aydın Aysoy'un Başkanlığında çalışmalarını bugüne kadar sürdürmüştür.

Yeni bir kira yasası tasarı taslağı hazırlayan komisyon taslağa son şeklini vermek ve gerekçeyi hazırlamak üzere toplantılarına devam etmektedir.

7) "Türkiye'de Kıyı Rejini" Konulu Sempozyum:

Ankara Hukuk Fakültesi ile Birliğiniz arasında varılan anlaşma gereğince, Yargıtay'da "Türkiye'de Kıyı Rejini" konusunda ortak bir Sempozyum düzenlenecektir.

Sempozyum'un hazırlık çalışmalarına başlanmış olup, yapılacağı tarih ayrıca saptanacaktır.

8) 24 Temmuz Basın Bayramı Dolayısıyla Türkiye Barolar Birliği Başkanı Faruk Eren'in Yönetim Kurulu Adına Bildirisi:

Basın Bayramının anlamı üzerinde durulurken bir Hukuk Kuruluşu olan Türkiye Barolar Birliği, Basın Hukukumuzun yasal dayanaklarının gözden geçirilmesi zamanının geçmiş olduğu yolundaki düşüncelerini açıklamak istegindedir.

Basın (halen bütün kitle haberleşme araçları için) "dördüncü güç" deyimi kullanılır. Yasana, yürütme, yargılama güçleri, yasal kurallarla örgütlenmiş, görev ve yetkileri belirtilmiş, kısacası somutlaştırılmıştır. Basın gücü için aynı şey söylenemez.

Bir sonuca varabilmek için her şeyden evvel Basının gücünün kökeni üzerinde anlaşmak gerekir. Düşünce özgürlüğü yanında Basının ve TRT'nin kaynağı vatandaşın "doğru haber ve bilginin kendisine doğru biçimde iletilmesini istemek hakkı"nda aramak lâzımdır. O halde Basının gördüğü hizmet karusal bir görevdir. Bu görevi başarmak hususunda Basın kendi haline ve kendi olanaklarına terk edilmez.

Bu bütün demokratik ülkelerde "basının geleceği" üzerinde durulmaktadır. Batı ülkelerinde de -özellikle- fikir üretten ve yayan gazetelerin trajik düşmektedir.

Bunun açığını geleneksel ölçülerle (gazete fiyatlarını arttırma, masrafı azaltmak gibi) kapatmak olanaksızdır. Ekonomik konjonktür, Basın Endüstrisinin aleyhine gelişmektedir. Baskı ve diğer masraflar geniş oranda artmaktadır. Ayrıca bu endüstri el emeğine fazlaca muhtaçtır. El emeğini ve kafa ürününü ucuzlatmak mümkün değildir.

Düşünsel basının düştüğü bu ekonomik sıkıntının sakıncalı bir sonucu şudur: Basında tekelleşme (fiili monopoller) ciddi bir tehlike haline gelmiştir. Basın monopolleştikçe gazete adedi azalmaktadır. Basının temel kaynağı satış, yan kaynağı ilânlardır. İlân Sahipleri çok satan gazeteyi tercih edeceklerdir. Bu suretle belli gazeteler mali güçlerini arttırmakta, bunun yanında da siyasal iktidardan örtülü faydalar sağlamaktadır.

O halde Basın niteliğini yitirmeksizin asıl görevini yapmağa nasıl devam ettirilebilir. Düşünce gazetelerinin yaşayabilmesi için masrafı azaltmanın çareleri arasında ilginç önerilere de rastlanmaktadır. Halen Yazar veya haberci metni teknisyene verir, bundan sonrası baskı tekniğinin işidir. Eğer yazar veya haberci, yeni bir teknikle, ordinator aracılığı ile, kendi işini kendisi yapacak hale gelirse, diğer bir deyişle metni kendisi basılabilir hale getirebilirse, personel masrafı azalacaktır. Böyle bir çalışma düzeni Amerikan gazetelerinin bazılarında uygulanmaktadır. Fakat bu öneri iki kuşku ile karşılanmaktadır. Evvela sendikalar bu öneriye karşıdırlar, ayrıca basın tekniği ile donatılmış gazetecinin asıl görevi olan düşünsel çabasında bir gerileme olmayacak mıdır? Halbuki demokrasilerde asıl geliştirilmesi gerekli olan düşünsel yöndür.

Görüldüğü üzere bu tedbirlerin hiç biri basın endüstrisindeki krizi önleyemeyecektir. Bu sakıncaları gidermek için Finlandiya, Norveç, ve İsveç'de ciddi düşünce gazeteleri devletten yardım görmektedirler. Bu yardım her ne kadar rekabeti sağlayamamakta ise de iflası ve asıl önenli olanı gazete fiyatlarının artışını önlemektedir.

Bundan gayrı Basın-TRT rekabeti basının aleyhine sonuçlar vermektedir. TRT Devletin mâli dayanağı ile maddi kuşku olmayan bir kuruluş ayrıcalığı içindedir. Kaldı ki TRT'nin bazı özellikleri de ona üstünlük sağlanmaktadır. "Göz ve kulak algılarını birleştirmesi", "konuşan gazete oluşu", "kâğıdı, baskıyı gerektirmemesi", "dağıtım gücünü olmanası", "okuma-yazma bilmeyenlerin dahi faydalanabilmeleri" TRT'nin başına diğer üstünlükleridir. Kamu oyunu oluşturma, aydınlatma amaçlarında ortak olan basın ile TRT'nin mali kaynaklar açısından farklı ölçülere bağlanması isabetli olmaktadır. Bu nedenle yasal ölçülere bağlı kalmak ve yardım edilecek gazetelerin niteliklerinin çoğulcu düşünce üretin ve yayma nitelikleri objektif ölçülerle belirtmek kaydıyla düşünce basınına devlet yardımı gerekli hale gelmiştir. Aksi takdirde Türkiye-nizde basının ciddiyetini, seviyesini muhafaza etmesi, gazete sahibi ile çalışanlar arasındaki sürtüşmelerin önlenmesi olanaksız hale gelecektir. Magazin, seks, piyango, zaman zaman siyasal şantaj gazeteciliğinin yaygınlaşması, ciddi fikir gazeteciliğinin alanı onlara bırakması başka türlü önlenemeyecektir.

II. BÖLÜM

BAROLARLA İLİ KİLERİMİZ

1) Salt Çoğunluk:

"Avukatlık Kanununun 98. maddesine göre Başkanlık Divanının, Başkan dışındaki üyelerinin seçiminde: Yönetim Kurulu kararlarının alınmasını düzenleyen 93. maddesindeki üye tam sayısının salt çoğunluğu ibaresinden ne anlaşılacağı hususunda tereddüde düşüldüğünden, 11 mevcutlu Yönetim Kurulunda:

-Başkanlık Divanı seçimlerinde kazanabilmek için 6 oy mu yoksa 7 oy mu almak gerekeceğinin,

-Yönetim Kurulu kararlarının kaç oyla alınması gerektiğinin,

bildirilmesi istenmiş, Yönetim Kurulumuz, "onbir üyeli bir Yönetim Kurulunda Yasanın 93. maddesinde belirtilen "salt çoğunluğun" 6 kişi ile sağlanacağı sonucuna varmıştır.

2) Baro Başkanlığı:

Bazı Barolarımızda çeşitli nedenlerle Baro Başkanlığının boşaldığı görülmüş, sorun şu biçimde çözülmüştür:

1136 sayılı Yasanın 100/1. maddesi gereğince Baro Başkanlığı, herhangi bir sebeple boşalmış ise, yenisi işe başlayıncaya kadar Başkan'a ait yetkileri Başkan Yardımcısının kullanacağı ve 96/son maddesi gereğince seçim dönemi bitmeden önce ayrılan Baro Başkanının yerine seçilenin geri kalan süreyi tamamlayacağı hükümleri getirilmiş olduğuna ve Baro Başkanının seçimi Genel Kurula ait olup, Yönetim Kurulunun Başkan seçme yetkisi bulunmamasına göre, Baro Başkanını seçmek için, Baro Genel Kurulunun hemen toplantıya çağırılması ve Yasa uyarınca Başkanlık yetkilerini seçime kadar Başkan Yardımcısının kullanması gerekmektedir.

3) Protokol:

Barolarımızın protokoldaki yerinin yasanızda gösterilen esaslara uygun olarak saptanması, evvelki girişimlerle sağlanmış

ise de 1977 yılında dahi bazı idare emirlerince yasa dışı tutun-
lara rastlanmıştır. Bir örnek aşağıda arz edilmiştir:

Bir Baromuzdan alınan yazıda:

"Avukatlık Yasasının 76.maddesinin son fıkrası (Resnî Tö-
renlerde Barolar İl Cumhuriyet Savcısının yanında yer alırlar)
hükmünü ihtiva etmekte olup, İlinizdeki resmî törenlerde, proto-
kol yerini düzenleyen panolarda Ağır Ceza Reisi ve onun yanında
C.Savcısı olarak yer ayrılmış buna karşı Baronun yerinin belir-
lenmediği,"

bildirilmiş, İçişleri Bakanlığına yapılan girişimler
sonucu şu yanıt alınmıştır:

"İlgide belirtilen yazınız incelenmiş olup, resnî tören-
lerde Baro Başkanına C.Savcısının yanında panoyla işaretlenmiş
yer ayrıldığı anlaşılmıştır.

Bundan sonraki bayramlarda da aynı yukarıda belirtildiği
şekilde yer ayrılacaktır".

4) Avukatlar Odası:

Bazı İl ve İlçelerinizde Baroya ve avukatlara uygun oda
tahsis edilmediği şikâyetleri karşısında gerekli mercilerde gi-
rişimlerde bulunulmuş, kısmen sonuç alınabilmiştir.

a-Halen Yargıtayda telefon ve fotokopi makinesi bulunan
odaya ilâveten ikinci bir oda tahsis edilmiş, Birlikce tefrişi
yoluna gidilmiştir.

b-Askeri Mahkemeler açısından konu bazı özellikler arzet-
tiğinden Milli Savunma Bakanlığına ve Genel Kurmay Başkanlığına
şöylece başvurulmuştur:

"Askeri Yargıtay ve Askeri İdare Mahkemesi için Garnizon
dahilinde bir bina inşa edilmekte olduğu öğrenilmiş, bu vesile i-
le aşağıdaki hususların nazara alınmasını arz etmek gerekli görül-
müştür.

-Olağanüstü halin bahis konusu olmadığı zamanlarda Mahke-
melerin Garnizon dahilinde bulunmasında çeşitli sakıncalar müşaha-
de edilmekte, garnizon içinde alınması zorunlu önlemlerle, Mahke-
melerin aleniyetini bağdaştırmak mümkün olanmaktadır.

Bu yüzden avukat meslekdaşlarımızdan pek çok şikâyetler Birliğimize intikâl etmektedir. Bu nedenlerle hali inşaada olan binanın mimarî konumunun, garnizon ile alâkası olmayan bir biçimde tadilini, ihtilatlara meydan vermeyecek değişikliklerin yapılarak, gerekli görülecek önlemlerin mahkeme başkanının tensip yetkisini kullanmak suretiyle gerçekleşmesini arzuetmekteyiz.

-Avukatlık Kanununun sarîh hükümleri açısından hali inşaada olan binada, kanun hükmünün zorunluğuna ve kapsamına uygun olarak tensip edilecek bir bölümün "Avukatlar Odası" olarak ayrılmasını, avukatlara tahsis edilecek odanın tefrişinin Birliğimize ait olacağını tabii bulunduğunu arzederiz.."

Alınan cevap da şöyledir:

"1975 yılında inşaatına başlanan, şu anda kaba inşaatı bitmiş olan Askeri Yargıtay ve Yüksek Askeri İdare Mahkemeleri binalarına Yüksek Askeri İdare Mahkemesi ve Askeri Yargıtay Başkanlığından verilen programa göre avukatlar için oda ayrılmıştır.."

III. BÖLÜM

YASAMAYA İLİŞKİN ÇALIŞMALAR

1) Medeni Kanun: 1976-1977 Yılında da Medeni Kanun üzerindeki çalışmalar devam etmiştir. Evvelki raporlarda kısmen temas edildiği üzere Komisyonun çalışmaları bir durgunluk döneminden sonra yeniden başlamıştır.

Gerek Adalet Bakanlığının 26 Temmuz 1974 günlü ve 1945 sayılı yazısı, gerekse Bakanlığın daveti üzerine, 5 Ağustos 1974 Pazartesi günlü toplantıda Birliğimiz temsilcileri hazır bulundu.

Teşkil edilen Komisyonda bizlerden başka, Adalet Bakanlığından üç temsilci, Yargıtay İkinci Hukuk Dairesi Başkanı, Yargıtay 15. Hukuk Dairesi Üyesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Ankara Hukuk Fakültesi temsilcileri ve Yüksek Hâkimler Kurulu temsilcisi hazır bulunmaktaydı.

Zamanın Adalet Bakanı, sundukları "Kanun Taslağı Çerçevesi" içinde Komisyonun gerekli çalışmayı yapmasının amaç olduğunu belirtti.

Öncelikle ortaya çıkan sorun; Komisyonun, Adalet Bakanlığınca önerilen ve Adalet Bakanı tarafından "sarsıntı geçiren aile bünyesinin düzeltilmesi" gerekçesiyle getirildiği bildirilen bu tasarının görüşmeye konu yapılıp yapılamıyacağı hususu oldu.

Türkiye Barolar Birliği olarak Medeni Kanununun 11 maddesinin değiştirilmesi ve kanuna bir madde eklenmesine ilişkin bulunan bu tasarının görüşülmesine karşı olduğumuzu; ancak Medeni Kanununun tümünün değiştirilmesine ilişkin Adalet Bakanlığı çalışmaları çerçevesinde 1-438 maddeden ibaret 2. kitap üzerinde çalışmalar yapılması fikrinde bulunduğumuzu açıkladık.

Daha sonra yapılan görüşmeler sonunda genel kanaat bu suretle ortaya çıktı ve Komisyon Başkanı durumu Adalet Bakanına bildirerek bu husustaki görüşünü istedi. Adalet Bakanı da, Komisyonun görüşünün bu şekilde tecelli etmesi karşısında ne gibi bir yol takip etmesi gerektiği hususunda hazırlıklı ve bir kanaat sahibi olmadığı için müspet veya menfi bir cevap veremeyeceğini beyanla çalışmalara son verildi.

Böylece çalışmalara ara verilmiş oluyordu.

-Adalet Bakanlığından gelen 23 Mart 1976 günlü ve 8449 sayılı yazıda, "Medeni Kanunun sosyal bünyemize ve günün ihtiyaçlarına uydurulması" amacıyla yapılacak çalışmalar için Ankara Hukuk Fakültesinden (2), İstanbul Hukuk Fakültesinden (2) öğretim üyesinin, Yargıtay'dan (2), Yüksek Hâkimler Kurulundan (1), Türkiye Barolar Birliğinden (2) ve Bakanlıktan da (4) yetkilinin katılımıyla bir komisyon kurulduğu belirtilerek temsilcilerin gönderilmesi istenilmekle, Yönetim Kurulu kararıyla temsilci seçilmiş, 28 Nisan 1976'dan itibaren bu komisyonun toplantıları devam etmiştir.

Adalet Bakanlığındaki bu komisyonun kuruluşuna ve çalışma ilkelerine ilişkin tutanak şunları içermektedir.

"Medeni Kanunun tüm olarak gözden geçirilmesi ilke olarak kabul edilmiş ve çalışmaların ilk bölümünde Kanunun ilk iki kitabını teşkil eden Başlangıç, Şahsın Hukuku ve Aile Hukuk kısımlarındaki (s.1-438) değişikliklerin saptanması plânlanmıştır."

"-Tasarının yaşayan dile uygun olarak kaleme alınması esası kabul edilmiştir. Bu hususta, 1961 Anayasasında kullanılmış olan deyimler Medeni Kanun Tasarısı için de benimsenmiştir.

-Tasarı maddelerinin, aksini zorunlu kılan bir sebep bulunmadıkça, kaynak kanun olan İsviçre Medeni Kanununun metnine uygun hale getirilmesine gayret edilmiştir.

-Medenî Kanunun kabul edildiği 1926 yılından bu yana batı dünyasında Medenî Hukuk alanında meydana gelen gelişmeler gözönünde tutularak memleketimizin bünyesine uygun düşeceği sonucuna varılan bazı temel değişikliklerin yapılması esası kabul edilmiştir.

-Medenî Kanunun uygulanması bakımından Türk ve İsviçre mahkeme içtihatları ile benimsenmiş bazı esasların Medenî Kanunun metnine yansması uygun görülmüştür."

2) Savunma Hakkını Kısıtlayan Hükümlerin Kaldırılması: Birliğimize meslektaşlarımızca yansıtılan olay ve istekleri, ayrıca Genel Kurulumuzun "yasalarımızın antidemokratik hükümlerden arınması" talimatını nazara alan Yönetim Kurulu gerekli değişikliğin sağlanması için Adalet Bakanlığına başvurmuş, ayrıca Avukat-parlamentar meslektaşlarımızın herbirine gerekli girişimlerde bulunmaları için dökümanlar verilmiş, ricada bulunulmuştur.

Bu konudaki önerilerimiz ve gerekçeleri şöylece özetlenebilir:

a)Avukattan Evrak Saklamak: Bu konuda oldukça vahim bir hüküm mevcuttur; Danıştay Kanununun 82.maddesine eklenen fıkra şöyledir: Görevli daire veya kurul veya kanun sözcüleri tarafından getirilen veya idarece gönderilen gizli hertürlü belge, taraf ve vekillerine incelettirilemez". 1602 sayılı Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 54.maddesinden esinlenerek yapılan bu genelleştirme büyük sakınca doğurmaktadır.

- Davada taraf olan kişi veya vekili, kendi aleyhlerine olan bir belgeyi göremeyecektir. Memleketimizde, resmî yazışmalarda gizlilikte ne kadar ifrâta gidildiği düşünülürse uygulamada bir kimsenin kendisini nasıl savunacağını kestirmek mümkün olmaz.

Bu hükmün Anayasa'ya aykırılığı bakımından şöyle düşünülebilir. Anayasamızın 31.maddesine göre "herkes meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir". Kendilerine ilişkin bir konuda ilgililer, gizlilik iddiası ile dosyalarını göremezlerse dava ve savunma hakkını nasıl kullanacaklardır?

- Usul Hukukunda savunma hakkının ön koşulu "ithamla öğrenmek hakkı"dır. İdarî işlemi dava eden ilgili, idarenin gizlilik iddiası ile Danıştay'a gönderdiği evrakı göremese hakkındaki ithamı nasıl karşılayacaktır?

İdarenin "gizli" damgasını bastığı her belge böyle bir ayrıcalıktan faydalanırsa, artık savunma hakkından söz etmek olanaksızdır.

- Eklenen hükmün Anayasada yer alan duruşmaların açıklığı (aleniyet) kavramını da zedelediği görülmektedir. İdarenin gizli dediği belge duruşmada da okunamayacaktır. Halbuki bu evraka dayanmak suretiyle "hüküm" veya "vicdani kanaat" teessüs edebilecektir.

Bu davalarda Danıştay verdiği kararda "gizli belge"den ya söz etmemekte veya ne içerdiğini göstermeksizin sadece böyle bir varakanın varlığına işaretle yetinmektedir. Bu suretle ne hakkını arayan, ne de kamuoyu, davanın ne sebeple reddedildiğini anlamayacaktır.

b)Delil Ayrıcalığı: Ceza Usulü Kanununun 88.maddesine göre "resmi dairelerde saklı evrak vesair vesikalar münderecatının ifşası memleketin selâmetine zarar vereceği o dairenin en büyük âmiri tarafından beyin edilirse bu evrak ve vesikaların gösterilmesi ve teslimi istenemez.

Şu kadarki bu beyan kâfi görülmezse o dairenin mensup olduğu vekâlete müracaat edilebilir" (bk.HUMK.249, 336; Danıştay K.).

Bu madde hükmü üzerinde özellikle "hukukun üstünlüğü" kavramı açısından durmak gereklidir.

Böyle bir hüküm, ceza adaletinin her türlü delile sahip kılınması kuralına bir istisna teşkil eder. Fakat eksik delil ile de hüküm verilebileceği sonucuna varıldığında bu istisna düşündürücüdür. "Memleketin selâmeti adaletin de üstündedir" denilirse tereddütler artar. Sanık-vatandaşın bağımsız mahkemeler önünde, bütün delillerin "a l e n i y e t" içinde tartışılarak yargılanmak hakkı açısından da konu önemlidir. "H u k u k u n ü s t ü n l ü ğ ü" esas ise, bundan da üstün bir kavramın bulunabileceği düşünce-sinde isabet görülmeyebilir.

Buna karşın gerçekten açıklanması ağır toplumsal zarar doğurabilecek konularda (örneğin Millî Savunma sırlarında) istisna haklı gözükebilir. O halde konu, yargısal yorumun en isabetli tercihi yapacağına odaklaşmaktadır, takdir yürütmeden alınmalı, yargıya bırakılmalıdır. "Memleketin selâmeti" ve benzeri deyimler müphemdir, vuzuha kavuşturulmalıdır. Böylece, yargı organlarının eksik olanaklarla göreve zorlanmaları gibi bir duruma meydan verilmemiş olur.

Bu konudaki sistemler aşağıda özetlenmiştir:

-İngiltere'de yetkili Nazırın, mahkemeden böyle bir delili kim tarafından ikame edilirse edilsin telâkki (kabul) edilmemeli hakkında karar istemek yetkisi vardır. Böyle bir isteğin, mahkeme bu kanaatte olmasa dahi, daima kabul edildiği bildirilmektedir.

-İtalyan Usul Kanununa göre (m.342) memuriyeti veya mesleği gereğince yanında bulunan evrakı memur veya meslek sırrı ile bağlı olan kimse, talep halinde, adlî makamlara tevdi mecburdur. Siyasî, askerî memuriyet veya meslek sırrı bahis konusu ise yazı ile ve hatta sebep göstermeksizin, evrakın verilmeyeceği beyan olunur. Eğer siyasî, askerî sır ileri sürülmüş ve adlî makam bu beyanı yerinde görmemiş ise durum Adalet Nazırına bildirilir. Fakat Nazırın izni olmaksızın yalan şahadet suçundan takibat yapılmaz. Eğer memuriyet veya meslek sırrı ileri sürülmüşse ve adlî makamın, beyanın asılsızlığından şüphe etmesi için sebep varsa ve bu evrak olmaksızın takibe devam mümkün değil ise gerekli araştırma yapılır, sonunda beyanın varit olmadığı anlaşılırsa evrakın zabtına karar verilir.

-Usul Kanunumuz "memleketin selâmetine zarar"dan bahsetmektedir. Kanunun gerekçesi şöyledir: "Dairenin en büyük âmiri tarafından beyan edildiği halde memleketin menafii âliyesi noktasından o gibi evrak ve vesaikin talebinde bulunulamıyacağı keyfiyetinin tasrihi faydalı görülerek bu madde tertip olunmuştur." Bu faydayı Hâkim takdir etmelidir. Kanunun gerekçesi ve maksadı uygulamadaki abartılmış gizlilik anlayışını önlemeliydi. Kanunun herşeye rağmen (Adalete rağmen) gizliliği tuttuğu sonucu çıkarılmamalıdır.

c)Ceza Kovuşturmalarında Gizlilik: Hazırlık soruşturmasının gizliliği iddiasının ifrata götürüldüğü, zabıta soruşturması sırasında ilgilinin avukatı ile görüşmesinin engellendiği, Birliğimize yapılan başvurularla saptanmıştır. Bu engellemelerin Yasal bir temeli yoktur. Tatbikatçı gizlilik kurallarına alıştırmış, bunları tartışmasız kabule zorlanmıştır.

Esas kural şudur: "İthamın başladığı anda savunda da başlar". Bir kimsenin, ne sebeple olursa olsun hürriyetinden mahrum edilmesi, nezarete alınması, hatta sanık olarak sadece sorguya çekilmesi onun "itham edildiğini" gösterir. Artık bu andan sonra "s a v u n m a" bütün olanaklara kavuşturulmalı, ilgili istediğinde avukatı yanında bulunabilmelidir. Avukatının hazır olmadığı bir sorguda sanığın ikrarı geçerli sayılmamalıdır. Bu usul dayaklı sorgu (işkence) suçlamalarının da önüne geçmiş olacak, ceza kovuşturma sistemimizin "insanileştirilmesi" isteklerini geniş ölçüde karşılayabilecektir.

Nezarete alınan kimsenin nerede olduğunun dahi bilinmediği, öğrenilemediği, soran avukatın cevapsız bırakıldığı bir ortamda savunma hakkının geçerliliğinden söz edilemez. Birden alınıp götürülenin akibeti hakkında yakınlarının bir avukata başvurması, avukatın onlara aczini bildirmekle yetinmesi "savunma mesleği"ne çok şey kaybettirmektedir.

Anayasamız Kurucu Mecliste tartışılırken "Türkiye'de hiç bir şey tevkif kadar suistimal edilmemiştir" yakınması güncelliğini bugün de yitirmemiştir. Hazırlık soruşturmasında verilen tutuklama kararına avukatın itiraz hakkı vardır. Fakat bu hakkı kullanıp kullanmamak, kullanacak ise itiraz gerekçelerini saptamak olanaksızdır. Çünkü hazırlık soruşturması, avukat için de gizlidir. Bir hakkı tanıyıp, kullanma olanağını sağlamamak tam bir çelişkidir, içtensizliktir.

İlk soruşturmada Avukatın yalnız bazı evrakı görebileceği yolundaki hükmün yanlış yorumlanması fiilî bir gizlilik yaratmıştır. Her sorgu yargıcının tutumu değişik olabilmektedir. Ancak "s o n s o r u Ő t u r m a"da geçerli sayılan "s a v u n m a" etkisini yitirmiş olur. Faydası azalmıştır.

ç)Yürütme Lehine Gizlilik: Yürütme, kamu hizmeti görür. Bu hizmet gizli olamaz. İdare Hukukunun gelişmesi aleniyete yönelmiş, bundaki kamu yararı -özellikle Demokrasilerde- daha gerçek, daha üstün görünmüştür.

İsveç'te, aleniyet demokratik rejimin ilkesi sayılmaktadır. Bu ilke gereğince herkes kamu idaresinin elinde bulunan her belgeyi görebilir, her vatandaş kendisi hakkında kayda geçmiş her bilginin kendisine yazı ile bildirilmesini istemek hakkına sahiptir.

İsviçre'de, yürütmenin kararlarına mesnet olan her belge alenidir. Bu belgeleri yalnız taraflar değil, herhangi bir vatandaş ve basın görebilir.

Yürütmenin açıklığı İdare Hukukunda yepyeni bir yöndedir. Bu akım karşısında memleketimizin, gününü doldurmuş İdare Hukuku anlayışını sürdürmesi, faydalı değildir. Yürütmede, idarî karar ve işlemlerde alışıldığı için haklı sanılan gizlilik en yaygın halindedir.

Örneğin köy sınırı ile ilgili bir dava açabilmek için İçişleri Bakanlığı dosyasındaki tesbitleri, dosyayı, bir emeklinin, dul veya yetiminin hakkını arayabilmek için Emekli Sandığındaki dosyayı, Avukat inceleyememektedir. Bu haksız davanın veya dava haklı ise yanlış veya yetersiz gerekçelerle, delilsiz dava açılmasının nedeni olmaktadır. Vergi ile ilgili davalarda "Vergi Mahremiyeti" kavramının ilgili mükellefin aleyhine kullanılması büyük sakıncalar doğurmaktadır.

Bütün kuruluşların, yetkilerinin avukatın görevini kolaylaştırması kuralını koyan Avukatlık Kanununun 2.maddesindeki "Âmir Hüküm", çeşitli mercideki dosyayı, işlem hakkında karar verildikten sonra, fakat dava açılmadan önce inceleme olanağı mutlaka sağlanmalıdır. Gerçeği bilmeden açılan davaların sebep olduğu toplumsal zarar, sanıldığından çok fazladır. Kamu hizmetinde gizlilik düşünülemez. İdarede "şahsî dosya" anlayışı hukuk dışıdır.

Yasalarımızdaki ve buna eklenen uygulamalardaki gizlilik halleri bu sayılanlara indirgeli değildir. Daha pek çok örnek gösterebilecek durumdayız. "Kısıtlı Savunma" Usul Hukukunu değerden düşürür. Sınırlamaya, koşula bağlandığında özünü yitiren tek kavram "s a v u n m a"dır.

d)Sonuç ve İstek: Bir "Hukuk Devleti"nde İdarenin bir davayı kazanması veya kaybetmesi özellik taşır. Devlet haksız olduğu davayı kazanmamalıdır. Kazanırsa, bu Hukuk Devletinin kendi kendini inkârı olur. Gizli tutulan belgenin bilinmesi halinde idarenin davayı kaybetmesi gerekeceğini farzedelim. Bu belge gizli kaldığı için idare davayı kazanırsa kaybeden sadece davacı vatandaş değildir.

Yasalarımızda savunma hakkını kısıtlayan hükümler kaldırılmadıkça "Hak Arama Özgürlüğü"ne ilişkin "Temel Hak" gerçekleşmeyecektir. Bu nedenle:

-Danıştay Kanununun 82.maddesine eklenen fıkranın kaldırılmasını; 1602 sayılı Kanunun 54.maddesinin de değiştirilmesini;

-Ceza Usulü Kanununun 88.maddesinde geçen "memleketin selâmeti" kavramının takdirinin Yargıca bırakılmasını sağlayacak bir değişikliğin yapılmasını;

-Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 143.maddesinin değiştirilerek sanık müdafinin evrakı incelemesine olanak sağlanmasını;

-Avukatlık Kanununun 2.maddesine, "işlem hakkında karar verildikten sonra, Avukat'ın idarî mercilerdeki dosyayı inceleyebileceği" yolunda bir hükmün eklenmesini;

istemmiş bulunmaktayız. Bu isteklerin yasalştırılması çabalarını sürdürmekteyiz.

3)Bankalar Kanunu: Genel Kurulumuzun "yasalarımızın antide-mokratik hükümlerden arındırılması" talimatı uyarınca "ekonomik haklar" açısından odak-konu olarak memleketimiz Bankacılık sistemi üzerinde durulmuş ve Maliye Bakanlığı nezdinde aşağıda ayrıntıları açıklanan başvurma ve girişimlerde bulunulmuştur:

Bankalar Kanunu 1958 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun, o tarihlerde diktatörlükle yönetilen bazı Güney Amerika devletleri Kanunlarının karma-kopyasıdır. Kanun, Anayasadan evvel hazırlanan kanunlardan olduğu için Anayasa ile çelişen hükümlerin iptâli için hiç bir davanın açılmamış olması düşündürücüdür.

Maliye Bakanlığının, elindeki olanakları aleyhlerine kullanabileceğini düşünen ilgili Bankalar herhangi bir iptâl davasını tahrik edememişler ve Anayasa Mahkemesinin aykırılıkları aşındırıcı içtihadından yoksun kalmıştır.

Konu, sadece antidemokratiklik açısından değil, Anayasaya aykırı yönleri üzerinde durularak Bankalar Kanununun Anayasanın isteklerine uygun hale getirilebilmesi için alınacak önlemler açısından da incelenmiştir.

Yasal ve Hukuksal açıdan konu incelenmiş, gerekli eleştirilere bu açıdan yer verilmiştir. Vardığımız sonuç şudur: Anayasadan çok evvel yürürlüğe konulmuş olan Bankalar Kanununun değiştirilmesi ve hatta değişikliklerle değil yeni ve Anayasa hukukuna uygun bir Bankalar Kanunu yapılması gereklidir.

a) Düzensiz gelişim: Bankacılık Türkiyemizde bir düzen, bir plan içinde gelişmemiştir. Cumhuriyet'den evvel Milli Bankacılık yoktu. Cumhuriyet'ten sonra ise Osmanlı Bankası örnek alınmış, bu suretle ticari bankacılık doğmuş, piyasa kurallarına göre aksamlarla bu güne kadar gelinmiştir. Halbuki Kurtuluş Savaşından sonra hedefleri belli bir yatırım ve kalkınma bankacılığı sistemleştirilmeliydi.

Herne kadar geç kalınmış ise de toplanan mevduatı hiç olmazsa belli ve önemli oranda yatırıma yöneltmek zorunluğunu getiren bir yasal sistem Bankalar Kanununda yerini almalıdır. Yürürlükteki Kanunun 38.maddesinde kredi nisbetinin % 10 oranından % 25'e çıkarılmasına olanak tanıyan hüküm teşvik edici hiç bir etki sağlayamamıştır.

Bununla beraber konu güncel hale gelmemiş değildir, bir teblig ile (7.1.1976 RG 15461) sernaye-ihtiyat-mevduat toplamına göre belli bir oranda (% 10, % 20) yatırım kredisi zorunlu sayılmıştır. Bu haklı bir tutum olur. Fakat ayrıntıları, önlemleri, yaptırımları gösterilmediği için etkisiz kalmıştır. Bu oranlar arttırılsa bile, tüm Bankacılık sistemi, Anayasaya uygun biçimde düzeltilmedikçe, önlem "mevzii" kalacak sonuç alınamayacaktır.

b) Bankalar Birliğinin durumu: Anayasa'nın 122.maddesine göre, kamu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetim ve işleyişleri demokratik ilkelere aykırı olamaz. Türkiye Bankalar Birliği bu nitelikte bir kuruluştur. Fakat bu birliğin doğal başkanı, Merkez Bankası Genel Müdürüdür. (Tüzük md.12).

Kamu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yapısı ve işleyişi demokratik ilkelere aykırı olamayacağından, seçimle değil atanma yolu ile başkanlık Anayasa'ya uygun görülmemektedir. Bu nedenle Merkez Bankası Genel Müdürlerinin durumu, fiili bir durumdur. Yaptığı tasarrufların önemi karşısında bunların geçersizliği pek ağır sonuçlar verebilir.

Kaldığı belli koşullar altında enflasyonu önleyici hiç bir direniş göstermeden göreve devam etmek ve Merkez Bankası guvernörlüğünü siyasal gücün emrinde tutmakta bu görevin niteliğini saptayan düşüncelere uygun değildir. Oysa, Merkez Bankası Kanunu "Guvernör'ün bağımsızlığı" ilmesine göre hazırlanmıştır. Bazı "genel müdürler" bu alanda uyarı görevlerini yapmışlar, bazı "mali felaketleri" de önleyebilmişlerdir.

Örnek olarak sadece "dövizle çevrilebilir mevduat" tertibinin ilk önerilere karşı çıkanlar, iktidarı kösteklemekle suçlayan anlayışa karşın, bugün (eğer bir fert yapsaydı) TCK'nun 510.maddesine girecek "inancı kötüye kullanmak" fiilinin resmi sektöre işlenebileceği yolunda hukuk dışı bir anlayış doğmazdı.

Kamu niteliğindeki meslek kuruluşları (Anayasa 122) Kamu oyunun oluşumunda etkili olmağa başlamışlardır. Bankalar Birliğinin tutumu ise sessizliktir. Anayasal değişikliğin bilincini kavrayamayan kuruluşlar, kendi meslek onuruna ters düşerler. Bir ticaret odaları kadar dahi kamu oyununda etki iddiası olmayan kuruluş "Türkiye Bankalar Birliği" adına hak kazanmaz "Türkiye" adına "liyakat" gerektiğinde "hayır" demeyi gerektirir.

c)Plan Açısından Bankacılık Sistemimiz: Bankalar Kanununun Anayasaya aykırılıklarından gayrı, Anayasaya uygunluğu üzerinde de durmak gereklidir. Plan kavramı Türkiye'de 1961 Anayasası ile kabul edildi ve planlı bir ekonomi dönemine geçildi. Fakat Anayasadan önce yapılmış olan Bankalar Kanununun plan kavramı ile hiç bir ilgisi yoktur. Planlamanın da Bankalara bir yön verebilmesi mümkün olamamaktadır.

Merkez Bankası yönetimin çokluk iktidarın emrinde kaldığı, politik nedenlerle "memur tasfiyesi"ne kadar gidildiği ve Merkez Bankacılığı hukukundaki Guvernörlük niteliği kolay kazanmadığı gözönünde tutulursa, hükümet ile bankalar arasında böyle bir ilişki kurulmasının hiç bir yararı görülmemiştir. Aksine herhangi bir direnç haklı da olsa sonuç vermemiştir. Bu durumda plânlı ekonomiye geçilebilmesi olanağı da kalmamaktadır.

ç)Bankaların Paylaşılması: Türkiye'de bankacılık resmi sektör dışında "aile ya da kişi bankacılığı" haline dönüşmüştür. Halktan toplanan mevduatın, bu tür bankacılıkla, belli kişi ve ortaklıklara aktarılması, anayasal düzene tümden aykırı düşmektedir.

-Kredi'nin gerçek kaynağının "tasarruf mevduatı" olduğuna, bu tasarrufun halkın biriktirebildiği paralardan oluşmasına ve bu nedenle kamusal bir korunma altında tutulması gerekli olmasına göre, bu kaynağın tekelleştirilerek birkaç ele kredi olarak aktarılması haklı değildir. Kanununun 38.maddesine göre, bir kişiye bankanın ancak sermaye ve ihtiyatlarını yüzde onundan fazla kredi verilmeceği yolundaki sınırlama anlamını çoktan yitirmiştir. Kamusal nitelikteki yatırımlarda bu sınırlamanın yüzde yirmibeşe çıkarılması yolundaki hüküm ise "ticari krediler" yanında küçük bir oranda kalmaktadır.

-"Türkiye'de Bankalar paylaşılmıştır. Türk Bankacılığında oldukça önemli bir yeri bulunan dokuz Banka, bir sermaye gurubunun elindedir." (Artun Tuncay, Türkiye'de Bankaların Paylaşımı Önlenebilir mi? Milliyet 8.4.1977). ((Bu paylaşım olayının nedeni Bankacılığın kârlı bir işletme olmasından değildir. Başlıca neden daha kolay ve sınırsız kredi sağlamaktır)).

Memleketimizde vadeli (orta veya uzun) mevduat bir türlü gelişmemiştir. Mevduatın Ticari krediye kaydırılması çabaları bu gelişmeyi önlemeyi başarmıştır. Buna ancak yasal önlemlerle karşı çıkılabilir. Önlemler şöyle olabilir:

-Kredinin sarf yeri üzerinde Bankaların denetim yetkisi ile donatılması zorunlu hale getirilmelidir. Bankalar bu denetimle görevlendirilmelidir. Planlama ile Bankalar arasında etkin bir işbirliği mutlaka kurulmalıdır. Bankalar verdikleri krediyi denetlemekle görevlendirilmelidir (Krediyi "verdim", bundan sonrası "Borçlar Hukuku"na girer, anlayışı çağını yitirmiştir). Bankalara verdiklerinin içlenmesinde bazı yasal olanaklar ve yetkiler tanınmalıdır.

-"Banka" özel sektöre ait olsa bile kamusal niteliği ağır basan bir kuruluştur. Halbuki memleketimiz "Ticaret Bankacılığında", yalnız Bankanın çıkarının gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu Bankacılıkta kredilerin sarf yeri üzerinde durulmaz. Örneğin kredilerin, malların stokuna olanak vererek mal darlığı ve karaborsa yaratıp yaratmadığına, fiat, ödeme blançosu, istihdam gibi milli ekonomi için önem taşıyan konulara olan etkileri üzerinde bile durulmaz.

Eğer bu önemli konular üzerinde durulmuş olsa idi, demir karaborsada iken demir tüccarının, çimento karaborsada iken çimento tüccarının kredilerini, apartmana, arsaya yatıran tüccarların, ithal mallarını stok ederek piyasadan kaldıranların kredilerini keserlerdi" (İsmail Kalkavan, Rapor, sayfa 2).

Ticari kredilerin stokluğu, karaborsayı teşvik edici yönde olduğu açıkça görülmektedir. Bu belki Bankaların blançolarında yüksek kâr sağlamış olabilir, fakat sonuç toplum zararınadır. "Tüketicinin korunması" bugün hukukta önemle üzerinde durulan ve tüketicinin sömürülmesini önleyici yasal önlemleri öneren bir çaba içindedir. Bankacılık sistemimizi onarmadan bu çabada başarılamaz. İzmir Barosunun "tüketicinin korunması sempozyumu" çok düşündürücü sonuçlar vermiştir.

d)"Aracı kredisi" mutlaka kaldırılmalıdır. Bir örnek olarak yeni bir murabahacılık tipine deyinabiliriz: "Bu gün ülkemizde iktisat tarihinde eşi bulunmayan bir olay olmaktadır. Dayanıklı tüketim malları ve taşıt araçları genel olarak peşin para ile satılmayıp alıcılar taksitle alına zorlanmaktadır. Sebep yüksek faiz almaktır. Satıcılar, Bankalara ödedikleri faize karşılık olarak taksitli satışlarda alıcılardan ayda faiz karşılığı olarak fiat farkı altında % 2-3,5 arasında faiz almaktadır. Faiz, taksit bakiyeleri üzerinden değil, ana para üzerinden alındığından faiz oranı bir misli artmakta % 48-84 arasında değişmektedir" (Kalkavan). Bu tam bir murabahacılıktır. Buna rağmen ödünç para verme işleri kanununa (md.9, 17) aykırı olan bu duruma savcılıkların ilgisiz kalması anlaşılammaktadır. Bankaların, dolaylı yoldan tefeciliğe olanak sağladıklarına örnek sadece "taksitle satış" olayları değildir. Özellikle mevduatı artırma çabalarında "yeni buluşlar" ortaya atılmıştır. "Bankaların hayat sigortacılığı" denemesi bile başarılı olmadı.

e)Resmi sektör Bankalarına "ticari kredi" dahi açmak olanağını sağlayan hükümlerin bu Bankaların kuruluş kanunlarına sokulması tümünden isabetsiz olmuştur. Türkiyemiz açısından ticari kredi kaynaklarını arttırmak için neden yoktur. Aksine bu Bankaların kredi uzmanlık alanlarında kalmaları gerekirdi.

Kaldı ki Resmi Sektör Bankalarının "sermaye-ihtiyat toplamı" özel sektör Bankalarının çok üstündedir. Sermaye-ihtiyat ölçüsü yürürlükteki kanunda çeşitli "Banka muamelesi"nin sınırını çizdiği-ne göre icapsız bir rekabet ortaya çıkmakta, "Limit-kiralamak"

gibi (özellikle teminat mektuplarında) Devlet Bankalarına yakışmayacak muvazaalara yol açılmaktadır.

f)"Siyasal kredi" memleketimizde özel sektör Bankalarını korkunç oranda sarmıştır. Toplanması ve Devletin korunması altına alınmış "mevduat"ın, siyasal nüfuz sahiplerine aktarılması bir Banka sisteminin yıkıma gitmesinin göstergesidir. Diğer ülkelerde de "mali rezaletler" hep bu yolda olmuştur, Fransa'da Staviski rezaletinde olduğu gibi.

-Siyasal etkinin resmi sektör bankalarında görülmesinin nedeni belki açıklanabilir. Çünkü bu Bankaların yöneticilerini siyasal iktidar "tâyin" eder. Ziraat Bankasının bir dönemde "kromit-rezaleti" diye isimlendirilen olaydaki kaybı telafi edilmeden koparıp gitmiştir. Özel bir bankanın, o devrin siyasal baskısına rağmen başından attığı, kromit-Ziraat Bankasında yuvalanabilmişti. Bu gün dahi bu Bankanın, daha fazla "parti politikasına göre tercihli kredi" tatbikatından kuşku duyulmaktadır. O halde resmi sektör Bankalarına böylesine durumlara düşmekten koruyan yasal önlemlere ihtiyaç vardır.

-Özel sektör Bankalarının siyasal kredi kusuruna düşmeleri ise ilk bakışta anlamsız görülür. Fakat oluşum şudur: Bu Bankalarda yönetici olanlardan bir kısmı siyasal istekli kişiler olabilmektedir. Ayrıca Merkez Bankasının tekelindeki reeskont'u kısmak tehdidini siyasal nedenlerle ve maksat dışı kullanan bu Bankanın genel müdürlerine rastlanmıştır. Aynı genel müdür, hukuka aykırı olarak "Bankalar Birliği Yönetim Kurulunun doğal başkanı" olmasına ve bu genel müdürler iktidarca "tâyin" olunmalarına göre iktidar politikası Bankacılık sistemimize bu yolla girmiş olmaktadır.

Önlem şu olabilir. Özel sektör Bankaları kendi sorumluluklarını kendilerinin tayin etmeleri durumuna getirmeli, "iktidar" bu sorunun dışında kalmalıdır. Özel sektör Bankaları kendilerine ilişkin kararları alabilmek olanağına getirilmelidirler. Bunun için Bankalar Birliği Anayasasının 122.maddesindeki demokratik ilkeye uyandırılmalıdır. Bundan sonra plân hedeflerine uyması ve denetimin yasal yaptırımları saptanmalıdır. "İktidar" ile "meslek kuruluşu" karma haline gelirse sorun dağılır ve yozlaşır. Bankalar Birliği Anayasasının 122.maddesine aykırı bir kuruluş halinde devam ederse işlemlerin "butlan"ı kuşkusuz da pürüz gidecektir.

Türk Bankalarında Bankacılığı meslek edinmiş tertemiz elemanlar gerçekleri görmektedirler. Sorun bu tekniksiyenlere bırakılsın. İktidarca tayinlerden vazgeçilsin. Güçlük kendiliğinden çözülecektir.

g) Sarkmış alacaklar (Batık Krediler): Usulsüz (batık) krediler bu günkü kadar korkunç orana ulaşmamıştır.

-Bankalar Kanununun kusuru büyüktür. Usulsüz krediyi veren "memur" cezalandırılır (Bankalar Kanunu md.70 vd.). Usulsüz krediyi alan "tüccar" (veya tüccar kılığında siyasal kişinin yakını) ceza görmeyecek midir? Görmeyecektir, çünkü kanunda bir hüküm yoktur. Banka memurları ceza mahkemelerine verilmekte ve cezalandırılmaktadır. Halbuki bu memurlar emir ve baskı altındadır. Hatta Bankanın en üst kademesindeki yönetici, şube müdürü, kredi tahsisine yetkili, imza sahipleri suç işlemek zarureti, işten atılma tehlikesi içindedirler. Haksızlığı şöyle bir örnekle açıklayabiliriz:

Ceza Kanunumuza göre "rüşvet" suçtur. Fakat rüşvet alan kadar rüşvet veren de suçlu sayılmıştır. (Türk Ceza Kanunu md.220). Hatta bir akın rüşvet verenin daha ağır cezalandırılmasını ister, çünkü memur sıkıntılıdır, ona rüşvet veren ise sadece kazanç hırsı içindedir. Eğer ceza kanunumuzun mantığı esas sayılırsa usulsüz krediyi veren memur cezalandırılırken bundan çeşitli yollarla (özellikle siyasal nüfuz ticareti ile T.Ceza Kanunu md.227) faydalanan kişi nasıl cezasız kalabilir (not:C.Savcılığının uygulamada hiç olmazsa "azmettirme"ye ilişkin TCK'nun 64/2.maddesini düşünmeleri isabetsizdir).

Usulsüz kredi, sadece yetki (Bankalar Kanunu 44, 45) veya oran (Bankalar K.38) taşması (deposman) biçiminde değildir. "Büyük çaplı suistimaller" siyasal kredi niteliğini taşıyorlardır. Hiç bir kredi yeterliği (borç alabilme gücü) olmayana siyasal nedenlerle verilen krediler, bugünkü Bankacılık sistemi ile önlenemeyecektir.

h)Bankalar arası rekabet, zaman zaman, gereksiz, çok kez, Bankacılık onuruna aykırı uygulamalara neden olmaktadır. "Yeni buluşlar" görünümünde ilânlar, reklâmlar, Bankaların birbirleri hakkında "şikâyetçi" olmaları gibi tutumlara rastlanmaktadır. Bunun dışında daha düşündürücü "olaylar" ile karşılaşırız (teminat mektubu müşterisini ayartmak gibi) Bankalar Kanununun haksız rekabeti önleyici tedbirlerin Bankalar Birliğince alınacağı hükmü de somut etkiler verememiştir.

Esasen "haksız rekabet" diğer alanlarda da "esrarengiz kavram" olmakta devam etmektedir. Önlem şu olabilir: "Banka imkânlarının bir bütün olarak ele alınması, sektörler itibariyle dağıtılması ve her sektöre tahsis edilen imkânı kullanacak Bankanın bir'e indirilmesi" (Kalkavan, sayfa 12).

-O halde bireyleşmeye (uzman bankacılığa) akım belki kredi müşterisi sayısını azaltır. Fakat aynı zamanda "maceracı müşteri" sayısını da azaltır. Bir Bankanın istihbarat servisinin, kesinlikle "kredi yetersizliği"ni saptadığı bir kişiye, bir başka Bankanın milyonluk kredi tahsisini de önler. Kaldığı kaynaklar birleşirse israf da azalır.

-Banka adedinin başka ülkelerde rastlanmayan bir sayıda oluşu Milli Ekonomi bakımından konuya eğilmeyi ve önlem aramayı gerektirmektedir. Örneğin İngiltere'de sadece dokuz büyük Banka vardır. Türkiye'de 1975 sonu itibariyle 40 banka 4.585 şube vardır (Bu konuya aşağıda tekrar değinilecektir). Sayı arttıkça genel gider de artar ve ayrıca uzmanlaşma imkansızlaşır. Bankaların "sağlamlık" ve "verimlilik" kurallarına bağlılığı sağlanmadıkça ilerideki "büyük çöküntü" önlenemeyecektir. Uzmanlık alanları saptanmış, aile veya kişi Bankacılığından arınmış bir sistem zorunlu hale gelmiştir.

i) Bireyleştirmek nasıl olacaktır? Bankalar Kanununun 60. maddesinde Bankaların, kendi istekleri ile "birleşme"leri usulü gösterilmiştir. Bu maddeye "resen birleştirme kararı"nın Bakanlar Kurulunca verilebileceği hükmü konulabilir. Fakat kuşkusuz keyfî veya siyasal nedenle konulan önleyici esaslar getirmeli, idarî yargı yolu açık tutulmalıdır.

-Şube sayısı sorunu bir türlü çözümlenememiştir. Zaman zaman Maliye Bakanlığı şube müsaadesi taleplerini tutmak yoluna gitmiş, fakat uzun süre direnç gösterememiştir.

1975 İtibariyle toplam şube sayısı 4.585 olarak saptanmıştır. Bunlardan resmi sektör bankaları 1.756 (bunlardan yalnız altısı yatırım ve kalkınma bankalarına aittir), özel sektör bankaları, 2.829 şubeye sahip idiler. 1976 sonu itibariyle durum şudur: Banka sayısı 44'e, şube sayısı 4.835'e ulaşmıştır. Bu sayıların dağılımı şöyledir: Resmi sektör şubesi 1.859, yabancı banka şubesi 114, özel sektör şubeleri 2.862 dir.

Şubelerin il-ilçe dağılışı, nüfusa, nüfus artışına veya aile ünite kabul edilirse, aileye oranı hesaplanırsa sayının artışındaki yapaylık daha iyi anlaşılır.

j) Bir bankanın tasfiyeye girmesi halinde, kanunun 60. maddesine göre, "tasfiye fonu"ndan açık karşılanır. Bu fon, Merkez Bankasında kurulmuştur. Fon yetmediğinde, Merkez Bankasınca ikrazda bulunulacaktır. Şimdiye kadar birkaç banka tasfiyeye girmiş ve fondan ödemeler yapılmıştır. Bu fona bankalar, tasarruf ve ticari mevduat toplamının binde yarımı oranında ödemede bulunurlar. Bu ödemelerle açık kapatılamamıştır. Bankacılıkta bir kriz halinde fonun tümden Merkez Bankasının, yani devletin yükümü haline gelmesinden korkulur.

Kaldı ki, kötü idareden dolayı acze düşmüş bir bankanın açığının öteki bankaların katkısı ile kapatılmasını, demokratik ilkelere göre, başkasının kusurundan sorumlu olmak için ise asgari koşulların bile bulunmadığı böyle durumlarda, hukuk açısından savunmak olanaksızdır.

Tasfiye fonu konusu Milli Birlik Komitesi zamanında ortaya atıldı ve açığın ödenmesi bazı çevrelerce bütçeye yükletilmek istendi. Bu bir oyundu. Milli Birlik Komitesi bu öneri ile yanıtılmak istenmişti. Gerekli uyarıdan sonra fon usulüne gidildi. Fakat bu usulün bile savunulabilecek yanı yoktu.

k) Sonuç: Bankacılık sisteminin yeni baştan ele alınması gereklidir. Kamusal denetim, bankaların yapısına başarıyla girememiştir. Her ne kadar bankalar yeminli murakıplığı kurulmuş hatta önceki Bankalar Kanununun değil, bütün kanunların uygulanmasının denetimi yetkisi tanınmış ise de asıl sorun bu değildir. Böyle bir denetim "teftiş" olabilir fakat bankaların denetimi bu anlamda bir kavram sayılmaz. Asıl önemli olan bankanın "sevk ve idaresi" ve özellikle "geleceğinin öngörülmesi"dir. Bir gün Türkiye'de büyük bir bankacılık sarsıntısı ortaya çıkarsa bunun sorumlularını o tarihteki görevlilerde değil, yavaş yavaş oluşan felaketin nedenlerini daha gerilerde aramak gerekecektir. Bir bankanın yaşamının sona erışı birdenbire meydana gelmez, olay birden patlak verirse de sonun gelişimi uzun bir can çekişme olabilir.

-Bu nedenle kamusal denetim, bankanın nereye doğru gittiğinin ciddi bir yönetsel denetimi olarak zamanında yapılması biçiminde olmalıdır.

- "Kapitalist her ekonomide olduğu gibi bizim ülkemizdeki gibi ekonomilerde de en büyük mali güç bankalardır. Bankalara egemen olan ekonomiye de egemen olur. Onu istediği yöne kaydırabilir (Kalkava s.28). Bu gün bu güç devletin elinde değildir.

- Maliye Bakanlığı teşkilât ve vazifeleri hakkındaki 2996 (1173) sayılı kanunun 11.maddesine göre Bakanlık "Bankaları denetlemek"le görevlidir. Fakat Bakanlık, çeşitli politik nedenlerle denetimini yürütememektedir. Kaldı ki kredinin sarf yerini araştırmak "Bankalar yeminli murakıpları" için olanaksızdır. Bu durum geniş ölçüde spekülasyonlara fırsat vermektedir. Kredinin kullanılmasının denetimi de Bankalar ve Bakanlık işbirliği ile başarabilecek bir sistem düşünülmelidir. Bu gün "ticari sır" engeli karşısında denetim kredi lehdarının sözüne inanmaktan öteye gidememektedir.

- "Bankalar üzerinde egemenliği olmadan Banka kaynaklarının plan amaçlarına uygun kullanılmasına olanak yok gibidir veya bugüne dek bizde böyle bir olanak bulunamamıştır" (Kalkavan s.28).

- Bir öneri şudur: "yürütme işlemleri ile denetim görevinin ayrı bir (Bankaları denetim dairesi)nde birleştirilerek incelemede uzmanlaşan görevlilerden inceleme sonuçları ve diğer denetim olanaklarının değerlendirilmesinde de yararlanılması olumlu sonuçlar doğuracaktır" (Taşdemir, S. Bankaların Denetiminde Sorunlar, Denetfe derg.1977, m.2 s.11). Bu daire yalnız yasaların uygulanıp uygulanmadığını değil, asıl jesyon denetimi yapmalıdır. Mali analiz çalışmaları ile Bankanın ne durumda olduğu, gelişmesi veya gerilemesinin nedenlerini yakından ve sürekli izlemesi gereklidir.

- Anayasanın gereği yapılmamış, ekonomik anayasal temel, ekonomik (demokratik) kamu düzeni kurulmamış, bundan sonra da "Lüks Anayasa" terimi icat olmuştur. "İktisadi ve sosyal kalkınmayı... demokratik yollarla gerçekleştirmek, bu maksatla milli tasarrufu arttırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği öncelikle yürütmek görevini devlete veren 1961 Anayasasının bu hükmünü bugünkü Bankalar Kanunu ve banka sistemi ile gerçekleştirmek olanağı yoktur.

4) TRT.Kanunu: Memleketimizde TRT.Kanununun bir huzursuzluk yarattığı, buna son verebilecek yasal önlemin ne olabileceği konusu üzerinde durulmuş, "yasalarımızın antidemokratik hükümlerden arınması" yolundaki Genel Kurulumuz talimatı da gözönünde tutularak Başbakanlığa gerekli yasal değişikliklere başvurulması isteği ile aşağıdaki hususlar iletilmiştir:

Birinci Dünya Savaşından sonra radyo gelişmiş, önemli bir haberleşme aracı olmuş, aynı zamanda radyo aygıtları yapımı bir endüstri halini almıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra Televizyon da aynı gelişmeyi gösterdi.

Türkiyemiz henüz "Renkli Televizyon" dönemine geçmemiştir. TRT.nin renk kazanması belki pek önemli bir olay değildir. Bunun ekonomik yönü önemli olacaktır. 1963 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde 100 milyon beyaz-siyah televizyon vardı. Aynı tarihte Japonya'da 15 milyon, Fransa'da 5 milyon televizyon kayıtlı idi. O tarihten bu yana hem sayı arttı ve hem de "renkli televizyon" rensizinin fiyatının beş katına çıktı. Böylesine bir endüstrileşmenin etkileri küçümsenemez. İnsan, bir şeyin eksik olmasına rıza göstermemektedir (Guillien, R.La Télévision en couleur, Paris, 1968 s.5).

Ne radyo, ne televizyon kütle haberleşme aracı olsun diye icat edilmemiştir. Fakat sermaye bunlarda da -basında olduğu gibi- büyük bir yatırım olanağı buldu ve bir endüstri doğdu. Böylece kamu haberleşme kavramına sermaye etkili olmağa başladı. Toplumsal haberleşmenin tekelleşmesi ve gittikçe pahalılaşması demokratik sistemlerde yeni sorunlar ortaya atacaktır.

a)TRT.nin Özellikleri: Radyo ve Televizyon, basından bazı özellikleri ile ayrılır: "Göz ve kulak algılarını birleştirmesi", "konuşan gazete" oluşu, "kâğıdı gerektirmemesi", "uzak mesafelere gidebilmesi", "topluca dinlemek, seyretmek olanağı" TRT.ye üstünlük sağlar. Fakat "belli program saatlerine bağlılık" bir sakınca sayılabilir. Bütün bu özelliklerin sosyo-psikolojik sonuçları da vardır (bilgi için bk.Taşer,C. Radyonun Organizasyonu, Ankara, 1969 s.10). Kuşkusuz basındaki dağıtım güçlüğü olmaması, okuma yazma bilmeye ihtiyaç göstermemesi TRT.nin lehinedir (Üaşer, s.12).

b)TRT.nin Düzenlenmesi: TRT.nin düzenlenmesinde çeşitli sistemler vardır: TRT.nin:

a-"Tümden siyasal iktidarın takdirine bırakılması",

b-"Özel sektöre bırakılması",

c-"Devletin parasal tekeline bırakılması".

Görüldüğü üzere Devlet Tekeli sistemi (a) sisteminden ayrı olmak gerekir. Devlet tekeline genellikle TRT. özerk sayılmakta ve bazı güvenceler tanınmaktadır.

Diğer bir deyimle "güvenceli özerklik" ile bu sistem, (a) sisteminden ayrılmaktadır. Fakat uygulama her memlekette bu özelliğin başarılı olamadığını göstermiştir. İktidar çeşitli yollarla güvenceli özerkliği fiilen yozlaştırabilmiş, kendine çekebilmiştir. O halde:

-Anten hakkının paylaşılması: Devlet yardımı olmaksızın TRT.yaşayamayacağı için Devletin parasal yardım tekeli gereklidir. Sakıncalar şöyle giderilebilir: Toplum yansıtan siyasal akım temsilcileri ve fikirsel baskı gurupları arasında anten hakkı, yasal ölçülere göre dağıtılmalıdır. /

TRT.nin demokratik düzenlenmesinde anten hakkının paylaşılması zorunluğunu benimsemek gereklidir. Çünkü Radyo ve Televizyonu izleyenin seçmek olanağı yoktur. İstedığı gazeteyi almakla seçimini kullanan izleyici TRT. yayın ve haberleri ile bağlıdır. Özellikle karşıt fikirlere yer vermeyen, yantutmalı bir yönetimin emri altına giren TRT.kamu niteliğini hızla yitirir (bk.Taşer, s.17).

TRT.yönteminde tekelleştikçe toplumla diyalog kurma olanağı daralmaktadır. Memleketimizde, TRT.konusundaki çatışmanın kökeni buradadır. Toplum belli bir yönde doktrinleştirilmek istenmektedir. Halbuki TRT -demokrasilerde- "haberleşme (aydınlanma) hakkı" aracıdır.

-Özel sektör: Özel sektöre bırakılacak TRT. hızla "Ticari Radyo-Televizyonculuk"a dönüşür. Bu tür kuruluşlar da vardır. Kolaylıkla hoşgörünmeyi yeğleyecek olan bu sistem, eğlence programlarının ağırlığı, tutuculuk ve benzeri sakıncaları doğuracaktır. Böyle bir sistemde kültürel atılım beklenemez. Esasen özel sektör bu alana el atabilirse kamusal etkenlikte haksız bir pay da almış olacaktır. Bu nedenle TRT.de devletin parasal yardım tekelliliği devam etmeli, fakat açık, seçik bir düzenleme içinde anten hakkı paylaşılmalıdır.

c)Tarafsızlık: TRT.nin ülkemizde her açıdan tekelleştirilmesinden doğan sakıncaları tarafsızlık güvencesi ile gidermek olanağı sağlanamamıştır. TRT.büyük siyasal akımlar arasında paylaşılmalıdır. Tekel, düşünce alanında ancak çeşitlenme ve çoğulculukla sakıncasız hale getirilebilir. Objektiflik, tarafsızlık hiçbir ülkede başarılamamıştır. Çünkü tekelleşmede "tercih", "uygun görmek" doğaldır.

Bu nedenle objektiflik iddiası yerine çeşitlenme daha gerçekçidir. Tercih seyredene, dinleyene bırakılmalıdır (Prof.Koumantos, G.Les media constitment-ils un contrepouvoir démocratique, Rapor,s.8).

Esasen tarafsızlığı tanımlamak kolay da değildir. Anten hakkının paylaşılması daha gerçekçi bir çözüm olur. "Anten Hakkı" paylaşılsın, fakat habercilik görevinde tarafsızlık nasıl sağlanacaktır? Haberin yalan değil, "doğru" olması, kışkırtıcı değil, "dengeli" ve objektif (=katkısız) biçimde verilmesi gereklidir. Bunu başarmak güç değildir. Fakat habere yorum veya başkaca katılımlar ekleyen bir tutum objektif olamaz. Haber, sadece haberdır, bir başka şeye alet edilmemelidir. TRT.için en büyük kusur "sinsi propoganda"dır. Zaman zaman TRT. bu görünümüne düşmüştür.

Bazen bir haberi vermemek de önemli olabilir. Bunun takdirinde de tarafsızlık gerektir.

Tarafsızlık zorunluluğunu şöylece açıklamak isteyen bir anlayışa rastlıyoruz: Demokrasilerde TRT.nin bir sahibi olmamalıdır.

Bu düzeysel (belki de içdensiz) bir istektir. TRT.nin bir sahibi olmalıdır. Bu "sahip" Devlettir. Bir şeye Devletin sahip olmasının anlamı çok farklıdır. Hele o devlet Demokratik düzene bağlı ise. Demokrasilerde Devlet ile Hükümet ayrımını kavrayamamış olanlar bu anlamı da kavrayamazlar.

ç)Özerklik-Bağımsızlık: Özerklik en azından "kendi kendini (öz) yönetim"i içerir. Öz yönetimden yoksun bir kuruluş özerk de değildir. Son uygulamalarda içeri sokulan bir elle TRT.dışardan yönetilebilmiştir. O halde TRT.nin yapısal bir kusuru var demektir.

TRT.nin özerkliği şu unsurları kapsar: "Programların serbestçe yapımı", "teknik alan ve araçlarında engellenmemek", "parasal (bütçe) bağımsızlık". Bu unsurlardan birinde eksiklik özerkliği zedeler. "Devlet bu konuda sadece birşey yapmamak şeklinde pasif bir davranışla değil, aksine bir takım maddî olanakları sağlamak şeklinde aktif bir görevle yükümlüdür" (Taşer, s.146).

d)Gelismeler: Televizyon çağı henüz sorunlarını tüketmiş değildir. Çünkü televizyon tekniği gelişmesinin sonuna gelmemiştir. Televizyonda belli bir uzaklıktan öteye gidilememektedir. Yansıtıcı tekniği de sınırlıdır. Halbuki uzayda uydular aracılığı ile bu sorun çözülmek üzeredir. Bugün Amerika, uzay uyduları ile, örneğin bütün Avrupayı kapsayacak yayını başarmak üzeredir. Bunun neden olacağı hukuksal ve siyasal sorunlar nasıl çözülecektir?

Uydular aracılığı ile yapılan yayınları alabilmek, ayrı nitelikte bir anteni gerektirmektedir. Bunun denetimi, vergilendirilmesi nasıl olacaktır? Uydu televizyonu ile milli televizyonu nasıl bağdaştıracacağız? Bundan çıkacak milli, ahlâki dirençler nasıl bir çözüme bağlanacaktır? Güçlü uydu yayınlarına karşı koyamayan millî televizyonlar, kaynak yetersizliği sonucu silinirlerse bu uluslararası sermayenin yeni bir baskı aracı olmayacak mıdır?

e) Yapımcılık: "Program üreticiliği". (=yapımcılık) iki açıdan incelenmelidir: Dışta ve içte:

a-Televizyonda "program üreticiliği"nin bazı ülkeler elinde tekelleşmesi, diğerlerinin tüketici haline gelmeleri yeni sorunlar yaratmaktadır. Amerikan programlarının "Batı Avrupanın kültür özerkliği"ne zarar verdiği savı yaygınlaşmaktadır, hatta Avrupa ülkeleri temsilcileri, çeşitli toplantılarda bu tür, "kültür sömürgeciliği"ne karşı koymak önlemlerini araştırmaktadırlar.

b-İç yapımcılıkta da sorunlar az değildir. Hukuksal olanlara değinmekle yetineceğiz. Teknik yapımcılık bilgisine yabancıyız. "Radyo özgürlüğü daha çok, belli bir sorumluluk altında, radyo dışında kalan hertürlü menfaatlerin herhangi bir tesiri söz konusu olmaksızın program yapmayı, yayınlarda halkın bir zümresinin değil bütününün gözönünde bulundurulmasını, herhangi bir kısmına ayrıcalık tanınmamasını, herhangi bir düşüncenin açıklanmasında, bir anlam ve değer ifade eden hertürlü düşünceyi eşit ölçüler içinde dikkate almayı ifade eder" (Taşer, s.127).

TRT.de yapımcılar, bazı dönemlerde bu olanaktan yoksun kılınmışlardır.

Devletin TRT.ye parasal pardımı gereklidir, fakat yayın açısından TRT.tekeli kaldırılmalıdır. Devletten yardım almakla bir TRT.Milli TRT.sifatını kazanır. Fakat yürütme organının bundan ötesini istemesi haklı değildir. Kısacası en demokratik düzen TRT.nin çalışmasında anten hakkının sosyalleştirilmesi ve demokratikleşmesidir. Bu açıdan bugünkü TRT. sistemi antidemokratiktir.

f) Cevap Hakkı: "Cevap hakkı" da gereği gibi uygulanamamıştır. Bununla beraber bir hususu da gözönünde tutmak gerekir: Cevap hakkı, esas görevi yapmak olanağını yok etmemelidir. Uzunca bir cevap veya cevap yazılarının çoğalması halinde gazete, ek sayfelerle çare bulabilir. Fakat TRT. saatleri sınırlı olduğuna göre cevap hakkının iyi bir düzene bağlanması gerekir.

Esasında tekelleşmiş, siyasal nedenli ve "güdümlü TRT" sistemi sürdürüldükçe cevap hakkı daha büyük önem kazanır.

TRT.Kanununun 12.maddesi haksız yayının hedefi kişileri yeteri kadar korumamaktadır. Ayrıca "siyasal partilerin cevap hakkı" da çok fazla ve ölçsüz kayıtlara bağlanmıştır (TRT.K.11, 12).

Gözlem şudur: Bazı siyasal kuruluşların "cevap hakkı aracılığı ile TRT.yi istilâ edebilecekleri" ileri sürülmektedir. Fakat bu sakınca gerçekleşmemiş, aksine "siyasal iktidarlar" tekelciliklerini arttırmışlardır.

g)Yönetim: "TRT.Yönetim Kurulları"nın çeşitli siyasal parti temsilcilerinden veya çeşitli (hatta bağımsız) kuruluş temsilcilerinden oluşması güvence sağlayamamıştır. Çünkü zorunlu olmadıkça, dolaylılık içdensizlik (veya kararsızlık)tır. Bu nedenle avrupa konseyine sunulan rapordaki şu düşünceye (Koumantos, s.9) katılıyoruz: TRT.yi yönetecek kurul, yalnız siyasal eğilim temsilcilerinden, tarafsızlardan değil, toplumun, belki de birbirine zıt "sosyal gurup" temsilcilerinden kurulmalıdır.

Kurullar: TRT.Kanunu Alman mevzuatından esinlenerek hazırlanmıştır. Bu gözlem, özellikle, "siyasal yayınlar hakem kurulu" açısından önemlidir. Alman mevzuatının kökeni kendine özgü bir anlam taşır. İkinci Dünya Savaşından sonra batılı işgal kuvvetleri kendi bölgelerindeki Radyoları "kamu kurumu" olarak kabul ettirdiler. Alman halkının direnci ve işgal kuvvetlerinin istekleri arasında naziliğe dönüşü önleyici bir uzlaşma bu sonucu doğurdu. Örneğin "danışma kurulu", "siyasal hakem kurulu" gibi organlar Alman kökenlidir. TRT.nin bizdeki kargaşası belki de böyle izah edilebilir.

"Siyasal yayınlar hakem kurulu" işgal kuvvetlerince Almanya'da naziliğin dönüşünü engelleyici önlemlerden biri olarak düşünülmüştü.

Bu kurul, bir engelleme önlemi olarak düşünülmüştür. Demokratik bir ülkede (Anayasal partileri vazgeçilmez kuruluşlar olarak kabul eden bir ülkede) "Hakem"e ihtiyaç var mıdır? Partiler, belli bir düzene, sorumluluklara bağlı kılınmışlardır. Kendi sorumlulukları altında "anten hakkı" tanılırsa "Hakem"e ihtiyaç kalmaz.

TRT.Kanununa göre yönetim kurulu hükümet temsilcilerinden, Üniversite temsilcilerinden, bazı akademilerden ve sanat kuruluşlarının seçtiği kişilerden oluşmaktadır. Üniversiteler Kanununu tahrip eden yasal değişiklikler, Üniversiteler Kanunu dışında kalan kuruluşlar, düşünülürse yönetim kurulunun tarafsızlık direncini gösterecek durumda olmadığı anlaşılır. TRT.Yönetim Kurulunun maksada uygun bir kuruluş haline getirilmesi gerekir.

Genel Müdür: "Genel Müdür" TRT. bünyesi içinde pek geniş, özellikle çalışanlara ilişkin, sınırsız kullanılmaya elverişli yetkilere sahiptir. Bu durumda "Genel Müdür sizdense TRT sizindir" olanağı izlenmiş; siyasal akımlar bundan faydalanmıştır. O halde Genel Müdürün atanması pek önemli bir konudur. Kanuna göre Genel Müdür Turizm ve Tanıtma Bakanlığı önerisi ile Bakanlar Kurulunca atanır. Bu usul anlamsızdır ve Nazi Almanyasında "propoganda nazırlığı" uygulaması örnek alınmıştır. Genel Müdürün daha demokratik bir usulle düzenlenmiş bir kurul tarafından görevlendirilmesini sağlayacak bir "seçim"e ihtiyaç vardır.

Hükümet "Milli Güvenlik, Kamu Düzeni, Devletin dış ilişkilerini korumak" amacı ile Genel Müdürü görevinden uzaklaştırabilir. Bu duraksamalı deyimler Genel Müdürün basında "demokles'in kılıcı" dır. Her ne kadar Danıştay'ın keyfiligi önleyeceği düşünülürse de uygulama acı dersler vermiştir.

Çözüm şudur: Genel Müdür seçimle gelmeli, görevden alınması "yargı kararı" ile olmalıdır. Bu öneri yadırganamaz. Anayasamız "kamu niteliğindeki meslek kuruluşları organları" için böyle bir usul benimsemiştir (Anayasa 122). Bu usulün TRT. Kanununa alınmasına Anayasamız (121) engel değildir.

Kaldığı bu öneri TRT.Kanununun Mecliste görüşülmesi sırasında bir milletvekili tarafından şöylece ifade olunmuştu: "Yargı organından geçmedikçe, bir hak, durdurulmak veya önlenmek suretiyle (hakkını yargı organından al) demek" haksızdır (bk.Taşer,s.106).

Yönetime Katılma: Bugün "çalışanın yönetime katılması" ilginç bir öneridir. Sonuçta (belki bizde de) başarıya ulaşacaktır. Şimdi bu kuralı (veya isteği) TRT.ye uygulayalım: Kolca, kafaca TRT. de çalışanlar yönetime katılacağı istemekte haksız mıdırlar?

Basında çalışanlarla TRT.de çalışanlar aynı durumda mıdırlar? İki kesimin görevlerinin birbirine karşıt olduğu iddia edilemez.

O halde iki gurup çalışanın statüleri bu kadar ayrı olabilir mi? Her gazeteci inancının uygun düşeceği gazeteyi seçer, orada düşüncelerini genişletir ve yayar. Fakat bu olanak tekelleşmiş, yönetimli Devlet TRT.sinde yoktur. Görev toplumu aydınlatmak ise bu görev iki ayrı statü ile nasıl izah edilebilir?

Anayasaya Bağlılık: TRT.Kanununun 2.maddesinde yayın esasları gösterilmiştir. Kural "her çalışma ve yayın faaliyetlerinde Anayasanın özüne ve sözüne bütünü ile bağlı kalmak"tır. Son dönem uygulamasında bu kuralın ihlâl ve zaman zaman ihmal olduğu bilinmektedir. Aynı şekilde "haberlerin toplanması, seçilmesi ve yayınlanmasında tarafsızlık, doğruluk ve çabukluk ilkeleri ile bağlılık" kuralı da ihlâl görmüştür.

Memur Teminatı: Yine son dönemde saptanan bir davranış da şu olmuştur: Memur teminatının ağır biçimde ihlâl edilmiş olması.

Kanunun 5.maddesine göre "Genel Müdür teklifi üzerine Genel Müdür Yardımcılarının atanmaları, görevden alınmaları veya görev yerlerinin değiştirilmesi hakkında karar vermek" yetkisi Yönetim Kurulundur. Genel Müdür Yardımcılarından gayri memurların atanmaları, yer değiştirmeleri, görevden alınmaları Genel Müdüre bırakılmıştır. Bu hükümlerin hiçbiri TRT.deki uygulamaya bir güvence getirmemiş, tasarruflar keyfilik içinde kalmıştır. Memura güvence açısından hiç bir hüküm TRT.Kanununda yer almamıştır. Halbuki Anayasamızın 117 ve 118.maddeleri memur teminatının kapsamını göstermiş ve özel kanunda saptanacak konuları da saymıştır. Bu nedenle TRT.Kanunu bu açıdan kasden eksik bırakılmış bir Kanundur.

5)Yasa Kütüğü" Önerisi: Cumhuriyet Senatosu Başkanlığından alınan 5.9.1977 tarihli yazıda:

"Yasa düzeninde ciddi, sosyal ve hukuk hayatımıza uygun değişiklik yapmak ve "Yasa düzenini" dağınıklıktan, çelişkilerden, çokluktan, anlaşılmaz olurluktan kurtarma zorunluğu vardır. Yasaların anlaşılır, bulunabilir tam ve hukuka uygun niteliğe kavuşturulmasının yararları üzerinde kesin görüşler belirmiştir. Yeni bir yasa düzeninin meydana getirilmesinde ortak düşünce gittikçe güçlenmektedir. C.Senatosunda yasaların görüşülmesinde mevcut içtüzüğü olanakları içinde yeni bir yöntem uygulamakla yasa yapımında hata ve çelişkileri azaltıcı iyi ve yararlı niteliğe ulaştırıcı uygulamayı sağlayacağız.

Yasalardan herkesin, ilgi duyan ve ihtiyacı olan tüm vatandaşlarımızın yeteri kadar bilgiyi noksansız ve kolayca sağlanması ve yararlanması için "Yasa Kütüğü" sistemini gerçekleştirmek istiyoruz. Yasâ yapımında ve yasa kütüğü tanziminde saptayacağımız ilkelere kavuşabilirsek "Yasa Düzenini" gerçekleştirmiş olacağız. Sorunun en iyi şekilde düzenlenmesi için uygulayıcılar, bilim çevreleri ve ilgili organ ve kişilerin yardım, eleştiri, uyarı ve tekliflerine ihtiyacımız vardır. Yasa düzeninin bir bölümü olan "Yasa Kütüğü" hakkında organın veya üyelerinin düşüncelerine başvuruyoruz" denilmiştir.

Birlik Yönetim Kurulu bu konuda gerekli katkıda bulunmak için çalışmalara başlamıştır.

6) DGM: Genel Kurulumuzun 1977 Sakarya toplantısında Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Hukuksal açıdan geçersizliği üzerinde durulmuş ve bu mahkemelerce verilmiş kararların doğurduğu kuşkuları gidermek maksadı ile "Yargılamanın Yenilenmesi" konusunda özel bir yasa önerilmesine karar verilmişti. Bu karar uyarınca Adalet Bakanlığına sunulan tasarı ve gerekçesi şöyledir:

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİNCE VERİLEN MAHKÜMİYET
KARARLARINA İLİŞKİN YARGILAMALARIN YENİLENMESİ
HAKKINDA YASA TASARISI

Maddè 1-Devlet Güvenlik Mahkemelerince verilen ve kesinleşen mahkûmiyet hükümleri hakkındaki yargılamalar aşağıdaki kuralara göre yenilenir. Yargılamanın yenilenmesi talebe bağlı değildir.

Madde 2-Yargılamayı, yenileme mercii, işlendiği iddia edilen suçun tâbi olduğu yetkili ve görevli mahkemedir.

Madde 3-Yargılamanın yenilenmesi infazı durdurmaz. Şu kadarki, mahkeme, duruşma hazırlığı safhasında, yargılamanın sonuna kadar infazın durdurulmasına karar verebilir.

Madde 4-İnfazın tamamlanmış veya hükümlünün ölmüş olması yargılamanın yenilenmesine engel değildir.

Madde 5-Yargılamanın yenilenmesi son soruşturma usullerine göre yapılır. Hükümlü ölmüş ise inceleme duruşmasızdır. İstek üzerine veya resen, dosyada mevcut işlemlerin tekrarlanmasına mahkemece karar verilebilir. Soruşturmanın genişletilmesi istekleri mahkemece karara bağlanır.

Madde 6-Yargılamanın yenilenmesi sonunda verilen mahkûmiyet hükümleri evvelki hüküm ile tâyin edilmiş cezadan daha ağır bir

cezayı kapsayamaz.

Madde 7-Yargılamanın yenilenmesi sırasında ve sonunda mahkemece verilen kararlara karşı, genel hükümler uyarınca, kanun yollarına başvurulabilir.

Madde 8-Yargılamanın yenilenmesi sonunda verilen beraat kararları, ilgilinin isteği üzerine resmi gazetede ve mahkemenin uygun göreceği diğer iki gazetede ilân olunur. İlân masrafları hazinece ödenir.

Madde 9-Yargılamanın yenilenmesi sonucunda 15.5.1964 tarih ve 466 sayılı "kanun dışı yakalanan veya tutuklanan kimselere tazminat verilmesi hakkındaki kanun" hükümleri uygulanır.

Madde 10-Bu kanun yayınlanmasından üç ay içinde yargılamanın yenilenmesine ilişkin dosyalar, görevli ve yetkili mercilere tevdi edilir. Yargılamanın yenilenmesi davalarına öncelikle bakılır.

Madde 11-Bu kanun/../.... tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 12-Bu kanunu yürütür.

GEREKÇE:

Bilindiği üzere Devlet Güvenlik Mahkemeleri hakkındaki kanun Anayasa Mahkemesince iptâl olunmuş, özellikle "tabii hâkim" (Anayasa 32), "Mahkemelerin görevlerinin kanuniliği" (Anayasa 136) kuralına aykırılık iptâl nedeni sayılmıştır. Anayasa mahkemesi, kararları pek açık gerekçelerle bu mahkemelerin usulsüz kuruluşlar olduklarını ortaya koymuştur. Bununla beraber, bu mahkemelerce verilmiş ve kesinleşmiş mahkûmiyet kararları vardır. Mahkemenin usulsüz kuruluşlardan sayılması, buna rağmen "kesin hüküm" kuralı uyarınca verilen hükümlerin geçerli sayılması çelişmeli bir durum yaratmıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri sona erdiğinde görülmekte olan davalar, görevli ve yetkili mahkemelere intikâl etmiştir. Bu suretle sadece zaman farkı nedeni ile bir çeşit eşitsizlik ortaya çıkmış olmaktadır.

Ceza yargılaması usulü-kanunumuz (md.308/1) "Mahkemenin kanun dairesinde teşekkül etmemiş olması" nı "kesin bozma nedeni" saymıştır. Anayasa Mahkemesi kararları ile yasal dayanağı olmadığı saptanan Devlet Güvenlik Mahkemelerinin "kanun dairesinde teşekkül etmedikleri" açıkça belli olduğuna göre bu durumun giderilmesi

gerekli hale gelmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararlarındaki hukuksal ölçülere ve dü-
şünsel teselsüle en uygun çözümün Devlet Güvenlik Mahkemesince ve-
rilen mahkûmiyet kararlarına ilişkin yargılamaların yenilenmesi u-
sulünün tercihi olabileceği düşünülmektedir.

Hazırlanan tasarıda "iadei muhakeme"ye ait bazı genel hü-
kümlerden (CMUK.327-342), konunun özelliği açısından, ayrılmak ge-
rekli görülmüştür. Bu nedenle:

-Yenileme "resen" olacaktır.

-Genel hükümlere göre "iadei muhakeme", hükmü veren mahke-
mede ele alınır. Devlet Güvenlik Mahkemeleri kalkmış olduğundan
yargı merciinin açık bir hükümle gösterilmesi lüzumlu görülmüştür.

-Bununla beraber, "infazın tamamlanmış veya hükümlünün
ölmüş" olması, "yeni hükümle verilecek cezanın eskisinden fazla
olamayacağı", "yeni hükmün ilânı" konularında genel kurallara uy-
gun hükümler öngörülmüştür.

-"İadei Muhakeme" konusunda usul kanunumuzun kabul ettiği
"ön inceleme" safhasına tasarıda yer verilmemiştir. Yargılamaya,
usul kanunumuzdaki "son soruşturma" bölümündeki kurallara göre baş-
lanacak ve yürütülecektir. Mahkemece evvelki "usul muameleleri"nin
tekrarlanmasına resen veya "talep" üzerine mahkemece karar verile-
bilecektir. Soruşturmanın genişletilmesi olanağı da öngörülmüştür.

Evleviyet mantığı ve gerekçesi ile "haksız tevkif tazmina-
tı", özel kanunundaki esaslara göre yargılanması yenilenenlere
teşmil edilmiştir.

7)Adli Zabıta: Genel Kurullarımızda, üzerinde ısrarla du-
rulan "Adli Zabıta" konusunun takipçisi olan Yönetim Kurulumuz,
şu yazı ile:

"Sayın Cumhurbaşkanımızın Adli Zabıta kurulması yolundaki
uyarılarının camiamızda şükranla karşılandığını, Adalet Bakanlığı-
na gönderilen ve Birliğimizin bu konudaki görüşlerini içeren 25.2.
1977 tarih ve 355 sayılı yazımız Cumhurbaşkanımızın ıttılana"

arzolunmuştur.

Bahis konusu yazı şudur:

Adlî zabıta işlemlerinde de vatandaş için teminata ihtiyaç vardır. Savcıya bağlılık bir teminat sağlayacaktır. Adlî zabitanın özlük işleri dahi (tâyin, terfi, teczi vs.), savcıya tevdi edilmelidir. Savcılığa organik bağlılık da sağlanmalıdır.

Adlî zabıta fikri "savcılık" ile aynı çağa rastlar (Tosun Ö., Suç Kolluğu -Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, 1972, n.9- s.7), diğer bir deyimle savcılık diye bir organın kurulması ile ki adlî zabıtaya ihtiyaç duyuldu. Yine o tarihten beridir ki genel zabıta makamlarının, adlî zabitanın ayrılmasına dirençleri başladı.

Adlî zabitanın idarî zabıta içinde yer alması Usul Hukuku ilkeleri ile de bağdaşmamaktadır. Adlî zabıta savcılığın "yardımcısı"dır, işlemleri hazırlık soruşturması içinde ve savcı adına. "Savcılığın bölünmezliği" ilkesi ile "karma adlî zabıta"ya bağdaştırmak olanağı yoktur. İdarî zabıtaya, adalet organları için zarurî vasıflar (örneğin tarafsızlık, reddedilebilirlik gibi) tanınmadan, sağlanmadan, "adlî zabıta" adını vermek içtenlik sayılmaz. Kişinin güvencesi ancak mahkemede başlarsa çok geç kalmış olur" (Laone, s.112).

Eğer bir suçun işlendiği iddia ediliyorsa, bu iddiada suçun önlenemediği kabul ediliyor demektir. Buna rağmen aynı organın, bu kerre iddianın doğruluğunu aramağa memur edilmesi düşündürücü değil midir? Önlemekle görevli olanın cezalandırma görevine katılması sadece mantıksız değil, sakıncalıdır da. Genel zabıta "teknik zabıta" değildir, fakat "adlî zabıta" tümünden teknik bir zabıta (Tosun, Ö. s.7). Bu zabitanın yalnız "kriminalisrik" (=fennî polis) bilgileri ile değil, aynı zamanda hukuksal bilgilerle de donatılmış olması gereklidir. O halde böylesine nitelikleri olan zabıta yapısı nedeni ile diğer zabıtanın ayrıdır. O halde neden "tabiî âmir"ine bağlı olmasın?

Fransız Yargıtay içtihadına göre, Anayasadaki kuvvetler ayrılığı, adalet hizmetine ait bütün konuların, özellikle adlî zabıta işlemlerinin adalet makamlarının yetkisinde olmasını gerektirir (Salomon J., Les réquisitions de police -Paris, 1960- s.161).

Hata şu iddialardan gelmektedir: suç işlendikten sonra bu suçu işleyen kaçmış ise onu yakalamak elbette "idarî zabıta"nın görevidir. Suçun işlenmesinden sonra da olsa bu işlem "idarî"dir. Fakat kaçağın sorguya çekilmesini, onu yakalayana bırakamayız.

Görülüyorki adlî zabıta işlemleri ile idarî zabıta işlemlerini ayırmanın ölçüsü kronolojik değildir. Farklı işlemlerin niteliğinde aramak lâzımdır.

"Adlî zabıta, adlî bir fonksiyon ifa ederken teşkilât içerisinde ve adlî otoritelerin emrine girmekle beraber bu fonksiyonu maddî bakımdan kazaî bir fonksiyon olmadığı idarî bir fonksiyon olduğu şüphesizdir. Binaenaleyh her iki fonksiyonun maddî mahiyetleri bakımından iki nevi zabıta arasında bir benzerlik mevcuttur" (Onar S.S., İdare Hukukunun Umumî Esasları III.Cilt, 3.bası, s.1470).

Araştırma ile soruşturma farklı işlemlerdir. Adlî zabıtayı idarî zabıttan ayırmamak, ayrıca idareye bağlı zabıtaya soruşturma yetkisi tanımak, hatta bunu genişletmek bugün şikâyet edilen duruma sebep olmuştur.

Memleketimizde zabıtanın soruşturması derece derece genişlemiştir. Bu genişlemenin bazı yönlerinin kanunî dayanağı da yoktur. Savcılarının yetkilerinden büyük bir kısmını zabıtaya fiilen terk etmeleri memleketimizde bir gelenek yaratmıştır. "Gerçekte hazırlık soruşturmasını zabıta yapar" sözü doğrulanmış gibidir. Zabıta, bütün adlî soruşturmayı yapar, sonuna da bir "fezleke" ekler. Bu bir çeşit "iddianame" gibidir(!).

Adlî zabıtanın yürütmeye hiyerarşik bağlılığının devamında zaruret görülüyorsa, sakıncaları bir dereceye kadar gidermek için isabetli bir öneri şudur:

Adlî zabıtanın yapacağı işlemleri sınırlamak (bu hususta bk.Guarneri, s.250), ihbarları, şikâyetleri ve diğer "suç haberleri"ni derlemek, işlemsiz savcılığa göndermek, yalnız meşhûr suç halinde yakalama, hızla kaybolması mümkün suç delillerini tesbit, muhafaza etmek (fakat "delil telâkki ve takdiri" anlamına gelecek işlemlerden kaçınmak), tanıkların ve sanıkların kimliklerini tesbit etmek (fakat dinlememek) ve bu gibi işlemlerle zabıtanın yetkilerinin kısılması halinde "yürütmeye bağlı adlî zabıta"nın sakıncaları önlenebilir. Nitekim İtalya'da 1953 yılında toplanan bir hukuk kongresinde (Guarnesi, s.251) "adlî zabıta herhangi bir halde ve herhangi bir sebeple sorgu, yüzleştirme, teşhis işlemi yapamaz" ilkesi benimsenmiş, bu işlemlerin yapılması halinde bunların geçersiz (batıl) sayılması şeklinde müeyyide önerilmiştir.

Diğer bir tedbir daha düşünülmektedir: Zabıta soruşturması sadece savcılığı aydınlatmağa tahsis edilmelidir. Yargı makamlarına zabıta evrakını ihtiva etmeyen, savcılığın kendisince hazırlanan dosya tevdi olunmalıdır (krş.Bellavista, s.201).

"Hukuk Devleti" kavramı geliştikçe "zabıta" kavramında bir gerileme görülmüştür, neden? Buna karşıt insanlık tarihinde ilkçağlarda "adlî zabıta" diye bir örgüt yoktu, niçin? Adlî zabıta Büyük Fransız İhtilâlinden sonraya rastlar; bir nedeni yok mudur?

Geleneksel anlayış şudur: Adlî zabıta kavramının anlaşılması için bunun karşıtının bilinmesi lâzımdır. Bu karşıt "idarî zabıta"dır (!). Hatta bundan gelir, iki ayrı nitelik, birbirinin karşıtı gösterilirse yanlış başlar. Esasında "idarî (önleyici) zabıta" diye bir şey yoktur. Suçları zabıtanın önlediği boş bir iddiadır. Suçların işlenmesinden evvelki dönem psiko-sosyolojik ekonomik (kısacası kriminolojik) nedenlere dayanır. Bir "kriminolojik zabıta" kurabildik mi? Bu nedenle önleyici (idarî) zabıta bir özentidir veya adlî zabıtaya, idarî sızma isteğini yansıtır. İdarî zabıtanın suçları önlediği iddiasından hareket edilerek "adlî zabıta"nın, ondan ayrılmazlığı ileri sürülür. Bu bir aldatmacadır. Hiçbir memlekette "idarî zabıta" suçları önlemek için donatılmış değildir. Suçları önlemek o kadar geniş kapsamlı bir iddiadır ki "önleyici (idarî) zabıta" anlamca kayıplıdır.

Fransa'da gerçek "adlî zabıta"nın kurucusu olarak Clemenceau gösterilir. Bu zorunlu isteği ortaya attığı zaman altmışdört yaşında idi ve insanca çekişmenin yoğun bir deneme üstünlüğü onu destekliyordu (bk.Chaumeil J.M., La police judiciaire -Lille,1963-s.39).

1.Adlî Zabıtanın Kurulması Çabaları: Türkiye Barolar Birliği kuruluşundan bu yana memleketimizde adlî zabıtanın kurulmasından şikâyetçi olmuştur. Adalet Bakanlığından alınan yazıda (12.4.1971, 17647) Adlî-İdarî Zabıtanın tefriki ve bu konuda alınması gerekli yasama tedbirleri ve bunlara ilişkin konularda Birlik mütalâası istenmişti. Bakanlığa gönderilen mütalâada ileri sürülen düşünceler özetle şunlardı:

"İdarî zabıta" - "Adlî zabıta" ayrımını sun'i bulanlar yoktur değildir (bk.Lauret J.C. et lasierra R., La Torture et les Pouvoirs Paris,1974). Fakat şöyle düşünmek gerekir:

Adlî zabitanın yaptığı iş idarî bir işlem midir? Adalete ilişkin bir işlemin özelliği olmak gerekir. Bir işe "adliyenin el koyması" belli bir anlam taşır. Bu işten, başkalarının ellerini çekmeleri demektir. Fakat gerçeğin daima böyle olduğu iddia edilemez. Gerçekten böyle olsa dahi birbirinden ayrılmamış idarî ve adlî zabita topluma bu kanıyı vermeyecektir. Hatta karma zabitanın sadece adaleti aramakla görevli olduğuna kendisini dahi inandırmak mümkün olamaz.

Savunmanın itham ile birlikte başlaması adlî zabitanın, idarî zabıttan ayrılması lüzumu baroları yakından ilgilendirmektedir. İdarî-Adlî zabita karması, itham ile birlikte savunmanın başlaması ilkesine aykırı düşer. Karma da, idarî zabita daima üstün çıkacak ve müdafinin görevinin başlayacağı çizgiyi daima geriye itecektir. Soruşturma idarî kaldıkça müdafii görevinde geciktirilmiş olacaktır. Bazı uygulamalarda uzun süre adlî olması gereken soruşturmanın, idarî sayılması, âni bir kararın işin adliye-ye sevkini, "sürprizli dava" tertiplerinin teşhisi gereklidir.

Adlî zabitanın fiilen "çok başlı zabita" olmasından doğan sakıncaları küçümsenemez. Bu duruma mutlaka son verilmelidir.

- "Masumluk karinesi"ne (kesinleşmiş mahkûmiyet kararı verilinceye kadar herkesin masum sayılacağına) saygı ve ona bağlılık idarî zabita için bir anlam taşımaz. Halbuki bu kural ihmâl edilerek bir adlî faaliyetin düşünülmesi bile mümkün değildir.

- Memleketimizde adlî zabita işlemlerini 'düzenleyici kuralların mevcut olmaması bir çeşit "karakol tatbikatı" nı yaratmış ve bu tatbikat kendini kabul ettirmeğe gayret etmiştir. Adlî ve idarî zabitanın ayrılması ve zabita soruşturmasının makûl bir düzene bağlanması zamanı gelmiştir.

- Zabitanın cebir ve bazı usullerle tespit ettiği "ikrar" a dayanılarak mahkemeye verilen ve sonunda beraat eden sanıkların durumu her memlekette endişe ile karşılanmıştır. Zira bu çeşit davalarda "beraat kararı" aynı zabitanın kanun dışı tatbikatının zımnen mahkûm edilmesi anlamına gelir. Nitekim bu husus İtalya'da bir meclis soruşturmasına sebep olmuştur (Giuliano M., Le conclusioni dell'incialesta sui metodi e sugli abusi della polizia giudiziaria (Rivista Penale, 1954), s.362).

- İdarî zabita ile adlî zabıttan şu şikâyetlere rastlanmaktadır:

-Sanığın, hakkında zor kullanan zabıta memurları huzurunda sorguya çekilmesi ve böyle bir sorguya hâkim önünde sorgu niteliği tanınması;

-Savcının sanığı karakolda sorguya çekmesi;

-Tutuklanıp tevkif evine konulan sanığın buradan alınarak, zabıtaya teslimi sonunda itirafının elde edilmesi;

-Yakalanan sanığın derhal veya süresinde hâkim önüne çıkarılması hakkını kullanmasına mâni olunması;

-Hakkında zor kullanıldığını ileri süren sanıkların bunun delil ve eserlerini tespit ettirmek isteğine engeller çıkarılması;

-Sanıkların karakollarda dövüldüğü, manevî üzüntü doğuran usullerle sanıkların gerçeğe aykırı da olsa, ikrara zorlandıkları hakkındaki şikâyetlerin, ağır işkence iddialarının pek yaygın hale geldiği;

-Zabitanın el koyduğu adlî olaylardan, bazı hallerde adlî makamlara geç haber verilmesinin endişelere ve ithamlara sebep olduğu;

-Adlî zabitanın sadece delilleri toplamak, tespit etmek görevini aşarak savcının bilgisi dışında soruşturmaya yön vermede kendisini yetkili sayması;

2.Düzenlenecek Konular: Gereği gibi kurulduğu takdirde adlî zabitanın re'sen soruşturmaya başlayabileceği kabul edilebilir:

-Bununla beraber (teminatlı olmak şartı ile) savcılığın gözetimi altında faaliyet göstereceği;

-Yaptığı işlemlerden dolayı savcılığa bilgi verme zorunluğu;

-İşlemlerinden dolayı savcılığa karşı sorumlu olacakları, savcılığın olumlu kararı bulunmadıkça görevlerinden alınamayacakları, terfilerinde ve nakillerinde savcılığın sicil âmiri sayılacağı;

-Kimlerin adlî zabıta memuru ve adlî zabıta âmiri olduğunun tarifi, âmir ve memurların görevlerinin açık hükümlerle belirtilmesi;

-Adlî zabitanın tutma, alıkoyma yetkisinin şart ve süresinin özel ve açık hükümlerle saptanması; adlî zabıta kudreti, tanık dinleme, arama, zabıt, bilirkişi, incelemesi gibi işlemlerdeki yetkilerinin düzenlenmesi;

-Adlî zabıta mensupları aleyhine takibatın izin esasına ve özel hükümlere bağlanması;

-Polis Enstitüsü mezunlarının ve yüksek okulu bitirmiş olanların adlî zabıta âmiri olacakları, diğerlerinin yetiştirilmesi için bir eğitim merkezinin kurulması; yüksek okul statüsüne tâbi olan Polis Enstitülerindeki öğretim sırasında adlî zabıta âmiri olacaklara ek kurlar düzenlenmesi;

gibi konuların yer alacağı bir Kanun Tasarısının hazırlanması önerilmektedir.

8) 141, 142 ve 163. Maddeler: 1977 Yılında 141, 142. maddelerle birlikte 163. maddenin de kaldırılması veyahut üç maddenin gözden geçirilmesi konusunda farklı görüşler belirlemiştir.

a) Adalet Bakanlığının Kanaati: Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına Adalet Bakanlığınca gönderilen 23.2.1977 tarihli yazı Bakanlık görüşünü şöylece yansıtmaktadır:

"Adalet Bakanlığı 1977 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının, 7.2.1977 günü Yüce Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunda müzakeresi sırasında bir Cumhuriyet Senatosu Üyesinin, Türk Ceza Kanununun 141, 142 ve 163. maddelerinin kaldırılmasının düşünülüp, düşünülmediğine dair yönelttiği ve tarafımdan yazılı olarak cevaplandırılacağı ifade olunan sorunun cevabı aşağıda arz olunmuştur:

Türk Ceza Kanununun ikinci kitabının birinci babında; "Devletin Arslulusal Şahsiyetine Karşı Cürümler" adını taşıyan ve Birinci Fasılda yer alan cürümlerle, bilhassa bu faslın 141 ve 142. maddeleri ile; "Devlet Kuvvetleri Aleyhinde Cürümler" başlığını taşıyan, aynı Babın ikinci faslında yer alan, 163. maddenin hem muhteva ve mahiyet ve hem de suç unsurları ve ceza hükümleri bakımından ayrı ayrı hususları derpiş ettikleri izahıtan vareste bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Türk Ceza Kanununun 5844 sayılı kanunla değişik 141 ve 142. maddelerinin Anayasa'ya aykırı bulunmadığına, Anayasa Mahkemesinin 26.9.1965 gün ve Esas 1963-173, Karar 1965-40 sayılı karar verilmiş olup, halen Bakanlığımızda mezkûr maddelerin değiştirilmesiyle ilgili olarak bir çalışma yapılmamak-

tadır.

Türk Ceza Kanununun 163.maddesinin, Anayasamızın vicdan ve din hürriyetini tanzim eden 19.maddesi ile honahenk hale getirilmesi, tatbikatta aksayan ve maksat dışı uygulamaya sebebiyet veren hükümlerinin izalesi için Bakanlığımız bünyesinde yürütülen çalışmalara halen devam olunmaktadır."

b) TBB.Görüşü: Birlik Genel Kurulunun (1977) Sakarya toplantısında bu üç madde ve sanat dokunulmazlığı konuları ele alınmış, 141, 142 ve 163.maddelerin kaldırılması ve sanat dokunulmazlığını sağlayacak yasal değişiklikler için girişimlerde bulunulmasına karar verilmişti. Aşağıdaki esasları açıklayan girişimlerle gerekli mercilere başvurulmuştur.

141, 142, 163.maddelerin kapsadığı hükümler bakımından "genel değerlendirme" ile "hukuksal değerlendirme" aynı ölçülere bağlanamaz. Objektif bir değer hükmü belli "hukuk kuralları"na bağlılıkla elde edilebilirler.

En önemli ve fikirlerde duraksamalar doğuran soru şudur: Özgürlük onu yok etme amacını güdenlere de tanınmalı mıdır? Bu soru kısaltılmış olarak şöyle isimlendirilmektedir: "Özgürlüğü yok etme özgürlüğü". Bu konuda üç görüşe rastlanmaktadır:

-Bir anlayış şudur; "Hürriyetçi". demokratik düzen, her alanda herkese düşünce hareket serbestliği tanıma prensibine dayandığına göre bu serbestiyi hürriyetten yana olmayan, hürriyet düzenini ortadan kaldırma ve diktatöryal bir rejim kurma taraflısı olan kimselere de tanımak durumunda değil midir? Bu hürriyetçi demokrasi için hem mantıki, hem de manevi bakımdan kaçınılmaz bir borç sayılmaz mı? Başka bir deyişle hürriyet prensibi adına (Hürriyeti yok etme hürriyeti)ni de tanımak gerekmez mi? (Kapani, M. Kamu Hürriyetleri, Ankara 1964, s.132).

Hiç bir sistem kendi kendini inkâr etmemelidir, çelişmeye düşmemelidir. Özellikle düşünce hürriyetinin kayıtlanması içden-sizliğin bir başka biçimidir. Kaldığı kısıtlamaya gidince nerede durulacağı bilinmez. Herşeyin açıkca tartışılabilmesi "demokratik bünyenin sağlığı bakımından da gereklidir" (Kapani, s.133). "Düşüncelerini açıklamakta serbest bırakılması gereken kimselere dokunulmaksızın, sadece hürriyeti yoketme taraflısı kişileri kapsayan bir kanun yapmak inkânsızdır. Bu maksatla çıkarılmış kanunların tatbikatına bir göz atmak buna kanaat getirmemize yeter"

(Kapani'den naklen, s.133, nt.50).

-İkinci görüş şöyle özetlenebilir; Demokrasiye sadık kalmak istemekle beraber aksini savunanlar da vardır, diğer bir deyimle evvelki görüşün karşısında olanların maksatları demokratik görünüm içinde aksini savunmak değildir. Özgürlüğe taraf olanlardan bu özgürlüğün, günün birinde ortadan kaldırılmasına, peşinen rıza göstermeleri beklenemez. Her rejim gibi "demokratik rejim de varlığına yöneltilecek tehlikeler karşısında kendi kendini koruma hakkına sahiptir" (Kapani, s.134).

-Arabulucu üçüncü inanış şudur: Eğer demokrasi bir memlekette sağlam bir tabana oturmuş ise özgürlükleri sınırlamak için neden yoktur. "Eğer demokratik rejim bir toplumda sağlam temeller üzerine oturmuş bulunuyorsa, yani o toplumu meydana getiren insanlar tarafından geniş ölçüde benimsenmiş hürriyet fikri ve geleneği de şuurlarda kökleşmiş ise böylesine kuvvetli bir demokrasi fazla endişeye kapılmaksızın kendisine karşı olan totaliter akımlara rahatca yer verebilir. Fakat demokrasi henüz kurulma ve yerleşme çabaları içinde ise, bu durumda kendi varlığı için ciddi bir tehlike teşkil eden anti-demokratik ideolojilere ve faaliyetlere aynı hogörürlüğü göstermek elbette beklenemez" (Kapani, s.135).

-Sonuç şudur: Türk toplumu demokrasi bilinci içindedir. Kaldığı kısıtlayıcı kanun hükümleri ile gerçekte hiç bir şey önlenmiş değildir.

Siyasi anlamlı fikirlerin açıklanmasını engelleyen davranışların "Kanunlar"dan gelmesi daha da sakıncalıdır. Demokrasinin korunmasını "totaliter stilli silâhlarla oynamakla değil, demokratik rejimi müesseseleştirmekle" başarılabilceği (Giritli; İ.Fikir Hürriyeti ve Suç; Cumhuriyet, n.13810), "düşüncenin düşünce ile savunulmadığı hiç bir rejimin demokratik olamayacağı" (Tanyol.C. Düşünce Hürriyeti, Cumhuriyet, 18.1.1963), kanısında isabet vardır.

Özgürlüklerin sınırınının kanunla çizileceğinde bir güvence görmek mümkün değildir. Kanun hertürlü kısıtlamayı getirebilirse özgürlüklerin Anayasada sayılmasının hiçbir anlamı yoktur. Nitekim kayıtlamanın kanunla yapılabileceği kuralı eski Anayasada da yeni Anayasada da uygulamada bir güvence getirememiştir.

141, 142, 163.maddeler hakkında hukuksal değerlendirmede rastlanan "temel hakların özüne dokunulmazlık" kavramı üzerinde anlaşma yoktur. Anayasa kurucu mecliste tartışılıırken Komisyon sözcüsü "hakkın özü kavramı"nın tanımının yapılmasının mümkün olmadığını ileri sürerek şunları söylemişti: "Bu öz, her temel hak için ayrı ayrıdır. Belli bir hürriyetin özünün belli bir sınırlama sonunda yokediildiğini, mahkemeler efkarı umumiye, yani o memleketin hukuk anlayışı ve zihniyeti tesbit eder" (Öztürk, K. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Zabıtları, Ankara, 1966, II.s.1253, bk.Akın, İ.Kamu Hukuku, İstanbul, 1974, s.393).

Doktrin de bir açıklık getirememiştir: "Hürriyetin özü, henüz özü bilinmeyen bir kavramdır... Yargı organları olaylarla prensipler arasındaki bağlantıyı kurarak içtihatlarını vücuda getirirler" (Tunaya, T.Z. s.111). "Bir hak ve hürriyetin özünün ne olduğu ayrıca bir tartışma konusudur, bu hususta başlıca görev Anayasa Mahkemesine düşmektedir" (Aldıkaçtı, O.S.48).

"Hürriyetlerin düzenlenmesinde herşey kanun koyucunun göstereceği olgunluğa, ölçüye ve sorumluluk duygusuna bağlıdır. Kanunkoyucu şayet demokrasi idealini tam manası ile benimsemiş, insan hak ve hürriyetlerine gerçekten inanmış ise, zaten ortaya -belki temele inmeyen bazı yorum farkları dışında- önemli bir mesele çıkmayacaktır. Aksi halde, çıkacak meseleleri sun'i tedbirlerle halletmek hiç de kolay olmayacaktır" (Kapani, s.152).

Yanılığı şudur: Temel hak ve özgürlüklerin aynı statüye tâbi tutulmaları Demokratik Anayasaların kusuru olmuştur. Çünkü bunları aynı yapay bir üst kavramda toplayıp, hepsine aynı biçimde uygulayabilecek genel sonuçlar çıkarmak suretiyle bazı özgürlüklerin de kısıtlanabileceği sonucuna varmak, diğer bir deyimle mantıkta çıkış noktasını hatalı saptayarak, kıyas yoluyla mademki o da bir temel haktır, o halde o da sınırlanabilir kıyaslaması, bir çeşit "aldatmaca"dir. Bir örnek verelim: Mülkiyet hakkı temel haktır, sınırlanmalıdır, çünkü bu hakkın bittiği yerde, bir başkasının hakkı (veya hakları) başlar, ikisi arasındaki sınırı kanun çizmelidir. Bu kuralı "düşünce özgürlüğü"ne uygulayamayız. Bir hak, ancak sahibi başkasını sömürebilecek nitelikte ise, kısıtlanmalıdır. Özellikle "Sosyal Adalet" açısından bu pek önemlidir. Acaba bu gerekçe "düşünce özgürlüğü" için geçerli midir? Düşünce özgürlüğünün bir tek sınırlaması düşünülebilir: Başkasının düşüncesini kabul etmemek (ve de karşı olduğunu açıklayabilmek) özgürlüğü.

141, 142 ve 163.maddenin değerlendirilmesi böyle olmalıdır.

Anayasamız (10) "Devlet kişinin temel hak ve hürriyetlerini... sosyal adalet ilkeleri... ile bağdaşmayacak surette sınırlandıran siyasi, iktisadi ve sosyal bütün engelleri kaldırır". Sosyal konuları kapsayan düşünce özgürlüğü ve bunu açıklama özgürlüğü kısıtlanırsa "engeller" nasıl kaldırılabilir (bk.Sarıca, M. Siyasi Düşünce Tarihi, s.262).

Demokratik ülkelerin ceza hukuku insanların ne düşündüklerini değil, ne yaptıklarını esas alır. Bu nedenle "eylemsel ceza hukuku" kavramını benimsemiş ülkelerde "ceza hukukunun demokrasileştirilmesi" akımı güç kazanmıştır.

Britanyalıların davasında Başkan, duruşmaya başlarken şunları söylemişti: "Fransız Hukukunda, düşünce suçu diye bir şey yoktur... Burada yargıladığımız maddi olaylardır, bu olaylara ilham veren fikirler değildir" (Le Monde, 12.1.1972).

Anayasanın 11.maddesinde 1971 tarihinde yapılan değişiklikle getirilen hükümler farklı bir yoruma olanak sağlamamaktadır. Çünkü "bu Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi... Cumhuriyeti ortadan kaldırmak kasdı ile kullanılamaz. Bu hükümlere aykırı eylem ve davranışların cezası kanunda gösterilir", yolundaki hüküm "eylem ve davranış kasdı"nın aramaktadır (bk.Soyal,s.148). Bu anlayışı karşılayabilecek olan hükümler Ceza Kanunumuzda esasen mevcuttur (TCK.146, 172). Bir davranışın "kışkırtıcı" sayılabilmesi ancak bu hükümlerde gösterilen eylemlere dönüşmesi halinde kabul edilebilir.

"Türkiye'de felsefî düşüncenin eksikliğinden doğan problemler ve felsefi bir bakışın bunlara tutabileceği ışık" sorunu, Hukukçuya -herşeyden evvel- bir özgürlük konusu olarak gözükmektedir. 141, 142.maddeler bu açıdan da incelenmelidir.

"En eski ve en istikrarlı demokrasiler olan batı devletleri -İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri- demokrasinin, ihtilâlden ziyade, tekâmül vetiresi neticesinde meydana gelmiş müesseseler ve tatbikatlarla, birden bire değil, fakat yavaş yavaş doğduğunu görmüşlerdir. Çünkü bu devletlerde ihtilâller bile, vukua geldikleri zaman, çabucak yatışmışlar ve daha geniş tekâmül vetiresi tarafından masedilmişlerdir.

Demokrasi bu devletlerde ileri derecede sanayileşmiş ve teknoloji bakımından inkişaf etmiş ekonomik sistemler vücuda getiren bir milletin içinde olgunlaşmıştır. Halkları birbirine zıt fikirlerin serbestçe ifade edilmesine tahammül etmeği ve hatta bundan zevk almayı, şikâyetlerin alenen açıklanmasını hoşgörmeği öğrenmiştir ve böylece yavaş ve sebat ede ede kendini idare etmeğe alışmıştır" (David Spitz). Onlar bu düzeye çatışarak değil, düşünerek gelebilmişlerdir. Bu düşünce ekonomik konularda yoğunlaşmıştır.

Demokrasi en üstün ve en güç rejimdir. Başarılı olması büyük düşünsel çaba ister, içtenlik de. Eğer bir ülkenin halkı toplumsal sorunlarda aydınlatılmışsa, onlar o ülkenin "vatandaş"ı aydınlatılmamışlarsa sadece "taba"sıdırlar. "Tercihli aydınlatma" aydınlatılmamaktır. 141,142.maddelerin getirdiği yasağı bu açıdan da değerlendirmek gerekir.

Fikirce "yasak bölge" kurmakla yetinileceği yerde, her fikir akımı, objektif olarak, karşıtı akımlarla birlikte anlatılrsa, en büyük güvence sağlanmış olur. Aydınlatmak yerine kandırarak usulünün yoğunlaştığı toplumlarda demokrasinin sadece biçimsellikle devam ettiği, gerçekte yitirildiği görülür.

Kuşkusuz diyebilirizki, "eğer vatandaş herşeyi bilmek hakkına sahipse herşeyi söylemek hakkına da sahip olacaktır". Çünkü bildikten sonra -doğru veya yanlış- düşünmemek kabil değildir. O halde hem bilmek hem söylemek hakkının kullanılabilmesi koşullarının sağlanması, böyle bir ortamın yaratılması gereklidir.

Duyular yolu ile elde edilen bilgi ile zihin yoluyla elde edilen bilgi arasında derece farkı gözetmek doğru olmaz, fakat hiç düşünmeden kabul ettirilene "bilgi" denilemez. O halde toplumu, düşünsel eğitiminde "batıl inançlar"dan arıtmak önemli bir çaba olacaktır. Bunlar arasında sökülüp atılması güç olanlar özellikle "ekonomik batıl inançlar"dır.

Ekonomi biliminde bir akım "otomatizm" fikrini savunur: Bu akım "Ekonomi Kanunlarının kendiliğinden haklılığı" ilkesine veya varsayımına dayanır. Ekonomik olaylar bir sistem içinde sürüp gider. Denge bozulmamalıdır (!). Basit bir örnek verelim: Piyasada bir mal "talep"i karşılamaz hale gelirse, "fiat"lar artar, üretici daha fazla üretmeye, tüketici daha az tüketmeye yönelir. Bütün ekonomiyi böylesine otomatik bir sistem sayalım, sonuç ne olacaktır? Öneri şudur: bir yerine dokunmayın, yıkılır (Sauvy). 141, 142.maddelerin sağladığı budur.

Özgürlüğün en sade tanımı şudur: Bağlı olmamak. Tutsaklık dönemi çoktan kapandı. Acaba "ekonomik bağıllık" tutsaklığın değişik çağdaş biçimi midir? Eski Yunan düşünürlerinde ekonomik bağıllıklar üzerinde sadece, "erdemlik" açısından durulmuş, yalnız Aristo, malın biri kullanma, diğeri değiştirme olmak üzere iki değeri olduğunu sezinlemiş, bugün ekonomi biliminde ilke olarak benimsenen pek çok fikirlerin ilkel biçimini açıklamıştı. Ortaçağ ekonomik olayları dinsel kuralları yalanlayan görünüşlerini zayıflatmak çabaları ile geçti. İnsanlık Aristoculuğu benimsedi. İbli Haldun, ekonomide "kadercilik"e karşı çıktı, "Ekonomik Kamu Düzeni"nin gerçek öncüsü olarak İbli Haldun kabul edilebilir. Fakat düzeni -bugünkü deyimle- Liberal açıdan değerlendiriyordu. Çünkü o çağda "ilericilik"i liberalizm temsil ediyordu.

Anayasamızın, 19/5.maddesinde yer alan hüküm TCK.nun 163. maddesi açısından önem taşımaktadır. 141 ve 142.maddeler açısından Anayasamızda açık bir dayanak bulunmadığı halde 163.maddenin metni Anayasanın yasaklayıcı bir hükmü haline getirilmiştir. Fakat Anayasanın bu yasaklayıcı hükmünün de aynı mantıkla (eylemsel ceza hukuku mantığı ile) yorumlanması lâzımdır. Anayasamız "istismar"dan, "kötüye kullanmak"dan, "kışkırtmak"dan söz etmektedir. O halde ancak "eylem" cezalandırılabilir. Anayasamız şu kurala da yer vermiştir: "Kimse, dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz". Bir kimseyi kınayabilmek için o kimsenin dini inanç ve kanaatlerini açıklayabilmesi lâzımdır.

163.madde, amacına hiçbir zaman ulaşamamıştır. Buna karşın Devletin niteliğinde Laiklik "Anayasal Koşul"dur. O halde "dinsel inancı açıklamak özgürlüğü"ne bir çeşit "yasal tehdit" haline dönüşen 163.madde terk edilmelidir. Çünkü "laikliği (Anayasa 2) korumak kadar "vicdan ve din özgürlüğü"nü de (Anayasa 19/1) korumak gerekir. O halde sistemde değişiklik gereklidir, şöyleki:

Laikliğin yasal tarifi yapılmadığından mahkumiyet kararlarının kanuna uygunluğu, bazı olaylarda tereddütler doğurmaktadır.

Laikliğin en sade, en içden, klâsik tanımı: Din-Devlet ayrılığıdır. Bu ayrılığı zayıflatan, istisnalara yer veren her sistem, her uygulama laiklik ilkesine aykırıdır. O halde Devlet-Din ayrılığını kesinlikte tutabilecek "yapısal" (organik) kanunlar hazırlamalı, yürürlükteki kanunlar gözden geçirilmelidir.

Bütün bu metinler tek bir belgede toplanmalı, 1905 Fransız Kanunu (Loi de séparation) esas tutulmalıdır.

Fransa'nın 1905 tarihli ayrılık kanunu ile Devlet bütçesinden Dini teşekküllere ve kişilere her çeşit yardım kaldırılmıştır (bk.Duguit-Monnier, Les constitutions, Paris 1908, s.352). Bu kanundan evvel Fransa'da kilisenin suistimallerine karşı zaman zaman yardımın kesilmesi usulü de denenmişti (Duguit, Le régime du culte catalique, Paris, 1907, s.237).

Memleketimizde 141, 142 ve 163.maddeler düşünce ve vicdan özgürlüğünü tutanlarca kusurlu sayılmaktadır. Bu maddeler bir huzursuzluk kaynağı olmuşlardır. Esasen uygulama göstermektedirki, bu maddelere göre verilen mahkûmiyet kararlarının bu maddede lâfzın aranan koşullarla hiçbir ilgisi yoktur. Mahkûmiyet kararları bu maddeler adına ve fakat bir başka anlayışa göre verilmektedir. O halde gerçek durum şudur. Uygulama Anayasal kural olan "kanunsuz suç olmaz" ilkesine aykırıca sürüp gitmektedir. "Kanunsuz suç olabileceği" anlayışına dönüşen uygulamanın en büyük sakıncası düşünce özgürlüğünün kesinliğini zayıflatmış olmasıdır. Bu kesinlik yoğunluğunu yitirdikçe, onun yerini "ceza korkusu" alır ve bunun sonunda da düşüncesini korkusuzca açıklamak özgürlüğü fiilen ortadan kalkar. Kuşku, daima özgürlüklerin zararına olmuştur.

Her üç maddenin kaldırılması ile bir boşluk meydana gelmeyecektir. TCK.nun 146, 172, 312.maddeleri yeterli hükümlerdir. Anayasamızın sistemini de aşmamaktadır. Eğer Anayasa değişmedikçe bu çeşit hükümlere ihtiyaç olduğu ileri sürülüyorsa ve bu içdenliğe dayalı bir inanç ise maddelerin yeni baştan düzenlenmesi olanacağı da vardır. Vaktiyle harcanan "cebir unsuru"nun bu maddelere eklenmesi çabası başarı kazanmış olsa idi, bugünkü şikâyetlerin hiçbirine lüzum kalmayacaktı.

İtalya'da 141 ve 142.maddelerin esasını teşkil eden 270-272.maddelerin ilga edilmediğini ileri sürmek mümkündür. Fakat bugün İtalya'da bu maddelerin varlığına rağmen komünist partisi ve propogandası yapılmaktadır. Çünkü İtalyan Ceza Kanununun bu maddelerinde "cebir unsuru" vardır. Bizde, bir zamanlar çetin çekişmelere sebep olan "cebir unsuru" maddelere alınmış olsa idi, bugün bu maddelerin yürürlükte olmasının düşünce, düşünceyi yayma, dernek kurma özgürlüklerine karşı bir kısıtlama olduğu iddiası akla bile gelmezdi (bk.Pannain, R.Manuale di diritto penale, Parte speciale, II, 1957, s.193).

Bu üç maddenin uygulanmasında Adliyeniz zaman zaman sert bir tutuma geçer. Böyle dönemlerde "sosyal adalet"den bahsetmek, ahlâki sayılması mümkün dinsel sözler söylemek bile suç sayılmıştır. Bundan sonra daha hoşgörülü bir dönem gelir, tutum pek farklı olur. Bu sürekli olmayan, değişen, bazen sıtlaşan durum şunu göstermektedir: Bu kadar değişebilen uygulama bu maddelerde "kanunsuz suç olmaz" kuralına uymayan niteliğin varlığını kanıtlar. Bu durum Anayasanın temel ilkesine aykırıdır.

Anayasamız, "Bilim ve Sanat Özgürlüğü" başlıklı 21.maddesinde "herkes, bilim ve sanatı serbestce öğretme ve öğrenme, açıklama, yayma ve bu alanlarda hertürlü araştırma hakkına sahiptir", hükmünü koymuştur. Bu hüküm İtalyan Anayasasının 33.maddesinden alınmıştır. İtalyan Anayasasındaki hüküm şudur: "Sanat ve Bilim Özgürdür"... "Öğretilmesi de, öğrenilmesi de özgürdür". Görüldüğü üzere bu iki Anayasa arasındaki fark büyük sayılmaz. Anayasamızda bilim, İtalyan Anayasasında ise sanat, yazılıştta, öne alınmıştır.

İtalyan Ceza Kanununun 529.maddesinde de şu hükme rastlanır: "Sanat ve Bilim yapıtı müstehcen sayılmaz". Bu hüküm, İtalyan Adalet uygulamasında şu hale dönmüştür: "Sanat ve Bilim Yapıtı suç sayılmaz". Bu durum, hukuk açısından şöylece adlandırılmaktadır: Sanat ve Bilim Dokunulmazlığı.

Böylesine bir dokunulmazlık hükmünün kanunlarımıza sokulması gereklidir. Bu yolda, anlamsız suçlamaların -biraz olsun- önüne geçilebilir.

"Sanat (ve Bilim) özgürlüğü "konuyu özgürce seçebilmek" ile başlar. Eğer Kanunlar, resmi tutum, hatta sosyal baskı, bu özgürlüğe elvermiyorsa özgürlük düzeyde kalmış demektir. Hangi yönden olursa olsun diktatörlükler sanatçıdan "Soylu Konular"(!) isterler. Böylece özgürlüğe kastedilir, sanat birşeyin "uydu"su sayılır. Uydu-Sanat'da eksik birşeyin bulunduğu hissedilir. Çünkü gerçek sanat daima "karşı gelmek"le başlamıştır. Bilimde de bu böyledir.

"Sanat (ve Bilim) Dokunulmazlığı" yasalarımıza açık bir hükümle girse şunu yanıtlamamız gerekecektir. Hangi yapıt sanatca (veya bilimce)dir? Sanatı sahtesinden ayırmak, çok kez aynı çağda yaşayanlara nasip olamıyor. Bir yüz yıl sonrasının hükmünü bugünden verebilmek mutluluğu -nedense- insandan esirgenmiştir.

Bir yapıtın sanat yapıtı sayılıp sayılmayacağını saptamada (bizce) ölçü şudur: Sanatçı, yapıtında, hangi sorunu çözmek istiyor? Çünkü konunun seçimi -bir anlamda- sorunun kendisidir. Sanatcının asıl "maksad"ı nedir? Bu maksadını nasıl bir teknikle gerçekleştirebilmiştir? Kısacası, kendini nasıl anlatabilmiştir? Yapıt öncel midir? Yoksa ikinci elden bir yapıt mıdır? Yapıtın bütünleşme başarısı nedir? Tutuculuktan ne kadar kopabilmiştir? Daha evvel olmayanı, yarattığı nedir? Bütün bu soruların yanıtlanması kuşkusuz, bilgelik, uzmanlık ister. Bir yapıtın gerçekten sanat yapıtı olduğunu saptamak güç ise de olanak dışı değildir. O halde "Sanat Dokunulmazlığı"nın hukuksal açıdan tanımı yapılabilir, uygulamasına geçilebilir.

"Sanat Dokunulmazlığı"na gerek var mıdır? Faydasına göre "kabul"de bir mantıktır. "Sanat, toplumun varlığında lüks sayılmaz, zarurettir" (Myers). Uygarlığın bir başka tanımı: İnsan yaşamını rahatlaştırmakla, bu yaşamı güzelleştirmeye aynı düzeyde görebilmek.

Gerçek sanat yapıtındaki aşırılık, abartma bağışlanmalıdır. Sanatçı, çok kez, topluma öncülük eder. Onun yapıtı, yaşadığı topluma "tepki"si de olabilir.

Ne bakmak, görmek, ne işitmek, duymaktır. Kendi dünyasını, insan kendisi yaratır. Bu da bir çaba ister. Sanatçı bunun yollarını gösterir. Sanat sevgisi, bir bakıma büyük sanatçılara "şükran borcu"nu yansıtır. Sanatçı "insanların mutluluğuna çalışan kişi" diye tanımlanır, o halde "dokunulmazlık" hakkıdır.

Bu nedenlerle TCK.nun 49.maddesine 4.bent olarak şu hüküm eklenmelidir: "Sanat ve Bilim yapıtı olduğu saptanan yapıtlar suç sayılmaz".

IV. BÖLÜM

ŞİDDET OLAYLARI

Toplum huzurunu bozan bu olaylar açısından Birliğimiz ilgili makamları uyarma çabasını sürdürmüştür:

1) Devlet Başkanına başvurulması: Sayın Cumhurbaşkanınıza sunulan yazıda şunlar açıklanmıştır:

a-"Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, Ülkemizde uzun süredir devam eden tehdit olaylarını, Birliğimize yapılan başvuruları ve X.Genel Kurulunuzda ortaya atılan şikâyetleri bir kez daha gözden geçirmiş, ağırlığını ve çaresini siyasal nitelikte gören tehdisini, Cumhurbaşkanlığı yüce katına arza karar vermiştir.

13.4.1976 tarihli yazınızla her iki büyük Partinin Sayın Başkanlarına Birliğiniz adına başvuruda şunlara değinilmiştir:

Türk Devletinin, derece derece tahrip edildiği inancı toplunda doruğuna varmıştır. Bundan sonrasında "hukukun sağlanakla görevli olduğu güven" yitirilir ve daha büyük olaylar birbirini izler. Bu nedenle siyasal tutumun yanlışlığının artık anlaşılmalı olması ve tehditçiliği siyasal metod sayan düşünüşün terkedilmesi ilkesinde birleşilmelidir.

Yapmakla, görevin gereğini savsanak arasında, sorun farkı büyük değildir. Bu açıdan görevin ihmalinde kendini de sorumlu sayan bir kuruluşun, iki büyük Partinin Başkanına, ortak çözümün bulunması çabasını önermek isteriz. Türk Demokrasisinin sonunu bekleyen davranışları, faal politikada bulunanların herkesten daha seçik görmüş olacakları doğaldır. Bu davranış ve olaylar karşısında etkili çözümü getiren tek sorununun Partileriniz üzerinde durakladığını, yoğunlaştığını, görmemezlikten gelemezsiniz. Çünkü çözümü ancak onlardan beklemekle demokrasiye bağlılık eş anlamlıdır.

Hukukun üstünlüğü kavramına bağlılıklarını zaman zaman açıklayan Partilerinizin hukukun inkârında daha açık bir örneğin düşünülmesine olanak bırakmayan "tehditçilik" karşısında kendi kendileri ile çelişkiye düşmeleri gereklidir.

Anayasamız, Partiler açısından, nitelik koşulları getirmiş, onların ancak bu Anayasa ile yaşama olanağını bulabileceklerini düşünmüştür. Gerçek niteliklerini, toplumun kolayca izleyebilecekleri açık kuruluşlar halinde kalması gerekli partilerini, örtülü, kâtil güçlerin, kendileri ile ilgisi olmadığını söylemekle, kendilerini sorun dışı saymaları, içtenlikten ayrılma gibi görünebilir.

Kaderi demokrasiyle kain, fikirce baskı gurubu niteliğinde, anlarını bulan bir kuruluş olarak Türkiye Barolar Birliği bütün Anayasal müesseseleri sorunlulukla donatmış olan Anayasamız doğrultusunda, kamu niteliğinde bir kuruluş olarak, sorunluluğunun bilinci içinde tedhişçilikle düşüncel mücadelede kendine düşeni yapmaktadır.

Yirminci yüzyılın içinde bulunduğumuz bölümü, bütün Dünyada, şindiye kadar insanlık tarihinin kaydetmediği, en karışık, fakat kesin bir sonuç almaya amaçlayan, birbirine zıt olaylarla geçmektedir.

Yaklaşık olarak -süresini öngörmek kolay olmasa da- insanlık, "büyük felâket" in eşiğine adımını atmıştır. Bu genel görünümde, zamanında gereğini yapmayan siyasal kuruluşlar ile kamu niteliğindeki kuruluşların ne gibi felâketlere sebep olduklarını, mazeret kabul etmeyen hükümlerle, yakın tarihiniz kaydetmiştir.

Bu yazınıza yalnız Cumhuriyet Halk Partisi Başkanlığından cevap alınabilmektedir.

Anayasamızın 14.maddesinde yer alan "Yaşama Hakkı"nın, "Kişi Özgürlüğü"nün, 21.maddesinde yer alan "Öğrenin Hakkı"nın, belli alanlarda ortadan kaldırıldığı ve bu durumun genişlemek eğiliminde olduğu görülmektedir. Alındığı iddia edilen önlemler etkisiz kalmıştır.

Zabitanın tarafsızlığını yitirmesi, bunun sonucu kendi içinde bölünmesi belirtileri, bazı Partilerin doğru saydıkları ilkeleri tarafsız olması gereken Eğitim Müesseselerine yerleştirme çabaları, tercihli atanalar, tasfiyeler, Yargı Kararlarının yerine getirilmesinin gibi sebeplerin Partilerde künelmesi bir "vakıa"dır.

"Faili bulunmayan cinayetler" menleketinizde, hiç bir zaman, bu kadar önenli bir düzeye ulaşmamıştır. Faili bulunmayan cinayetlerin, özellikle zabıta kuvvetlerinin yaygın olduğu büyük merkezlerde meydana gelmesi düşündürücüdür. Suçları sadece ceza korkusunun önleyebileceği sanılmalıdır. Kim suç işlerse mutlaka yakalanacağında, cezalandırılacağında kesinlik gerçek önleyicidir. Bu kesinliği sağlayan yönetimin en büyük güvenceyi yok ettiği açık bir gerçektir. Buna, hınaye görmek ve koruyucu görünürde siyasal çıkar aranak Hukukun Güvencesinin kaybolmasına neden olmaktadır. İnsanların öldürülmesinden gelen sorumluluğun alt kadedede duraksadığını sanmak, toplumu cinayetler karşısında duyarsızlığa sürüklemek tarihte denemiş, insanlık dışı davranışlardır.

Bu gün meydana gelen olaylar üzerinde Karu Oyunun teşhisi açık bulunduğu halde sorumluların bunları önleme açısından yasal olanakları kullanmalarını düşündürücüdür.

İki karşıt ucun birbirlerini yoketmesini beklemek gibi ilkel bir düşünce "devlet tasarrufu" olanaz. Çünkü insanlık ve toplumunuz "şahsi veya çıkarıcı intikam" dönemini çoktan aşmıştır. Suçlar Devlet düzenine karşı işlenmiş sayılmaktadır. Bu nedenle Devlet gücünün taraf tutması, seçin dönemi yaklaştıkça bu gücün siyasete alet edilmesi ağır sorumlulukları gerektirecektir.

Demokrasilerde en büyük güvence açıklık kuralıdır! Halbuki olaylar planlı, evvelden tasarlanmış görünülü olmalarına rağmen kovuşturmalar münferit olaylara indirgeli kalmakta, kovuşturma mekanları "genel görünüm"ü ele almamaktadırlar. Demokrasilerde "kadrolaşmış silâhli kuruluşlar" en büyük tehlike sayılır. Batı Demokrasilerinde güncel ve düzeysel çıkarılara bakarak bu güçlerden faydalanmak düşünülmemektedir.

Yürütme "ortak sorumluluk kuralı", Demokrasilerde siyasal partilerin görev ve sorumlulukları, menleketinizin bugün içinde bulunduğu durum karşısındaki hareketsizliği herhangi bir özre bağlayamayacaktır. Bugün Türkiye'nizin siyasal yaşamından iki büyük parti, başlıca iki büyük sorumludur. Bu nedenle "tedhiş olayları" karşısında siyasal kuşkularla, çare bulmak görevinden kaçmaları yasal bir tutum değildir. Anayasamız siyasal partileri, "ister iktidarda ister muhalefette olsunlar" bazı "Anayasal görevler" ile donatmıştır.

Bu nedenle tedhiş konusunda uyumlu bir sonuca varılması gerekli hale gelmiştir. Anlaşmadan kaçınmak tedhişin devanında fayda görmek anlamını da uyandırabilir.

Özellikle şunu da açıklanmak zorundayız: Çözümün "otoriter hukuk düzeni"nden beklenmesi, konunun böylece yansıtılması içtenlikten uzaktır, yan tutmayan gözlem şudur: çözüm politik ölçülerle düzenlenmek olanağı içindedir.

Partilerinizin davranışları, Türk toplumunun, kusuru demokraside aranmak eğilimini arttırırsa bunun "tarihî mesuliyet"ini yüklenmek kolay olmayacaktır. Parti çıkarı öne alınmazsa, demokrasiler, özgürlükleri kısımdan, kaldırmadan sonuç alabilmektedirler. Uygulanırlarsa, yasalarınız yeterlidir.

Sayın Cumhurbaşkanınızın iki büyük Partinin bu açıdan bir çözüme başvurmalarına emir ve telkinde bulunması etkili ve olumlu sonuçlar sağlayabilecektir.

Keyfiyeti, Türkiye Barolar Birliğinin 30.1.1977 tarih ve 137/81 sayılı kararı uyarınca, en derin saygılarımızla takdirlerinize arz ederiz."

b-Bir Baromuzun sayın Cumhurbaşkanına başvurusuna Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine verilen cevap şöyledir:

"Yönetin Kurulunuzun, bugün için ülkenizin en önemli sorunlarından biri haline gelen bir konu üzerinde göstermiş olduğu hassasiyetin, bir vatandaşlık görevi olduğu kadar, takdirle karşılanacak bir davranış olduğunu da ifade etmek isterim... Bu kararda Kurulunuzun tenennisi olarak açıklanan ve Barolar Birliğine düşen bir görev olarak nitelenen teğebbüs; sözü edilen Birlik tarafından, Sayın Cumhurbaşkanına sunulan bir raporla, yerine getirilmiş bulunmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanı; ayrıca, 12 Şubat 1977 tarihinde Yargı Organları Başkanları ile yapmış oldukları toplantıya, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Sayın Faruk Eren'i de davet ederek, Birliğin bu konudaki görüş ve düşüncelerini, şifahen de dinlenişlerdir."

Bu yazıda işaret edilen toplantıda Birliğimize akseden bütün olaylar, ayrıntıları ile ve düşünülen önerileri de kapsar biçimde arz edilmiştir.

2) Senato Araştırma Komisyonu: Komisyon bu konuda Birliğinizin düşüncesini sormuş, Yönetim Kurulumuzun görüşleri şöylece bildirilmiştir.

"a-Genel Görüş: Toplumumuzu etkileyen şiddet olaylarının kökenleri ve nedenleri üzerinde, çoğulcu demokratik düzenin vazgeçilmez temel öğeleri olan siyasal partilerin, meslek kuruluşlarının, demokratik derneklerin ve vatandaşların elbette kendilerine özgü değerlendirmeleri vardır. Bu çeşitli değerlendirmelerin varlığı ve ifadesi, çoğulcu demokratik düzen içinde, toplumun demokratik bir muhassalada idaresini sağlar. Demokratik bir toplunda, önce bu çoğulcu niteliğin sağlanması gerekir. Bu suretle, bunalımların demokratik ilkeler dışındaki tedbirlerle giderilmesini önerme heveslilerinin etkisine engel olunur. Bu nedenle, toplumumuzda ilk sağlanması zorunlu hal, çoğulcu demokratik düzenin koşullarına aykırı her türlü eğilin ve uygulamaları sona erdirmek ve çoğulcu demokratik düzenin gereklerini hukuksal, sosyal ve ekonomik yönlerden yerine getirmektir. Toplumumuz koşullarında bu yönde yapılacak değişiklikler, kuruluşlarda ve kişilerde çoğulcu demokratik düzen düşünce ve uygulamasına alışmayı ve bunlara içtenlikle uymayı sağlayacaktır. Genellikle bunalım, onun bir sonucu olan şiddet olayları, bu çoğulcu demokratik düzen dışındaki bir düzenin ürünüdür. Korkutma ve korku siyasetinden kaynaklıdır. Bu nedenle, toplumumuzu düşman kâmp-lara bölen bu gidigin demokratik yollarla sona erdirilmesi ön koşuldur.

b-Ekonomik Alanla İlgili Görüş: Toplumumuzun içine düştüğü bu bunalıma bir çözüm yolu bulabilmek için önce, bu bunalıma neden olan ekonomik olaylar ve sorunlar ele alınmalıdır.

Genel olarak bugün, ülkenizde, öncelikle ekonomik alanda, şiddetli ve hızlı bir özelleştirme (privatisation) olayı vardır. Bu özelleştirme olayı, "hür gelişim", "özel teşebbüs" ve "karma ekonomi" gibi terimlerle ifade edilmiştir. Bugün artık, toplum yararı açısından özelleştirmenin ne büyük sakıncaları olduğunu anlamak için dış ülkelerdeki olaylara bakmaya gerek kalmamıştır. O halde, bu özelleştirme olayına ve sorunlarına önenle eğilmek gerekir.

Ekonominin kilit noktalarındaki özelleştirmenin her yerde bulun-
lulara neden olduğu görülmektedir. Toplum çıkarları açısından,
ekonomik kilit noktalarında kamu girişimlerine öncelik tanınmak
zorunludur.

Ayrıca, ekonomik alanda, şu saptamaları yapmakta yarar
vardır:

1-Özelleştirmenin bir uzantısı olan holdingleşme olayı
üzerinde de önemle durulmalıdır. Tekelleşmenin en tehlikeli bir
aşaması olan bu olay her halde toplum yararı açısından hiç de
sevinli bir ekonomik olay değildir.

2-Holdingleşmenin bir nevi teşvikçisi olan Çokuluslu
Şirketler sorunu, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının ele aldığı
biçimde, ele alınmakla işe başlamak gerekir.

3-Kredi nusluklarını elinde tutan ve bugünkü ekonominin
dinamiğini meydana getiren bankaların ekonomiyi yönlendirme ve
kredi verme politikasına eğilmek zorunludur. Bankalarda da, her
geçen gün, özelleştirme olayının uzantısı görülmektedir. Çeşitli
sanayici ve tüccarın bir banka ele geçirmek için yaptığı mücade-
lenin nedenini holdingleşmede de bulmak mümkündür. Bu itibarla,
toplumun demokratik çıkarları açısından bankalara demokratik ya-
rarlara uygun düzenlemeler getirilmelidir.

4-D.Ç.M. adı altında özel banka ve kişilerin yabancılardan
elde ettikleri paralar sorununa derhal el atılmalı ve hazine
ile Türk parasını kanatan bu borçlanma türü derhal durdurulmalı-
dır.

5-İhracatı arttırmak naksadiyle ortaya atılan ve bugün
davalarla da sabit olduğu gibi Hazine yağmasına neden olan vergi
iadesine de son verilmelidir.

6-İşsizlik, toplumun kanayan bir yarasıdır. Her türlü
şiddet olaylarının aktörleri, bu kaynaktan kendilerine bende bu-
lur. Bu nedenle istihdam sorunu, 19.yüzyıl anlamı içinde hapse-
dilenez.

7-Ücretlerde (échelle mobile - değişken ölçü) uygulanması-
na geçmekle ücret sorunu büyük ölçüde çözümlenebilir.

8-İşletme kavramı da çağdaş anlama göre alınmak gerekir.
İktisadi işletme, 19.yüzyıl anlamında değil, çağdaş toplunda ele
alındığı gibi insancıl ölçüler ve ilkeler içinde ele alınmalıdır.

Netice itibariyle, toplumdaki ekonomik ilişkiler, insan-
cıl ölçülere göre ayarlanmalıdır.

c-Hukuk Alanı ile İlgili Görüş: Sosyal bunalımın hukuk
alanında yansınması olmuştur. Bu nedenle kuruluşların ve kurumla-
rın sosyal ve hukuksal yapılarında da düzenleneler yapılması ge-
reker.

1-İlk hedef olarak Anayasa, 1961 yılındaki şekline dönüş-
türülmelidir.

2-Anayasaya aykırı kanunların ayıklanması ve değiştiril-
mesi çalışmalarına derhal başlanmalıdır. Son zamanda, Padişahlık
kanun ve tüzüklerinin demokratik düzen için ne derece tehlikeli
olduğu görülmüştür.

3-Danıştay kararlarını icra ve infaz ettirmek için Danış-
taya bu konuda yetki verilmelidir.

4-Dernekler Kanunu, Basın Kanunu, Yürüyüş ve Gösteri Ka-
nunu demokratik hale getirilmelidir.

5-Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu demokra-
tik hale getirilmeli ve öncelikle 141, 142 ve 163.naddeler derhal
kaldırılmalıdır.

Bu suretle, toplumumuzun siyasal yapısı hukuksal güvence-
ye kavuşturulmalıdır.

ç-Sosyal Alanla İlgili Görüş: Bugün, toplumu etkileyen
şiddet olayları öğrenci ve işçi kesiminden daha geniş halk taba-
kalarına doğru yayılmaktadır. Şiddeti kullanan gruplar belirlen-
miştir. Bu çeşitli grupların nereden kaynaklandığı da açıklan-
mıştır.

Bu şiddet olayları zabıta olayı olmaktan çıkmıştır. Zabı-
ta tedbirleri ile giderilmesi olanaksızdır. Ekonomik ve hukuksal
düzenleneler çoğulcu demokratik ilkeler doğrultusunda yapılırken,
Devletin güvenlik kuvvetlerinin devletin kuvveti olduğunu ortaya
koyarak şiddet olaylarının aktörleri ve bendeleri üzerine kesin-
likle gitmelidir. Faili meçhul cinayet yoktur. Böyle bir kanı ya-
ratmak bile bir toplumun yüz karasıdır.

Öğrenci kesimindeki kaynaşmayı önlemek için öğretin ku-
runlarını ve üniversiteleri bugünkü siyasal tasalluttan kurtarmak
gerekir.

Demokratik bir üniversiteler kanunu derhal hazırlanmalıdır. Gençce bugünün yarının güvencesini vermek zorunludur. İşsizlik korkusundan arındırılmalıdır. Devletin lâikleştirilmesini tanrıya inançsızlık ve müslümanlığa karşı olmak gibi göstererek Osmanlı Devletinin yıkılmasına neden olan bağınaz görüşlerini okullarda resmi düşünce şeklinde öğrenciye öğretilmesine son vermek gerekir. Hiçbir parti ve gurup, kendi düşüncelerini egelemek için okulu bir araç olarak kullanmamalıdır.

Demokratik ülkelerde yaygınlaşan akın şöylece adlandırılmaktadır: Politikanın sosyalleştirilmesi (=yaygınlaştırılması).

Bugün her ülkede şu soruya yanıt aranmaktadır: Demokrasi- nin neresindeyiz? Karşıt sistemlerin güçlendikleri bir "vakıa" dır. Demokrasiyi korumak ve geliştirebilmek için ne yapılabilir?

Demokratik ülkelerde siyasal konular eskiye kıyasla daha erken yaşta ilgi toplanmakta, hem de "Birey"i sosyal konular daha fazla ilgilendirmektedir. Bu akın "siyasetle iştigal teke- li"ni anlamsız kılmaktadır. Her ülkede görülen "seçmen yaşı"nın indirilmesi nedensiz değildir. Fakat bunun bir de gereği vardır: Siyasal (demokratik) eğitin. Bu eğitime okullarda yer verilmelidir. Seçmen yaşına ulaşmadan evvel "vatandaş" demokrasinin "gerçek ilkeleri"ni öğrenmelidir. Mektepler "siyasal eğitin odakları" haline getirilmelidir (Lister, s.1-2).

Demokrasilerde büyük tehlike "halk"ın siyasetten uzak tutulmasıdır, fakat bundan daha büyük tehlike, halka "yozlaşmış politika"yı politika olarak kabul ettirmedir.

Halkın bilgisiz bırakılması batı demokrasilerinin kusuru sayılmakta ve bu duruma "bilgisizlik demokrasisi" adı verilmektedir. Büyük halk kütleleri "temel siyasal bilgiler"den yoksun bırakılmıştır. Siyaset adanlarının (özellikle ekonomik konularda) kullandıkları dil halk tarafından anlaşılmanaktadır. Pek az kişi sağ ve sol deyinlerinin gerçek anlamını bilmektedir. Halkın siyasal bilgisizliğine dayanan bir sisteme "gerçek demokrasi" denemez.

Okulda "Siyasal Eğitin"e karşı olanlar öğretmenlerin maksatlı telkinlerinden kuşku duymaktadırlar (bk.Lister, s.5).

Fakat bahis konusu olan Anayasal ilkelere dayalı bir plân içinde kalmaktır. Özgürlükleri, bunun değerini, başkalarının hakkına saygıyı içeren siyasal (demokratik) eğitim tarafsızca tek biçimliliğe bağlanabilir. Bugün demokrasiyi, ne olduğunu bile- rek savunmak nürkündür. Siyasal (demokratik) eğitim, kapitalizm, liberalizm, sosyalizm, komünizm, emperyalizm gibi tenel kavran- lar hakkında objektif bilgileri sağlanalıdır. Bunlar bilinmeksi- zin demokrasi savunulanaz, "oy" duygusallıktan kurtulup bilinç- lenemez. Siyasal eğitim, yurt bilgisine indirgeli değildir. Va- tandaş bir dünya görüşüne sahip olabilecek olanğa kavuşturul- malıdır.

Diğer taraftan işçileri de bugünkü siyasal tasalluttan kurtarmak gerekir. İşçiyi işçiye kırdırmak yerine çoğulcu demok- ratik düzenin vazgeçilmez öğelerinden olan sendikalaşmanın de- mokratik koşullarını yaratmak gerekir.

Yukarıda ana çizgileriyle dört bölümde özetlenmiş olan toplumu etkileyen şiddet olaylarının kökenleri, nedenleri, ön- leyici tedbirleri ile ilgili görüş ve önerilerinizi Sayın Cum- huriyet Senatosu Araştırma Komisyonunun bilgilerine sunarız".

3)Somut Olaylar: Yetkili mercilere, ancak Yönetim Kuru- lunuzun resen bilgi edinebildiği olaylar intikal ettirilebil- niştir.

Barolarınıza gönderilen genelge şöyledir:

"Üniversitelerde ve okullarda yoğunlaşan tedhiş eylem- lerinin can güvenliği ile öğretimin ve öğrenimin özgürlüğünü orta- dan kaldırdığını ve bu ortamın faili bulunmayan cinayetlerle büsbütün vahamet kazandırdığını ve yetkilerinin çeşitli neden- lerle görevlerini yerine getirmediğini saptayarak, tüm yet- kili ve sorumluların görevlerini yapmalarını sağlamak amacıyla bu türden davranışlar karşısında TBB.Yönetim Kurulunun re'sen ya da baroların başvurmaları üzerine gerekli araştırma önlenle- rini almasına ve etkin girişimlerde bulunmasına karar vermiştir.

Olayları önlenekle görevli sorumluların görevlerini ye- rine getirmekten kaçındıkları yolundaki iddiaların yaygınlığı karşısında kararın uygulanmasına esas olmak üzere öğretim kurum- ları yöneticileri ile tenas edilerek yapılacak tesbitlerin Bir- liğinize duyurulmasını rica ederiz."

Bu genelgeye Barolarınızdan cevap alınmamıştır.

KINAMA GÜNÜ

X. Genel Kurul toplantısında alınan "YÜRÜTME ORGANLARINCA YARGI KARARLARININ YERİNE GETİRİLMEMESİNİN, HUKUK DEVLETİ ve HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ İLKELERİNİ ZEDELEYİCİ BOYUTLARA ULAŞTIĞINI SAPTAYAN GENEL KURUL, AVUKATLARIN, BAROLARIN ve TBB.NİN BU TUTUMA TEPKİSİNİ GÖSTERMEK AMACI İLE 1977 YILI İÇİNDE BİR GÜNÜN YÖNETİM KURULUNCA KINAMA GÜNÜ OLARAK İLÂNI İLE O GÜN AVUKATLARIN DURUŞMALARA GİRMEVELERİ" kararının uygulanması ile görevlendirilen Yönetim Kurulumuz, Genel Kurulumuza kararın uygulanmasına ilişkin bilgi ve belgeleri sunmağı uygun görmüştür.

1) Kınama Kararının Yönetim Kurulunca Uygulanması: Genel Kurulca alınan kararın, gereği gibi uygulanması bakımından Yönetim Kurulunca yoğun bir çaba harcanmıştır.

a) Karar bütün Barolara duyurulmuş, katkıları rica olunmuştur.

b) Kınama günü, 4 Mart 1977 gününden evvel şu bildiri ile kamu oyuna açıklanmıştır:

"Yürütme organlarının yargı kararlarının yerine getirilmesinin, Hukuk Devleti ve Hukukun Üstünlüğü ilkelerini zedeleyici boyutlara ulaştığını saptayan Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulu, (Baroların ve Türkiye Barolar Birliğinin, bu tutuma tepkisini göstermek amacı ile bir kınama gününde avukatların duruşmalara girmelerine) karar vermiş ve Yönetim Kurulunca 4 Mart 1977 Cuma günü "Kınama Günü" olarak saptanmıştır.

Türkiye Barolar Birliği, kurulduğu tarihten bugüne kadar bütün gücü ile yurdumuzda Anayasamızın temel kuralı olan Hukuk Devletinin tüm koşulları ile korunmasını ve hukukun üstünlüğü ilkesinin egemen kılınmasını savunmuştur.

Birlik bu konuda üzerine düşen görevi, çeşitli faaliyetleriyle yerine getirmeye çalışmıştır. Düzenlediği kongre ve toplantılar, yayınladığı kitap, broşür ve bildirimler, devletin yetkili organlarına yaptığı başvurular bu sabırlı çalışmaların oluşturduğu aşamalardır.

Bütün bu çabalara rağmen, Hukuk Devletinin ilk ve temel koşulu olan yargı kararlarının etkinliğine karşı yürütme organınca gösterilen direnç yok edilememiş, yürütmeyi üstlenen siyasi gücün tutumu bugün artık bir gelenek halini almıştır.

Yürütme ile Yargının ayrılığından, Yargıyı dinlememek yetkisini çıkarmak yanlıştır. Aynı Devlet Kavramı içinde olmanın gereği Yürütmenin kendini Yargıya tâbi sayması ve bunu benimsemiş olmasıdır. Nedeni şudur:

Toplum, Yürütme Yetkisinin hukuk içinde kalmasını Yargı Organında güvenceye bağlamıştır. Böylesine bir görevle donatılmış "Yargı Organı" elbetteki idarenin üstündedir. "Hiç bir eylem ve işlemi Yargı Denetiminin dışında kalamayan" Yürütmenin, Yargı Kararlarını denetleyebileceği, tercihler yapabileceği, Devlet Kavramının ilkel anlayışı içinde ancak haklı görülebilir.

Yürütmenin "görevi, kanunlar çerçevesinde... yerine getirilir", fakat "Yargı Yetkisi, Türk Milleti adına... kullanılır". Anayasamızın bu deyimleri bile, Yürütme için, Yargı Denetimi içinde kalmanın zorunluğunu ortaya koymaktadır.

Hak Arama Özgürlüğü, Anayasal Temel haklardandır. Yargının engellenmesi, kararlarının uygulanmaması, yıkıcı etkisini, her şeyden evvel bu alanda hissettirir. Yürütmenin, Yargı Kararlarını yerine getirip getirmemekte bir tasarruf yetkisinin kabulü halinde "Hak Arama Özgürlüğü" anlamını yitirir. Uygulanmayan bir Yargı Kararı, öyle bir "aciz vesikası"dır ki, Devleti manevi iflasa sürükler. Bunun sorumu pek ağırdır.

Yargının, Yürütmeye "müdahale" ettiği iddiası da yanlıştır. "İdarenin hertürlü eylem ve işlemine karşı Yargı Yolu açıktır". Bu Anayasal kuralın anlamı şudur: Yürütmenin eylem ve işlemleri hukuka uygunluk varsayımından faydalanır. Böylesine bir varsayım Yürütmeye tanınmış bir ayrıcalıktır. Fakat bu ayrıcalık bir koşula bağlanmamıştır. Varsayım, aksi kanıtlanıncaya kadar geçerlidir. Bu kanıt, Yargının kararıdır. O halde idarenin eylem ve işlemleri, "iptal" edilmezlerse, yürürlükte kalabilirler. Demek ki, Yargının Kararı bir "müdahale" değil, Yürütmenin eylem ve işlemlerinin "geçerlilik koşulu"dur. Müdahaleden yakınmak, haklı değildir.

Vatandaşlarda Adalet duygusunu yokedecek bu vahim durumun hukuka bağlı Devlet ilkesini tahribe varan etkileri yaygınlaşmaya başlamıştır, önünün alınması hususunda gerekli duyarlık yitirilmiştir.

Yargıya karşı nereden gelirse gelsin gösterilecek her direnç Türk avukatlarının karşı direncini görmeye mahkûmdur. Türk Yargısı geçmişte bunun yüce örneklerini onurla vermiş, bugün de kararları ile aynı çizgide bulunduğunu göstermiştir.

Türk Yargısının yapısında onun ayrılmaz ögesi olarak yer alan Avukatların üstlendikleri kutsal görevleri, onları ön plânda eylemli uyarılarını yapmaya mecbur etmiştir.

Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunca alınan kararın amacı, Yargı kararlarının yerine getirilmesini Yönetimin takdirine bırakan anlayışın terk edilmesini sağlamaktır. Verdiği hükmün yerine getirilmediğini gören hâkimin duyduğu meslekî azap, müvekkilinin lehindeki kararın uygulanmadığını gören avukatın kırılan meslek onuru; müvekkiline verecek cevap bulamamaktan gelen meslek güvenini yitirmesinden duyduğu büyük yıkıntı açıkça ortadadır. Bu duruma kesinlikle son verilmelidir.

Türk Yargısının Ulusa dayanan Anayasal gücünün toplumdaki etkin ve saygın yerini daima koruyacağına inancımız sonsuzdur."

Ayrıca yapılan Basın toplantıları ile Kınama gününün anlamının kamuya yansımalarına çalışılmıştır.

c) Kınama kararı, kınama gününden evvel bütün yargı mercilerine duyurulmuştur.

2) Barolarımızın Tutumu: Birliğimize ulaşan bilgilere göre, iki Baromuz hariç, diğer Barolar Kınama Gününün gerçekleşmesi çabasına katılmışlar, meslekdaşlarımıza ve yargı mercilerine kararı duyurmuşlar, bazı Barolarımız Basın toplantısı ve diğer önlemlerle kararın etkili olmasını sağlamışlardır.

Adana Barosu Yönetim Kurulu karara katılmamış ise de kararı meslekdaşlarımıza duyurmaktan geri kalmamış, Erzurum Barosu Yönetim Kurulu karara katılmadığını, meslekdaşlara duyurmadığını Birliğe yazı ile bildirmiştir.

3) Meslekdaşlarımızın Tutumu: Bir kısım meslekdaşlarımız karara uymamış, duruşmalara girmişler, bir kısmı da bildiri ve Basın aracılığı ile karşıt kanıtlarını açıklamışlardır. Bu kanıda olanların sayıca önem göstermediği, pek büyük bir çoğunluğun kararı desteklediği anlaşılmıştır.

4) Adalet Bakanlığının ve Savcılıkların Görüşü: Ceza kovuşturması istekli başvurular karşısında Savcılıkca takipsizlik kararı verilmiş; Bakanlık da izin vermediği gerekli görmemiştir.

a) Takipsizlik Kararı: Ankara Savcılığının 18.3.1977 tarihli takipsizlik kararı şöyledir:

"Yakınma dilekçesi üzerine Türkiye Barolar Birliği Genel Başkanı ve TBB.X.Genel Kurul Toplantısına 4 Mart 1977 gününü kınama günü ilân eden karara imza atan genel kurul üyeleri, kınama günü kararını uygulamaya koyan Baro yetkilisi avukatlar hakkında görevi kötüye kullanma ve görevi savsaklama suçlarından dolayı soruşturmaya başlanmış ise de yapılan soruşturma sonunda:

-TBB.Genel Kurulunun 6.7.8 Ocak 1977 günlerinde Sakarya'da yaptığı Genel Kurul Toplantısına verilen önerge ile: (Ocak 1977 içinde bir günün yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle kınama günü olarak ilânı ve o gün için bütün avukatların duruşmalara girmemeleri önerilmiş) ve oylama sonunda bu önerinin kabul edildiği görülmüştür.

-Önerinin kabul edilmesi üzerine X.Genel Kurul bildirisinin ikinci maddesinde karar açıklanmıştır. Kararda aynen: "Genel Kurulda yürütme organlarıncaya yargı kararlarının yerine getirilmesinin hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkelerini zedeleyici boyutlara ulaştığını saptayan kurul, avukatların, baroların ve TBB'nin bu tutuma tepkisini göstermek amacıyla 1977 yılı içinde bir günün kınama günü olarak ilânı ile o gün avukatların duruşmalara girmemeleri hususunu ayrıca karara bağlamıştır." denilmiştir.

-Genel Kurulun bu kararı üzerine Yönetim Kurulunun kınama gününü 4 Mart 1977 olarak saptadığı ve bu kararın nedenlerini anlatan uzun bir bildiriyle ilân ettiği Yönetim Kurulu kararının ayrıca Barolara kayıtlı bütün avukatlara duyurulmak üzere Baro Başkanlıklarına gönderildiği, görülmüştür.

Gerek TBB.Genel Kurulu kararında gerek Yönetim Kurulu bildirisinin ve genel başkanın imzasıyla yayımlanan bildiri ve gerek alınan kararın bağlayıcı olduğuna ilişkin hiçbir ibarenin yer almadığı, 1136 sayılı Avukatlık Yasasından da bu konuda disiplin yaptırımını öngörülmediği anlaşılmıştır.

TBB.GENEL KURULUNUN ALMI, OLDUĞU KINAMA GÜNÜ KARARI 1136 SAYILI YASANIN 110.MADDESİNİN 1. ve 6. BENDLERİNDE AÇIKLANAN BAROLAR BİRLİĞİ GÖREV ve AMAÇLARINA UYGUN BİR DAVRANIŞ OLDUĞU, BU KARARI ALAN ve UYGULAYANLARIN EYLEMİNDE 1136 SAYILI YASANIN 62.MADDESİNDE TANIMLANAN SUÇUN ÖGELERİ BULUNMADIĞI ANLAŞILMAKLA,

Yukarıda yazılan maznunlar hakkında kamu adına kovuşturma yapılmasına gerek olmadığına C.M.U.K.nun 163. ve 164.maddeleri gereğince itirazı olanaklı olmak koşulu ile karar verildi.18.3.1977"

b) Bakanlık Görüşü: Bazı Savcılıklar ceza takibinden evvel Bakanlıktan izin istemişlerse de izin verilmemiştir. Bakanlığın bu konudaki yazısı şudur:

"Barolar Birliği Yönetim Kurulu kararına uyan bir kısım avukatların 4.3.1977 günü duruşmalara girmedikleri, bu suretle Barolar Birliği Başkan ve Yönetim Kurulu Üyeleri hakkında kovuşturma yapılması, müşteki tarafından iddia ve talep edilmişse de,

1136 SAYILI AVUKATLIK KANUNU HÜKÜMLERİNE GÖRE, TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİNİN EN YÜKSEK ORGANI OLAN GENEL KURUL, ADALETİ ve AVUKATLIK MESLEĞİNİ İLGİLENDİREN İŞLER HAKKINDA TEKLİFTE BULUNABİLİR. Birlik Yönetim Kuruluna talimat verebilir. Yönetim Kurulu Genel Kurulu kararlarını uygular.

Birlik Başkanı, Genel Kurul ve Yönetim Kurulu kararlarını yerine getirir, meslek onuru ve BAĞIMSIZLIĞI ile ilgili işlerde kanunlar ve meslek kurallarının gereğini her türlü organlara karşı savunur ve bu konuda doğrudan doğruya veya dolayısıyla kendisini göreve zorlayan hususları yapar.

Bu nedenle, Barolar Birliği Genel Kurulunun kararına atfen, Barolara keyfiyetin duyurulması ve mezkur duyuruların mahiyeti ile bağlayıcı nitelikte olmaması ve yargı organlarınca da, duruşmalara girmeyen bir kısım Avukatların hareketlerinin mazeret teşkil ettiğinin kabul edilmesi karşısında, EYLEMİN SUÇ TEŞKİL ETMEDİĞİ dosya münderecatı ve mahalli C.Savcılığının iş'arından anlaşılmıştır.

SONUÇ: Türkiye Barolar Birliği Başkanı ve Birlik Yönetim Kurulu Üyeleri haklarında 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 58.maddesi gereğince soruşturma izni verilmesine mahal olmadığına".

5) Yargı Mercilerinin Kararları: Hernekadar bazı mahkemelerde kınama günü dolayısıyla duruşmaya katılmayan meslekdaşlarımızın mazeretleri kabul edilmemiş ise de bunlar münferit kalmış, genel olarak kınama günü kararının geçerliliği kabul ve beyan olunmuştur. Bir kaç örnek, bu konuyu açıklayabilir:

a) Yargıtay Birinci Ceza Dairesi Kararı: Birinci Ceza Dairesinin 4.3.1977 tarihli kararı şöyledir:

"Türkiye Barolar Birliğinin 22.2.1977 günlü ve 327 sayılı Dairemize hitaben yazı ve yazıya bağlı ekte yargı organları kararlarının yürütme yetkisi tarafından yerine getirilmemesi hareketinin

hak arama özgürlüğünü yok edici ve yargının engellenmesi anlamına olarak kınadıklarını belirlemek amacıyla 4.3.1977 günü duruşmalara girmeme kararı aldıklarının bildirilmiş olduğu anlaşıldığından yasal bir örgütün üyesi bulunan SAVUNMA MAKAMININ bu karara uyduğu, gelmemesiyle anlaşıldığından savunmaya olanak sağlamak için sanık vekiline yeniden tebligat yapılmasına ve duruşmanın 8.4.1977 Cuma günü saat 14.00'e bırakılmasına 4.3.1977 gününde oybirliği ile karar verildi."

b) Mahkeme Kararları: Pek çok karardan bir kaç örnek verilebilir:

"Bolu İcra Tetkik Mercii Hâkimliği (Aynı günlü bütün kararlar böyledir): Davacı vekili ve sanık gelmediler, açık duruşmaya başlandı. Davacı vekilinin mazeret dilekçesi dosyada görülmüş olmakla okundu.

G.D. "Yürütme organlarının iki yıldan beri Yargı organlarıca verilen pek çok kararı uygulamamış olduğu bir gerçektir. YÜRÜTME ORGANININ BU TUTUMU, ANAYASAMIZ DEMOKRATİK HUKUK DEVLETİ İLKELERİNE AYKIRI OLDUĞU KUŞKUSUZDUR. Mahkemeler, Türk Ulusu adına karar vermektedir. Bu nitelikteki bir kararın uygulanmaması durumu, ulus iradesinin tanınmaması anlamındadır. Barolar Birliği Yürütmenin bu tutumunu kınamak için 4.3.1977 Cuma gününün Kınama Günü olarak kabul etmiş ve Avukatların duruşmalara girmemesini kararlaştırmıştır. Davacı vekili, Barolar Birliğinin tavsiyesini kabul edip duruşmaya gelmemiş ve bu yönde bir özür dilekçesi vermiştir. Davacı vekilinin tutumu Barolar Birliği kararına uygun olarak yürütme organının tutumunu ulusa duyurma, şikâyet ve benimsetmeme anlamını taşımaktadır. Kişisel çıkarı ile ilgili değildir. Bu nedenle özürü yerinde görüldüğünden isteminin kabulüne, duruşmanın 11.3.1977 günü saat 9.00'a bırakılmasına karar verildi. 3.3.1977"

-Ankara Asliye Ticaret Mahkemesi kararı ilginçtir:

"Davacı vekili söz aldı. Davalı vekilleri Barolar Birliğinin Avukatlık Kanunu 1.maddesine aykırı bulunan bir kararına dayanarak mazeret bildirmişlerdir. Karar kanuna aykırı olduğu cihetle mahkemeleri bağlamaz, Avukatlık Kanununun 110.maddesinde avukatların görevleri sayılmıştır. Barolar Birliğinin görevi sayılmıştır. Bunlar arasında boykot yapma gibi bir işlem yoktur. Bu sebeple davalı vekillerinin mazeretlerini kabul etmiyor ve gıyap kararı çıkarılmasını istiyoruz dedi. Gereği düşünüldü:

Ankara Barosu Başkanlığının mahkememize hitaben yazdığı 23.2.1977 tarih ve 2194 sayılı yazı ile ona ekli bulunan Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunun karar ve bildirisi karşısında davalı vekillerinin mazeretlerinin kabulüne ve dilekçelerine ekli pul yardımıyla davalı vekillerinden birisine duruşma tutanağının tebliğine, bu sebeple duruşmanın 8.4.1977 Cuma saat 10'a bırakılmasına karar verildi. 4.3.1977"

-Kuşkusuz Yargı mercilerinin genel kanısını saptamak yerinde olacaktır:

Yargıtay Başkanı Sayın Cevdet Mentesh 1977-1978 Adalet yılını açış konuşmasında (sh.6) şu açıklamada bulunmuşlardır:

"GEÇEN YIL, TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİNİN, HUKUKUN ve YARGININ ÜSTÜNLÜĞÜ, KESİNLEŞEN YARGI KARARLARININ YERİNE GETİRİLMESİ... İLE İLGİLİ SAVUNMA ve ÇABALARINI DİKKATLE İZLEDİĞİMİZİ BELİRTMEK İSTERİM. BU VESİLE İLE TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİNİ ve SAYIN AVUKAT MESLEKDAŞLARIMI BU OLUMLU ÇALIŞMALARIN/DAN OTURU GÖNÜLDEN KUTLARIM".

VI. BÖLÜM

Hâkim-Savcı-Avukat İlişkileri:

Bu konuda gittikçe yoğunlaşan şikâyetler Birliğimize ulaştırılmakta ve Yönetim Kurulumuzda her konu ayrı ayrı değerlendirilmekte ve gerekli girişimlerde bulunulmaktadır.

1) Münferit Başvurular: Meslekdaşlarımızın münferit başvuruları, bunlardan Baroların ve Birliğin habersiz kalması, gerekli girişimleri aksatmaktadır. Bu nedenle şu hususlar, Barolarımızdan rica olunmuştur:

"Yargı ile olan ilişkilerimizde Avukat arkadaşlarımızın karşılaştıkları güçlüklerin ve hâkimlerle avukatlar arasında tartışma yaratan durumların düzeltilmesi için meslekdaşlarımızın Yüksek Hâkimler Kurulu Başkanlığına yaptıkları başvuruların, tek tek ele alınıp sonuçlandırılmasının güçlükler yarattığı ve hâkimlerin mesleki yeteneklerine yönelik şikâyetlerin cevaplandırılmasına da Yasal olanak bulunmadığı ilgililerce Birliğimize bildirilmiştir.

Bu nedenle, Baronuz çevresinde, gerek Hâkim-Avukat ilişkileri ve gerekse adalet çalışmalarındaki aksaklıklar yönünden saptanacak olay ve şikâyetlerin meslekdaşlarımız tarafından Barolarına bildirilmesi ve ancak Baroca benimsenecek olay ve şikâyetlerin Baro tarafından Birliğimize, Birlik kanalıyla Yüksek Hâkimler Kurulu Başkanlığına iletilmesi yönteminin benimsenmesi daha olumlu sonuçlar vereceğinden, durumun Baronuz Avukatlarına duyurulmasını ve bu konularda buna göre işlem yapılmasını takdirlerinize sunarız."

2) Genel Değerlendirme: Hâkim-Avukat ilişkileri hakkında Birliğimizle Yüksek Hâkimler Kurulu arasında cereyan eden yazışmalar ve Yüksek Hâkimler Kurulunca yapılan genelge hakkında bir kanaata varılabilmesi için aşağıdaki metinleri takdirlerinize sunarız:

a-Birlik yazısı:

"Birliğimize intikal eden bazı olaylarda sayın hâkimlerimizin iş sahiplerine ve özellikle meslekdaşlarımıza karşı, itidal sınırlarını aşan muamelelerinden şikâyetler yoğunlaşmaktadır.

Her ne kadar duruşmayı sevk ve idarededeki gerek ağır sorumluluk, gerekse yoğun iş hacmi, hâkimlerimiz açısından, savunmanın sorumluluğu, meslekdaşlarımız açısından zaman zaman temkinli tutumun muhafazasını güçleştirebilirse de yine de belli bir çaba içinde kalınması yargı görevlileri olan, hepimizin müşterek tutumumuz olmak gerekir.

Türkiye Barolar Birliği bu konuyu belli kurallara bağlamayı uygun görmüş, meslekdaşlarımızı bağlayıcı "Meslek Kuralları" saptanmıştır. Eklice sunulan metin de anlaşılacağı üzere 17 ve onu takip eden maddelerde "yargı organları ile ilişkiler"e ayrı bir bölümde önem verilmiştir. 17 ve onu izleyen maddelerde şu hükümler yer almıştır:

17-"Hâkim ve Savcılarla ilişkilerinde avukat hizmetin özelliklerinden gelen ölçülere uygun davranmak zorundadır. Bu ilişkilerinde karşılıklı saygı esastır".

18-"Avukat daha önce hâkim, savcı, hâkem ya da başka resmî bir sıfatla incelediği işte görev alamaz".

19-"Hâkim ve Savcı ile hısımlık ya da evlilikten gelen engelleri gösteren kanun hükmünde yazılı derece dışında kalan hısımlıklar ve başkaca yakınlıklarda avukat meslek onuruna en uygun biçimde takdirini kullanır".

20-"Avukat mesleğe yaraşır bir kılıkla adalet önüne çıkar. Mahkemelerden başka yer ve zamanlarda avukatlık resmî kılığının giyilmesi zorunlu haller Türkiye Barolar Birliğince hazırlanacak yönetmelikte gösterilir".

21-"Avukat duruşmayı terkedemez. Ancak kişisel veya meslek onurunun zorunlu kıldığı hallerde duruşmalardan ayrılabilir. Bu durumda avukat derhal Baroya bilgi verir".

22-"Avukat savunma için zorunlu olmadıkça davanın uzanması sonucuna varacak isteklerden kaçınır".

23-"Hâkimin reddi, savcılarının ve başkaca adalet görevlilerinin reddi veya şikâyet edilmesi konusunda ve genellikle konuşmalarında ve yazılarında avukat, kanunun gerektirdiği gerekçeleri amacı aşmayacak biçimde açıklar. Red veya şikâyet dileklerinin bir örneği de Baroya verilir".

24-"Avukat ilerde tanık olarak dinlenecek kimselerden istisnai olarak bazı hususları öğrenmek mecburiyetinde kalmış olursa onları etkileniş olma şüphesi altına düşmekten kaçınmalıdır. Avukat tanıklara tavsiyelerde bulunamaz, ne şekilde tanıklık edecekleri veya hâkim önünde nasıl hareket edecekleri hakkında talimat veremez".

Görülğü üzere "adli itidal"ın korunabilmesinde karşılıklı saygıya dayanan ölçüler gerekli bulunmaktadır.

Bu açıdan, gerek yüksek kurulunuza, gerek Birliğimize intikâl eden, çoğu vahim ve üzücü nitelikte bulunan olayları önlemek açısından Hâkimlerimizin de dikkat buyuracakları "Meslek Kuralları"nın muhterem kurulunuzca tesbit edilmesi pek isabetli olacak, gerek hak arayan kişilerden, gerek meslekdaşlarımızdan gelen şikâyetleri önleyebilecektir.

Eğer muhterem kurulunuz bu konuda mukayeseli hukuka da dayanan, "Adalet mesleği deontolojisi"nin, bütün ayrıntıları ile somut hale getirilmesini sağlayacak bir önçalışmayı uygun bulursa, Birliğimizin hizmete amade olduğunu saygı ile arz ederiz."

b-Yüksek Hâkimler Kurulu Yazısı:

"Hâkim ve avukat ilişkilerinin görevi ve statülerini düzenleyen yasalardaki genel ve objektif hükümler gözönünde tutularak ayrıntılarıyla belli kurallara bağlanmasında adalet hizmetinin yürütülmesi bakımından büyük yararlar vardır.

Avukatlığın kamu hizmeti ve serbest meslek olduğu, avukatların görevlerini, kutsallığına yaraşır biçimde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirecekleri, avukatlık ünvanının gerektirdiği saygı ve güvene yakışır şekilde hareket etmekle yükümlü ve bağımsız oldukları Avukatlık Kanununda hükme bağlanmıştır.

T.Barolar Birliği Avukatlık Yasasının 110/16.maddesi uyarınca zorunlu meslek kurallarını saptayarak üyelerine duyurmuştur.

Anılan kuralların 17.maddesinde; hâkim ve savcılarla ilişkilerinde avukatın hizmetin özelliklerinden gelen ölçülere uygun davranmak zorunda olduğu, bu ilişkilerde karşılıklı saygının esas bulunduğu belirtilmiştir.

Bu kurala ilişkin yasalardaki hükümlere ve bilimsel görüşlere göre:

Avukatın göstereceği saygı "meslek vakarı" ile bağdaşacak ölçüde olmalı mesleğin ağır başlılığı ile bağımsızlığının zedelenmesinden sakınmalıdır.

Duruşmanın idaresi ve disiplini hâkime (Başkana) ait olup bu disiplinin sağlanmasına yönelik tutum ve davranışlar savunma özgürlüğünü kısıtlamayacak ölçüler içinde kalmalıdır. Avukatın bütün belâgatı ile savunmasını yapmasında, jest ve hareketleriyle savunmasını kuvvetlendirebilmesinde sosyal ve meslekî zaruretler bulunduğu bilimsel görüş olarak ifade edilmiştir.

Savunma dokunulmazlığı ile duruşma disiplini bağdaştırılmalı, duruşmanın disiplini bakımından hâkime verilen yetkiler, savunmanın özgürlüğüne engel olmayacak şekilde makul ölçüler içinde kalmalıdır.

Avukatlık Kanununun 58.maddesine göre, avukatların görevlerinden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlardan dolayı haklarında soruşturma, Adalet Bakanlığının vereceği^{gi} izin üzerine suçun işlendiği yer Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun duruşmanın disiplinine ilişkin hükümleri saklıdır. Şu kadarki, bu haklarında hafif hapis veya hafif para cezası da verilemez.

Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununun 378. ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 150.maddelerine göre, duruşmanın disiplinini bozan her şahsı, başkan mahkeme salonundan çıkartır. Münasip olmayan hal ve tavır vekilden sadır olmuşsa ihtarda bulunur, ihtar rağmen ısrar halinde vekil mahkemeden çıkarılır.

Duruşmanın disiplinini öngören hükümlerle, Avukatlık Kanununun 58.maddesinin bir arada incelenmesinden duruşmanın disiplinini bozan avukatın duruşmadan çıkarılmasına karar verileceği açıkça anlaşılmaktadır.

Ancak bu ağır tedbire başvurulmasına meydan verilmeden karşılıklı saygı ve anlayış içinde hâkim ve avukatların adalet hizmetinde yükledikleri görevleri yerine getirecekleri tabiidir.

Toplumda görülen her türlü hukuki anlaşmazlık sosyal rahatsızlığın ifadesi sayılır.

Söz konusu anlaşmazlıklar çoğu kez pek karmaşık dava biçiminde mahkemelere intikal eder ve Anayasaya, kanunlara, hukuka ve vicdani kanaatlarına göre soruna hukuki çözüm bulmakla görevli hâkimlere taraflar olayı kendi görüş ve anlayışlarına uygun olarak kabul ettirme çabası içine girerler. Bu durumda vekâlet görevini üstlenen avukat anlaşmazlığın hukukâ uygun olarak çözümlenmesinde hâkimin en yakın yardımcısı sayılır.

Objektif ölçüler içinde görev yapan hâkim ve avukatlarımızdaki hukuk bilgisi, adalet duygusu, gerçekleri bulma aşkı aynı doğrultuda olduğu sürece karşılıklı saygı ve anlayış içinde hukukî anlaşmazlıkların kolayca çözüme bağlandığı, bu yoldaki uygulamanın adalete olan güveni artırdığı ve adaletin ayrılmaz öğeleri olan hâkim ve avukatların saygınlığı ile birlikte kişiliklerini de yücelttiği görülmektedir.

Pek nadir olsa dahi bu anlayış ve ölçüler içinde sürdürülmeyen hâkim-avukat ilişkilerinin üzücü olaylara neden olduğu anlaşılmaktadır.

Hâkimlerin o yüce kürsülerde adalet dağıtmak gibi müstesna bir hizmetin sahipleri olduğu tartışmasız kabul edildiğine göre, adalet mesleğinin mensubu avukatlarımızın bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da adalet ülküsüne içten bağlı olarak hâkimlerimize karşı gerekli ölçüde saygılı davranışlarını sürdüreceklerine, hâkimlerimizin de savunmanın kutsallığını, adaletin ayrılmaz parçası sayılan avukatların kendilerine en yakın yardımcı olduklarına gözönünde tutarak mesleğin onuruna yaraşır biçimde mukabil saygı ve kolaylık göstereceklerinden kuşku duymuyoruz.

Gönlümüz üzücü olayların olmaması temennisi ile doludur.

Toplumu ayakta tutan ve güçlü kılan yüce adalet duygusu ve üstün meslek bilinci ile karşılıklı saygı içinde görev yapan hâkim ve avukatlarımızın hukukî anlaşmazlıkları ve meslek sorunlarını en isabetli biçimde hak ve adalet ölçülerine uygun şekilde kolayca çözümleyerek toplumumuzda inşirah yaratacaklarına yürekten inanıyoruz."

3) Tutanaklar: Tutanak düzenlemelerine ilişkin olarak Yüksek Hâkimler Kuruluna şu müracaatta bulunuldu:

"Meslekdaşlarımızdan gelen bir şikâyeti takdirlerinize sunmakta fayda görmekteyiz. Keşif tutanaklarında hâkim veya Kuru-lun ve savcılarının inzalarını takiben görevliler, hatta mübaşirden sonra avukat ve müdafilerin imzasına yer açıldığı, bunun üzüntüyü mucip olduğu anlaşılmaktadır. Savunma makamının, iddia makamına eşitliği ilkesini kabul eden avukatlık Yasasının 76.maddesi uyarınca konunun hâkimlerimizin dikkatlerine sunulmasını takdirlerinize arz ederiz."

4)Yüksek Hâkimler Kurulu Genelgeleri: Bir kısmı TBB.nin başvurması sonucu Yüksek Hâkimler Kurulunca gönderilen genelgeler hakkında özetle de olsa bilgi sunmak, meslekdaşlarımızın girişimlerinde dayanak olabileceği düşüncesi ile, aşağıda arz olunmuştur:

a-"Hâkimlerin çalışma gün ve saatlerine uymaları hakkında cereyan eden işlemlerden:

Bazı hâkimlerin çalışma saatleri içinde -önceden bilinen veya tevsik edilmiş bir mazerete dayanmaksızın- görevleri başında bulunmadıkları, iş sahiplerinin saatlerce mahkeme koridorlarında bekledikleri, buna rağmen, dilekçelerini kayda havale ettirmeye dahi muvaffa olanadıkları,

anlaşılmıştır.

Yukarıda yazılı; Kanun, yönetmelik ve genelgelere aykırı bu eylem ve davranışları, sayıları pek az hâkimlerden sadır olmuş ve mübalâğalı bir mâkes bulunmuş olsa dahi, kabul etmek lâzımdır ki, mesleğin itibarını, toplumun adalete olan güvenini sarsacak bir nitelik taşımaktadır."

(23.7.1964 gün ve 11 sayılı genelge)

b-Avukatlara duruşma tutanağı kopyası verilmesi Hk:

"Hukuk, Ticaret, İcra Tetkik Mercii ve Ceza Mahkemeleri duruşma tutanaklarının kopyalarının iki taraf avukatlarında bulunması, onlara çok defa dava dosyalarını incelemek lüzumunu hissettirmeyecek, mahkemece sorulacak şualleri, mehil isteklerine hacet kalmadan cevaplandırmak inkânını ve dolayısıyla davaların bir an önce hüküm ve karara bağlanmasını sağlayacak, aynı zamanda, mahkeme kalemlerinin yükünü hafifletecektir. Taraf vekillerine verilecek bu tutanak kopyalarının, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 155. maddesinde, niteliği ve verilmiş tarzı belirtilen tutanak suretleriyle bir ilgisi bulunmadığına şüphe yoktur.

Yukarıda yazılı sebeplere dayanılarak, malzemesi Baro tarafından önceden verilmek şartıyla, duruşma tutanağının altına, lüzumu kadar sahife ve karbon kâğıdı koymak suretiyle duruşma sırasında kopyalarının çıkarılarak tarafların avukatlarına tevdiinin sağlanmasının uygun olacağını, hâkimlere duyurulmasına, Yüksek Hâkimler Kurulu Genel Kurulunca 30.3.1965 tarihinde 84/96 sayı ile karar verilmiştir.

(11.5.1965 gün ve 7 sayılı genelge)

c-Avukat stajiyerleri hakkında:

"1136 sayılı Avukatlık Kanununun "stajın yapılması ve stajiyerin ödevleri" başlıklı 23.maddesi ikinci fıkrasında avukat stajiyerleri, staj yaptığı avukatla birlikte duruşmalara girmekle yükümlü kılınmıştır.

Konu yargıya ilişkin olmadığından avukat stajiyerlerinin duruşmalarda, staj yaptığı avukatın yer alabileceği hususunun genelge ile mahkemelere duyurulması.."

(Türkiye Barolar Birliğinin 9.2.1972 gün ve 318 sayılı yazısı ile ilgili 29.3.1972 gün ve 1 sayılı genelge)

ç-Davaların sür'atle sonuçlanması hakkında:

"Adalet tevzii gibi vazifelerin en kutsalını ifa etmekle görevlerinin icaplarını yerine getirmekte iken bir kısım hâkimlerimizin yargı yetkileri ve kanunî takdir haklarını kullanmalarını ve kanun anlayış ve uygulamaları dışında; basit gibi görülen bazı usulü hükümlere önem vermediklerinden işlerin sebepsiz gecikmesine, davaların uzamasına ve dolayısıyla iş sahiplerinin haklı şikâyetlerine, yargı organlarına karşı olan güvenin ve hâkimlik mesleğine karşı saygının sarsılmasına yol açtıkları, Müfettiş Hâkimler tarafından yapılan denetim, inceleme ve soruşturmalar neticesinde düzenlenen dosya ve raporların incelemeleri sonucu anlaşılmış, Kurulumuzun genel çalışmaları sırasında edinilen tecrübeye müstenit kanaat de bu doğrultuda bulunmuştur.

Usul hükümlerinin uygulanmasında daha hassas davranılmak suretiyle bu durumun giderilebileceği, duruşmaların daha sür'atle intaç edilebileceği, davaların uzamasının mümkün olduğu kadar önlenilebileceği düşüncesiyle ceza ve hukuk Mahkemelerine ait davalarla ilgili bazı hususları kısaca hatırlatmakta yarar görülmüştür.

Ceza Davalarında:

Ceza davalarında ve bilhassa hazırlık tahkikatında delillerin sür'atle ve noksansız toplanarak alâkalıları ile birlikte Mahkeneye sevk edilmeleri ve davanın bir celsede bitirilmesi öngörülmekte ise de;

Uygulanada bir çok sebeplerle bu inkânın sağlanmadığı bir gerçektir. Ancak alınacak bazı tedbirlerle bu noktaların kısmen olsun giderilmesi ve muhakeme safhasında sür'atini tenini; davaların yersiz uzanmalarına inkân verilmesi mümkün görülmektedir. Bu nedenlerle;

-Mahkeneye intikal eden dava dosyalarının hâkinleriniz tarafından duruşmaya başlamadan esaslı şekilde okunup duruşmaya hazırlıklı olarak çıkılmasına önem verilmesi (C.M.U.K.nun 206-218),

-Duruşma hazırlığı sırasında dosyanın esaslı bir şekilde incelenmesi, nüfus ve sabıka kayıtları ile keşif, bilirkişi tutanakları, doktor ve otopsi raporlarında eksik hususlar bulunup bulunmadığı tesbit olunarak, bunların ilk oturunda tanınlanmasına tevessül edilmesi, kısa zaman aşımına tâbi işlerle, C.M.U.K.nun 206/2.maddesinde yazılı suçların diğer davalardan önce görülmesi,

-Zorunlu sebepler olmadıkça, dava ile ilgili bulunanların (davacı, davalı, müşteki, müdahil, tanık, sanık, bilirkişi gibi) ilk oturunda celbedilerek aynı günde dinlenmelerine çalışması ve bir oturunda bitirilmeyen dava dosyaları, sonraki duruşmadan önce tetkik edilip "dosyanın tetkik edilmediğinden" bahisle veya "dosya tetkik edilnek üzere" gibi gerekçelere dayanılarak ve özellikle üst üste tetkike alınmaları gibi işlemlere yer verilmesi,

-Keşif günlerinin mutlak surette belirli gün ve saatlere konulması, tesbit olunan gün ve saatlerde yapılmasına önem verilmesi ve harçlar kanununun 125.maddesi nazara alınarak aynı günde bir araya gelmesi mümkün olan işlerin bir günde yerine getirilmesine önem verilmesi, mücbir sebeplerle keşfe gidilmediği veya gidilip de yapılmadığı takdirde, bunların düzenlenecek tutanaklarda açıkça belirtilmesi,

-Duruşmaların, 29.3.1972 gün 2 sayılı genelgede belirtildiği gibi, iş durumları inkân verdiği nisbette haftanın daha çok günlerine paylaştırılarak, zaman kazanılması, taliklerin kısa fasılalarla yapılması, davaların miktar ve mahiyetleri gözönünde tutularak, her duruşma için ayrı saat tesbit edilip o saatlerde duruşmalara başlanmasına önem verilmesi,

-Ara kararlarının zamanında yerine getirilip getirilmediğinin, davetiye ve ihzar müzekkerelerinin zamanında tebliğ ve infaz edilip edilmediğinin devanlı takip ve kontrol edilmesine gayret gösterilmesi,

-Suç üstü ve PTT giderlerinin zamanında temin edilmesi, bu yola tevessül edilmeden "ödenek yokluğu" gibi gerekçe ve nedenlerle keşiflerin ve gerekli tebligatların yapılmasına; dosya, talinat ve müzekkerelerin zamanında gönderilmesine yer ve inkân verilmesi,

-Postadan veya başka yolla gelen zarfların bizzat hâkimler tarafından açılıp gereklerinin yapılması, özellikle acele işlerde talinatların zamanında yerine getirilerek, mercilerine iddeleri hususuna itina gösterilmesi ve gelen cevapların da gününde dosyalarına konulmalarının temini, sene sonlarında esas defterleri tetkik edilip neticelenen dava kayıtlarının kapatılması, duruşmaları devan edenlerin takip edilmesi ve böylece yazı işleri yönetmeliğinin uygulanmasının devanlı surette kontrol edilmesi,

-Duruşmaların hitanında hükmün tefhim edilmesinin önceki genelgelerde de belirtildiği üzere; "duruşmanın bitmesinden bir hafta içinde hüküm fıkrasının okunması ve esbabı mucibesinin bildirilmesi suretiyle" yapılmasına ve hüküm fıkrasının tefhimden önce duruşma tutanağına geçirilmesine, tefhim edilen hükmü ait gerekçeli kararların zamanında yazılmasına önem verilmesi ve itina gösterilmesi (C.M.U.K.nun 261-267-268-312),

-Sorgu hâkimlerince verilen men'i muhakeme kararlarının, usulün değişik hükmü gereğince tasdikle tekemmül etmediğinden, men'iyet kanununun 28.maddesi gereğince görülmek üzere 30 gün içerisinde bağlı buldukları Ağır Ceza Mahkemesi nezdindeki C.Savcılığına gönderilmesi gerektiğinin gözden uzak tutulmaması,

-İlk tahkikata tâbi olan veya lüzum görülen işlerde C.M.U.K.nun 171-177.maddelerine göre ilk tahkikat açılmasına karar verildikten sonra işlen yapılması.

Hukuk Davalarında:

Ceza davalarından farklı olarak Hukuk Hâkini, iki taraftan birinin talebi olmaksızın bir davayı resen tetkik ve halledemez, ruayyen hüküm ve istisnalar mahfuz olmak üzere iki tarafın iddia ve müdafaaları ile mukayet olup, ondan fazlasına veya başka bir şeye hüküm vereniyeceği gibi, iki taraftan birinin söylemediği şeyi veya iddia sebeplerini, resen nazarı dikkate alamaz ve onlara hatırlatacak hallerde dahi bulunamaz.

Hukuk Hâkini aynı zamanda tahkikat ve muhakemenin mümkün olduğu derecede sür'at ve intizan içerisinde ceryanını temin ve gereksiz masrafa meydan verilmesine dikkat etmekle mükelleftir. (H.U.M.K.nun 72, 74, 75, 77)

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu açık hükümlerine rağmen; davaların çoğunlukla aylarca ve hatta yıllarca uzatıldığı, bu durundan tarafların mutazarrır oldukları, dolayısıyla bir çok şikâyetlerin yapılmasına sebebiyet verildiği ve yukarıda ceza davaları bölümünde de işaret edildiği üzere; denetin inceleme ve soruşturma sonucunda tesbit edilmiştir.

Bu durumun mümkün olduğu nisbette önlenbilmesi ve davaların kanun hükümleri dairesinde sür'atle ve en az masrafla intaç edilebilmesi iş sahiplerinin haklı şikâyet ve sızlanmalarına yer verilmesine için:

-Ceza mevzuatı ile alâkalı (a) bölümünün 1, 4, 5, 6 ve 8.maddelerinde açıklanan, hâkinlerin duruşmalara hazırlıklı çıkmaları, keşiflerin belirli gün ve saatlerde konulup yapılması, Harçlar Kanununun 125.maddesinin nazara alınması, mücbir sebeplere dayanılarak yapılmayan keşiflerin tutanaklarda açıkça belirtilmesi, duruşmaların iş durumlarının inkânı nisbetinde haftanın daha çok günlerine paylaştırılmaları ve taliklerin kısa fasılalarla yapılması, her duruşma için ayrı saat tesbit edilmesi, ara kararlarının yerine getirilip getirilmediğinin, davetiye ve ihzar müzekkerelerinin infaz edilip edilmediğinin takip edilmesi,

Hukuk ve Ticaret Mahkemeleri yazı işleri yönetmeliğinin titizlik ve ciddiyetle uygulanıp uygulanmadığının denetlenmesi gibi hususların Hukuk Mahkemelerinde de tatbiki gerektiğinden H.M.U.K.nun bu konularla ilgili (81, 241, 244, 278 son, 363, 366.) maddelerinin gözönünde tutulmasına önem verilmesi,

-İlk oturumda, iki taraf veya vekillerinin isticvap edilerek, mutabık kaldıkları cihetlerin ve ihtilâflı olanlarının tesbit edilmesi ve ihtilâflı konularda ileri sürecekleri bütün itiraz ve savunmalarının birlikte tahkik ve delillerin toplanması ve delillerin muhakenenin başlangıcında ayrı ayrı tesbit ve tahdit ettirilmesi inkânının sağlanması (H.M.U.K.nun 216, 221),

-Tarafların ileri sürdükleri mazeret ve isteklerin davayı uzatmak maksadına dayanıp dayanmadığı hususuna dikkat edilerek, gerektiğinde usul hükümlerinin inkân verdiği müeyyidelerin uygulanması ve bu meyanda; tarafların talep ve muvafakatlari üzerine veya evvelce yapılması mümkün olan bir işlenin yapılmış olmasından dolayı talike sebebiyet verenler hakkında 492 sayılı Harçlar Kanununun 12.maddesinde yazılı olduğu üzere ilgililerine, celse harcı yüklenmesi,

-Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun (78, 159, 163.) maddelerinde öngörülen mühlet ve kesin nehil konuları üzerinde önemle durularak tarafların üst üste ve defaatle nehil istemelerine ve bu suretle davaları uzatmalarına inkân verilmesi,

-H.U.M.K.nun 1711 sayılı Kanunla değişen 507. maddesi delâleti ile 176.maddesi gözönünde tutulup Sulh Hukuk Mahkemelerinde görülen davaların tümü ile aynı maddenin 3 ve 9.bentlerinde yazılı her çeşit nafaka davaları ile iflâs ve konkordato'ya ait davalarda basit muhakeme usulünün uygulanmasına önem verilmesi,

-7201 sayılı tebligat kanunu hükümlerinin usulü gereğince yerine getirilip getirilmediği tetkik ve takip edilerek kusurlu görülenler hakkında bu kanunda yazılı müeyyidelerin uygulanması,

-Adlî tatilde görülmesi Kanunen mümkün olan davalara ait taliklerin adlî tatilden sonraya bırakılmanası (H.U.M.K.nun 176),

d-Ceza Mahkemelerince Verilen Hükünlerin Tefhimi Hakkında:

"Adalet Bakanlığının 23.2.1974 gün, Ceza Gn.Md. 6488 sayılı yazılarında: "C.M.U.K.nun 261.maddesi hükmüne rağmen, bazı hâkimlerce sadece, -ekli karar okundu- diye yazılmakla yetinilerek, hükmün esasını teşkil eden kısa kararın mahkeme tutanağına geçirilmediğinin, yazılı emir yolu ile intikal eden dosyalardan anlaşıldığı" bildirilmesi üzerine Kurulumuz Genel Kurulunca konu görüşülerek:

Duruşma için zabıtnane tutulacağı ve bu zabıtnanelerin neleri ihtiva edeceği, C.M.U.K.nun 264 ve 265.maddelerinde ve zabıtnamede yazılacak diğer noktaların neler olduğu da aynı kanunun 266.maddesinde tâdat ve tasrih edildikten sonra, duruşma zabıtnanelerinin ayrıca, verilen kararlarla (hüküm fıkrasını da) ihtiva edeceği sözü geçen 266.maddenin 2.fıkrasında âmir bir hüküm olarak sevk edilmiş bulunmasına göre, duruşmanın hitanını müteakip (ekli karar okundu) veya (duruşmaya son verildi) vesaire gibi ibarelerle zabıtnaneyi kapatmakla iktifa edilmeyle verilen ve tefhin olunan karara ait (hüküm fıkrasının) behemahal duruşma zabıtnamesine yazılıp imzalanması gerekeceğinin maddenin açık ve âmir hükmü iktizasından bulunması ve aksine muamele ifasının ise bu âmir hükmüne muhalefetten başka ayrıca telâfisi inkânsız mahsurlar da tevlit eylemekte olması itibariyle Adalet Bakanlığının 23.2.1974 gün ve 6488 sayılı yazısı ile vukubulan teklif uygun görülüş ve mahkemelerin yargı yetkisine ve takdir hakkına taallûk eden hususlardan da bulunmamış olduğundan keyfiyetin bütün mahkemelere ve hâkimlere duyurulmasına 30.4.1974 gün 1974/219-252 sayı ile karar verilmiştir."

e-Bazı İfadelerin Mahkeme Kalemlerinde alındığı İddia Olunan Barolar Birliği yazısı Hakkında:

"Bazı Barolardan aldığımız yazılarda, mahkemelerde talimatla alınan ifadelerin yargıç huzurunda değil de kaleme kâtip tarafından alındığı ve bunun büyük sakıncalar doğurduğu bildirilmiştir.

Bu yasaya aykırı ve büyük sakıncalar doğuran uygulamanın yapılması." (TBB.nin 2.1.1976 gün ve 16 sayılı yazısı ile ilgili 14.1.1976 gün ve 48 sayılı genelge).

VII. BÖLÜM

AVUKATLARIN HAK ve ÖDEVLERİ

1-Avukatların Sosyal Güvenliği ile İlgili Çalışmalar:

Avukatların sosyal güvenliği ile ilgili konularda Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler sonuçlanmış bulunmaktadır. Yeni basamak bildirimini kabul edilmiş olmakla beraber ayrıca prime esas tutulan günlük kazançların taban ve tavanında yapılan genel artmalar karşısında, Baro Başkanlıklarının teklif yazısının alındığı tarihi takip eden dönem başından itibaren asgarî ve azamî günlük kazançlarda meydana gelen artış oranlarının taban ve tavan arasındaki primlere Kurum'ca yansıtılması da kararlaştırılmıştır.

Hazırlanan sözleşme değişikliği metninin tekerrül ettirilerek yürürlüğe konulması için gerekli işlemlere Kurum'ca girilmiştir.

Raporun sevkinden önce sonuç alınması halinde, konu ile ilgili açıklamalar ek olarak ayrıca sunulacaktır.

2-Kamu Kosini Avukatlarının Sorunları:

I-Yan Ödemeler Sorunu:

3.6.1976 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Kamu personeline ödemesi öngörülen yan ödemelerden Hazine Avukatları dışında kalan kamu kosini avukatlarının nahrain bırakılması üzerine bunun giderilmesi için Birliğinizce çeşitli girişimlerde bulunulmuştur.

Maliye Bakanlığına yazılan yazı ve çekilen telgrafla konunun çözünü önerilmiş, 1 Nisan 1977 günü Başkan Faruk Eren, Genel Sekreter Fehmi Özçelik, Sayman Üye İlhan Kutay ve Ankara Barosu Başkanı Teoman Evren'den oluşan kurul Maliye Bakanını ziyaret etmiş, konuyu görüşmüş ve olumlu bir sonuca bağlanması hususunda mutabık kalınmıştır.

Sonradan bütün kamu kosini avukatları için 350 puan üzerinden 1.400,- lira işgüçlüğü zammı ödemesi kararname ile kabul edilmiştir.

Böylece bu kosini avukatları arasında eşitsizlik yaratan önenli bir konu olumlu bir şekilde çözüme bağlanmıştır.

Maliye Bakanlığına yazılan yazı ve çekilen telgraf notinleri aşağıya alınmıştır:

"Maliye Bakanlığına
ANKARA

Konu:Kamu Kuruluşlarında çalışan Hukuk Müşavirleri ve Avukatların mali hakları Hk.

Yan Ödemelere dair 3.6.1976 tarih ve 7/12070 sayılı Kararname ile ilgili Not.

Devlet Memurları Kanunu kapsamına giren Kurumlar ile aynı Kanunun ek geçici 9.maddesine dahil Kurumlardan aylık alanlara, hangi görevler için ne miktarda iş güçlüğü, iş riski, terinindeki günlük zammı ile malî sorumluluk tazminatı verileceğini belirleyen karar ve eklerinin incelenmesinde, katna bütçeli idarelerle, Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Kamu İktisadî Teşebbüsleri Hukuk Müşavirleri ve Avukatlarına herhangi bir yan ödeme

öngörülmediği, buna karşılık Bakanlıklar Hukuk Müşavirleri ile Maliye Bakanlığı Teşkilâtındaki avukatlara iş gücü zammı verilmesinin kararlaştırıldığı tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Makarlarına gönderilen 1.6.1976 tarih ve 963 sayılı yazınızda da gerekçeleriyle açıklandığı üzere, tüm kamu kuruluşlarında çalışmakta olan Hukuk Müşavirleri ve Avukatların ifa ettikleri hizmet yönünden aralarında hiç bir fark mevcut değildir. Ana ilke böyle bir esasa dayandığına göre, yan ödemelerde farklı uygulanmaya gidilmesinin hukukî bir gerekçesi olamaz. Kaldığı, 657 sayılı Kanunun değişik ek geçici 21.maddesi hükmü de bir yönden idareyi bağlayıcı nitelikte bulunmaktadır.

Ortaya çıkan eşitsizliğin kamu kuruluşlarında çalışan Birliğiniz mensupları arasında geniş huzursuzluklara yol açtığını belirtmek isteriz.

Uygulanadaki farklılık ve eşitsizliğin giderilmesini teminen 7/12070 sayılı kararnamenin UYGULAMA başlıklı 3.maddesinin (B) bendinin son fıkrasında yer alan "ancak, bu karar esaslarına göre tesbit olunan görev ünvanları kararname eki cetvellerde yer alanakla beraber, gerek ünvan yönünden, gerek yapılan görevin niteliği bakımından, bu cetvellerde gösterilen ünvanlara tekbül ettiği kurumlarda teklif ve Maliye Bakanlığınca uygun görülen ünvanlar da, görev ünvanı olarak kabul edilir" hükmünden hareketle, (2) sayılı kurumsal cetvelin Maliye Bakanlığı bölümünde Müşavir Avukat ve Hazine Avukatları için kabul edilen iş gücü karşılığı 400 puanın, tüm kamu kuruluşları avukatlarını kapsayacak biçimde katma bütçeli idarelerden, kamu iktisadî teşebbüslerinden, Belediyeler ve İl Özel İdarelerinden gerekli tekliflerin intikâl ettirilmesi suretiyle Bakanlıklarınca bu Avukatlara da teşnili, ayrıca, aynı Kurumlarda çalışan tüm Hukuk Müşavirlerine de Bakanlıklara paralel olarak aynı yan ödemelerin yansıtılması gerekmektedir.

Durumun yukarıda açıklanan esaslar dairesinde hallini takdirlerinize arz ederim.

Saygılarımla,
Başkan
Av.Faruk EREM,,

"Sayın Yılmaz Ergenekon
Maliye Bakanı
ANKARA

T E L

Birliğiniz mensubu kamu kuruluşları avukatları arasında yan ödeme uygulanmasında haksız bir ayırım yapılmış ve bu haksızlık 1976 yılında giderilmiştir.

Hazine Avukatlarına ödenmekte olan iş güclüğü zammının, kamu kuruluşlarında çalışan bütün avukatlara tesnili zorunludur.

Gerçekten, avukatların mesaisi bakımından yan ödemede bağlı oldukları kuruluşa göre ayırım yapılmasını haklı kılacak bir sebep mevcut değildir.

Kamu kuruluşları avukatları arasında yaratılan eşitsizliğin kaldırılmasını teminen 1977 yılı için hazırlanacak yan ödeme kararnamesinde işgüçlüğü zammının bütün avukatlara tesnili ve sonuçtan bilgi verilmesini takdirlerinize arz ederim.

Saygılarımla.

Başkan
Avukat Faruk EREM,

II-Kamu Kesini Avukatlarının Statüsü:

Kamu kesini Avukatlarının çalıştıkları kurumlara göre uygulanada ortaya çıkar paralellikler ve farklılıklar hakkında yapılmakta olan çalışmalar devam etmektedir. Çalışmalarda bu kesim meslekdaşlarımızın bağımsızlık açısından tek tip bir statüye bağlanmalarını sağlayacak tasarının hazırlanması da programlanmış bulunmaktadır.

III-Avukatlık Ücreti Uygulanması:

Avukatlık ücreti uygulaması kamu kesini avukatları arasında devanli bir yakıma konusu olmaktadır.

Bu konuda da geniş araştırmaya girilmiş ve kuruluşlara gönderilen yazılarla avukatlık ücreti uygulamasına ilişkin bilgiler istenmiştir.

Avukatlık Ücretinin dağıtım ile ilgili olarak gelen cevaplara göre bir değerlendirme yapılacak ve adil bir çözüm yolu bulunmaya çalışılacaktır.

IV-Avukatlık Kanununun 14.maddesinin son fıkrası hükmünün uygulaması ile ilgili olarak Birliğe yapılan başvurular üzerine gerekli incelemeler yapılmış, bu konuda hazırlanan raporlar Yönetim Kurulunda görüşülmüştür.

Raporların metinleri aşağıya alınmıştır:

"Kamu Kurunlarından Ayrılan Avukatların Tâbi Olacakları Yasak Hükümleri Hakkında Avukat Nuran Ocakçı'nın Başvurmasına İlişkin Rapor:

OLAY :

Çorlu Hazine Avukatlığından isteğiyle emekli olduğunu bildiren Av.Nuran Ocakçı, Maliye Bakanlığı Baş Hukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğünün vazifelerine ve Devlet Davalarının Takibi Usullerine ilişkin 4353 sayılı Kanunun 17.maddesine tonasla, bu maddede yer alan "istifa suretiyle veya cezalı olarak vazifelerinden ayrılan Hukuk Müşavirleriyle Müşavir Avukat, avukat ve yardımcı avukatlar ve Muhakemat Müdürlerinin vazifelerinden ayrıldıkları tarihten itibaren bir yıl geçmedikçe Devlet İdareleri (Hususi İdareler ve Belediyeler dahil) ve sermayesinin en az yarısı Devlete ait müesseseler ve teşekküller aleyhine dava kabul ve iş takip etmekten ve rey vermekten ve istişare kabul etmekten menhurdurlar." yolundaki hükmün özel hüküm olması nedeniyle, emeklilik halini öngörmemiş bulunan 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14.maddesiyle zımnî olarak yürürlükten kaldırılmış olacağını ifade ederek, bu durumda Hazine Avukatlığından emekli olup serbest çalışmaya başlayan bir Avukatın her iki yasak hükmüne de tâbi olmanası gerektiği kanısında bulunduğu değinmekte ve sonuç olarak:

A)Yasak hükmü emekli olanlar için de söz konusu olduğu takdirde sürenin ne olacağı,

B)Avukatlık Kanununun 14.maddesindeki "ayrıldıkları idare" deyininden avukatın çalıştığı yerin mi, yoksa atanayı yapan Bakanlığın mı anlaşılması gerektiği,

C)Sözü geçen 14.maddede yer alan hâkinlerin, hizmet gördükleri mahkemede, buradan ayrılmaları tarihinden itibaren iki

yıl süre ile avukatlık yapamayacakları yolundaki hükmün, aynı yerde bir başka mahkemede avukatlık yapmaya engel sayılması karşısında, eşitlik ilkesi uyarınca, hükmün kıyasen uygulanması suretiyle Hazine Avukatlarının da ayrıldıkları yer dışında ve başka bir il veya ilçe sınırı içindeki aynı kurum aleyhine dava takip etmesinin mümkün olup olmadığı,

hususlarında Birlik görüşünün bildirilmesini istemektedir.

İNCELEME:

1-4353 sayılı Kanunun 17.naddesi istifa veya cezalı olarak ayrılmalarda uygulanacak yasak hükmünü düzenleniş ve şu suretle ayrılma hali iki ayrı nedene bağlanarak ancak bu iki nedenden birinin varlığı halinde hükmün uygulanması mümkün bulunmaktadır.

1943 yılında yürürlüğe giren bu hükmün açık veya üstü kapalı olarak yürürlükten kaldırıldığına dair herhangi bir kanun hükmü mevcut değildir. O halde hüküm hâlen yürürlüktedir. Buna göre, bugün, maddede sayılanlardan herhangi biri istifa suretiyle veya cezalı olarak görevinden ayrıldığı takdirde (bir yıl) süre ile Devlet İdareleri (hususî idareler ve Belediyeler dahil) ve sermayesinin en az yarısı Devlete ait müessese ve teşekküller aleyhine dava kabul ve iş takip etmekten ve rey vermekten ve istişare kabul etmekten yasaklanmış bulunmaktadır.

A)Madde metnindeki "istifa suretiyle veya cezalı olarak vazifelerinden ayrılan" deyni, maddede sayılan kişilerin atanmışlıkları ve de çalıştıkları Maliye Bakanlığındaki (kadro)yu istihdaf etmektedir. Bu kadrodan istifa suretiyle veya cezalı olarak ayrılanlar yine maddede gösterilen kuruluşlar aleyhinde dava kabul edemezler, rey ve mütalâa veremezler.

B)Metinde kullanılan Devlet İdareleri (hususî idareler ve Belediyeler dahil) deyni de yorumlanması gereken terimlerdendir.

Metinde (DEVLET) deyni o kadar geniş kapsanlı kullanılmıştır ki, Genel ve Katma Bütçeli İdareler kapsamına alındığı gibi Özel İdareler ve Belediyeler de alınmıştır.

Her ne kadar parantez içinde (hususî idare ve belediyelerin) açıklanmış olması nedeniyle "Devlet" deyiminin kanun koyucu tarafından bu şekilde maddede mânâlandırıldığı düşünülebilirse de, bu örneğin gösterdiği odurki, "Devlet" deyiminin kapsamı her zaman kesinlikle belirlenmemektedir.

C)4353 sayılı kanununun 18.maddesi hükmüne göre, Hazine Avukatları genel bütçe içindeki dairelere ait hukuk ve ceza davalarında ve her türlü icra takiplerinde bu daireleri mahkemeler, hâkimler, icra daireleri ve dava ve icra işleriyle alakalı sair merciler nezdinde temsil ederler.

Kanunda kullanılan "Devlet" deyimini içinde "katna bütçeli" idarelerin varlığı düşünülürse, görevden ayrılma yerinin kadronun bulunduğu teşkilâta münhasır olduğu kendiliğinden tezahür eder.

2-1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14.maddesi hükmüne göre, "emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılan hâkimler, Cumhuriyet Savcıları, Anayasa Mahkemesi aslî ve geçici raportörleri, kanun sözcüleri, Danıştay Dava Daireleri Başyardımcıları ile yardımcılarının, hizmet gördükleri mahkeme veya dairelerde, buralardan ayrılmaları tarihinden itibaren iki yıl süre ile avukatlık yapmaları yasaktır.

Yukarıki fıkra hükmü Anayasa Mahkemesi Üyeleri ve Yüksek Mahkemeler hâkimlikleri hakkında da uygulanır.

Devlet, Belediye, İl Özel İdare ve 12 Mart 1964 tarih ve 440 sayılı Kanunun kapsamına giren teşekkül, müessese ve iştiraklerde çalışanlar, buralardan ayrıldıkları tarihten itibaren iki yıl geçmeden, ayrıldıkları idare aleyhine dava alamaz ve takipte bulunamazlar."

A)Maddenin son fıkrasında "Devlet" deyimini kullanılmaktadır. Burada Belediye ve İl Özel İdareleri deyimleri "Devlet" deyiminden ayrılış ve bağımsız olarak kullanılmışlardır.

Metindeki "Devlet" deyimini neyi ifade etmektedir?

Belediye ve İl Özel idareleriyle kamu iktisadî teşebbüsleri ayrıca yazıldığına göre, "Devlet" genel ve katna bütçeli idareleri kapsamakta ve onları ifade etmektedir.

Genel bütçeli idareler bilindiği üzere (29) Bakanlık ve bunlara bağlı iç bünye dışında çalışan Genel Müdürlüklerdir. Örneğin, Tapu ve Kadastro, Emniyet, Meteoroloji Genel Müdürlükleri ile Jandarma Genel Komutanlığı gibi.

Katma bütçeli idareler ise yine bilindiği üzere, ayrı tüzel kişiliğe ve bütçeye sahip kamu idareleridir. Bunlar Devlet örgütünde oldukça önemli yer işgal ve görev ifa ederler. Örneğin, Karayolları, Devlet Su İşleri, Devlet Üretim Çiftlikleri, Tekel, Vakıflar, Devlet Hava Meydanları İşletmesi, Orman Genel Müdürlükleri gibi.

Bunların ayrı hukuk müşavirlikleri ve kendilerine bağlı avukatları vardır.

B)Yukarıdaki açıklama muvacehesinde, madde metnindeki "ayrıldıkları idare" deyinini "Devlet"e teşnil edersek, genel ve katma bütçeli bütün kuruluşları yasak kapsamı içine almış oluruzki, mukayyet avukatların % 80'ini oluşturan ve birbirlerinden tamamen farklı ve bağımsız kuruluşlarda çalışan avukatları, sanki, tek teşkilât içinde bulunuyorlarmışcasına tek bir yasak hükmüne tâbi kılmak gibi kanun koyucunun amacına ve maddenin gerekçesine ters düşen tutarsız bir sonuca varmış oluruz.

C)O halde, 14.maddenin üçüncü fıkrasındaki "ayrıldıkları idare" deyininin, kadronun bulunduğu, atanmanın yapıldığı ve özlük hakları dahil olmak üzere nermuriyete ilişkin yetki ve görevlerin temerküz ettiği kuruluşu istihdaf eylediği kabul olunmak icabeder.

D)Bu mantıkî sonucu teyit eden bir başka yön, bilhassa Hazine Avukatları için varit olan bir husus da şudur ki, genel bütçeye dahil dairelerin temsilinden ibaret olan çalışmada, temsil olunan Bakanlıkların ve dairelerin teşkilâtları ve yetkileri ve de hiyerarşik düzen ve çalışma şekil ve sistemleri bilinmeden ve yakından izlenmeden yazışma yapılmak suretiyle temsil görevi ifa olmaktadır. Bu nedenle, bağlı bulunulan Maliye Bakanlığı dışındaki dairelerin özelliklerine vukuf, uygulanada söz konusu değildir.

3-1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14.maddesinde kamu kuruluşlarında çalışan Avukatlar için özel bir ayrılma sebebi gösterilmediği için madde hükmünü âm ve şâmil manada bütün ayrılma nedenlerini kapsayacak biçimde anlanak icabeder.

Hazine Avukatları yönünden 4353 sayılı kanunun 17.maddesi yürürlüğünü sürdürdüğü için (istifa ve cezalı) ayrılma halinde bu madde hükmünü, emeklilik suretiyle ayrılma halinde 1136 sayılı kanunun 14.maddesini uygulanak gerekmektedir.

Yukarıda açıklanan gerekçeler muvacehesinde, Hazine Avukatları için 14.maddedeki "ayrıldıkları idare" deyinini Maliye Bakanlığına matufen kabul zorunlu bulunmaktadır.

4-14.maddenin hâkinlerle ilgili hükmünün uygulanma biçimine başvurma dilekçesinde değinen Av.Nuran Ocakçı eşitlik ilkesinden bahisle coğrafi esasa dayanan yasak hükmü ile yetinilmesi görüşünü ileri sürmekte ise de bunda isabet olmadığı kanısındayız.

A)Önce hâkinlerin "hizmet gördükleri mahkeme" deyininin uygulanmada aldığı biçim üzerinde durulmalıdır. Gerçekten, birden fazla mahkemenin bulunduğu bir il veya ilçede, hâkinin (hizmet gördüğü mahkeme) sadece filhal çalıştığı mahkeme olarak kabul ve o yerdeki bütün mahkeme ve icra daireleri bunun dışında tutulmuşlardır.

Yargıtay Dairelerinin de aynı yorum kapsamına ithal olduğu uygulanma dikkate alındığı takdirde, aynı maddenin son fıkrasının, objektif gerekçelerle birlikte kamu kuruluşları Avukatları yönünden aynı yönde yorumlanması asgari bir müadelet meselesidir.

B)Hal böyle olmakla beraber, kamu kuruluşları Avukatları için yasak hükmünün coğrafi esasa bağlanması teşkilât hiyerarşisi bakımından mümkün bulunmamaktadır. Filhakika, avukatın görev yaptığı teşkilât, Bakanlık, Genel Müdürlük gibi merkezi bir kuruluştur ve merkez dışındaki birimler merkez teşkilâtının idarî üniteleridir.

SONUÇ: Açıklanan nedenlerle, Hazine Avukatlarının emekli oldukları takdirde Avukatlık Kanununun 14.maddesi son fıkrası

hükmüne tâbi olarak ayrıldıkları idare bulunan Maliye Bakanlığı aleyhine iki yıl süre ile dava alamayacakları ve takipte bulunamayacakları sonuç ve kanaatine varılmakla durum takdirlerine saygıyla arz olunur.

Avukat İlhan KUTAY
Yönetim Kurulu Üyesi,,

"Kamu Kurumlarından Ayrılan Avukatların Tâbi Olacakları Yasak Hükümleri Hakkında Av.M.Serpil Özgenç'in Başvurmasına İlişkin Rapor:

OLAY :

Balıkesir Hazine Avukatı iken istifa ederek ayrılıp serbest Avukatlık yapmaya başlayan M.Serpil Özgenç, 8.3.1977 tarihli dilekçesinde, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14.maddesi gereğince iki yıl süre ile dava alamayacağı kuruluşun ayrıldığı Muhafazat Müdürlüğü nü yoksa tüm teşkilâtı ifade eden Maliye Bakanlığı ni olduğunda tereddüte düştüğünü beyanla, konunun bu yönden incelenmesini ve inceleme sırasında kendisinin sadece Hazine Avukatı olarak görev yaptığı bölge olan Balıkesir ve civarındaki Hazine dosyaları hakkında bilgi sahibi olabileceğinin gözönünde tutulmasını istenmektedir.

İNCELEME:

1-Konu bütün yönleriyle, Çorlu Hazine Avukatı iken emekli olan Nuran Ocakçı'nın başvurusu ile ilgili dosya için sunulan raporumuzda incelenmiştir.

Bu nedenle, bu dosya için hazırlanan raporda o rapora yollama yapmaktayız.

2-Av.M.Serpil Özgenç'in durumu bir yönden özellik taşımaktadır.

A)Adı geçen, ifadesine göre dört yıllık Hazine Avukatlığından sonra görevinden ayrılarak serbest çalışmaya başlamıştır.

Şu suretle görevden ayrılma "istifa" nedenine dayanmaktadır.

Bu halde, Avukatlık Kanununa nazaran özel kanun niteliğinde olan 4353 sayılı Kanunun 17.maddesinin uygulanması söz konusu olmaktadır.

Bu madde, bilindiği üzere, bir yıl süreli ve daha geniş kapsamlı yasak hükmünü içermektedir. Maddede ayrılış nedeni istifa veya cezalı olarak iki ayrı nedene bağlanmış olduğundan, o-
layda, sonradan çıkan ve genel nitelikte bulunan Avukatlık Kanu-
nunun yine genel nitelikte ayrılmaya bağlanan yasak hükmünün Av.
M.Serpil Özgenc'e teşriline olanak bulunmamaktadır.

B)Yasak hükmünün düzenlenmesinde coğrafi bir ayırım ya-
pılmadığından, madde metninde gösterilen bütün kamu kuruluşları
tüm teşkilâtları ile hükmün kapsamına dahil bulunmaktadırlar.

SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle, Av.M.Serpil Özgenc'in 4353 sayılı
kanunun 17.maddesi hükmü gereğince, bir yıl süre ile Devlet İda-
releri (Hususi İdareler ve Belediyeler dahil) ve sermayesinin
en az yarısı Devlete ait müessese ve teşekküller aleyhine dava
kabul ve iş takip etmekten ve rey vermekten ve istişare kabul et-
mekten yasaklanmış bulunduğu sonuç ve kanaatine varılmakla,
durum takdirlerine saygıyla arz olunur.

Avukat İlhan KUTAY
Yönetim Kurulu Üyesi,,

"Türkiye Barolar Birliği
Sayın Başkanlığına,

7.6.1977 gün ve 1030 ve 1040 sayılı yazılarınıza cevap-
tır:

Çorlu'da Hazine Avukatı Nuran Ocakçı ve Balıkesir eski
hazine Avukatı Serpil Özgenc taraflarından verilen dilekçeler i-
le hazine avukatlığından emekli olan avukatların hazine aleyhine
dava almalarını yasaklayan 1136 sayılı kanunun 14.maddesindeki
yasağın kapsamı üzerinde tereddüt edildiğinden bu yasağın görev
yaptıkları muhakat müdürlüğü bölgesi ile sınırlı olup olmadığı
yönünden açıklığa kavuşturulması istenilmiş bulunmaktadır. Her
iki dilekçe de aynı nitelikte olduğundan bu husustaki görüşümü
birlikte sunmayı yararlı bulmaktayım.

4353 sayılı Maliye Vekâleti Baş Hukuk Müşavirliği ve Mu-
hakat Müdürlüklerinin vazifelerine ve devlet davalarının takibi

usullerine dair Kanununun 17.maddesinde yasaklar başlığı altında (istifa sureti ile veya cezalı olarak vazifelerinden ayrılan hukuk müşavirleri ile müşavir avukat, avukat ve yardımcı avukatlar ve muhakerat müdürleri vazifelerinden ayrıldıkları tarihten itibaren 1 yıl geçmedikçe devlet idareleri (hususî idareler ve belediyeler dahil) ve sermayesinin en az yarısı devlete ait müessese ve teşekküller aleyhine dava kabul ve iş takip etmekten ve rey vermekten ve istişare kabul etmekten menudurlar) denilmek suretiyle hazine avukatlığından istifa sureti ile veya cezalı olarak ayrılan avukatların bir yıl süre ile devlet idareleri aleyhine dava alamayacakları hükmünü getirmiş ve bu yasağa emekli olan avukatları alınmıştır.

Bu kanundan çok sonra yürürlüğe giren 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14.maddesi de (bazı görevlerden ayrılanların avukatlık edenene yasağı) başlığı altında emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılanların nerelerde ve ne sürede avukatlık yapamayacağı hükmünü getirmiştir. Buna göre emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılanları hâkimler ve avukatlar olarak iki gurupta nitelendirmiş ve emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılan hâkimler ve hakim sınıfindan sayılanların 2 yıl süre ile, hizmet gördükleri mahkeme veya dairelerde avukatlık yapamayacakları hükmünü kabul etmiş ve 2. gurupta ise devlet, belediye il özel idare ve 440 sayılı kanun kapsamına giren kuruluşlardan ayrılanların 2 yıl geçmeden ayrıldıkları idare aleyhine dava ve iş takibinden yasaklanmış bulunmaktadır.

Herne kadar 4353 sayılı kanunun 17.maddesi emeklilik sureti ile görevden ayrılanlara devlet idareleri aleyhine dava takibi yasağı koymamış ise de sonradan yürürlüğe giren 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 14.maddesi her nesebeple olursa olsun görevden ayrılanlar hakkında yasakları yeni bir prensibe bağlamıştır.

Çorlu Hazine Avukatı Nuran Ocakçı'nın dilekçesinde Avukatlık Kanununun 14.maddesinin 1.fıkrasında emeklilik ve istifa gibi sebeplerle ayrılan hâkimler hakkında hüküm getirildiği ve 3.fıkrasında ise sadece buralardan ayrılanlar kelinelerini kullanarak emeklilik suretiyle ayrılanın kastedilmediği görüşünde olduğu ileri sürülmekte ise de maddenin bir bütün olarak ele

alınmasında emeklilik ve istifa gibi sebeplerle görevlerinden ayrılan kimselerin eski görevlerinin hâkimlik veya hâkimlik sınıfından bir görev olması halinde hizmet gördükleri mahkeme veya dairelerde 2 yıl süre ile avukatlık yapamayacakları kabul edilmiş olmakla beraber hakimlik dışında bir görevden dolayı devlet, belediye, il özel idare ve 440 sayılı kanun kapsamına giren teşekkül, nüessese ve iştiraklerde çalışanlar buralardan ayrıldıkları tarihten itibaren 2 yıl geçmedikçe ayrıldıkları idare aleyhine dava alamayacakları hükmünü kabul etmiştir. Maddenin 1. fıkrasında işten ayrılma sebebinin emeklilik ve istifa gibi sebepler denilmek suretiyle her ne suretle olursa olsun işten ayrılanları kapsadığı gibi maddenin 3.fıkrasında buralardan ayrılan değinini kullanmak sureti ile görevden ayrılma sebebinin ayrıntılarına girilmeden yalnızca ayrılma denilmiş olmasına göre birinci fıkradaki genel açıklanada olduğu gibi emeklilik veya istifa hallerinin sonuca etkisi olmadığını kabul etmiş bulunmaktadır.

Sorunun 2.bölünü, hazine avukatlığından ayrılan bir avukatın görev yaptığı muhakemat müdürlüğü bölgesinde devlet aleyhine dava almaktan yasaklı olup, diğer bölgelerde hazine aleyhine dava alıp alamayacağı yolundaki tereddütlerdir.

14.maddenin getirmiş olduğu bu yasak süresi bir idare-den ayrılan avukatın o idarenin belirli bir bölgesine ait olmayıp o idarenin tümüne ait bir yasak hükmüdür. Nitekin 1136 sayılı kanunun 14.maddesinin gerekçesinde (bu kısındaki hükümlerden sadece 14.maddenin son fıkrası yeni bir hüküm olup, görevleri icabı, anılan teşekküllerin yabancı olan kimseler tarafından bilinemeyecek hususiyetlerine vakıf bulunan ve çok defa kendisi tarafından yapılmış işleri mevcut olan bir teşekkül aleyhine muayyen süre içinde dava kabul eden avukat diğer avukatlara göre rüçhanlı durumda olacağı....) düşüncesi belirtilmiştir. Bu demektirki hazine avukatı olan bir kinse hazine davalarında diğer avukatlara nazaran daha bilgili olduğu zannı ile başka avukatlarla aralarında bir rekabet ve üstünlük düşüncesine meydan verilebilecektir. Bu nedondedirki maddenin 3.fıkrasında devlet, belediye, il özel idare.... dan ayrılanlar ayrıldıkları idare aley-

hine dava alamaz hükmü bulunduğuna göre devletten ayrılan devlet aleyhine, belediyeden ayrılan ayrıldığı belediye aleyhine 2 yıl süre ile dava alanayacaktır. Maddenin son kısmında ayrılıkları idare deyini fıkranın başındaki devlet, belediye, il özel idare gibi gösterilen idareleri belirtmektedir. Maddenin bu açık ve kesin hükmüne göre hazine avukatlığından ayrılan bir avukat bir muhakat müdürlüğünden ayrılmış olmayıp, devletten ayrılmış bir avukattır. 2 sene süre ile herhangi bir yerde devlet aleyhine dava alanayacağı açık ve kesin bulunmaktadır.

Kanununun bu hükmüne aykırı hareketin gerek disiplin ve gerekse cezai yönden kovuşturmayı gerektireceği kanısında bulunduğu saygı ile arzederim.

Avukat Emin BALTAOĞLU,,

Yönetim Kurulu görüşmeler sonunda "1136 sayılı Yasanın 14/3 maddesinde belirtilen -Devlet- ten amaç 4353 sayılı Yasanın 2/C maddesinde belirtilen Genel Bütçeye bağlı idareler olup, herhangi bir yer Hazine Avukatlığından ayrılmış olanlar Genel Bütçe kapsamına giren Daireler aleyhine iki yıl süre ile dava alanayacakları" yolunda görüşe varmış ve bunu ilke olarak benimsenmiştir.

3) Fotokopilerde Harç Konusu:

Dosyalardan alınan fotokopilerde harç konusu Yönetim Kurulumuzca şöyle çözümlenmiştir:

"1136 sayılı Avukatlık Kanununun 46.maddesi hükmü; avukata, stajiyerine ve sekreterine, gerekli gideri ödemek kaydıyla, dava ve takip dosyalarındaki belgelerin (fotokopi yoluyla örnek çıkartma) olanağını sağlamaktadır.

Bu yolla çıkartılan örneklerin, tıpkı el yazısı veya daktilo makinesiyle çıkartılan örnekler gibi olduğu, esas itibarıyla herhangi bir onaylama harcı gerektirmediği kuşkusuzdur.

Ancak, daktilo makinesiyle çıkartılan herhangi bir örneğin gerektiğinde harcı verilerek onaylattırılması olanağı vardır. Bu onaylama, 2.7.1964 günlü ve 492 sayılı Harçlar Kanununun (1) sayılı tarifesi - Yargı Harçları bölümünün (suret harçlarında) belirtilen niktarda pul yapıştırılmak suretiyle yapılır.

İşte bu nitelikte olmak üzere, çıkartılan fotokopilerin de belirtilen niktarda harç pulu yapıştırılmak ve ilgilisi tarafından işleni yapılmak suretiyle onaylattırılması olanağı vardır. Çıkartılan fotokopi herhangi bir mercide kullanılmayacak ve yalnızca avukatın dosyasında kalacaksa ayrıca harç pulu yapıştırılarak onaylattırılması gerekliliyecektir."

4) Posta Çeki Kullanılması:

Bu konudaki tereddütler Danıştay Başkanlığına aksettirilmiş ve uygulanadaki bir hata şöylece düzeltilmiştir:

-Bazı il ve ilçelerde dava harçlarınının posta çek hesabıyla tahsil edildiği görülmektedir.

Posta çek hesabı vasıtasıyla yalnız posta masrafları tahsil olunur. Dava harcınının posta çek hesabıyla tahsili mümkün değildir.

-10.12.1976 tarih ve 240 sayılı Danıştay Genelgesinde yanlış olarak posta çekinin (A) kuponunun dava dilekçesine ekleneceği yazılmıştır. Posta çekinin PTT merkezlerince göndericiye verilen "alındı" kuponu dava dilekçesine eklenecektir.

5)Hukuk Bürosu Deyini:

Bu deyinin kullanılacağı hakkındaki Yönetim Kurulu kararının iptâli için açılan dava Danıştayca reddedilmiştir. Danıştay kararının gerekçesi şudur:

"1136 sayılı Avukatlık Kanununun 44.maddesi birden çok avukatın çalışmalarını -Ortak Avukat Bürosu- adı altında birleştirebileceklerini, reklâm yasağını düzenleyen 55.maddesi de avukatların reklâm sayılabilecek davranışlarda bulunamayacaklarını ve avukat ve akademik ünvanlarından başka sıfat kullanmayacaklarını hükme bağlamış ve meslek kurallarının 7/b maddesinde büro levhalarının reklâm niteliği taşıyabilecek aşırılıkta olmayacağı öngörülmüştür.

Bir kamu görevi olan avukatlık mesleğinin yasal sınırlar içerisinde yürütülmesi gerektiğine göre, yukarıda belirtilen hükümler karşısında, davacının ortak çalışma halinde "Hukuk Bürosu" ünvanını kullanmasına olanak bulunmayıp, yasanın öngördüğü ibareyi içeren ve reklâm niteliği taşıyabilecek aşırılıkta olmayan bir tabela düzenlenmesi gerektiği açıktır." (Danıştay, 8.Daire 1.2.1977, 1668/265).

6)Ceza Davalarında Depo Parası:

Yargıtay Başsavcılığınca;

"Birden çok sanık ve davaya katılan yararına tenyiz isteğini kapsayan dosyaların incelenmesinde, vekil ve müdafî avukatların her bir sanık ve davaya katılan için ayrı ayrı 10 lira depo etmeleri gerekirken yanlışlıkla düşerek tenyiz koşulunu tek bir kişi için ve kendi adlarına yerine getirdikleri görülmektedir.

Bu durumda tenyizi hangi sanık veya müdahil adına hasrettikleri sorulmakta ve alınan cevaba göre bir bölün sanık ve davaya katılan, tenyiz incelenmesi dışında kalarak hak kaybına uğramaktadırlar.

Ayrıca gereksiz yazışmaları ve gecikmeleri de önlemek amacıyla durumun Barolar aracılığı ile avukatlara duyurulması istenmiş ve gereği yapılmıştır.

7) Vekâletnamelere İlişkin Konular:

Bu konuda meslekdaşlarınız çeşitli güçlüklerle maruz kalmaktadırlar:

T.C. Merkez Bankasının bir şubesinde cereyan eden bir olay hakkında yazılan yazı ve alınan cevap şudur:

-Birlik yazısı:

"Merkez Bankası İzmir Şubesi Müdürlüğünün Avukatlar tarafından onaylanmış vekâletname örnekleri ile işlen yapılmadığını, bloke hesaptaki paraların ödenmesi için inza kartının örneği ile yetinmediğini, ödeme emrinin ayrıca Konsolosluk onayından geçirilmesini istediğini beyanla bu uygulamaların Yasalara aykırı bulunduğu anlaşılmıştır.

Merkez Bankasının 1136 sayılı Yasanın 56. maddesinde belirtilen "...resmî daire ve kurumlar ile gerçek ve tüzel kişiler..." kapsamı içinde bulunduğu kuşkusuzdur.

Bu nedenle Yasanın anılan maddesi gereğince 52. maddede belirtilen dosyada saklanan vekâletnameden çıkartılan ve aslı avukatın inzası ile onaylanan her örnek T.C. Merkez Bankasınca "resmî örnek" hükmünde kabul edilmek gerekmektedir.

Diğer yandan, yurt dışında mükim kişilerin bloke paralarından yapılacak ödemeler için inza sirküleri ile yetinilneyip her ödeme için Konsolosluktan onaylanmış talimat istenilmesi iş sahipleri için gereksiz bir zorluk meydana getirmektedir. Yurt dışından gelen ödeme talimatındaki inza ile inza sirkülerindeki inzanın karşılaştırılması yeteri kadar kontrol olanağını veren bir usuldür.

Durumu inceleyen Yönetim Kurulumuz 4.1.1977 gün ve 7/7 sayılı kararı ile, 1136 sayılı Yasanın uygulanması ve bloke paralardan yapılan ödemelerde meslekdaşımızın uğradığı zorlukların giderilmesini isteneye karar vermiştir".

-T.C.Merkez Bankası Yanıtı:

"İlgide kayıtlı yazınız konusu İzmir Barosu Avukatlarından Béliğ Moralı'nın Birliğinize nuhatap nüracaatına müstenit, Yönetim Kurulunuzun 4.1.1977 tarih ve 7/7 sayılı kararı İdare Merkezinizce de uygun görülmüş olup, ilgili Şubenize gerekli uyarıda bulunulduğuna bilgi edinilmesini rica ederiz".

8) Dava Takipçiliği Konusu:

Avukatlık Kanununda kabul edilen sürenin bitiminden evvel dava takipçilerinin "kazanılmış hak" iddiası ile faaliyetlerini sürdürmeleri yolunda bazı milletvekillerce yasa önerileri verilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinde, özellikle Adalet Komisyonunda Birlik temsilcilerince gerekli açıklanalarda bulunmuş ve önerilerin reddi sağlanmıştır. Sürenin bitiminde gereği Yüksek Hâkimler Kuruluna iletilmekle beraber geçiş döneminin sarsıntısız kapamasını sağlamak için şu hususlar Barolarınıza duyurulmuştur:

"Bilindiği gibi 1136 sayılı Avukatlık Yasasının değişik geçici 17.maddesinin son fıkrasında bu maddenin üçüncü bendinde sözü edilen dava takipçilerinin görevlerinin 7.Temmuz.1977 tarihinde sona ereceği hükmü yeralmaktadır.

Anılan üçüncü bentte yazılı olanların ellerinde bulunan işlerden ötürü sahiplerinin haklarının herhangi bir şekilde haleldar olmanası için gerekli tedbirlerin alınması hususu Yüksek Hâkimler Kurulu Başkanlığına yazılmıştır.

Ruhsatlı dava vekilleri ile İcra Memuru, Başkâtip ve Zabıt Kâtipliğinden ayrılarak Yasa uyarınca kaydı yapılmış bulunanların görevleri devam edecektir.

Görevi sona erenlerin Sosyal Sigortalarda ilişkilerini sürdürmeleri için bu Kurum Şubelerine başvurmaları gerekmektedir.

Bu geçiş döneminde bir sarsıntıya neydan verilmesi için Baronuz Bölgesinde de gerekli uyarıların yapılmasını ve keyfiyetin ilgililere de duyurulmasını rica ederiz".

9) Levhadan Gecici Silinmeler:

Bu konuda Barolarınıza şu hususun arzına ihtiyaç duyulmuştur:

"Baroları Yönetim Kurullarınca bazı avukatların levhadan geçici olarak silinmelerine karar verildiği gelen yazılardan saptanmaktadır. Silinmenin gerektirdiği sebepler arasında örneğin Baro çevresinde süresi içinde büro açılmıŝ olması, Baro aidatını ödememesi ve pirin borcunu yatırmaması gibi yükünlülükler gösterilmektedir.

Silme keyfiyetinin 1136 sayılı Yasanın 75.maddesindeki (ilgili yerlere bildirme yükünlülüğü) saklı kalmak kaydı ile diğer Barolara duyurmak üzere Türkiye Barolar Birliğine acele olarak bildirilmesini,

Başkanlığınıza intikal eden bu gibi silme duyurularının yukarıda sözü edilen 65.madde uyarınca ilgili yerlere de ulaştırılmasını rica ederiz".

10) Takip İzni:

Meslekdaşlarınız hakkında ceza kovuşturmasının izne tâbi olduğu, fakat iznin kolaylıkla verilmesinin "izin müessesesinin anacı"na ters düştüğü malûndur. Bu nedenle Adalet Bakanlığına şu müracaatta bulunduk:

"Avukatlık Yasasının 58.maddesinde Avukatların, meslekleri ile ilgili suçlarında soruşturma izni verilip verilmemesi hususu Sayın Bakanlıklarının takdirine bırakılmıştır. Bu takdir elbetteki bir gerçeğe dayanacaktır. Ancak, sonucun haklı ve isabetli olabilmesi için bazı yöntem ve geleneklerin yaratılması ile büyük yararlar sağlanacağı kuşkusuzdur.

Bu açıdan Bakanlığın meslek suçlarında izne ilişkin takdirini kullanmadan önce Türkiye Barolar Birliğinin konu hakkındaki düşüncesinin alınması yolunda idari bir usul konulmasını faydalı ve hatta zorunlu görmekteyiz. Bu görüşümüzün dayanaklarını ve benzer kuralları 10.3.1973 tarih ve 375 sayılı yazınızda ayrıntıları ile arzemiş bulunuyoruz.

Bakanlığın Birliğinizin görüşünü alma yolundaki bir tutumu doğarsa bununçağda ceza usulü teorisine de pek uygun düşeceği kanısındayız".

11) Pul Eksikliği:

Yargıtay Hukuk Dairelerinde pul eksikliği nedeniyle dosyaların geri gönderildiği, bunun zaman kaybına ve aynı dosyanın ikinci bir gidiş geliş masrafına sebep olduğu ileri sürülerek Danıştay'ın ensaline uygun olarak sadece eksik pulun istenilmesi yoluna gidilmesinde yarar sağlanacağı belirtilmek suretiyle Yargıtay Birinci Başkanlığına başvurulmuştur.

12) Avukatlar Hakkında Hazırlık Soruşturması:

Bu konuda evvelce Birliğiniz tarafından yapılan girişimlerle bir sonuca varılmış, fakat 1977 yılında kural dışı bazı uygulamalar Birliğinize intikâl etmiş, Adalet Bakanlığının şu genelgeyi göndermesi sağlanmıştır:

"İşledikleri iddia ve ihbar olunan avukatların görevleri sırasında işlenese bile- haklarında yapılacak soruşturmanın 1.8.1960 gün ve 58/35 sayılı tamm dairesinde C.Savcısı ya da yardımcısı tarafından bizzat yapılması gerektiği, Cumhuriyet Savcılıklarına tebliğ olunmuştur" (9.Haziran.1977 n.33046).

13) Ruhsatnaneler:

Bu konuda bazı hususları açıklamakta yarar görülmektedir:

"Birliğimize ve Barolarımıza yapılan başvurularda, özellikle evlenme ve boşanma nedeni ile soyadı değişmesinin gerekli olduğu hallerde, değişen soyadı ile yeni ruhsatname düzenlenmesinin istenildiği görülmektedir.

Resmî belgelerin yeniden düzenlenmesindeki teammül, belgenin kaybolması veya kullanılacak derecede yıpranması halinde yeniden düzenlenmesi yolunda teessüs etmiş bulunmaktadır.

Diğer yandan sorunun, soyadı değişikliklerinin Baro kayıtlarına işlenmesi sırasında Baro yetkililerince ruhsatnameye de işlenmesi suretiyle halli mümkün görülmektedir.

Bu nedenle, soyadı değişikliklerinin ruhsatnameye işlenilmesinin istenilmesi halinde, değişikliğin Baro yetkililerince yapılarak, kayıtlarına işlenilmek üzere durundan Birliğinizin de haberdar edilmesi"

Barolarınızdan rica olunmuştur.

14-Sarık Müvekkillerle Görüştürülme Konusu:

Bu konuda Adalat Bakanlığına yaptığımız başvuru aşağıda bilgilerinizle sunulmuştur:

"Bazı Barolarınızdan alınan yazılarda Avukatların, Adliye binasındaki nezarethanelerde sanık müvekkilleri ile görüştürülmedikleri, bunun şikâyeti rucip olduğu bildirilmektedir.

Kuşkusuz tutuklu sanıklarla tutukevinde görüşmek esastır. Yalnız âcil hallerde müvekkili ile temas zorunda kalan müdafinin müvekkili ile bu temasını sağlamak halinde bazı hakların bundan zarar görebileceği düşünülmektedir.

CMUK.nun 144.maddesine göre "Mevkuf bulunan maznun, müdafii ile her zaman görüşebilir". Bu hükümdeki "her zaman görüşebilir" ibaresinden "her yerde görüşebilir" anlamını çıkardığı mülâhazası bu hükmün maksadına uygun düşünmektedir.

"Her zaman görüşebilir" deyimine rağmen bazı cezaevlerinde günler ayrıldığı, ancak o günlerde görüşmelere müsaade olduğu bilinmektedir.

İnfaz Tüzüğü, Jandarma Teşkilât ve Vazife Nizamnamesi hükümlerinin, Usul Kanununun tanıdığı, mekan ve zamanla sınırlı olmayan "müvekkil ile görüşme yetkisi"ni kaldırmak niteliğinde yorumlanması gerekir.

Ayrıca Avukatlık Kanunu uyarınca resmî makamların "Avukatın Görevi"ni yerine getirmesinde yardımcı olacakları kuralı (nd.2/3.) düşünülürse, acil durumlarda müvekkillerle görüşebilir olmasının sağlanması Yasal bir zorunluk sayılmak icap eder.

Uygulanalarda bazı sakinelerin meydana gelmek olasılığı mülâhazası da müdafiler için varit değildir.

Konunun yeniden teerrül buyrulmasına, noticeden bilgi verilmesine müsaadelerinizi arz ederiz.

Saygılarımızla.."

VIII.BÖLÜM

MESLEK KURALLARINA BİR MADDE EKLENMESİ KONUSUNDA
YÖNETİM KURULU ÖNERİSİ

Kayseri Barosu Başkanlığınca Birliğimize gönderilen 6.5.77 günlü yazıda, Avukatlık Yasasının 38/f maddesinin Anayasa Mahkemesince iptâlinde sonra Avukatların doğrudan doğruya taraf oldukları davaların meslekî dayanışmaya ters düştüğü, meslekdaşlar arasında huzursuzluk nedeni olduğu açıklanarak, Birlikçe saptanan bir kural var ise bildirilmesi istenilmiştir.

Gerçekten de avukatların, Baro Yönetim Kurullarından izin almadan başka bir Avukat aleyhine dava açmasını yasaklayan hükmü, Anayasanın 31.maddesi ile inanca altına alınmış hak arama özgürlüğüne aykırı bulunarak; Anayasa Mahkemesinin 21.1.1971 gün ve 1970/19 E., 1971/9 K.sayılı kararı ile iptâlinde sonra, mesleki düzen ve dayanışma açısından yeni bir düzenlemenin yapılması zorunluluğu kendini göstermiş bulunmaktadır.

Aşağıda açıklık ve genişlikle belirtildiği gibi, Anayasa Mahkemesi, meslekî bir dayanışma ve düzenleme amacına yönelik hükmü, "bu haliyle" Anayasanın 12.maddesinde yer alan eşitlik ilkesi ile 31.maddesinde yer alan hak arama özgürlüğüne aykırı bulurken bu ilkelere aykırı olmayan düzenlemeler getirilmesini engelleyici bir görüş ortaya koymıştır.

Sorun bu biçimi ile öncelikle ve içe dönük bir düzen ve dayanışma görüntüsü vermektedir. Öyleyse meslekî bir kural ile çözümlenmesi olanağı mevcut ve yerinde bulunmaktadır.

1)Metinler:

- Yasa Metni

"Avukatlar, Baro Yönetim Kurulunun iznini almadan başka bir avukat aleyhine dava açamazlar. Acele durumlarda, Baro Yönetim Kuruluna önceden bildiride bulunarak, izin verilmesini davayı açtıktan sonra da isteyebilirler."

-İptâl Kararı Özeti

"Hak arama hürriyeti Anayasa'nın 31.maddesi ile inanca altına alınmıştır. Bu maddeye göre herkes, meşru bütün vasıta ve yollardan yararlanmak sureti ile yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir. Hak arama veya savunmada başvurulacak meşru yolların ve vasıtaların başında avukatların hukuki bilgi ve tecrübelerinden yararlanabilme gelir... Avukatlar bu crekle hukuki bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis ederler. Hak arama hürriyetinin gereği gibi işleyebilmesinde Avukatlığın yeri öylesine önemlidir ki bu mesleğin gördüğü iş bir kamu hizmeti sayılmıştır. 1136 sayılı Kanunun 38.maddesinin inceleme konusu 3. fıkrası ile getirilen yasak hak arama hürriyetinin sınırlandırılması niteliğini taşımaktadır... hükün şu haliyle hak arama hürriyetini zedeler niteliktedir ve Anayasanın 31.maddesine aykırıdır."

2) İnceleme:

-Genel Saptama

1136 sayılı Avukatlık yasası, kabulünden önce ve sonra yoğun bir şekilde eleştirilmiştir. Eleştiriler sadece Barolardan gelmemiştir. Yasamız, kamu oyunun dikkat merkezinde bulunmuştur. Bu dikkat devam etmektedir. Elbette bunu doğal görmek gerekir. Avukatlık Yasasının daha demokratik hale gelmesi, vatandaşların hak arama özgürlüğünün daha işler hale gelmesini sağlar.

Bugün, Avukatlık Yasamızın bir çok hükümlerinin geniş ve yaygın niteliği ağır basan 1961 Anayasasına aykırı olduğu artık tartışma alanını aştığı kanısındayız. Ayrıca, Yasamızda, avukatlık mesleğinin demokratik niteliğini sınırlayıcı ve kısıtlayıcı hükümlerin bulunduğu açıktır. Bunların ayıklanarak Avukatlık mesleğinin tam demokratik bir bünyeye kavuşmasını sağlamak Barolarımızın güncel bir sorunudur.

Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunun Yasamızın 38. maddesi ile ilgili olarak verdiği ödev, bu sorunun bir parçasıdır.

-Yasa Metninde Yer Alma Süreci

"İşin reddi zorunluluğu" başlığını taşıyan 38.nadde metninde ilginç haller derpiş edilmiştir. Hallerde sayısal artma olmuştur.

-3499 Sayılı Yasa Zamanında

3499 Sayılı Avukatlık Yasasında red zorunluluğu hallerinde 1136 sayılı Yasada yer almış 38.maddenin (e) fıkrası ile 3.fıkrası yoktur.

-İstanbul Barosu Yönetmeliği

18.10.1967 gün ve 12728 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış olan İstanbul Barosu İç Yönetmeliğinin 23.maddesinin (G) fıkrasının 1.cümlesi şöyledir:

"Avukatlar müvekkileri adına İstanbul Barosuna kayıtlı bir avukata karşı Baro Yönetim Kurulundan izin almadıkça husumet kabul edemez."

Bu hüküm, Danıştay 8.Dairesinin 18.3.1968 gün ve 1968/940 karar sayılı kararı ile kanuni dayanağı bulunmadığından iptâl edilmiştir (bk.Av.Osman Kuntman, Avukatlık Kanununun 38/3. maddesiyle ilgili bir inceleme).

İstanbul Barosu İç Yönetmeliği 1136 sayılı Avukatlık Kanununa esas olan Barolar tasarısının metninin yazılmasında örnek alınmıştır.

-İzmir Barosu Dahili Nizamnamesi

İzmir Barosu Dahili Nizamnamesinin 32.naddesi şöyledir:

"Gerek asaleten ve gerek vekâleten bir avukat aleyhine dava edecek avukatlar davayı yapmadan en az bir hafta evvel İnzibat Meclisine yazı ile malûmat vermeğe mecburdurlar. Ancak mururu zaman kat'ı için yapılacak takip ve davalar ikame edildikten bir hafta sonra inzibat meclisine yazı ile bildirilir."

Gerek İstanbul Barosu ve gerekse İzmir Barosu, getirdikleri zorunluluklar açısından farklar bulunmasına rağmen, yönetmelikle avukatlar arasında meydana gelecek davalarda bir yöntem bulmuşlardır. Elbette bu yöntemin hak arama özgürlüğünün özüne dokunacak nitelikten uzak olup olmadığı tartışmalıdır.

-1136 Sayılı Kanunun Hazırlık Safhasında

1136 sayılı Yasaya temel olan Baroların hazırladığı tasarı kısa sürede tamamlanmıştır. Bu hazırlık safhasında Ankara Barosu ve İstanbul Barosunun kanun tasarı metni ile Von Çernisin Adalet Bakanlığına verdiği tasarı metni vardır. İzmir Barosu genel ilkelerle ilgili maddelere ayrılmış bir öneri getirmemiştir.

Ankara Barosunun tasarısının 40.maddesinde, İstanbul Barosu tasarısının 42.maddesinde ve Von Çernis'in tasarısının 42.maddesinde Yasanın 38.maddesinin (e) ve 3.fıkraları hükümleri yoktur. İzmir Barosunun önerilerinde bu yer alınmıştır.

-Yasama Döneminde

Yasama organına Baroların hazırladığı tasarı bazı milletvekillerce benimsenerek verilmiştir. Ayrıca, bazı milletvekilleri bu tasarinin bazı maddelerini değiştirerek teklifte bulunmuşlardır.

-Hükümet Tasarısı

Hükümet tasarısında 38.maddenin (e) ve 3.fıkraları yer alınmıştır.

-Geçici Komisyon Değiştirisi

Geçici Komisyon değişikliğinde 38.madde halen yürürlükte bulunan metin olarak yer almıştır. Bu metin Anayasa Mahkemesinin iptâl kararından önceki metindir.

Başlangıçta tasarılar da yer alınmış olan 38.maddenin 3.fıkrası, İstanbul Barosunda yapılan üçlü toplantıda, İstanbul Barosunun tasarı metni esas alınmasına rağmen, müzakereler ve redaksiyon sırasında tasarıda yer almıştır. Yasama döneminde Barolar bu metnin çıkmasında ısrarlı olmuşlardır. Hükümet teklifine rağmen bu hüküm maddede kalmış ve yasalaşmıştır.

-Yabancı Ülkelerde

Avukatın meslekdaşlarıyla ilişkilerini ilgilendiren bu konunun nasıl ele alındığı iki ülkeden alınan örneklerle gösterilecektir.

-İsviçre

Bern Kantonu Avukatlar Birliği, Baroların itibarını yükseltmek, korumak ve üyeleri arasındaki münasebetleri geliştirmek isteği 22.10.1938 yılında meslek kurallarını kabul etmiştir.

Avukat Faruk Eren tarafından 1969 yılında bir fasikül halinde yayımlanmış olan bu kuralların avukatın meslekdaşları ile ilişkileri bölümünde yer alan konu ile ilgili maddeleri aynen aşağıya çıkarılmıştır:

"33-Avukat, bir meslekdaşına karşı davayı müşterisi için kesin bir zaruret mevcut olmadıkça kabul edemez.

35-Meslekdaşlar arasındaki ihtilaflar mümkün olduğu kadar sulhen hâl edilir. Bu naksatla, ilgili avukatlar kendilerinden tecrübeli meslekdaşlarının mütalâalarına müracaat edecekler veya Avukatlar Birliği tarafından kurulan Uzlaştırma Kuruluna başvuracaklardır. Avukatlar, aralarındaki ihtilâfları aleniyete dökmekten çekineceklerdir.

36-Bir meslekdaşı aleyhine hukuk davası açmadan evvel avukat ona, ihtilâfın sulhen hâl edilmesi inkânını vermelidir.

Meslekdaşı hakkında ceza takibi için şikâyetle bulunmak zorunda olduğuna inanan avukat bunu yapmadan evvel Avukatlar Birliği Başkanının veya Uzlaştırma Kurulunun mütalâasını alabilir."

-Fransa

31.12.1971 gün ve 71-1130 sayılı Avukatlar Yasasında ve bu Yasaya dayanarak çıkarılmış olan Kararnamelerde, Yasamızın 38.maddesinde yer alan (e) ve 3.fıkralar hükümlerine benzer hükümler yoktur.

Ancak, Yasamızda olduğu gibi, Yönetim Kurulunun görevlerini belirleyen 17.maddesinin başlangıç bölümü ile 3 ve 5.fıkralarında avukatların ödevlerini düzenlemek ve haklarını korumak görevleri yer almıştır.

Paris Barosunun İç Yönetmeliğinin 43.maddesi ise şöyledir:

"Hiçbir avukat, önce Baro Başkanına bildirmeden, hâkinler, avukatlar, adli nemur veya yardımcı-lar aleyhine dava açamaz."

Her iki ülkede konu yasa ile değil iç yönetmelikle ve kural ile çözümlenmektedir.

3)Değerlendirme:

-Genel Değerlendirme

Kişî ve toplum haklarını savunma görevini yapan avukatların hak ve görevlerini yasalarla düzenlemek temel kuraldır. Bunun dışında, her meslek gibi, savunma mesleğinin kendine özgü, yasa da yer alması olanaksız kuralları da vardır. Yasa, bu kuralları saymakta yarar görmemiş, bunların saptanması görevini ülkemizde Türkiye Barolar Birliğine vermiştir. Meslek Kuralları yasalara aykırı ve demokratik hak ve özgürlükleri sınırlayıcı nitelikte olamaz. Bununla beraber, Barolarda ve meslek geleneklerinin bünyesinde görülen "rical" ve "muteberan" anlayışının kalıntıları sonucu meslek kurallarında çağdaş demokratik ilkeleri sınırlayıcı ve zedeleyici haller bulunmaktadır. Bu nedenle, meslek kuralları, eskilik ve yerleşmişlik bir yana bırakılarak, gittikçe genişleyen ve yaygınlaşan demokratik ilkelere ters ve karşı olmamak zorundadır. Meslekdaşlar arasındaki ilişkileri düzenleyen kuralların da bu temel ilkedен kaynaklanması gerekir. Dayanışma kuralı da bu temel ilkeye göre anlam kazanmalıdır.

Özellikle, hak arama özgürlüğü ile meslek kurallarına uyma arasında, hak arama özgürlüğünün özüne dokunmayan bir uyum sağlamak zorunludur. Saygınlık, ancak bu uyumdan doğabilir. Özdenetim, kesinlikle demokratik olmalıdır.

-İptal Kararını Değerlendirme

Anayasa Mahkemesi, 1136 sayılı kanununun 38.maddesinin 3.fıkrasını hak arama özgürlüğünü zedeler nitelikte bulmuştur. Hak arama özgürlüğünün işlerliğini sağlayan avukatın bilgisine başvurmayı ve onun deneylerinden yararlanmayı sınırlayıcı bulmuştur. Gerçekten, adaletin ve savunmanın tam yerine getirilmesine yardımcı olma görevini, mesleki dayanışma kuralına bağlamak, bir nevi hak arama özgürlüğünün özüne dokunmak olur. Dava açmadan önce Baro Yönetim Kurulunun iznini almak şartı, savunma görevini yapan avukatın bu görevinin özüne de dokunmaktadır. Görevini sınırlamaktır. Lonca niteliği ağır basan örgütlerde bir nevi vasilik anlayışını somutlaştıran bu kural, gittikçe demokratik bir bünyeye kavuşmaya başlayan ve demokratik anlayışa uygun bir yönetime geçiş savaşını verilen günümüz Barolarında geçerli olamaz. Anayasa Mahkemesince iptâli yerindedir.

Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararındaki şu deyimine dikkat edilmelidir:

"...hüküm şu haliyle hak arama hürriyetini zedeler niteliktedir ve Anayasa'nın 31.maddesine aykırıdır."

Karardaki "şu haliyle" deyimini üzerinde durulmalıdır. Anayasa Mahkemesi fıkradaki izin alma zorunluluğunun getirdiği yasak üzerinde durduğu kanısındayız. Meslek kuralları açısından ve dayanışma yönünden bir düzenlemeye engel olmak istemediği anlaşılacaktır. O halde, hak arama özgürlüğü ile meslek kurallarına uyma arasında bir uyum sağlayacak bir kural iptal kararına aykırı olmayacaktır. Anayasa Mahkemesi, fıkrayı bu haliyle iptal etmiştir.

-Önceki Kuralları Değerlendirme

İstanbul Barosunun 1967 yılında yaptığı yönetmelikte çok sert bir hüküm getirilmiştir.

Buna göre bir avukat müvekkili adına İstanbul Barosuna kayıtlı bir avukata karşı Yönetim Kurulundan izin almadan husumet kabul edemeyecektir. İstanbul Barosuna kayıtlı iki avukatın birbirleri aleyhine açacakları davalar hakkında bu fıkrada bir açıklama yoktur. Fıkranın bu hali, hak arama özgürlüğünü açık bir şekilde kısıtlamaktadır. Önceden izin alma zorunluğu, loncanın çıkarlarını korumak sanısını vermektedir.

1936 yılında yapılmış İzmir Barosu Dahili Nizamnamesinde dava açmadan önce Yönetim Kuruluna malûmat vermek zorunluluğunu koymuştur. Bu hükünde, davanın açılmasına engel olmak yoktur. Hak arama özgürlüğünün özüne dokunmak söz konusu değildir. Ancak, gerek kendi adına ve gerekse müvekkili adına açacağı davayı Yönetim Kuruluna bildirmek mecburiyeti vardır. Bu bildirim, meslek düzeninin sağlanmasını harekete geçirmeğe yöneliktir. Hak aramayı engellemek değil, Baronun meslek düzeni açısından soruna eğilmesini sağlamaktır.

Nitekin, Ali Haydar Özkent, "Avukatın Kitabı"nın 605. sayfasında bu konuda İstanbul Barosu İç Yönetmeliğinde hüküm bulunduğu ve avukatın dava açmadan önce Yönetim Kuruluna yazı ile malûmat vermek zorunda olduğunu yazdıktan sonra şöyle demektedir:

"Bir avukatın şahsi bir alacağından yahut müvekkil namına açacağı herhangi bir davadan dolayı mahkemeye müracaatından evvel Baroya malûmat vermesi avukatların açık muhakeme celselerinde birbirleri aleyhine acı tatlı hücumlarda bulunmalarının meslek tesanüdüne uymayacağı düşüncesinden ileri gelmektedir. Böyle hallerde Baro Başkanı ve İdare Meclisi hakemlik vazifesini görürler."

Bu görüş, Baro'nun bu gibi hallerde soruna el koyması gerektiğini vurgulanmaktadır. Elbette, örgüt olarak hakkın özüne dokunmadan anlaşmazlığın çözümüne yardımcı olmak ve bu yardımı anlayışla karşılanmak gerekir. Kaldı ki dava, bir oç alma değildir, hak aramadır. Bu açıdan Baronun müdahalesinin gerçekleşmesini bildirinle sağlamak yerindedir.

Ancak, Baro Başkanının ve Yönetim Kurulunun hakemlik görevini görmesi hali, zorunlu hakemlik düşünce ve uygulamasını anımsattığı için sakıncaları üzerinde durulmalıdır.

-Yabancı Ülkeler Kuralları Değerlendirme

Bern Kantonu Avukatlar Birliğinin 1938 yılında kabul ettiği kurallarda hak aramanın özüne dokunacak kesin hükümlerden kaçınmak isteği sezilmektedir. Ama, bunda bir açıklık yoktur. Bir taraftan, ihtilafın halli için Uzlaştırma Kuruluna başvurmaktan söz edilirken, diğer taraftan ise şikâyette bulunmak zorunda olduğuna inanan avukatın bunu yapmadan önce Uzlaştırma Kurulunun mütalâasını alabileceği kuralı vardır.

Paris Barosu İç Yönetimliğindeki kural kesindir. Avukat, dava açmadan önce Baro Başkanına bildiride bulunmalıdır. Bu bildiri yapılmadan dava açamaz.

Her iki ülkede konu, yasalarda ele alınmıştır. Meslek kuralı olarak düzenleme yapılmıştır. Buna aykırı hareketin sonucu disiplin kovuşturmasıdır. Yalnız, Paris Barosu iç yönetimliğindeki "açamaz" hükmü bir yasaktır. Hakkın özüne dokunmaz niteliktedir. Ancak, bu izin değil sadece bir bildirim olduğu için uygulamada bu yasağın işlerliğinin görüleceği kanısında değiliz.

SONUÇ

1-Bir avukatın kendi adına veya bir başkası adına diğer bir avukat aleyhine dava açması konusunda Avukatlık Yasasına bir hüküm konulmasında bir zorunluk yoktur. Hatta, bu konu, ülkenizde ve yabancı ülkelerde olduğu gibi meslek kuralları ile düzenlenmesinde yarar vardır.

2-Hak arama özgürlüğünü sınırlandıracak bir düzenlemeden kaçınılmalıdır.

3-Baronun ihtilafa el koyması, zorunlu bir çözümü gerektirmemelidir. Taraflara meslek dayanışması baskısı altında bir çözümü kabule zorlama sanısını veren hertürlü girişimlerden kaçınılmalıdır.

4-Muhakeme önünde avukatların "birbirleri aleyhine acı tatlı hücumlarda bulunmalarının" önüne geçecek önlemler alınmalıdır.

5-Bütün bunlara rağmen kamu oyuna bir onur ve güvence mesleği olarak yansıyan Avukatlık mesleği, kamu oyu üzerindeki etkinliğini koruyabilmek için, meslekdaşlar arasındaki ilişkilerde kendi meslekî kuruluşu eliyle yürütülecek olan bir özdenetinden uzak kalmalıdır.

Sorunu iki açıdan değerlendirmek gerekmektedir:

a-Bir avukatın bir başka avukata karşı davacı veya davalı vekili sıfatı ile hareket etmesi hali.

Anayasanın 31.naddesinde yer alan ve kişinin temel haklarından olan hak arama özgürlüğünü zedeleyecek kısıtlanmalardan kaçınmak davalı veya davacı sıfatı ile avukatlara bir ayrıcalık tanımanak (Anayasa M.12) gerektiğinde kuşku bulunmamaktadır. Avukat uğraşısı nedeni ile, müvekkilin yasal ve yargısal güvencesidir. Bu güvenceyi herhangi bir kayıtlama ile bağlanak olanaksızdır. Avukat yüklendiği davada karşı taraf bir başka avukat da olsa, herhangi bir izne bağlı olmaksızın takdir hakkını kullanarak davayı kabul edip etmemekte bağımsız bulunmalıdır.

Ne varki, takdir hakkını böyle bir davayı kabul yönünde kullanması halinde onur ve dayanışmanın sağlanması, mesleki düzenin sağlıklı yürütülmesi için görevli meslekî kuruluşunu da durundan haberdar etmesi gerekir. Avukatın bu yükünlülüğü tamamı ile bir özdenetim düşüncesinin sonucu olup, savunmakla yükünlü olduğu hakkın özüne etkin ve ilişkin değildir. Böyle bir haber verme yükünlülüğünü mesleğin bağımsızlığını zedeleyici, Avukatlık mesleğinin demokratik niteliğini kısıtlayıcı olarak da değerlendirmek olanağı da bulunmamaktadır.

b-Bir avukatın bir başka avukata karşı dava açması halinde; sorun bir önceki halden daha çok Mesleki Kuruluşun ilgisini çekmektedir. Mesleğin kamu oyu önünde onur ve etkinliğini korumak meslek adamları kadar, meslekî kuruluşun da görev ve yükünlülüğü altındadır.

Bir avukatın bir başka avukat aleyhine dava açması ister özel bir hak isteginden; isterse, davalı avukatın meslekî çalışmasından doğsun aynı kuruluşun iki üyesi arasındaki çıkar çatışmasından başka birşey değildir. Avukatın özel yaşantısı ve çıkarlarını meslekî yaşantısından ayrı düşünmek de olanaksızdır. Bu neden ile ister meslekî çalışmadan ister meslek dışı bir davranıştan doğsun bir avukatın bir başka avukat aleyhine dava açması halinde "meslekle" uzak yakın fakat mutlaka derinden bir ilgisi vardır.

Bu hallerde, kişinin dava hakkına dokunmamak, hak ve özgürlüklerini kısıtlanamak kaydı ile, sorunun meslek kuruluşunun aracılığı ile sulhen halledilmesi girişiminde bulunulmasında sayılamayacak kadar yararlar bulunmaktadır. Ne varki meslek kuruluşunun soruna el atması, süre ve biçim bakımından hakkın özünü, Avukatlık mesleğinin demokratik gelişmesini kısıtlayıcı ve zedeleyici bir düzeyde olmanası gerekmektedir.

Açıklanan nedenler ile, Meslek Kurallarının "Meslekdaşlar Arası Dayanışma ve İlişkiler" başlıklı III.bölününe bir madde eklenmesi suretiyle, Anayasa Mahkemesinin iptâl kararı ile meslekdaşlar arası ilişkilerde meydana gelmiş boşluğun doldurulması gerekmektedir.

Ö N E R İ

Ek Madde

Bir Avukatın bir başka Avukata karşı davacı veya davalı vekili sıfatı ile takip edeceği davada, avukat davaya girmeden önce Baro Yönetim Kuruluna yazı ile bilgi verir.

Bir Avukat bir başka Avukata karşı kendisi ile ilgili bir dava açmadan önce Barosuna başvurur. Baro Başkanı veya tâyin edeceği Yönetim Kurulu Üyesi 15 gün içinde tarafları çağırarak sorunu sulh yoluyla çözmeye çalışır. Acele hallerde haber vermekle yetinilebilir.

IX. BÖLÜM

DIŞ İLİŞKİLER

1) İBA Toplantısı:

Milletlerarası Barolar Birliği 1978 Nisan ayında İstanbul'da toplanacaktır. Bu toplantıda ayrıca bir Seminer düzenlenmiştir. Seminerde her memleketin temsilcisi kendi ülkesindeki "Avukatlık Meslek Kuralları"nı açıklayacak ve bu kurallar üzerinde bir tartışma açılacaktır. Memleketimizde ancak Barolar Birliğinin kurulmasından sonra genelleşmek olanağını bulan Meslek Kurallarının böylece "Mukayeseli Hukuk" açısından değerlendirilmesi olanağının bulunabileceğini ümit etmekteyiz.

Toplantının ve Seminerin gündemi ve diğer hususlar hakkındaki bilgiler Genel Kurul üyelerimize bilâhare arz olunacaktır. Birliğimiz ile İBA arasında yazışmalar devam etmektedir.

Bu vesile ile üyesi bulunduğumuz Milletlerarası Barolar Birliğinin niteliği hakkında Genel Kurulumuza sunulan 8-9.1.1971 tarihli raporda (sh.15-18) gerekli açıklamalarda bulunulduğunu hatırlatmak isteriz.

2) Milletlerarası Af Örgütü:

Bir Avukat tarafından kurulan ve 1977 yılında Nobel Barış Armağanını kazanan Milletlerarası Af Örgütü Dünya Kamuoyunda etkinlik ve saygınlık kazanmış ve özellikle çeşitli ülkelerde insan haklarına aykırı uygulamalara karşı çıkmıştır. 1976-1977 Yılında Memleketimizdeki bazı uygulamalardan şikâyetçi olan örgüt, 15 Nisan 1977 tarihli mektupla Türkiye hakkındaki görüşlerini kapsayan broşürünü göndermiştir. Bu broşürde Türk Adalet politikasına, TCK.nun 158, 159, 141, 142, 311, 312.maddelerinin uygulanmasına, yargı yöntemlerine, siyasal mahkûmların sayısı ve analizine, ceza evlerinin durumuna, işkence iddialarına, ölüm cezasına değinilmektedir.

Bahis konusu broşürde (sh.4) TBB.nin Hukuk'un Üstünlüğü açısından davranışlarına övgülü biçimde yer verilmiştir. Broşürde Dünya kamu oyuna TBB. "işkence ve şiddet olaylarına karşı" ve "insan haklarını koruma gayreti içinde" bir kuruluş olarak tanımlanmaktadır.

Uluslararası Af Örgütünün, TBB. ile yakın ilişki kurmak istediğini yansıtan bazı girişimleri olmuştur: 1977 yılında İran'da siyasal yargılamalarda Af Örgütü adına "yabancı gözlemci" olarak TBB.Başkanının bulunup bulunamayacağı Başkan'dan sorulmuş, muvafakat edildiği bildirilmiş, fakat bundan sonra İran hükümetinin hiç bir yabancı müşahit kabul etmeyeceğinin Örgüt'e bildirmesi üzerine bu girişim netice vermemiştir.

1977 Nobel Barış Ödülünü kazanan Uluslararası Af Örgütünün 1961 yılında Avukat Peter Beneus tarafından kurulduğu, halen bu örgütün 87 ülkede 100.000 avukat, hukukçu ve sosyal bilimler mensubu üyesinin bulunduğu, gözönünde tutularak bu örgütle ilişkimizin yoğunlaştırılması konusunu Genel Kurulumuzun bilgisine sunmakta fayda görmekteyiz.

3) "Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı Son Seneti":

Bu konudaki faaliyetlere katılmaya karar vermiş olan Yönetim Kurulu önümüzdeki yıl çalışmalarında daha etkili olabilmek amacı ile bu akımın gelişimine ilişkin bazı açıklamalarda bulunmak istegindedir.

Bilindiği üzere 1 Ağustos 1975 tarihinde "Son Senet" imzalanmıştır. Almanya, Amerika, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Kanada, Danimarka, İspanya, Fransa, Yunanistan, İtalya, Norveç, Hollanda, Polonya, Romanya, İsveç, İsviçre, Sovyet Rusya ve diğer ülkelerce imzalanan "Son Senet"i Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı da imzalamıştır. Son senette kabul edilen ilkeler'in bazıları şunlardır:

- Egemen eşitlik, egemenliğin özündeki haklara saygı;
- Tehdide ve kuvvet kullanmaya başvurmama;
- Anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözümü;
- Düşünce, vicdan ve inanç özgürlüklerini kapsamak üzere insan haklarına saygı;
- Ekonomi, Bilim, Teknoloji işbirliği;
- Hâkemlik;
- Çevre kirlenmesini önlemek;
- Ulaştırmanın geliştirilmesi;

-Göçmen işgücünün ekonomik ve sosyal yönleri;

-Bilgi alış-verişi; gazetecilerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi.

Görüldüğü üzere "son senet" konularının pekçoğu hukuksal önem taşımaktadır. Bu nedenle "son senet" in konuları ile Birliğimizin yakından ilgilenmesi gerekli hale gelmiş bulunmaktadır. Önümüzdeki yılda bu alanda Birlikçe neler yapılabileceği Yönetim Kurulunca plânlanacaktır.

1977 Yılında Yönetim Kurulumuz "Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Son Sened"i açısından "göçmen işçiler sorunu" üzerinde durmuştur. Konunun, memleketimiz için önemi bu konu üzerinde çalışmalarımızın yoğunlaştırılmasına neden olmuştur. Bir tebliğ ile, kamu oyunu oluşturmak üzere açıklanan Yönetim Kurulu görüşleri şunlardır:

Helsinki Antlaşmasının "Göçmen İşgücünün Ekonomik ve Sosyal Yönleri" bölümünde katılan devletler şu yükümlülükleri kabul etmişlerdir: "Göçmen işçiler ve kabul eden ülkelerin vatandaşları arasında iş ve çalışma koşulları ve sosyal sigortalar bakımından hak eşitliğini sağlamak ve göçmen işçilere doyurucu yaşam koşulları, özellikle konut koşulları sağlamaya çaba göstermek -göçmen işçilerin, işsizlik durumunda kabul eden ülkenin kendi vatandaşlarına sağladığı başka uygun iş bulma olanaklarından, elverdiği ölçüde, kabul eden ülke dilinde parasız öğretim sağlanmasını olumlu karşılamak- gönderen ülkelerin, ekonomik kalkınma çerçevesinde iş olanaklarını arttırma amacı ile ve bu yolla bu işçilere dönüşlerinde iş bulmalarını kolaylaştırmak üzere, göçmen işçilerin biriktirdikleri paraları kendi ülkelerine çekmek konusundaki çabalarını olumlu karşılamak".

Bu kuralların da belirttiği gibi "Göçmen İşçilerin İnsan Hakları" ayrıca ve önemle ele alınması gerekli bir konudur: Birliğimiz bu konu ile yakından ilgilenmiştir. İlk kez Yönetim Kurulumuz, yabancı ülkelere en çok işçi gönderen Sivil İlimizde yaptığı toplantı sonuçlarını bir bildiri ile kamu oyuna duyurmuştu:

a)Giriş: İnsan Haklarını yeniden tesbit edecek, şimdiye kadar bilinenleri daha etkili hale getirecek, Uluslararası bir metne ihtiyaç vardır.

İnsan haklarına yenilerinin eklenmesi, eski-yeni hakların bir sistem, genel bir görüş içinde tertibi gerekli hale gelmiştir. Helsinki anlaşması "son senet"inin bu ihtiyacı yansıttığını görmekteyiz.

-İnsanlık öyle bir döneme girmiştir ki 1789 "İnsan ve Vatandaş Hakları Beyannamesi"nden, 1948 "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi"nden "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi"nden bugüne kadar ilân edilen metinler, klâsik metinler haline gelmiş, yetersiz oldukları anlaşılmıştır. Vaktiyle ancak o kadar yapılabilmisti.

Oysa günümüz, insan haklarının sınırlarını daha genişletmeyi önleyen engelleri kaldırmış veya azaltmıştır. Halen, daha geniş bir görüşle bu hakların düzenlenmesi olanakları artmış gözükmektedir.

İnsan hakları demeçlerinin yayınlandığı tarihlerde "yabancı (göçmen) işçi" sorunu yoktu. "Y a b a n c ı" ile "V a t a n d a ş" arasındaki fark genişledikçe, bundan "insan hakları" zarar görür. Gittikleri ülkenin ekonomisine büyük katkıda bulunan "göçmen işçi" sorunu bu konuyu daha gerçekçi bir açıdan incelemeyi zorunlu kılmıştır (bk.Calame,P. Les Travailleuse étrangers, Paris 1972, s.13).

İnsan hakları açısından göçmen işçilerin milletlerarası statüsünün tesbit edilmesi ve insan hakları ilkesini benimsemiş ülkelerin bu statüyü kabule davet olunmaları zamanı gelmiştir. Göçmen işçiler sorununu "bırakınız, gitsinler bırakınız gelsinler" formülüne bağlayan, bunda gönderen ülke açısından elemeği fazlasına yatırım alanı, elemeğine ihtiyaç duyan ülke açısından da açığı kapama olanağı gören akım, elemeği piyasasında "serbestlik" anlayışını yansıtır. Fakat bu "liberalizm" gün geçtikçe geçerliliğini yitirmektedir. Helsinki anlaşması da bunu kanıtlamıştır.

-Bir toplumda bazı grup insanları bazı haklardan yoksun kılmanın "insan hakları"na aykırılığı kabul edilmelidir. "Y a b a n c ı l a r ı n i n s a n h a k l a r ı" ile "g ö ç m e n i ş ç i" sorununu birbirinden ayırmak mümkün değildir. İnsan haklarının evrenselliği ile yabancı işçilerin her ülkedeki hukuki statüsünün farklı oluşu izahsız kalmaktadır.

Göçmen işçileri kabul eden ülkede hor görülmeleri sebepleri çeşitlidir. Hatta bu, göçmen işçinin davranışlarından da ileri gelebilir. Fakat en ağır basan sebep ırkçılık anlayışının kalıntılarından gelmektedir.

Göçmen işçiye sadece ücretinin ödenmesi yeterli sayılmaz. Socioculturels gelişmesinin gerektirdiği masraflarda yabancı işçinin maliyetine eklenmelidir.

Yabancı işçinin sendikalaşması sağlanmamaktadır. Sendikalar ülkelerinde yabancı işçilerden oluşan "yedek el emeği"ni, işçi sorunlarını yönetmek tekerciliğinden gelen güçlerini azaltıcı etkenlerden saymaktadırlar (Calame, s.84).

El emeğine muhtaç yabancı ülkelerin "işçi politikası" sadece çıkarıcılık ölçüsüne dayanmamalıdır. Konu insanlararası "işbirliği"dir. Böylece ölçü çok değişik olacak; "İnsan Haklarında Yeni Anlayışa" daha uygun sonuçlar verecektir.

Bir insanın yabancı bir ülkede, örneğin, turist olarak bulunması ile "göçmen işçi" olarak bulunması aynı değildir. Çoğunlukla ülkeler yabancı işçiyi, "tecrit" etmek isterler. Bunun için de alınan her tedbir insan haklarında kısıntı doğurur. Bazı ülkeler, tersine yabancı işçiyi toplumda eritmek, kendilerine mâletmek isterler. Bu ülkeler artık pek azalmıştır.

Bir başka ülkeye, çalışmaya giden bir işçinin "insan hakları" diye kabul ve ilân edilen haklardan ve "grev hakkı"ndan yoksun kılmasını, sırf çalışmak için ülke değiştirmiş olmakla izah etmek mümkün müdür?

Sosyal güvenlik açısından yerli işçi ile yabancı işçi arasındaki farklar bazı ülkelere pek büyük, bazı ülkelere ise önemsenmeyecek kadar hafiftir. Bu konuda eşitlik ilkesini sağlamak gerekir. Yabancı işçi de bütün sigorta kollarından eşitçe faydalanmalıdır. Özellikle "işsizlik sigortası" açısından durum düzeltilmelidir. Bazı "sosyal yardımlardan" (örneğin sağlık yardımından) faydalanmak için belli bir süre o ülkede bulunmuş olmak koşulu isabetli değildir.

b) Güvence: Gittikleri ülkenin "milli ekonomisi"ne büyük katkıda bulunanların, kendilerine daha az yabancı gözü ile bakılmasını istemek hakları kabul edilmelidir. Kişisiz genel-siyasal seçimlerde "oy hakkı" tanımaya ülkeler hazır değildir.

Fakat bazı hakların tanınmasında sakınca görülemeyecek bir anlayışın belirli hale geldiğini söyleyebiliriz. Özellikle "Bel di ye se ç i m l e r i"nde yabancı işçinin oy sahibi olması mümkündür. Bazı ülkelerin bunu kabul etmiş olması insanlık adına, "onurlu davranışlar"dan sayılacaktır. İnsanları bir topluluğa kabul edip, yine de uzak tutmak anlamsızdır. Ayrıca, "insan vakarı" ile de bağdaşamaz.

Eğer yabancı bir ülkede çalışıp üretime katılanlar sadece bir araç, bir "eşya" sayılırlarsa, bundan insan haklarının zarar görmediği öne sürülemez. İnsanlık anlayışının, "örtülü kölelik" örneğine dönüşecek bir "göçmen işçi" sorununu çözümleyemeyeceğini düşünemiyoruz. Göçmen işçilerin bilincine vardıkları sorun şudur: Sadece iş gücü sayılmamak isteği.

Öte yandan "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi"nin 23.mad- desinde öngörülen "e l v e r i ş l i ç a l ı ş m a k o , ş u l l a r ı" , "E ş i t ü c r e t h a k k ı" , "ç a l ı ş a n ı n k e n d i s i n e v e a i l e s i n e i n s a n l ı k h a y s i y e t i n e u y g u n y a ş a y ı ş s a ğ l a n m a s ı"nı istemek hakkını "göçmen işçiler" konusunda açıklığa kavuşturacak uluslararası kurallara ihtiyaç vardır. "Göçmen işçilerin insan hakları" bütün çalışmaların önüne alınmalıdır.

Daima, belki de haklı olmayan sebeplerle hudut harici edilme tehlikesi karşısında kalmak insan için zaruri olan emniyet duygusunu yok etmektedir. Göçmen işçilerin çalışmaya gittiği ülkeden çıkarılması şartları evvelden, pek açık şekilde tesbit edilmiş olmalıdır. Göçmen işçinin çalıştığı ülkeden çıkarılması bir adli güvenceye bağlanmalıdır. Suçluların geri verilmesinde dahi -genellikle- kabul edilmiş olan adli güvence göçmen işçilerden esirgenmemelidir.

Bazı ülkelerde sınır dışı edilmeye karşı ilgiliye bir komisyona başvurma hakkı tanınmıştır. Fakat bu komisyon idaridir. Kaldığı "acele hallerde İçişleri Bakanı gecikmeden hudut haricine çıkarma emrini verebilir (bk.Granotier, s.155).

c) Yönetime Katılma: İnsan haklarını saptayan metinlere "ç a l ı ş a n ı n y ö n e t i m e k a t ı l m a s ı h a k k ı" eklenmelidir.

Bulduğumuz çağ, "i n s a n e m e ğ i"nin ekonomik ve hukuki analizini yapmış, bütün ayrıntıları ile değerini açıklamıştır. Sadece ücret ödenmesi ile emeğin karşılındığını iddiaya imkân yoktur. Bazı ülkelerin çalışanın yönetime katılmasını sağlayan kanun hükümleri kabul etmiş olmalarını insan haklarına saygı örneği saymaktayız. Yönetime katılmanın farklı modelleri olabilir. Fakat bunun insan hakları arasına alınması her ülkede insanlık idealine doğru ilerlemeyi çabuklaştıracaktır.

Göçmen işçilerin durumunu ıslah için L'OİT'in ve BIT (Bureau International du Travail) in çalışmalarını ve özellikle 25-27.Ocak.1974 de Paris'te toplanan göçmen işçilerin hukuki ve sosyal durumları konulu milletlerarası konferansın çalışmalarını takdirle karşılamaktayız. Fakat bu çalışmaların insan hakları doktrini açısından hukuki temellerinin açıklanmasında, daha bağlayıcı hale getirilmesinde zaruret ve fayda vardır.

OİT ve BIT'in çalışmaları ile 1973'de Helsinki'de başlayan 1975'de Cenevre'de çalışmalarını sürdüren ve 1977'den sonra da çalışmalarını sürdüreceği olan "Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı" arasında bir düzenleme ve ayarlama faydalı olacaktır.

d)Ekonomik Sorunlar: Göçmen işçi akımının yakın gelecekte duraklayacağı yolundaki kuşku -hiç olmazsa şimdilik- yersizdir. Çünkü artık-değerden faydalanma bu işçileri kabul eden ülkelerde milli ekonominin önemli unsurlarından biri haline gelmiştir.

-Artık-değer kavramı yabancı işçi açısından daha açık biçimde kendini gösterir. Yabancı işçi kullanma isteğinin kökeninde artık-değerden işverenin daha fazla istifade edebildiği gerçeği yatar (bk.Granotier, s.252). İşverenin sağlık, işgüvenliği ve benzeri yükümlülüklerinde tasarrufa gittiği, hiçbir siyasal hakkı, işten çıkarılmada güvencesi olmayan yabancı işçinin "hak arama özgürlüğü"nü bulunmadığı düşünülürse, insan hakları açısından konunun önemi daha iyi anlaşılır.

-Göçmen işçi, çalıştıkları ülkede işsizliği arttırmakta mıdır? Konuyu inceleyemeyenler bu soruyu olumlu yanıtlarlar. Gerçek şudur: yabancı işçi kabul eden ülkede bazı ağır veya itibarsız işleri o memleketin kendi işçileri yapmak istememekteler ve daha ziyade meslekî yetişim isteyen hizmetlerde "vasıflı işçi" olarak çalışmak istemekteler. Fakat bir kesim insanların üst düzeyde kalabilmeleri için bir kesim insanın kullanılmasının insan

hakları açısından izahı nasıl yapılacaktır?

-Az veya çok vasıflı işçi kullanan işyerlerini kapsayan ülkeler, işçinin bu vasfı kazanması masraflarına katılmadan onlardan istifade edebilmektedirler.

-Çalışanın ailesine sosyal güvenlik yardımları açısından göçmen işçi, vatandaş işçiden daha aza mâlolmaktadır. Zira göçmen işçinin beraberinde getirdiği aile efradı vatandaş işçiye kıyasla daha az kalabalıktır.

-Göçmen işçinin, üretimin önemli bir miktarını memleketine gönderdiği, pek az tükettiği düşünülürse çalıştığı ülkede enflasyonu yavaşlatan bir etkenliği olduğu da kabul edilebilir.

-Göçmen işçi bulunduğu ülkenin genel masraflarına katılmakta, fakat bu katılmanın karşılığında aynı payı alamamaktadır. Bu suretle dolaylı yoldan, örneğin millî işsizlik sigortasının kaynağını çalışarak beslemektedir.

e) Sosyal Sorunlar: Zengin bir toplumda göçmen işçilerin oluşturduğu "fakir kesim". Bu sayısız sosyo-psikolojik sorunlar üreten bir durumdur.

-Göçmen işçilerin, çalıştıkları ülkede ayrı bir sosyal sınıf oluşturdukları, bunlara "proleterya altı" (=sous proleteriat=Lumpenproleteriat) denildiği bilinmektedir (Granotier, B. Les Travailleurs immigrés en France, Paris, 1976, s.29; Delevski, Antagonismes sociaux et proléteriens).

"Göçmen işçilerin sosyal patalojisi" ayrıca incelenmelidir: Göçmen işçilerde en çok rastlanan, başta tüberküloz olmak üzere soluk alma organları hastalıklarıdır. Bu hastalıklar, genellikle göçten bir yıl sonra patlak vermektedir. Bundan sonra sindirim organları (başta ülser), bunlardan sonra da akıl (sinir) hastalıkları görülmektedir. Göçmen işçilerin suçluluğuna gelince bu da ayrı bir sorundur (Champion, Y. Migrotation et Maladie mentale, 1965).

Göçmen işçilerin, henüz korunma önlemleri iyice anlaşılmamış işlerde (atom santralleri gibi) çalıştırıldıkları bilinmektedir. Bu gibi işlerde çalışmış olanlarda "kanser"li oran yüksektir.

Fakat kanser geç teşhis edildiği için iş-hastalık nedenselliğini saptamak kolay olmaktadır.

-İşçi ailesinin bölünmüş bir aile düzeni içinde yaşamak zorunda bırakılması, iki ülke toplumu için de son derece ciddi sosyal sorunlara yol açabilecek niteliktedir. Bu durum Avrupa Sosyal Haklar Temel Yasasının (ailenin sosyal, hukuki ve iktisadi hakkı) ile ilgili 16.maddesine de aykırıdır (Türk-İş Raporu).

-Göçmen işçi, işçi sınıfının, sakıncasız (!) artmasını sağlar. Çünkü göçmen işçinin siyasal hakkı yoktur. Bu açıdan göçmen işçi uygulamasının sınıflararası dengeyi sağladığı da ileri sürülmektedir (Granotier, s.259).

-Göçmen işçi sorununun siyasal yönü yok değildir. Bölmek ve hükmetmek taktiği kullanılmamış da değildir. Amerika'da 1919 (Chicago), 1943 (Detroit) kanlı olaylarında işverenlerin zenci işçileri fazlaca alıp onları grev kırıcı olarak kullanmaları ve bunu ırk ayırımı çatışması gibi gösterdikleri unutulmamıştır. Göçmen işçilerin de aynı biçimde kullanılmak istendiğini gösteren olaylara rastlanmaktadır. Göçmen-vatandaş işçiler arasında zaman zaman rastlanan olayları düzeysel nedenlerle izah etmek yanlıştır. Göçmen-vatandaş işçi karşı karşıya getirilmektedir.

f)Sonuç: Şüphe yokturki endüstrileşmiş veya elemesine muhtaç memleketlere kitle halinde işçi göçleri çağımızın büyük sorunlarından biridir. İnsan haklarını ilân eden metinlerin bu açıdan gözden geçirilmesinde yeni önlemlerin alınmasında zorunluk vardır. "Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Son senet"ini, bu bakımdan güçlü bir girişim saymakla beraber yeterli bulmamaktayız.

4)Uluslararası Yargıçlar Merkezi'nin Perugia'da Düzenlediği Toplantı:

"Luigi Severini, Uluslararası Yargıçlar Merkezi" İtalya'da Perugia kentinde 3-8 Eylül 1977 günleri arasında beş günlük bir toplantı düzenlenmiştir.

Uluslararası bu toplantıya TBB, Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından katılması öngörülen örgütlerden biri olarak katılmıştır.

"Uluslararası Yargıçlar Merkezi"nin "Grev Hakkı" üzerinde düzenlediği bu toplantıya Fransız, Belçika, Federal Almanya, Japonya, Avusturya, İsviçre, Norveç, İtalyan ve Türk hukukçuları katılmışlardır.

TBB, "Türkiye'de Grev Hakkı" konusunda Fransızca bir tebliği toplantıya sunmuştur.

Ayrıca, toplantıda temsilcinizce yapılan konuşmada toplantıya katılma ilkelerinin açıklanarak "grev hakkı" üzerinde yapılacak tartışmaların grevin müessesesinin demokratikleştirilmesine katkıda bulunacağından, grevin ekonomik, toplumsal ve hukuksal içerikleri üzerinde düşünce alışverişinin yararlı olacağından, anacın grev alanındaki yasal düzenlemelerin birleştirilmesi olmadığının ve halk tabakalarının temel haklarının, bu arada grev hakkının genişletilmesine ve güvence altına alınmasına yardımcı olacağından unutulmuş ve toplantıya katılan ülkelerin seçkin hukukçularıyla dostluk bağları kurnak olasılığı elde edildiği için ayrıca kıvanç duyulduğu ifade edilmiştir.

Toplantıda temsilciniz tebliği açıklanmış ve tartışmalara katılmıştır.

Temsilcinizin toplantıdaki tutumu TBB.Genel Kurullarında ve özellikle İstanbul Olağanüstü Genel Kurulunda kabul edilen ilkelere uygun olmuş ve özellikle grev hakkının düzenlenmesi konusundaki tartışmalarda otoriter, kısıtlayıcı, sınırlayıcı ve yasaklayıcı hertürlü önlen ve önerilerin karşısında bulunmuştur.

İtalyan hukukçularının bir bölümünün bu tutumuna destek olan Prof.Francesco Santoro Passarelli'nin "Avrupa Sosyal Anlaşması"nda yer alan grev hakkının düzenlenmesi gerektiği görüşünden hareket edilerek İtalya'daki grevlerin sonuçlarını toplantıya yansıtacak ve bir düzenlenenin zorunluğu olduğu görüşünü kabul ettirmek isteyenlere karşı çıkılarak İtalya'nın iç işlerine karışma sonucunu verecek hertürlü davranıştan kaçınmanın temel ilke olduğu açıkça ortaya konmuştur. Ayrıca grev hakkının, "Avrupa sosyal anlaşması" açısından değil temel haklar açısından ele alınmak gerektiği savunulmuştur. Bir bölüm İtalyan hukukçularının da tüm davetli hukukçuların bu görüşlerine katıldıkları görülmüştür.

Toplantı başkanının hazırladığı kişisel ve tek yanlı yazısını toplantı tebliği olarak kabul ettirmek çabası, diğer yabancı delegelerin ezici çoğunluğu ve İtalyan delegelerin bir bölümü ile birlikte, sonuçsuz bırakılmıştır.

Bu suretle, çok faydalı görüş ve bilgileri kapsayan tebliğlerin verildiği tartışmaların yapıldığı toplantının, düşünce alışverişi yapılması ve tek yanlı yoruma elverişli hale getirilmesinin birlikte önlenmesi açılarından başarılı olmuştur.

Toplantıya Fransızca metin olarak sunulan tebliğin Türkçe çevirisi aşağıya çıkarılmıştır.

I-Giris

Türk pozitif hukukunda grev hakkı, Kurucu Meclisin hazırladığı ve referandumuna sunduğu, 1961 yılında da kabul ettiği Anayasanın tanıdığı, tanırladığı ve koruduğu bir haktır.

Grev hakkının Anayasa tarafından, çalışan yığınların temel hakkı olarak, tanınması, ülkenin toplumsal, siyasal ve ekonomik yaşamında çok önemli bir aşamadır.

Böylece grev, hukuksal bir müesseseye dönüşmüştür.

Grev denilen olayın küçük bir tarihçesi bize, aşılması ve aşılması gerekli aşamalar üzerinde bir fikir verebilir.

II-Kısa Tarihçe

İş anlaşmazlıklarını çözümlene yöntemi olan grevin oluşunu, tarih boyunca, kalın çizgilerle, gittikçe ilerleyen bir gelişme ve gittikçe artan bir genişlemeyi ortaya koyar. Bu gelişme ve genişleme, grevin niteliğiyle ilgili yasal düzenlenelerde ve çalışma yerleriyle işçilerle ilgili uygulamalarda görülür. Sosyal ve hukuksal bir müessese olarak grevin demokratikleştirilmesine yönelik bu belirgin akışı yadsınmak olanaksızdır. Nedeni ne olursa olsun, grevin otoriter bir biçimde kısıtlanması bir gerilemeyi ve tarihsel-sosyal temeline ve işleyişine bir tecavüzü teşkil eder.

Grevin tarihçesi iki ayrı devreye bölünebilir:

Grevin yasaklandığı devir.

Grevin anayasal hak olarak tanındığı devir.

A-Yasaklı Devri

Yabancı sermayenin güdümünde ve egemenliği altında başlatılmış sanayileşmenin başlangıcından itibaren işçi eylemleri baş göstermiş ve derhal şiddete dönüşmüştür. Yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla patronlara etki için ücretli işçilerin bir araya gelmeleri suç sayılırdı. Zabıta kuvvetleri, istibdat idaresi ve asayiş adına, işçi isteklerini dile getiren hareketleri bastırıyordu. Liberal ve ferdiyetçi düşünceler üzerinde durulmuyordu. Zaten, uygulanı alanında, bu iki anlayış, özgürlüğün ferdiyetçi anlayışı ile düzen ve asayiş anlayışı, işçilerin toplanmalarını suç saymakta, yasaklanmakta ve bastırmakta birleşiyordu.

1-İlk grev hareketlerini bildiren belgeler henüz tamamlanmış değildir. Bununla beraber, 1850 tarihli Emirnamedeki hükümler, işçilerin biraraya geldiklerini ve çalışma yerlerini terk ederek grev yaptıklarını dolaylı bir şekilde ortaya koyuyor.

Emirnamenin ilginç iki hükmü şöyledir:

a.-"Hertürlü işçi topluluklarını defetmek ve ortadan kaldırmak suretiyle devrinin gerçekleşmesini engellenek gerekir."

b.-"Çalışma yerlerini terk ederek işi bırakmak kötülüğünü gösteren işçiler..."

2-İdarenin baskıları, işçi hareketlerini önleneye yetmiyordu. Grevler arka arkaya patlıyor ve gittikçe genişliyordu. İşçiler, kazanılmış bir hak olarak grev yapıyorlardı.

Birkaç iyi niyetli siyaset adamı, işçilerin yaşam koşullarını iyileştirecek sosyal önlenler öneriyorlardı. Fakat, çoğunluk işçilerin sosyal bir kategori olmak gerçeğini inkâr ediyor ve bu önerileri olmayacak zamanlara atıyordu.

1908 Yılında, padişah tahttan indiriliyor ve İkinci Meşrutiyet kuruluyordu. Hürriyet ilânı sonucunda ortaya çıkan iktidar, "çalışmayı bırakma yasası"nın kabulü için her çabayı gösteriyor ve bu suretle işçi hareketlerine karşı yürütülegelen idarî baskıyı ve yasak hükümlerin devamını sağlıyordu. Ve, grev, yasa ile, suç oluyordu.

Grevlerin çoğulması karşısında şu soruyu sormak yerinde olur sanırım: Yasaklayıcı ve kısıtlayıcı yasalar ile baskı önlemleri, toplumsal anlaşmazlıklara yapıcı bir çözüm getirmeye elverişli araçlar mıdır? Daha iyi bir yaşam özleni çeken geniş çalışan tabakaların toplumsal eylemlerini sadece suç saymak ve cezalandırmak, toplumun daha sağlıklı, daha güvenceli, daha refahlı ve daha insancıl olmasına yardım eder mi? İnsanlık tarihi, buna, kesinlikle olumsuz yanıt veriyor.

3-Kurtuluş Savaşı Zaferinden ve Cumhuriyetin ilânından sonra, Büyük Millet Meclisi yeni Cumhuriyet Anayasasını ve işçilerin iş koşullarını ele alan yasaları kabul ediyordu. Yeni Anayasa, toplantı ve dernek kurma özgürlüğünü tanıyordu. İzmir'de "İktisat Kongresi" düzenleniyordu.

Fakat, 1925 yılında, ülkenin doğu bölgelerinde isyanlar patladı. Büyük Millet Meclisi, sulh ve sükûnu iade etmek için "Tahriri Sükûn Kanunu"nu kabul etti. Bu yasa, üstelik, sulh ve sükunun yerleştirilmesi adına, hertürlü toplantıları, dernek kurnaları ve grevleri yasaklıyordu.

Başlangıçta, "Borçlar Kanunu" işveren-işçi ilişkilerini düzenliyordu.

1938 yılında 3008 sayılı İş Kanunu yürürlüğe giriyordu. Ancak, bu yasa da grevin yasaya aykırılığını vurguluyordu. Üstelik, grevle ilgili hükümlerinin değiştirilmesiyle cezalar da arttırılıyordu. Ceza Kanununda bu yolda cezalar yer alıyordu.

Bu arada, toplumsal yaşam, halk yığınlarının temel haklarının yükselişini simgeleyen tarihsel-toplumsal akışına devam ediyordu.

Bir taraftan, işçiler sendikalaşıyorlardı. Diğer taraftan hükümetler, çalışma koşullarına ve hastalık, ölüm, yaşlılık ve iş kazaları gibi hallerde sosyal sigortaya ilişkin yasaları Meclisten çıkartıyorlardı.

Fakat, değişmeyen bir şey vardı; o da grev aleyhtarı yasalar.

Bununla beraber, sosyal ve ekonomik yaşamdaki değişiklikleri yakından izleyen ve hukukun etkili rolüne inanan bilgili yargıçlar, çalışanların sorunlarına olumlu çözümleri getiren kararlar veriyorlardı.

Böylece, genellikle, temel hakların koruyucusu oluyorlardı.

B-Tanına Devresi

1960 yılında meydana gelen 27 Mayıs Hareketi grevi yasalılaştırılmıştır.

Yürürlükteki Anayasanın 47.maddesi, grevi, işçiler için, anayasal hak olarak tanımıştır.

"Toplu Sözleşme, grev ve lokavt kanunu" grev hakkını düzenlemektedir.

Bugünkü hukuksal düzende bir bölüm işçiler etkili direniş ve mücadele aracını kullanmaktadır. İşçiler için grev, haktır; fakat diğer çalışanlar için ise kusurdur.

Bununla beraber, işçilerin grev hakkını düzenleyen yasa, çok kısıtlayıcıdır. Grev hakkının özünü ve uygulanmasını sınırlandırmaktadır.

O halde, çalışma ve grev haklarını ilgilendiren yasaların acele demokratikleştirilmesi, anlaşmazlıkların demokratik yoldan çözülmesi için güncelliğini koruyan bir aşamadır.

III-Pozitif Hukukta Grev Hakkının Kaynakları

Bugün, grev hakkına ilişkin hukuksal sistemin kaynakları, Anayasa, grev yasası, yönetmelikler, toplu sözleşmeler ve mahkeme kararlarıdır. Anayasanın 65.maddesinde derpiş edilen uluslararası andlaşmaları da eklemek gerekir.

A-1961 Anayasası

1-Anayasa, başlangıç bölümünde, bazı temel ilkeler koymuştur. Örneğin 5 ve 6. bendleri şöyledir:

a.-"İnsan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdi ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı nükün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmak için,"

b.-"...bu Anayasayı..... asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile, hürriyete, adalete ve fazilete âşık evlatlarının uyanık bekçiliğine emanet eder."

Başlangıç bölümünün Anayasa metnine dahil olduğuna işaret edilmelidir. 156.nadde şöyle der:

"Bu Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkeleri belirten Başlangıç kısmı, Anayasa metnine dahildir."

2-Anayasa'nın 47.naddesi:

"Toplu sözleşme ve grev hakkı" kenar başlıklı 47.nadde grevi anayasal hak olarak tanımaştır:

"İşçiler, işverenlerle olan münasebetlerinde iktisadî ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacıyla toplu sözleşme ve grev haklarına sahiptirler. Grev hakkının kullanılması ve istisnaları ve işverenlerin hakları kanunla düzenlenir."

Yasanın lokavtı anayasal hak olarak saymadığını bilhassa belirtmek gerekir.

B-Grev ile İlgili Yasa

"Toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt kanunu" grev hakkını düzenlemektedir. Bu yasa dört bölüme ayrılır: Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt, Hakeme Başvurma ve Ceza Hükümleri.

Böylece grev hakkı, toplu sözleşme, lokavt, hakeme başvurma ve ceza hükümleriyle çevrilmiştir.

C-Yönetmelikler

Grevin uygulanması alanında bazı kuralların konulması gerektiği hallerde kamu idaresinin bazı düzenlemelerini içeren tüzük, yönetmelik ve kararlar çıkarılır.

D-Toplu İş Sözleşmesi

Sendika ve işveren grevin koşulları ve türleri üzerinde anlaşırılar.

E-Yargı Kararları

Hukuk ve ceza mahkemeleri grevler hakkında esasa ilişkin kararlar verir. Danıştay düzenlemelerin yasallığını denetler. Böylece, çeşitli yargı organları grev hakkının gelişmesine katkıda bulunur.

IV-Grevin Hukuksal Düzeni

15 Temmuz 1963 günlü yasa, grev hakkının bugünkü yasal sisteminin temelidir. Yasa, grevi tanımlar, grev çeşitlerini ve grev yapma koşullarını belirler.

A-Yasal Tanım

Yasaya göre grev, kazanılmış durumları savunmak veya daha iyi hale getirmek için işçilerin topluca çalışmayı durdurmasıdır.

Bu yasal tanım, aynı zamanda grevin yasallığının hukuksal ölçütünü de verir.

Grev, ancak iş anlaşmazlıklarında yapılabilir. Kamu hizmetlerinde çalışan memurlara grev yasaktır. Ayrıca, siyasal grev, verimliliği düşürme eylemi de yasaya aykırıdır.

Yasa, grev çeşitleri ve amaçları açısından sınırlayıcıdır. Fakat, genel grev ve kamu ajanlarının grev hakkı itibarıyla da kısıtlayıcıdır.

Yasanın bu sınırlayıcı ve kısıtlayıcı niteliği, işçiler, halk tabakaları ve aydın kesimlerce çok tartışılmaktadır. "Siyasal" kelimesi, temel hakların alanını daraltmak, çalışan yığınların önlemlerin seçimine ve kararlaştırılmasına ve denetlenmesine katılmalarını önlemek için bir bahane görünümündedir. Toplumsal olay olarak grev öyle bir boyuta ulaşmıştır ki sorunun çözümü de ekonomik ve mesleki niteliklerini çok aşmıştır. Bu nedenle siyaset hepimizi ilgilendirir.

B-Grev Hakkını Sınırlayan Haller

Yasa, grev hakkını sınırlayan halleri belirtmiştir. Bu sınırlamalar, yasadan, idari karardan ve sözleşmeden doğabilir.

1-Grevin Yasak Olduğu Haller

Aşağıdaki hallerde grev yasaktır:

- a.-Savaş halinde,
- b.-Genel veya kısmi seferberlikte,
- c.-Sıkıyönetimde,
- d.-Felâket hallerinde.

Toplu iş sözleşmesi süresinde grev yapılamaz.

2-Grevin Yasak Olduğu Hizmetler

Sağlık, Noterlik gibi kamu hizmetlerinde grev yasaktır.

3-Devanlı yasakların yanında elkoyuna gibi geçici yasaklar da vardır. Hükümet, bakanlık kararıyla bazı bölgelerde grevi yasaklayabilir.

4-Mahkemeler de kararlarıyla grevi yasaklayabilirler.

5-Genel grev, bütün işçilere yasaktır. Bazı çalışan kesitler ve kamu ajanları grev hakından yoksundurlar.

6-Niteliği bakımından sürekli olmasında teknik zaruret bulunan işlerde faaliyetin devanlılığını, işyerinin güvenliğini, makina ve demirbaşlarının, gereçlerinin hammadde, yarı mamûl ve mamûl maddelerinin bozulmasını sağlayacak hizmetlerde çalışan işçiler greve katılamazlar.

Yasanın şu birkaç hüknü, küçümsenmeyecek sayıdaki sınırlanmalar ve kısıtlanmalar hakkında bir fikir vermektedir.

Şunu da eklemek gerekir ki uzlaştırma konuşmaları yapılmadan greve gidildiği takdirde grev yasal değildir.

C-Grevin Başlanması

Toplu iş anlaşmazlıkları halinde, yasa, işçilere ve işverenlere önce toplu sözleşme müzakerelerine oturmağı emreder. Bu uzlaştırma yöntemi grevin vazgeçilmez bir koşuludur.

Bu nedenle, işçiler derhal greve başlayamazlar.

1-Uzlaştırma Yöntemi

Uzlaştırma konuşmalarını uzlaştırma kurulu yapar. Üç tarafsız aracından teşekkül eder. İki taraflarca doğrudan doğruya seçilir. Uzlaştırma kurulu başkanı olacak üçüncü tarafsız aracı ise taraflar ortak olarak seçerler. Aksi halde bunu İş Mahkemesi başkanı tâyin eder.

Kararlar çoğunlukla alınır.

Konuşmaların sonunda, Kurul, alınan kararlara göre toplu iş sözleşmesi taslağını hazırlar.

Taraflar, uzlaştırma kurulunun bu taslağını kabul ederlerse, bu taslak toplu iş sözleşmesi olur. Red halinde ise, sendika altı işgünü içinde grev ilânını yapar.

Bu ilânda grevin başlangıç günü ve saati bildirilir. Ancak, grev bildirisi derhal grev başlanmasını gerektirmez. Grev başka bir tarihe bırakılabilir.

2-Grev Oylanası

Bazı hallerde, grevin başlanması için grev oylanası yapılması gerekir. Çoğunluk kararına göre hareket edilir.

Grev oylanası ilgili memurun gözetiminde yapılır.

Önceden yapılması zorunlu bu uzlaştırma yöntemi, grevin bürokratik geciktirme izlenimini vermektedir. Uygulanada grevin başlanması açısından basit bir formalite olarak görülmektedir. Ayrıca, bu, grev hakkını da engellenek gibidir.

D-Grevin Yürütülmesi

Grev, yasalara göre yürütülmelidir. Grev sırasında nelelerin yasaklandığı yasa ile belirtilmiştir.

Grevin yürütülmesini bozanlar ağır cezalara çarptırılır.

Ayrıca, grev yapan işçilerin ceza ve grev yasalarındaki cezalarla karşı karşıyadırlar.

E-Grevin Sona Ermesi

Genellikle, toplu iş sözleşmesinin yapılması grevi sona erdirir. Bu anlaşma, çoğunlukla isteklerin bir sonuca vardırılması şeklinde olur.

Bununla beraber, işverenlerin uzlaşmaz tutunları nedeniyle uzlaşmaya dayalı bir çözüm aranmalar gittikçe güçleşmektedir. Grevler de sürüp gitmektedir.

F-Grev Sırasında İşçilerin Durumu

1-Grevin İş Sözleşmesine etkisi

a.-Grev, iş sözleşmesini ortadan kaldırmaz, sadece askıya alır. Grevin bitiminde sözleşme normal seyrini izler. Ayrıca yeniden işe alma işlenine gerek yoktur.

b.-Yasal olmayan grev, işverene hiç bir tazminat ödene-
den iş sözleşmesini iptâl etmek inkârını verir.

2-Greve Katılmayanların Hukuksal Durumu

Uygulamada, işletmede çalışan hemen hemen bütün işçiler sendikalıdır.

Bazı hallerde, greve katılmayan işçiler, dolaylı bir şekilde, ceza kanunundaki çalışma özgürlüğüne tecavüz maddesinden faydalanırlar.

V-Eleştirisel Değerlendirme

15 Temmuz 1963 günlü Yasa, kısıtlayıcı ve yasaklayıcı niteliktedir. Ülkenizin toplumsal gereksinmelerini karşılanmaktadır.

Sendikalar, meslek kuruluşları, aydın çevreler, grevin genişletilmesini istenmektedirler. Zaten, parlamentoya bir yasa tasarısı sunulmuştur. Grevi sınırlayan belli başlı hükümleri değiştiren bu yasa tasarısı, bir oranda çalışanların isteklerini kapsamaktadır. Ana, hâlâ tasarı halindedir.

Ayrım yapmadan bütün çalışanlara grevin yaygınlaştırılması gündededir. Kamu sektöründe çalışanların sayısı artmaktadır. Sorunlar çözüm bekliyor. Kamu sektörü ile özel sektör arasında hiç bir ayrım yapılmamalıdır.

Diğer taraftan, grev çeşitlerinin yaygınlaşması da acele bir sorundur. Genel grev üzerindeki tartışmalar kamu oyunu derinden ilgilendirmektedir. İş anlaşmazlıkları öylesine bir boyuta vardı ki "siyaset" ithamı, genel grev ve diğer grev çeşitlerini talep etmenin önüne geçemez olmuştur.

Çalışanların çoğunluğu değişiklik istenmektedir. Tan anlamıyla bu, grevin demokratik düzenlenmesine ağılıştır.

Bununla beraber, grev, toplumun geride kalmış güçlerini korkutmaktadır. Korku, baskıya yol açmaktadır. Grev hakkının daha belirgin bir şekilde zapturapta alınmasında sanki çıkarları var, gibidir.

Grev hakkının düzenlenmesi, baskı, kısıtlama, yasaklama ve suçlandırma açısından yapılamaz.

VI-Grev Hakkının Sorunları Karşısında Türkiye Barolar Birliğinin Tutumu

19 Mart 1969 günlü yasa, avukatlık mesleğini düzenlemektedir. Bu kanuna göre Türkiye Barolar Birliği, federal nitelikte bir örgüt olarak kurulmuştur. Türkiye Barolar Birliği, Baroların mesleksel ve idarî faaliyetlerini eşgüdümleştirmeye çalışır. Bütün Yasa faaliyetlerine ve ülkenin güncel sorunlarının araştırılmasına etkin bir biçimde katılır. Son günlerde, yargı organlarının, Adalet Bakanlığının ve Üniversitelerin temsilcilerinden kurulu bir Komisyona, incelenmek üzere, Hukuk Bilişim Kurumu Yasa Tasarısı sunmuştur. Yasa tasarıları hazırlanmak ve yetkili mercilere göndermek hakkı vardır.

110.maddenin 6.fıkrasında şu hüküm yer alır:

"Kanunların memleket ihtiyaçlarına uygun olarak gelişmesi ve yürütülmesi yolunda dileklerde, yayınlarda bulunmak, gerekirse öntasarırlar hazırlamak."

Türkiye Barolar Birliği, 1977 yılı Mayıs ayında, İstanbul'da Olağanüstü Genel Kurul toplantısı yapmıştır. Toplantıda, "Türk Pozitif Hukukunda mevcut antidemokratik hükümlerin saptanması"na ele alınmıştır.

Anayasa Komisyonu'nun hazırladığı Anayasa değişikliği raporunda 47.madde şu şekilde değiştirilmiş ve bu değişiklik Genel Kurulca ezici bir çoğunlukla kabul edilmiştir:

Tüm çalışanlar ekonomik ve sosyal durumlarını korumak ve düzeltmek amacıyla toplu sözleşme ve grev haklarına sahiptirler. Grev hakkının kullanılması Yasa ile düzenlenir. Lokavt yasaktır.

Çalışma ve sosyal güvenlik komisyonu ise raporunda grev hakkının genişletilmesi, öncelikle genel grev ve grevin bütün çeşitleriyle ilgili önerilerde bulunmuştur.

Ceza Hukuku Komisyonu da Ceza Kanunundaki çalışma özgürlüğüne tecavüz suçu ile ilgili maddenin kaldırılmasını önermiştir.

Bu öneriler de Genel Kurulca kabul edilmiştir.

VII-Sonuç

Hukuk müesseseleri çeşitli toplumsal güçlerin etkisi altında değişirler. Bu değişiklik, temel hakların gelişme ve yaygınlaşma yönünde olur.

Toplumsal olayların olumsuz görünüşü insanlığın ileriye doğru yürüyüşünü engellemez.

Tarihin bu iyinsel perspektifi bizi, Condorcet gibi, şu sonuca götürür:

"Bütün toplumsal müesseselerin amacı, sayıca en çok ve en yoksul sınıfın toplumsal, ahlaksal, zihinsel ve bedensel geliştirilmesi ve iyi hale getirilmesi olmalıdır."

Grev, tıpkı bilim ve siyaset^{gibi}, çalışan insanın hizmetindedir. Düzenlenmesi ise, sözde düzeni ne bahasına olursa devan ettirmek isteyenlerin elinde bir baskı aracı olamaz.

Bununla beraber, hukukçu sorumsuz ve keyfi tutunları ve otoriter önlemlere karşıdır, özgürlüklerin ve demokratik katılımın yanındadır.

Grev, sadece çalışanların etkin bir direnişi ve mücadelesi değildir. Aynı zamanda, bir hoşnutsuzluğu, bir isteği, bir düşüncüyü ve bir siyaseti de dile getirmektedir. Grev sorununun almış olduğu boyut nedeniyle bir siyaseti ifade etmek zorunlu olmuştur. Üretimin uluslararası niteliğe dönüşmesi ve sermayenin ulusal sınırlar ötesine aktarılması öylesine sosyal ve siyasal anlaşmazlıkları doğuruyorki çözüm yöntemleri de uluslararası bir boyuta varıyor. Bu nedenle grev, etkin bir direniş ve olumlu bir mücadeledir.

Grevin çalışan yığınların toplumsal isteklerinin olumlu bir sonuca ulaştırılması urudu ve özgürlükler ve refah dileklerinin gerçekleşmesi aracı olduğunu kabul eden Türkiye Barolar Birliği Genel Kurulunun ezici çoğunluğu, grev hakkının sinsisi bastırılmasına ve otoriter bir biçimde düzenlenmesine karşı, fakat genişletilmesi ve demokratik uygulanmasından yanadır.

X.BÖLÜM

BARO KESENEKLERİ ile İLGİLİ ANAYASA MAHKEMESİ
KARARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR:

Avukatlık Kanununun Baro Genel Kurullarının görevlerine ilişkin 81.maddesinin 2.fıkrasında "levhada yazılı Avukatlardan alınacak giriş keseneği ile yıllık keseneğin miktarını ve bunların ödeneceği tarihleri belirtmek" yolunda yeralan hüküm Anayasa Mahkemesince 3.2.1977 tarihli ve 54/8 sayılı kararla iptâl edilmiştir. Karar Resmî Gazetede yayınlandığı 8 Mayıs 1977 tarihinden başlayarak bir yıl sonra 8 Mayıs 1978 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Sürenin kısalığını dikkate alan Yönetim Kurulumuz, netinleri aşağıya alınan 13.5.1977 ve 30.5.1977 tarihli Genelgelerle, Barolarımızın görüşlerini bildirmelerini ve bu arada kesenekler hakkında yapılan uygulamalara ilişkin bilgilerin verilmesini Barolardan istemiştir.

A)13.5.1977 tarihli ve 25/858 sayılı Genelge:

"1136 sayılı Yasanın 81/2.maddesinin Anayasanın 61.maddesine aykırılığı iddiası kabul edilerek, madde Anayasa Mahkemesinin 3.2.1977 gün ve 977/8 sayılı kararı ile iptâl edilmiş, iptâl kararı Resmî Gazetenin 8.5.1977 gün ve 15931 sayılı nüshasında yayınlanmıştır.

Bu neden ile,

1-Anayasa Mahkemesinin iptâl kararı ışığı altında iptâl edilen 1136 sayılı Yasanın 81/2.maddesi yerine getirilmesi gereken sistemin ne olabileceği hakkında Baronuz görüşünün,

2)1977 yılı için Baronuz Genel Kurulunca kabul edilen giriş keseneği ile aylık ödentinin miktarının,

3)Genelgenizin cevaplandırıldığı tarihte Baronuza kayıtlı avukat adedi ile son üç yılda giriş keseneği ödeyen üye sayısının ortalamasının,

4)Ayrı ayrı belirtilmek suretiyle son üç yıla ait fiilen tahsil edilen giriş kesenekleri ve aylık ödenti miktarının,

yapılacak çalışmalara esas olmak üzere en geç 15 gün içinde bildirilmesini rica ederim.

Saygılarımla.."

B)30.5.1977 tarihli ve 28/972 sayılı Genelge:

"1136 sayılı Yasanın 81/2.maddesinin Anayasanın 61.maddesine aykırılığı iddiası kabul edilerek iptâli nedeniyle;

Bu konuda yerine getirilmesi gereken sistemin ne olabileceği hakkındaki görüşünüzün,

1977 yılı için kabul edilen giriş keseneği ile aylık ödenti miktarının,

Baronuza kayıtlı Avukat sayısı ile son üç yılda giriş keseneği ödeyen üye sayısının,

bildirilmesi hakkındaki 13.5.1977 gün ve 25/858 sayılı genelgeniz gereğinin en çok 5 Haziran 1977 tarihine kadar cevaplandırılmasını rica ederim.

Saygılarımla.."

Barolardan gelen cevapların değerlendirilmesinden sonra aşağıdaki metin hazırlanmış, 26.10.1977 tarihli ve 1907 sayılı yazınızla Adalet Bakanlığına sunulmuştur:

"19.3.1969 Tarihli ve 1136 Sayılı Avukatlık Kanununun, Bazı Maddelerine Fıkralar Eklennesine ve Bir Maddenin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı:

Gerekçe:

Avukatlık Kanununun Baro Genel Kurullarının görevlerine ilişkin 81.maddesinin 2.fıkrasında "levhada yazılı Avukatlardan alınacak giriş keseneği ile yıllık keseneğin miktarını ve bunların ödeneceği tarihleri belirtmek" yolunda yeralan hüküm Anayasa Mahkemesince 3.2.1977 tarihli ve 54/8 sayılı kararla iptâl edilmiştir. Karar Resmî Gazetede yayınlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girecektir.

Anayasa Mahkemesinin sözü geçen kararının gerekçesinde, mâli yüküm olarak nitelendirilen Baro Keseneklerinin Anayasanın 61.maddesine uygun biçimde Yasa ile düzenlenmesi gereğine değinilmiştir.

Buna göre giriş ve yıllık keseneklerin miktarları, tarh, tahakkuk ve tahsil yöntemleri yasada gösterilmeli, yaptırımları ve zaman aşımı gibi çeşitli yönleri açıklanmalıdır.

Baroların tek akçalı kaynağını oluşturan keseneklerle ilgili hükmün iptâli nedeni ile 8 Mayıs 1977 tarihinde işlemeye başlayan bir yıllık süre içinde yeni bir düzenlemenin yapılmasındaki zorunluk açıktır.

Anayasa Mahkemesinin kararında belirtilen esaslar dikkate alınarak hazırlanan tasarıda giriş ve yıllık keseneklerin en az ve en çok miktarları gösterilmiştir. En çok miktar zamanın para değerinde meydana getirebileceği değişiklikleri karşılayabilmek için yüksek tutulmuştur.

Baroların bağımsızlıkları yanında üye adedi ve çalışma olanakları ile birlikte yerel koşullar da gözönünde bulundurularak bu miktarlar arasında kesenek miktarını saptamaları uygun ve bir bakıma zorunlu görülmüştür.

Doğuş nedeni, nitelikleri ve tahsis edildiği giderler itibariyle kamu alacağı sayılması gereken Baro Keseneklerinin tahakkuk tarihini izleyen yıl başından başlamak üzere benzerlerinde olduğu gibi beş yılda zaman aşımına uğraması kabul olunmuştur.

Avukatlık Kanununun 117.maddesinin 8.bendi hükmü ile Birlik Genel Kurulunun görevleri arasında bulunan kesenek miktarının saptanması konusuna, uygulamanın ortaya çıkardığı koşullar nedeni ile açıklık getirmek gerekmiştir.

Madde 1-

Avukatlık Kanununun 65, 81 ve 117. maddelerine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir:

Madde 65-

Tahakkuk yılını izleyen yılbaşından itibaren beş yıl içinde tahsil edilmeyen kesenek alacakları zaman aşımına uğrar.

Madde 81-

2.Levhada yazılı avukatlardan Baroya yazılma sırasında alınan giriş keseneğini en az bin en çok üçbin lira arasında, yıllık keseneği ise en az altıyüz en çok binsekizyüz lira arasında belirtmek,

Madde 117-

8.Barolardan alınacak Birlik keseneğini her avukat için yıllık en az üçyüz en çok altıyüz lira arasında tesbit etmek,

Madde 2-

Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3-

Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Madde-

Barolar Genel Kurullarınının 1977 yılında saptadıkları Baro giriş ve yıllık kesenekleri aynen uygulanır.

16 Kasım 1977 günü Adalet Bakanlığında ilk toplantı yapılmış ve taslak üzerinde ortak çalışmaya başlanmıştır. Tasarınının 8 Mayıs 1978 tarihinden önce yasalaşmasına çalışılacaktır.

. XI.BÖLÜM

BİRLİĞİN MALÎ DURUMU

I-BİRLİK KESENEKLERİ

1977 Yılı için Baroların bildirdikleri avukat adedi 16433 olmuştur. Buna göre 1977 yılı Birlik kesenek tahakkuku 1.971.960,-TL. üzerinden yapılmıştır.

Önceki yıllardan devreden Baroların kesenek borçları 474.540,-TL. dir. Böylece 1977 yılında tahsili gereken kesenek toplamı 1.971.960,- + 474.540,- = 2.446.500,-TL. na baliğ olmuş bulunmaktadır.

Buna karşın, Ekin 1977 itibariyle yapılan tahsilât ancak 1.065.670,-TL. dan ibaret kalmıştır. Tahsil dışı kalan neblağ ise 1.380.830,-TL. dir. Kasım ve Aralık aylarında İstanbul Barosundan 364.000,-, Ankara Barosundan 186.000,-, diğer Barolardan da 100.000,- lira olmak üzere 650.000,- liranın tahsil edilebileceği tahmin olmaktadır. Bu tahsilâttan sonra 415.670,- lira tahsil dışı kalarak 1978 yılına devredilmektedir.

Yarın milyon lira gibi önemli bir kesenek alacağının tahsil dışı kalması, Birlik hizmet ve faaliyetlerini büyük oranda aksatmaktadır. Geçen yılların malî faaliyet raporlarında durum bütün açıklığı ile izah edilmiş ve son def'a X.Genel Kurulda ısrarla üzerinde durulmuş olmasına rağmen, ödenelerdeki gecikmeler ve maalesef ortaya çıkan ilgisizlikler 1977 yılında da aynen devam etmiştir.

Kaldığı, Birlik hizmet ve faaliyetlerinin son bir iki yıl içinde ortaya çıkan kaynak ihtiyacının, keseneğin 10,-lira olarak tesbitiyle karşılanamayacağı dikkate alınmış ve X.Genel Kurulda 1978 yılı başından itibaren 15,- lira olarak saptanması kararlaştırılmış olmakla beraber, 10 liranın dahi ödennesindeki gecikmeler Birliği 1977 yılı içinde had safhada bir malî çıkmaza sevketsin, birikmiş mevcutların erimesine yol açmıştır. Aynı durumun kesenek artışına rağmen 1978 yılı içinde de ortaya çıkmasından endişe duyulmaktadır.

Nitekin, 1977 yılı içinde Barolara gönderilen Genelge, yazı ve telgraflar hiç bir sonuç vermemiştir.

Bunların tarih ve numaraları aşağıda gösterilmiştir:

1-	27.1.1977	Tarih	-	6-149	sayılı	Genelge
2-	27.1.1977	"	-	7-150	"	"
3-	16.3.1977	"	-	536	"	Yazı
4-	26.4.1977	"	-	775	"	"
5-	11.5.1977	"	-	829	"	"
6-	10.6.1977	"	-	31-1060	"	Genelge
7-	28.6.1977	"	-	1186	"	Tel
8-	9.9.1977	"	-	1645	"	"
9-	12.9.1977	"	-	38/1657	"	Genelge
10-	10.10.977	"	-	1808	"	Tel

Yıl sonuna yaklaşılmış olunması nedeniyle tekid yazıları gönderilmeye devam olunacaktır. Bu arada, Barolarca keseneklerin tahsili hususunda Avukatlık Kanununun 72/6. maddesi uyarınca müeyyide mevcut olmasına rağmen, tahsil edilmesinin Baroların ve Birliğinizin sorunluluğunu gerektireceğine işaretle konunun önemi bir kere daha Baroların bilgilerine intikal ettirilmiştir.

Malî Faaliyet Raporunuzun eklerinde de görüleceği gibi, bazı Barolarımız kesenek ödemelerinde belirli ve ısrarlı olumsuz bir tutumu sürdürmekte kararlı görünmektedirler. Üzüntü verici olan bu durumu burada kayıt zorunluluğunu duymaktayız. Ekin 1977 itibariyle önceki yıllardan ve bu yıldan hiç havale göndermeyen Adana, Bolu, Elazığ, Erzincan, Eskişehir, Kastamonu, Kütahya, Mardin, Sakarya, Samsun, Urfa, Van ve Yozgat Baroları bu arada zikredilmek gerekmektedir. Bunun yanında borç miktarlarının çok cüz'ü bir kısmını göndererek ödemede bulunmuş gibi görünen Barolar da dikkati çekmektedir. Örneğin, Adıyaman, Antalya, Aydın, Balıkesir, Diyarbakır, İzmir, Kars, Kocaeli, Konya, Muğla, Siirt, Tekirdağ bu tip ödemelerin örneklerini oluşturmaktadırlar.

Ekin 1977 itibariyle gerçekleşmiş bulunan bazı önemli giderlere burada değinmek isteriz.

1-Genel Kurul, Yönetim, Denetim, Disiplin üye yollukları, geçici görev yollukları, Sınav Kurulu giderleri, tensil, tören ve ağırlama, dış ilişkiler, konferans ve seminer giderlerinden oluşan (Yönetim Giderleri)nden (721.617,80) lira harcanmış bulunmaktadır.

2-Personel giderlerinden ise 993.844,10 lira harcanmıştır.

3-Yayın giderlerini de içeren Büro giderleri 230.527,47 liraya bulunmuştur. Yayın giderlerinde kâğıt ve diğer baskı malzemelerindeki fiyat artışlarının önlenli ölçüde artmaya yol açacağı şimdiden kesinleşmiş bulunmaktadır.

Üç maddede gösterilen harcama miktarı 1.945.989,37 liraya karşılık tahsilât 1.065.670,- lirayı ancak bulabilmiş ve aradaki açık olan 880.313,37 lira önceki yıllardan devreden banka cari hesaplarındaki mevcutlardan kapanmıştır. Bu halin devanı kesinlik arzettiğinden Yönetim Kurulumuz vadeli tasarruf hesabının da kullanılması gereğini dikkate alarak bu hesaptan da icabında gider yapılmasına karar vermek zorunluğunda kalmıştır.

1978 Bütçe çalışmaları dolayısıyla yapılan hesaplara göre:

Gelirler :

1-Birlik keseneği	
16500 Avukat x 15 x 12	2.970.000,-
2-Ruhsatnameler	150.000,-
3-Faiz	25.000,-
4-Cübbe ve diğer gelirler	25.000,-
	<hr/>
	3.170.000,-

Giderler :

(1977 Bütçesinin aynı olduğu takdirde)

1-Yönetim	1.040.004,-
2-Personel	1.422.500,-

3-Büro	655.000,-
4-Vergi, resin, harç	50.000,-
5-Meslekî yardım	50.000,-
	<hr/>
	3.217.504,-

Görüldüğü gibi arada aleyhte 47.504,- lira bütçe açığı mevcut bulunmaktadır.

Barolardan kesenekler gönderilmediği, yahut geç gönderildiği takdirde açığın geçmiş yıllara kıyasla yarın milyona ulaşabileceği rahatlıkla kabul edilebilir.

Kaldı ki, yukarıda gösterilen giderlere Temmuz 1978 ayında süresi bitecek olan Birlik personelinin toplu sözleşmesi ile genel olarak giderlerinize yansıyan ve yansıyacak olan fiyat artışları dahil bulunmaktadır.

Bütün bunlar dikkate alındığında Birliğin malî durumunun tam anlamı ile bir çıkıza girmekte olduğu açıklıkla görülmektedir.

Böyle bir müessif durumu önleyebilmek için kesinlikle bazı önlemler alınması gerekmektedir:

1-Birlik keseneğinin asgarî 25 lira olarak saptanmasında zorunluk vardır. Buna 10 lira ölün yardımı karşılığı eklenecektir.

2-Baroların Birliğe ödeyecekleri keseneklerin aşağıda gösterildiği şekilde bir ödene plânına bağlanması zorunludur.

- A) Ocak ayının ilk haftasında birinci taksit 1/4
- B) Mart ayının ilk haftasında ikinci taksit 1/4
- C) Haziran ayının ilk haftasında üçüncü taksit 1/4
- D) Ekim ayının ilk haftasında dördüncü taksit 1/4

Bu plân dairesinde ödenede bulunmayan Baroların, üyelerinden tahsilâtı sağlayabilmek için gerekli önlemleri almaları ve icabında yasal işlemleri yapmaları ve durumu süresinde Birliğe bildirmeleri gerekir.

Keseneklerle ilgili olarak Birlikçe yapılan Genelge-
lerden üçü aşağıya alınmıştır:

1-(21.9.1977 tarih ve 40/1702 sayılı):

"Türkiye Barolar Birliği'nin X.Genel Kurul Toplantısın-
da Barolarca ödenen Birlik Keseneğinin 15,-TL. na çıkarılması
kabul edilmiş bulunmaktadır.

Bu hususun gözönünde tutulmak suretiyle Baronuzun 1978
yılı bütçesinin ona göre önlenlerle hazırlanması gerektiğini ha-
tırlatır, başarılar dileriz.

Saygılarınıla.."

2-(11.11.1977 tarih ve 43/2037 sayılı):

"Bilindiği üzere X.Genel Kurul'da Baroların Birlik Ke-
senekleri her avukat için 15,-TL.na çıkarılmıştır.

Avukatlık Yasasının keseneklerle ilgili hükümlerinin
Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olması nedeniyle yeni bir
yasa taslağı hazırlanmıştır.

Mayıs 1978'den önce yasalama söz konusu olan taslak-
ta Baro giriş keseneklerinin en az bin, onçok üçbin, yıllık ke-
seneklerin en az altıyüz, onçok binsekizyüz lira arasında sap-
tannası, ayrıca Birlik keseneğinin de her avukat için yıllık en
az üçyüz onçok altıyüz lire olması öngörülmüş, konulan bir geçi-
ci madde ile de, Barolar Genel Kurullarınının 1977 yılında saptan-
dıkları Baro giriş ve yıllık keseneklerinin aynen uygulanması
sağlanmış bulunmaktadır.

Genel Kurulda yukarıda açıklanan yasa tasarısı esasla-
rının dikkate alınmasını takdirlerine sunar, Baroların Birlik
Keseneklerinin her avukat için 15,-TL. üzerinden hesaplanarak
1978 yılı Bütçenize onagöre gerekli ödeneğin konulmasını ve so-
nuçtan bilgi verilmesini rica ederiz.

Saygılarımızla.."

3-(14.11.1977 tarih ve 44/6739 Sayılı):

"Baronuzun ödemesi gereken borcu daha evvel muhtelif
yazılarla rica olunmuştur.

Meslekdaşlarınızın kesenekleri ödenemeleri halinde Avukatlık Kanununun 72/D maddesi uyarınca uygulanacak müeyyide-
nin mevcut olmasına rağmen tahsil edilme^{ne}sinin Baronuzun ve Bir-
liğinizin sorunluluğunu gerektireceği kuşkusuzdur. Bütçenizi
TBB.Genel Kurulunun takdirine sunmak yasal zorunluğu karşısında
Baronuzun lira borcunun, ne sebeple kovuşturulmadı-
ğı yolundaki bir soruyu Yönetim Kurulunun yanıtlanaya olanak
bulamayacağı endişesi ile gereğini bir kez daha takdirlerine
sunarız.

Saygılarımızla..

II-ÖLÜM YARDIMI SANDIĞININ DURUMU

Ölüm Yardımı Sandığının 1976 ve 1977 yılı Kasım ayı-
nın 13. günü itibariyle durumu aşağıda açıklanmıştır:

Tahsilât Durumu

1976 ve 1977 yıllarına ait tahakkuk ve tahsilât duru-
nu aşağıda özet olarak gösterilmiş olup ayrıntıları da ayrıca
açıklanmış bulunmaktadır.

<u>Seneler</u>	<u>Tahakkuk</u> <u>TL.</u>	<u>Tahsilat</u> <u>TL.</u>	<u>Bakiye Alacak</u> <u>TL.</u>
1976	1.936.680,-	1.588.280,-	348.400,-
1977	1.971.960,-	1.216.080,-	755.880,-
Toplam	3,908.640,-	2.804.360,-	1.104.280,-
	=====	=====	=====

Ölüm Yardımları Keseneği

<u>Aylar</u>	<u>1976 senesi</u>	<u>1977 senesi</u>
Ocak	2.310,-	74.540,-
Şubat	56.390,-	78.420,-
Mart	138.880,-	231.890,-
Nisan	6.830,-	138.770,-
Mayıs	313.410,-	29.840,-
Haziran	286.080,-	105.953,-

<u>Aylar</u>	<u>1976 senesi</u>	<u>1977 senesi</u>
Temmuz	21.520,-	107.640,-
Ağustos	38.410,-	81.917,-
Eylül	34.900,-	224.630,-
Ekin	291.920,-	139.780,-
Kasım	333.240,-	2.700,-
Aralık	64.390,-	
Yekûn	<u>1.588.280,-</u> =====	<u>1.216.080,-</u> =====
Tahakkuk	1.936.680,-	1.971.960,-
Borç bakiye.	348.400,-	755.880,-

Yapılan Ölün Yardımları

<u>Aylar</u>	<u>Ad.</u>	<u>1976 Senesi</u>	<u>Ad.</u>	<u>1977 Senesi</u>
Ocak	1	20.817,20	6	124.903,20
Şubat	3	62.451,60	1	21.009,-
Mart	4	83.268,80	13	272.541,60
Nisan	-		5	104.853,20
Mayıs	13	270.623,60	-	-,-
Haziran	10	208.172,-	3	63.027,-
Temmuz	11	228.989,20	2	42.018,-
Ağustos	-	-,-	8	168.072,-
Eylül	1	20.817,20	9	189.081,-
Ekin	-	-,-	7	147.063,-
Kasım	27	562.064,40		
Aralık	8	166.537,60		
		<u>78 1.623.741,60</u> =====		<u>54 1.132.568,-</u> =====

Yukarıdaki tablolardan görüleceği veçhile 1976 yılından devreden Baroların ölün yardım borçları 348.400,-TL. ve 1977 yılı Kasım ayının 13. günü itibariyle yalnız 1977 yılı için borçları 755.880,-TL. olup, her iki yıl borç yekûnu 1.104.280,- liradır.

Yapılan Yardım Ödemeleri

Ölüm yardımlarının ödene tarihleri esas alınarak çıkarılan ayrıntıları, 1976 ve 1977 yılı aylar itibariyle miktar ve Tl. olarak yukarıda gösterilmiş olup özet olarak ayrıca açıklanmıştır.

<u>Ad.</u>	<u>1976 ödemesi</u>	<u>Ad.</u>	<u>1977 ödemesi</u>	<u>Ad.</u>	<u>Yekûn</u>
78	1.623.741,60	54	1.132.568,-	132	2.756.309,60

Yukarıda açıklanan tablodaki kesenek gelirleri ve yapılan ödemeler bir birlerine çok yakın ise de ruameleleri eksik ve inkânların elvermemesi sebebiyle halen ödenmeyen 21 adet ölüm yardım talebi mevcut olup tutarı 441.189,-Tl. ya baliğ olmaktadır.

Bu güne kadar hiç ölüm yardım keseneği havale etmeyen, cüz'i havalede bulunan ve fakat ölüm yardım alan Barolarınızın mevcut olduğunu üzümlere açıklarak isteriz. Bunlardan önem arz edenler şunlardır:

<u>Barosu</u>	<u>1976 Borcu</u>	<u>1977 Borcu</u>	<u>Havale Tl.</u>	<u>Borç bakiye Tl.</u>	<u>Yapılan Yardım Tl.</u>
Adana	40.520,-	55.080,-	20.000,-	75.600,-	83.268,80
Aydın	19.940,-	19.940,-	20.400,-	19.880,-	20.817,20
Balıkesir	-,-	27.720,-	6.930,-	20.790,-	42.018,-
Bolu	7.220,-	9.360,-	5.000,-	11.580,-	20.817,20
Elazığ	-,-	15.360,-	-,-	15.360,-	-,-
Eskişehir	16.550,-	23.040,-	9.310,-	30.280,-	-,-
Kars	5.400,-	5.760,-	-,-	11.160,-	-,-
Kocaeli	9.000,-	18.600,-	18.150,-	9.450,-	41.634,40
İzmir	82.110,-	110.880,-	50.000,-	142.990,-	104.277,80

Baroların tününün ölüm yardım borçları Malî Faaliyet Raporunda gösterilmiştir.

1976 ve 1977 yıllarında (1977 Kasım ayı itibariyle) kaybettiğiniz meslekdaşlarınızın adları, Baroları ile birlikte ve ödenen yardımları da içermek üzere aşağıda gösterilmiştir:

1976

ANKARA BAROSU

<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>Havale Tl.</u>
1- Naci Erel	20.817,20
2- Feridun Mordağ	20.817,20
3- M.Edip Kartal	20.817,20
4- Mehmet Börekçi	20.817,20
5- İhsan Akınlı	20.817,20
6- Mehmet Denirci	20.817,20
7- Aziz Ocakçıoğlu	20.817,20
8- Raif Karadeniz	20.817,20
9- Mustafa Arslan	20.817,20
10-Muhsin Tuğsavul	20.817,20
11-Muzaffer Tansu	20.817,20
12-Kenalettin Koç	20.817,20
13-M.Mazhar Alptekin	20.817,20
14-Necile Okcuoğlu	20.817,20
15-Zekai Ertenli	20.817,20
16-Berrin Beydağı	20.817,20
17-H.Hüsnü Kıymir	20.817,20
18-M.Tevfik Şenocak	20.817,20

İSTANBUL BAROSU

1- Sani Orhon	20.817,20
2- B.Macit Sarış	20.817,20
3- Burhanettin Çelikbaş	20.817,20
4- R.Asım Yetiş	20.817,20
5- Ayşe Akar	20.817,20
6- Muammer Köprülü	20.817,20
7- Fethi Tahir Bütün	20.817,20
8- Kemal Deniroğlu	20.817,20
9- Adli Göksu	20.817,20
10-Mayir Haravon	20.817,20
11-F.Arif Aras	20.817,20
12-Arif Baykurt	20.817,20
13-İbrahim Aral	20.817,20
14-Orhan Akça	20.817,20

15-Sabiha Erülgen	20.817,20
16-Handi Egenen	20.817,20
17-Nesin Barokas	20.817,20
18-M.Can Özbakan	20.817,20
19-Ülkü Yöney	20.817,20
20-Hüseyin İ.Çelik	20.817,20
21-Reşat Aksu	20.817,20
22-İzzettin Adoran	20.817,20
23-İvet Anran	20.817,20
24-Orhan Üstünol	20.817,20
25-Süleyman Ş.Karabiber	20.817,20
26-N.Kemal Ilgazer	20.817,20
27-Naci Ökte	20.817,20
28-S.Ziya Kant	20.817,20
29-Hulusi Tüzman	20.817,20
30-Orhan Sezer	20.817,20

DIĞER BAROLAR

Havale edilen TL.

Kayseri Barosu

Öner Gözübüyük 20.817,20

Antalya Barosu

Özdemir Özdoğan 20.817,20

Bolu Barosu

Hayrettin Yalçın 20.817,20

İznir Barosu

1-İsmail Paya 20.817,20

2-Ahmet Berik 20.817,20

3-Ahmet Elifoğlu 20.817,20

4-T.Hikmet Yağcı 20.817,20

Kırşehir Barosu

Ş.Hikmet Ergin 20.817,20

Mersin Barosu

1-Ünal Ataizi 20.817,20

2-Kadir Uysal 20.817,20

Elâzığ Barosu

- 1-Bektaş Şahin 20.817,20
2-Kazım Bayar 20.817,20

Tekirdağ Barosu

- 1-Ali Tatlıdil 20.817,20
2-Özülkü Usel 20.817,20

Kocaeli Barosu

- Nihat Baykal 20.817,20

Yozgat Barosu

- Ömer Akdoğan 20.817,20

Adana Barosu

- 1-Yalçın Köymen 20.817,20
2-Şeref Karamüftüoğlu 20.817,20

Konya Barosu

- 1-M.Cevdet Karaağaç 20.817,20
2-Ali Albayrak 20.817,20
3-Nuri Pişkin 20.817,20

Aydın Barosu

- Cavit Tüzel 20.817,20

Artvin Barosu

- Ali Fehmi Bulver 20.817,20

Ordu Barosu

- A.Sırrı Hattatoğlu 20.817,20

Muğla Barosu

- Tevfik Gümrükçüoğlu 20.817,20

Bursa Barosu

- 1-Mehmet Öztüre 20.817,20
2-Mustafa Saylı 20.817,20

Samsun Barosu

- Rasin Baykan 20.817,20

Manisa Barosu

- Hasan İlgüner 20.817,20

Niğde Barosu

- M.Asaf Nakiboğlu 20.817,20

1977

ANKARA BAROSU

	<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>Havale TL.</u>
Ocak	Şadan Ekdenir	20.817,20
"	Abdurrahman Dağüstü	20.817,20
"	Şevket Dursun	20.817,20
Şubat	Kenal Akgüner	21.009,-
Mart	A.Şeref Hocaoğlu	21.009,-
"	Erol Öztürk	21.009,-
"	Muzaffer Batun	21.009,-
Haziran	Sain Mağara	21.009,-
Ağustos	İsmail H.Yücel	21.009,-
"	Ö.Lütfü Tapısız	21.009,-
"	Niyazi Özden	21.009,-
Eylül	Osman Hacıbaloglu	21.009,-
"	Sıtkı Kocabeyler	21.009,-
"	Kenal Bilâloğlu	21.009,-
Ekin	F.Melâhat Akan	21.009,-
"	Necati Benderlioğlu	21.009,-
"	Tezer Türker	21.009,-
"	Ethen Ateşoğlu	21.009,-
Eylül	M.Doğan Örgen	21.009,-

İSTANBUL BAROSU

Ocak	M.Feridun Uysal	20.817,20
"	Sıtkı Kalay	20.817,20
Mart	Samir Anday	21.009,-
"	Volf Çernis	21.009,-
"	Nusret Barutcu	21.009,-
Nisan	Erdoğan Subutay	21.009,-
"	C.Fehin Bingöllü	21.009,-
"	M.Halim Güneyik	21.009,-
"	Kenal Ülger	21.009,-
Haziran	A.Fikret İnre	21.009,-
Ağustos	Vehbi Akören	21.009,-
Eylül	Nusret Yayıkoglu	21.009,-
"	F.Sezai Türkmen	21.009,-
Ekin	Rasih Yiğengil	21.009,-
Kasım	Turhan Pirinçcioğlu	21.009,-

DİĞER BAROLAR

<u>Kocaeli</u>	Ocak	Refik Bülbul	20.817,20
<u>Zonguldak</u>	Mart	Abdullah Karakaşoğlu	21.009,-
<u>Adana</u>	Mart	Mehmet Çeliktaş	20.817,20
	Eylül	Turhan Arun	21.009,-
<u>Muğla</u>	Nisan	Sedat Nalçacı	20.817,20
<u>Balıkesir</u>	Haziran	Yaser A.Çeçen	21.009,-
	Ekin	Tarık Aktüs	21.009,-
<u>Ordu</u>	Mart	Faik Orhan	21.009,-
	"	Selahattin Gürer	21.009,-
<u>Hatay</u>	Mart	Mehmet Cereb	21.009,-
<u>Denizli</u>	Temmuz	Fuat Avcı	21.009,-
<u>Anasya</u>	Mart	Bahri Paşaoğlu	20.817,20
<u>Isparta</u>	Temmuz	Ali Bal	21.009,-
<u>Afyon</u>	Mart	Süleyman Sani Neslioğlu	21.009,-
<u>Malatya</u>	Ağustos	M.Talât Barış	21.009,-
<u>Konya</u>	Ağustos	M.Besim Ergun	21.009,-
<u>İzmir</u>	Ağustos	Adnan Berik	21.009,-
<u>Antalya</u>	Ağustos	Mustafa Kayacan	21.009,-
<u>Manisa</u>	Eylül	Hayati Kazakcioğlu	21.009,-
<u>Sivas</u>	Eylül	Mustafa Türkoğan	21.009,-
<u>Kayseri</u>	Ekin	İsmail Çeçnebaşı	21.009,-

Ölüm Yardımı Esaslarının 1.naddesinin uygulanması da çeşitli zorluklar yaratmaktadır.

Ölüm yardımı bildirininde bulunmayan neslekdaşlarımızın eşine, çocuklarına veya ana ve babasına yapılacak yardım veraset ilânına dayandırılmaktadır.

Uygulamada, bildiri bulunmayan hallerde veraset ilânını aranması gerekmekte olması, yardımın kabulündeki amaca ters düşen bir durum yaratmaktadır.

Gerçekten, ölen meslekdaşımızın ailesine ve yakınlarına ilk anda ve sür'atle yardım yapılması, meslek dayanışmasının bir gereği olduğu gibi bazı ağır durumların karşılanması yönünden meslekî saygınlığın korunmasının da bir gereği bulunmaktadır. O halde, yardım (an) ile ifade edilebilecek bir zaman bölümü içinde gerçekleşmelidir. Ne var ki, uygulama yardımı anacından saptırması ve ölüm ânını ve onu izleyen günleri çok aşan bir zaman içinde yapılan yardım değerini yitirmiştir.

Böyle bir durumun bertaraf edilebilmesi için Baroların mutlaka meslekdaşlarımızdan bildirinde bulunmalarını sağlanmaları ve bütün bildirimler alınıncaya kadar işi kovuşturmaları gerekir.

Ölüm yardımı ile ilgili olarak yapılan yazışmalardan önem taşıyanlar aşağıya alınmıştır:

26.1.1977 tarih ve 3/145 sayılı genelge:

"Barolarımıza kayıtlı meslekdaşlarımızdan vefat edenlerin yakınlarına Ocak 1975-29 sayılı Birlik Bülteninde yayınlanan "Ölüm Yardımı Esasları"nın 1, 6, 7.naddelerine göre yapılacak yardım taleplerinin bundan sonra aşağıda gösterilen esaslar dahilinde bildirilmesini rica ederiz.

Saygılarımızla.

Vefat Eden Avukatın

Adı ve Soyadı:

Sicil No:

Vefat Tarihi:

Levhada kayıtlı olduğu süre:

Emekli olduğu yer:

Emekli olduktan sonra levhaya yazılıp yazılmadığı:

Not: 1976 yılından bildirilmemiş vefat varsa acele iş'arı.."

12.9.1977 Tarih ve 38/1657 sayılı genelge:

"Avukatlık Yasası gereğince vefat eden meslekdaşlarımızın mirasçılara veya Ölüm Yardımı Bildirgelerinde işaret ettikleri yakınlarına yardım yapabilmek Baroların bu konudaki ödentilerini zamanında Birliğimize göndermelerine bağlı bulunmaktadır.

Oysa, henen hemen Barolarımızın türü bu ödentileri ya hiç göndermemekte veya taksitlerini geciktirmektedirler.

Birlik keseneklerinin zamanında ödenmemesinden dolayı ölüm yardımının Birlik bütçesinden yapılması olanağı da olanaksız bir duruma gelmiş bulunmaktadır. Bu neden ile bu yıl kaybetmiş birçok meslekdaşımızın ailelerine henüz yardım ulaştırılmamış bulunmaktadır. Bugün için 30'a yakın aile yardım beklemekte ve fakat elinizde bir kişiye yeter bile ödenek bulunmaktadır. Bu böyle devam ettiği takdirde iyi niyetle başlanan bu düzenin devam etmeyeceği endişesi belirmektedir.

Binaenaleyh Barolarımız ve özellikle Sayın Başkanların konu üzerinde titizlikle durarak ödentilerini acele Birliğimizin aşağıdaki Banka hesap numaralarına göndermelerini, kurulmasındaki anacın tahakkuk ettirilmesini inkânsız kılan böyle bir durumun önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını özellikle rica ederim.

Saygılarınıla.

Ölüm Yardımı Hesap No: T.C.Ziraat Bankası Kızılay Şb.
630/1056

Kesenek Hesap No: T.C.Ziraat Bankası Kızılay Şubesi
630/493,,

"1977/41-12

Ölüm Yardımı Esasları-Ölüm Yardımından Ancak Barolar-da Kayıtlı Olanların Yararlanabileceği.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına
Ankara

1329 doğumuyum. 26 senelik avukatın. Öğretmenlikten emekliyim. Son günlerde Baromuz bizlerden, Türkiye Barolar Birliğinden, ölümümüz halinde adı geçen ölüm yardımının beyannamesinde belirttiğim kişilere yapılıp yapılmıyacağı hususunda tereddütüm vardır. Beni bu yönde aydınlatmanızı özellikle rica ederim.
20.12.1976

Saygılarınıla.

Avukat Haşim Mirci,,

"Sayın Avukat Haşim Mirci
İstanbul

İlgi: 20.12.1976 tarihli dilekçeniz.

Ocak 1975 tarihli TBB.Bülteninde yayınlanan esaslara göre ölüm yardımından ancak Baroda kayıtlı olmak suretiyle yararlanılması mümkün bulunmaktadır.

Barodan kaydınızın silinmesi halinde yardımdan yararlanma olanığınız kalmayacaktır.

Bilgilerinize sunulur.

Saygılarımla.

Başkan,,

"Ankara:27.1.1977 Genelge No: 5/148

Konu :Ölüm Yardım Sandığı borcunuz ile 1977 yılı tahakkuku hakkında.

Baro Başkanlığı

.....

VIII.Genel Kurulda alınan karar uyarınca 1976 yılı 1 Ocak tarihinden itibaren faaliyette bulunan Ölüm Yardım Sandığına 1977 yılına devreden borcunuz dir.

1977 yılı için bildirmiş olduğunuz avukat adedine göre hesap edilerek Baronuz TL borçlandırılarak gerekli fon tesis edilmiştir.

Üzülerek ifade etmek isterizki Ocak 1977 ayının ilk yarısında bildirilen ölüm ihbarı (11) i bulmuştur.

Ölüm Yardımlarının sür'atle yürütülmesi ve Banka hava-
lelerinin zamanında hesaba alınabilmesini teminen T.C.Ziraat Ban-
kası Kızılay Şubesi nezdindeki 630/1056 sayılı cari hesabınıza,
havalesi gereken taksitlerin terminleri ve miktarı aşağıda gös-
terilmiştir.

<u>Havale gönderme tarihi</u>	<u>Taksit no</u>	<u>Miktarı</u>
15.2.1977 tarihine kadar	1.
15.4.1977 " "	2.
15.7.1977 " "	3.
15.11.977 " "	4.

a)1976 yılından devreden borcunuzun en kısa bir zamanda havalesinin teminini,

b)1977 yılı taksitlerinin terminleri dahilinde havalesini,

c)Herhangi bir yanlışlığa neydan verilmesi için hava-
lelerin bir yazı ile bildirilmesi,

Hususlarını rica ederiz.

Saygılarımızla..

"1977/43-5 Avukatların Sosyal Güvenliği-Ölüm Yardımı

Esasları Hk.

Erzurum: 7.2.1977

Sayı : 977/17

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına

Ankara

26.1.1977 gün 3/145 sayılı Genelgelerine K.:

Yukarıda tarih ve numarası yazılı Genelgenizde yardım taleplerinin esasları bildirilirken, son kısmında (emekli olduktan sonra levhaya yazılıp yazılmadığı) denilmektedir. Bu deyinden çıkan mânâ emekli olan avukatın Baro levhasından emeklilik sebebiyle kaydının silineceği ve arzu ettiği takdirde yeniden levhaya kayıt için talepte bulunması gerektiğidir.

Halbuki emekliliğe hak kazanıp, emekli muamelesini ikmâl ettirerek naaş tahsisini yaptırmış olan avukatın Birlikçe tanin edilen Yargıtay Kararı gereğince Avukatlığa devanı mümkün olduğundan emekli olan avukatın emekliye ayrılmış olması sebebiyle levhadan kaydının silinmesine, emekli olması dolayısıyla mahal görülmediği ve tatbikatın ta ki avukat kaydının silinmesi yolunda bir müracaatta bulununcaya kadar levhadaki kaydı tatbikatta devan ettirilmiştir.

Genelgedeki sual tatbikatın aksine emekli olan avukatın emekliye ayrılmasıyla birlikte levhadan kaydının silinmesi icabettiği mânâsını taşıdığından, husule gelen çelişkinin halli için bu hususun Birlikçe vuzuha kavuşturulmasını teminen gerekli tavzihin yapılmasına emirlerini arzederim.

Saygılarınıza.

Av. Abdülkadir Eryurt
Erzurum Barosu Başkanı "

"Ankara: 10.3.1977

Sayı : 454

Baro Başkanlığı

Erzurum

İlgi: 7.2.1977 gün ve 977/17 sayılı yazınız.

İlgi yazınız Yönetim Kurulumuzun 26.2.1977 tarihli oturumunda incelenerek, 26.1.1977 gün ve 3/145 sayılı genelge ve ölüm yardımı esaslarına göre serbest avukatlıktan emekli olanların ölüm yardımından yararlanabileceklerinin, T.C.Emekli Sandığından veya sair Sigorta Kurumlarından emekli olanların emekli olanların emeklilikten sonra Baroda 5 yıl kayıtlı olmadan yardımından yararlanmayacaklarının bildirilmesine 195/12 sayı ile karar verilmiştir.

Bilginizi rica ederim.

Saygılarımla.

Başkan,,

Kasım Sonu İtibariyle Gelir-Gider Durumu:

Üçüncü devre (1.1.1977 ilâ 30.9.1977) nali faaliyet raporunda özet olarak değinilen Birlik Kesenek ve Ölüm Yardımı fiili durumu ve Birliğin Banka bakiyesinin 30.Kasım.1977 itibariyle çıkarılan nizamdaki bakiyelerinin ilerisi için doğuracağı müşkilat sebebiyle açıklığa kavuşturulmasını zorunlu görmekteyiz.

1-Birliğin 30.11.1977 tarihi itibariyle Banka durumu:

630/493 nolu cari hesapta	TL. 127.610,64
630/1056 " " "	TL. 131.117,23
623/106-4 " vadeli "	TL. 500.000,-
623/106-5 " " hesap, vadesiz	
630/493'e aktarılmıştır.	

758.727,87

2-Birliğin 30.11.1977 tarihi itibariyle Alacakları:

Birlik kesenek borçları	TL. 1.242.333,-
" Ölüm Yardımı "	" 863.030,-
Baroların kitap,rozet,kinlik vs.	" 108.160,-
	<u>2.213.523,-</u>

Nakit mevcudunun azalması sebebiyle vadeli hesaplardan vadesize nakil için Yönetim Kurulundan yetki alınmış ve 623/106-5 no.lu hesap kapatılarak bakiyesi 127.489,85 TL. 630/493 no.lu vadesiz cari hesaba nakledilmiştir.

Yukarıda Bankalarda görülen vadeli hesaplar dışındaki cari hesapların 30.11.1977'deki bakiyesi ise şöyledir:

630/493 cari hesap bakiyesi	TL. 127.610,64
630/1056 " " "	TL. 131.117,23
Toplam:	<u>258.727,87</u>

Elinizdeki 30.11.1977 itibariyle muameleleri tekerrül etmiyen 22 adet 462.198,-TL.lık Ölüm Yardımı talibi bulunmaktadır.

Baroların 2.213,523,- liraya baliğ olan Ölüm, Kesenek ve diğer borçlarını gösteren cetveller ekli olarak sunulmuş ve ayrıca borçları hiç ödemeyenler ile ödemede kifayetsiz görülenler aşağıda ayrıca gösterilmiştir.

A-Barolar Kesenek Borçları:

Barolar	1976'dan devir TL.	1977 tahak. TL.	1977'de gelən havale TL.	Bakiye Borç TL.
Adana	53.673,-	55.080,-	-,-	108.753,-
Adıyaman	10.920,-	2.880,-	2.000,-	11.800,-
Afyon	-,-	8.880,-	4.440,-	4.440,-
Antalya	3.860,-	29.400,-	16.210,-	17.050,-
Artvin	-,-	3.240,-	810,-	2.430,-
Aydın	20.400,-	19.440,-	20.400,-	19.440,-
Balıkesir	26.640,-	41.580,-	27.720,-	40.500,-
Bolu	28.650,-	9.360,-	-,-	38.010,-
Burdur	2.580,-	4.680,-	4.920,-	2.340,-
Çorum	-,-	7.680,-	3.840,-	3.840,-
Diyarbakır	14.780,-	11.880,-	6.780,-	19.880,-
Edirne	-,-	10.560,-	5.280,-	5.280,-
Erzincan	-,-	3.360,-	-,-	3.360,-
Eskişehir	10.000,-	23.040,-	14.000,-	19.040,-
Gaziantep	35.760,-	19.200,-	40.560,-	14.400,-
Gümüşhane	-,-	3.360,-	1.680,-	1.680,-
Hatay	10.740,-	22.800,-	22.140,-	11.400,-
İstanbul	-,-	728.040,-	364.020,-	364.020,-
İzmir	82.110,-	110.880,-	50.000,-	142.990,-
Kars	20.800,-	5.760,-	6.000,-	20.560,-
Kastamonu	-,-	6.720,-	1.720,-	5.000,-
Kayseri	-,-	22.440,-	11.220,-	11.220,-
Kırklareli	1.590,-	6.480,-	4.830,-	3.240,-
Kocaeli	9.000,-	18.600,-	9.150,-	18.450,-
Kütahya	-,-	7.440,-	3.720,-	3.720,-
Manisa	-,-	23.760,-	11.880,-	11.880,-
K.Maraş	-,-	9.720,-	4.860,-	4.860,-
Mardin	25.280,-	6.480,-	-,-	31.760,-

Barolar	1976'dan devir TL.	1977 tahak. TL.	1977'de gelen havale TL.	Bakiye Borç TL.
Muş	-,-	1.920,-	960,-	960,-
Novşehir	-,-	3.840,-	1.920,-	1.920,-
Niğde	-,-	7.680,-	1.920,-	5.760,-
Ordu	-,-	11.040,-	5.520,-	5.520,-
Rize	-,-	6.720,-	3.360,-	3.360,-
Sakarya	14.160,-	14.520,-	-,-	28.680,-
Samsun	29.090,-	22.920,-	-,-	52.010,-
Siirt	9.420,-	4.080,-	3.000,-	10.500,-
Sinop	-,-	3.600,-	900,-	2.700,-
Tekirdağ	9.600,-	10.440,-	10.440,-	9.600,-
Tokat	-,-	6.240,-	3.120,-	3.120,-
Urfa	13.150,-	9.000,-	-,-	22.150,-
Uşak	-,-	5.520,-	2.760,-	2.760,-
Van	13.330,-	4.680,-	-,-	18.010,-
Yozgat	-,-	8.040,-	-,-	8.040,-
Zonguldak	-,-	32.400,-	16.200,-	16.200,-
Toplar:	445.533,-	1.375.380,-	688.280,-	1.132.633,-

Not: Bir taksit borçları olan Baroların durumu normal görülerek yukarıdaki cetvelde gösterilmiştir.

B-Barolar Ölün Yardım Borçları:

Adana	40.520,-	55.080,-	20.000,-	75.600,-
Adıyaman	1.440,-	2.880,-	2.000,-	2.320,-
Afyon	-,-	8.880,-	4.440,-	4.440,-
Artvin	-,-	3.240,-	-,-	3.240,-
Aydın	19.440,-	19.440,-	20.400,-	18.480,-
Balıkesir	-,-	27.720,-	6.930,-	20.790,-
Bolu	7.220,-	9.360,-	5.000,-	11.580,-
Burdur	2.340,-	4.680,-	4.680,-	2.340,-
Çorum	-,-	7.680,-	3.840,-	3.840,-
Diyarbakır	11.760,-	11.880,-	18.760,-	4.880,-
Edirne	-,-	10.560,-	5.280,-	5.280,-
Erzincan	-,-	3.360,-	-,-	3.360,-
Eskişehir	16.550,-	23.040,-	9.310,-	30.280,-

<u>Barolar</u>	<u>1976'dan do- vir Tl.</u>	<u>1977 tahak. Tl.</u>	<u>1977'de gelen havale Tl.</u>	<u>Bakiye Borç Tl.</u>
Gaziantep	14.040,-	19.200,-	23.640,-	9.600,-
Gümüşhane	-,-	3.360,-	1.680,-	1.030,-
Hatay	16.110,-	22.800,-	27.510,-	11.400,-
İzmir	106.800,-	110.880,-	80.000,-	137.680,-
Kars	5.400,-	5.760,-	-,-	11.160,-
Kırklareli	-,-	6.480,-	3.240,-	3.240,-
Kocaeli	9.000,-	18.600,-	18.150,-	9.450,-
Kütahya	-,-	7.440,-	3.720,-	3.720,-
K.Maraş	-,-	9.720,-	4.860,-	4.860,-
Mardin	3.860,-	6.480,-	-,-	10.340,-
Muğla	-,-	10.800,-	8.100,-	2.700,-
Muş	-,-	1.920,-	960,-	960,-
Niğde	2.100,-	7.680,-	4.020,-	5.760,-
Ordu	-,-	11.040,-	5.520,-	5.520,-
Rize	-,-	6.720,-	3.360,-	3.360,-
Sakarya	-,-	14.520,-	5.000,-	9.520,-
Siirt	3.600,-	4.080,-	1.140,-	6.540,-
Tekirdağ	-,-	10.440,-	5.220,-	5.220,-
Tokat	-,-	6.240,-	3.120,-	3.120,-
Trabzon	2.610,-	10.680,-	10.620,-	2.670,-
Urfa	10.080,-	9.000,-	-,-	19.030,-
Uşak	-,-	5.520,-	2.760,-	2.760,-
Zonguldak	-,-	32.400,-	16.200,-	16.200,-
Toplan:	272.870,-	529.560,-	329.460,-	472.970,-
	=====	=====	=====	=====

Not: Bir taksit borçları olan Baroların durumu normal görüldükçe yukarıdaki cetvelde gösterilmiştir.

C-Baroların Kitap, Rozet, Kimlik vs. Borçları:

108.160,-Tl. olup, nüfredatı ekte gösterilmiştir. Bir değişiklik olmamıştır.

Baroların yalnız 1977 yılında borçlarının zamanında gönderilmesinin tonini için aşağıda gösterilen genelge, telgraf ve muhtelif mektuplar gönderilmiştir.

-27.1.1977 tarih 6-149 ve 7-150 no.lu genelge,
-16.3.1977 " 536 sayılı yazı, tekit,
-26.4.1977 " 775 " " "
-11.5.1977 " 829 " " "
-10.6.1977 " 31-1060 " genelge,
-28.6.1977 " 1186 " tel,
-12.9.1977 " 38-1657 " genelge,
- 9.9.1977 " 1645 " tel,
-10.10.977 " 1808 " tel,
-14.11.977 " 44-6739 " genelge.

Bütün bu çalışmalar sonunda maalesef tatmin edici bir sonuç alınamamıştır.

D-30 Kasım 1977 Sonu Cari Giderler:

-Yönetim giderleri	789.038,80
-Personel "	1.075.379,51
-Büro "	341.554,22
-Resim ve harçlar	40.763,93
-Meslekî yardımlar	32.000,-
	<u>2.278.736,46</u>
	=====

E-30 Kasım 1977 sonu İtibariyle Gelirler:

-Kesenek gelirleri	1.239.780,-
-Alınan Faizler	98.326,70
-Ruhsatname gelirleri	104.000,-
-Yayın "	1.198,54
-Diğer gelirler	15.561,22
	<u>1.458.866,46</u>
	=====

Yukarıda görüleceği veçhile 977 yılı Kasım sonuna kadar 2.278.736,46 TL. gider yapılmış gelirleriniz ise 1.458.866,46 lira olmuştur.

Geçmiş senelerde teraküm eden gelirlerinizden bu seneye kritilen (2.278.736,46 gider - 1.458.866,46 gelir=) 819.870,- lira olmuştur.

Yukarıda açıklanan durum muvacehesinde cari masraflar gerçekleşen gelirler ile karşılanamamış, geçmiş senelerde terakün eden varlıkları yitirmiş ve Banka durumunda gösterilen vadeli cari hesapların artık vadesiz cari hesaplara çevrilmesine gidilmesi gibi bir duruma düşülmüştür.

Eski senelerde Barolar Birliği aidatı olarak tahakkuk ettirilen aylık 10,-TL. aidatın, cari masraflardaki artışı karşılayamayacak durumda olmasının da bu günkü duruma müessir olduğu bir gerçektir.

ÖNERİ:

X.Genel Kurulda kabul edilen Birlik aidatının 15,-TL. olarak 1978 yılından itibaren tahakkuk ettirilmesine başlanılması da gelir açısından yeterli bulunmakla bunun 25,- lira olarak saptanması (Ölüm Yardımı hariç) ve Baroların borçlarını gönderecekleri vadelerin Genel Kurulca tesbiti ve geç gönderecekler için müeyyide konulması hususlarının yerinde olacağını arz ederiz.

BAROLARIN KESENEK BORÇLARI

Barolar	Borç Tl.	Alacak Tl.	Borç Tl.
Adana	108.753,-	-,-	108.753,-
Adıyaman	13.800,-	2.000,-	11.800,-
Afyon	8.880,-	4.440,-	4.440,-
Anasya	7.200,-	7.200,-	-,-
Ankara	392.360,-	306.180,-	86.180,-
Antalya	33.260,-	16.210,-	17.050,-
Artvin	3.240,-	810,-	2.430,-
Aydın	39.840,-	20.400,-	19.440,-
Ağrı	2.520,-	1.890,-	630,-
Balıkesir	54.360,-	13.860,-	40.500,-
Bolu	38.010,-	-,-	38.010,-
Bursa	42.240,-	31.680,-	10.560,-
Burdur	7.260,-	4.920,-	2.340,-
Çanakkale	9.720,-	7.290,-	2.430,-
Çorum	7.680,-	3.840,-	3.840,-
Denizli	18.600,-	18.600,-	-,-

Barolar	Borç TL.	Alacak TL.	Borç TL.
Diyarbakır	26.660,-	6.780,-	19.880,-
Edirne	10.560,-	5.280,-	5.280,-
Elâzığ	15.360,-	14.520,-	840,-
Erzincan	3.360,-	-,-	3.360,-
Erzurum	11.560,-	9.670,-	1.890,-
Eskişehir	33.040,-	14.000,-	19.040,-
Gaziantep	54.960,-	40.560,-	14.400,-
Giresun	9.870,-	9.870,-	-,-
Gümüşhane	3.360,-	1.680,-	1.680,-
Hatay	33.540,-	22.140,-	11.400,-
Isparta	6.600,-	6.600,-	-,-
İstanbul	728.040,-	364.020,-	364.020,-
İzmir	192.990,-	50.000,-	142.990,-
Kars	26.560,-	6.000,-	20.560,-
Kastamonu	6.720,-	1.720,-	5.000,-
Kayseri	22.440,-	11.220,-	11.220,-
Kırklareli	8.070,-	4.830,-	3.240,-
Kırşehir	7.200,-	5.400,-	1.800,-
Kocaeli	27.600,-	9.150,-	18.450,-
Konya	66.810,-	66.810,-	-,-
Kütahya	7.440,-	3.720,-	3.720,-
Malatya	13.650,-	13.650,-	-,-
Manisa	23.760,-	11.880,-	11.880,-
Maraş	9.720,-	4.860,-	4.860,-
Mardin	31.760,-	-,-	31.760,-
Mersin	31.800,-	31.800,-	-,-
Muğla	15.480,-	12.780,-	2.700,-
Muş	1.920,-	960,-	960,-
Nevşehir	3.840,-	1.920,-	1.920,-
Niğde	7.680,-	1.920,-	5.760,-
Ordu	11.040,-	5.520,-	5.520,-
Rize	6.720,-	3.360,-	3.360,-
Sakarya	28.680,-	-,-	28.680,-
Samsun	52.010,-	-,-	52.010,-
Siirt	13.500,-	3.000,-	10.500,-
Sinop	3.600,-	900,-	2.700,-
Sivas	10.800,-	10.800,-	-,-

Barolar	Borç TL.	Alacak TL.	Borç TL.
Tekirdağ	20.040,-	10.440,-	9.600,-
Tokat	6.240,-	3.120,-	3.120,-
Trabzon	13.290,-	10.620,-	2.670,-
Urfa	22.150,-	-,-	22.150,-
Uşak	5.520,-	2.760,-	2.760,-
Van	18.010,-	-,-	18.010,-
Yozgat	8.040,-	-,-	8.040,-
Zonguldak	32.400,-	16.200,-	16.200,-
Toplan:	<u>2.482.113,-</u>	<u>1.239.780,-</u>	<u>1.242.333,-</u>

BAROLARIN ÖLÜM YARDIM BORÇLARI

Adana	95.600,-	20.000,-	75.600,-
Adıyaman	4.320,-	2.000,-	2.320,-
Afyon	8.880,-	4.440,-	4.440,-
Anasya	7.200,-	7.200,-	-,-
Ankara	392.360,-	206.180,-	186.180,-
Antalya	31.200,-	27.360,-	3.840,-
Artvin	3.240,-	-,-	3.240,-
Aydın	38.880,-	20.400,-	18.480,-
Ağrı	2.520,-	1.890,-	630,-
Balıkesir	27.720,-	6.930,-	20.790,-
Bolu	16.580,-	5.000,-	11.580,-
Bursa	42.240,-	42.240,-	-,-
Burdur	7.020,-	4.680,-	2.340,-
Çanakkale	9.720,-	7.290,-	2.430,-
Çorum	7.680,-	3.840,-	3.840,-
Denizli	18.600,-	18.600,-	-,-
Diyarbakır	23.640,-	18.760,-	4.880,-
Edirne	10.560,-	5.280,-	5.280,-
Elâzığ	15.360,-	14.520,-	840,-
Erzincan	3.360,-	-,-	3.360,-
Erzurum	11.560,-	9.670,-	1.890,-
Eskişehir	39.590,-	9.310,-	30.280,-
Gaziantep	33.240,-	23.640,-	9.600,-
Giresun	9.870,-	9.870,-	-,-

<u>Barolar</u>	<u>Borç TL.</u>	<u>Alacak TL.</u>	<u>Borç TL.</u>
Günüşhane	3.360,-	1.680,-	1.680,-
Hatay	38.910,-	27.510,-	11.400,-
Isparta	6.600,-	6.600,-	-,-
İstanbul	728.040,-	546.030,-	182.010,-
İzmir	217.680,-	80.000,-	137.680,-
Kars	11.160,-	-,-	11.160,-
Kastamonu	9.220,-	8.220,-	1.000,-
Kayseri	33.300,-	33.300,-	-,-
Kırklareli	6.480,-	3.240,-	3.240,-
Kırşehir	7.200,-	5.400,-	1.800,-
Kocaeli	27.600,-	18.150,-	9.450,-
Konya	66.480,-	66.480,-	-,-
Kütahya	7.440,-	3.720,-	3.720,-
Malatya	13.650,-	13.650,-	-,-
Manisa	23.760,-	23.760,-	-,-
K.Maraş	9.720,-	4.860,-	4.860,-
Mardin	10.340,-	-,-	10.340,-
Mersin	31.800,-	31.800,-	-,-
Muğla	10.800,-	8.100,-	2.700,-
Muş	1.920,-	960,-	960,-
Nevşehir	3.840,-	2.880,-	960,-
Niğde	9.780,-	4.020,-	5.760,-
Ordu	11.040,-	5.520,-	5.520,-
Rize	6.720,-	3.360,-	3.360,-
Sakarya	14.520,-	5.000,-	9.520,-
Samsun	26.290,-	20.500,-	5.790,-
Siirt	7.680,-	1.140,-	6.540,-
Sinop	3.600,-	3.600,-	-,-
Sivas	10.800,-	10.800,-	-,-
Tekirdağ	10.440,-	5.220,-	5.220,-
Tokat	6.240,-	3.120,-	3.120,-
Trabzon	13.290,-	10.620,-	2.670,-
Urfa	19.080,-	-,-	19.080,-
Uşak	5.520,-	2.760,-	2.760,-
Van	4.680,-	4.000,-	680,-
Yozgat	8.040,-	6.030,-	2.010,-
Zonguldak	32.400,-	16.200,-	16.200,-
Toplam:	2.320.360,-	1.457.330,-	863.030,-

BAROLARIN KİTAP, KİMLİK, ROZET ve CÜBBE BÖRÇLERİ

<u>Barolar</u>	<u>Borç TL.</u>	<u>Alacak TL.</u>	<u>Borç TL.</u>
Adana	2.175,-	375,-	1.800,-
Adıyaman	350,-	-,-	350,-
Afyon	135,-	-,-	135,-
Ankara	59.085,-	15.935,-	43.150,-
Antalya	1.465,-	-,-	1.465,-
Aydın	1.125,-	-,-	1.125,-
Balıkesir	350,-	-,-	350,-
Bolu	7.700,-	1.550,-	6.150,-
Bursa	4.725,-	4.725,-	-,-
Çanakkale	375,-	375,-	-,-
Diyarbakır	1.550,-	-,-	1.550,-
Edirne	100,-	-,-	100,-
Elâzığ	1.800,-	-,-	1.800,-
Eskişehir	3.575,-	-,-	3.575,-
Gaziantep	2.700,-	-,-	2.700,-
Giresun	1.085,-	-,-	1.085,-
Hatay	3.000,-	-,-	3.000,-
İstanbul	3.250,-	2.950,-	300,-
İzmir	19.450,-	-,-	19.450,-
Kars	1.250,-	1.025,-	225,-
Kastamonu	1.550,-	-,-	1.550,-
Kayseri	1.225,-	-,-	1.225,-
Konya	1.475,-	-,-	1.475,-
Kütahya	525,-	-,-	525,-
Manisa	1.750,-	-,-	1.750,-
Mardin	1.250,-	-,-	1.250,-
Niğde	1.175,-	-,-	1.175,-
Samsun	637,50	62,50	575,-
Siirt	500,-	-,-	500,-
Sinop	350,-	-,-	350,-
Tekirdağ	1.800,-	250,-	1.550,-
Urfa	1.250,-	-,-	1.250,-
Van	5.300,-	-,-	5.300,-
Yozgat	1.250,-	-,-	1.250,-
Zonguldak	125,-	-,-	125,-
Toplam:	<u>135.407,50</u>	<u>27.247,50</u>	<u>108.160,-</u>

BİRLİĞİN İÇ ÇALIŞMALARI

1-TBB.Yönetim Kurulu Çalışmaları:

Yönetim Kurulumuz 1977 yılı içinde; raporun hazırlandığı 12.12.1977 gününe kadar 26 toplantı yapmıştır. 25.12.1977 Günü yapılacak toplantı ile bu sayı 27'ye ulaşacaktır.

Üyeler, zorunlu bir nazeretleri olmadıkça toplantıların heren hepsine tam sayı ile katılmışlardır.

Yönetim Kurulumuz yıl içersinde 1150 karar almıştır. Bunun 331'i Baroların, 146'sı Avukatların, 33'ü Stajiyerlerin, 126'sı dava takipçilerinin başvuruları ile ilgilidir. Diğerleri, kişi ve kuruluşların başvuruları ile genel konularla ilgili kararlardır.

Baroların Yönetim Kurulu Kararlarına karşı yapılan 62 itirazdan 40'inin reddine, 17'sinin kabulüne karar verilmiş, 5 dosya Avukatlık Yasası Yönetmeliğinin 93.maddesi gereğince Barolarına iade edilmiştir.

İtirazlarla ilgili olup, Bakanlık onayına tâbi olan kararlardan sadece 2'si bozulmuştur. Onanmayan kararlar aleyhine Danıştay'da dava açılmasına gerek görülmemiştir.

2-TBB.Disiplin Kurulu Çalışmaları:

Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu 1977 yılı çalışma döneminde 17.12.1976 tarihine kadar, geçmiş seneden devralınan 7 ve 1977 yılında gelen 31 dosya olmak üzere 38 dosyayı tetkik etmiştir.

Bu dosyalardan:

6	tanesinde	Uyarma cezası,
13	"	Kınana "
7	"	100,-TL. ile 5.000,-TL. arasında para cezası,
2	"	Üç ay süre ile işten yasaklama cezası,
1	"	Meslekten çıkarma cezası,
4	"	Ceza tâyinine nahal olmadığına,
1	"	Zaman aşını nedeniyle düşürme,

2 Tanesinde İŖten yasaklanmasına yer olmadığına,
1 " Daha önce verilen meslekten men cezasının kal-
dırılmasına,
karar verilmiŖtir.

1 Tanesinde karar düzeltilmesi isteği ile dosya tekrar
gelmiŖtir.

38 Dosyanın incelenmesi sonuçlarını ve 17 tanesinde ona-
na, 10 tanesinde bozma, 5 tanesinde zaman aşımı sebebiyle ceza-
nın ortadan kaldırılması, 1 tanesinde ceza tayinine mahal olma-
dığı, 4 tanesinde verilen cezalar uygun görülmeyerek Avukatlık
Yasasının 157.maddesine göre cezalar deđiŖtirilmek suretiyle o-
nana, 1 tanesinde de dilekçenin reddine karar verilmiŖtir.

Disiplin Kurulunun bu yılki son toplantısı 16.12.1977 gü-
nü olup, eldeki 2 dosya ile o tarihe kadar gelecek dosyaların
incelenmesi bitirilecektir.

3-TBB.Sınav Kurulu Çalışmaları:

1136 Sayılı Avukatlık Yasasının 28 ve takip eden ve geçi-
ci 7 ve Avukatlık Yasası Yönetmeliğinin 29 ve takip eden madde-
leri uyarınca, 1977 yılı içinde yapılan Avukatlık Sınavlarının
tarihleri ile aday sayılarını ve Barolarını gösterir liste aŖađı-
da bilgilerinize sunulmuŖtur.

	<u>Toplan Aday Sayısı</u>	<u>Barolara göre dağılımı</u>
1.Avukatlık Sınavı (14-15.Mart.1977)	6	2 Ankara 1 Erzurum 3 İstanbul
2.Avukatlık Sınavı (9-10.Mayıs.1977)	2	2 Ankara
3.Avukatlık Sınavı (11-12.Temmuz.1977)	7	1 Afyon 1 Ankara 2 İstanbul 1 İznir 1 Kayseri 1 Ordu
4.Avukatlık Sınavı (12-13.Eylül.1977)	2	1 Antalya 1 Kocaeli

5.Avukatlık Sınavı (12-13.Aralık.1977)	12	4	Ankara
		1	Artvin
		1	Balıkesir
		4	İstanbul
		1	Manisa
		1	Mersin

Yıl içinde sınava katılan 29 aday'ın tümü başarı sağlamış ve sınav sonuç belgeleri Barolarına gönderilmiştir.

4-Birlik Yayınları:

Birliğinizin kuruluşundan bu tarihe kadar yaptığı yayınların listesi aşağıda bilgilerinizle sunulmuştur.

- Anayasa Değişikliği Öntasarısı Hakkında Türkiye Barolar Birliği'nin Görüşleri. (1971)
- Birinci Türk Hukuk Kongresine Sunulan Tebliğler. (1972)
- Birinci Türk Hukuk Kongresi Tutanağı. (1972)
- Avukatların Sosyal Güvenliği. (1972)
- Türkiye'de Savunma Mesleği'nin Gelişimi. Birinci Cilt. (1972)
- Avukatlık Kanunu Yönetmeliği. (1973)
- Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi. (1973)
- Savunma Diyalektiği ve Son Gelişmeler. (1973)
- Türkiye'de Savunma Mesleği'nin Gelişimi. İkinci Cilt. (1973)
- Avukatlık Kanunu. (1973)
- İnsan Hakları Komisyonuna ve Divanına Başvurma Hakları. (1973)
- Cumhuriyetin 50.Yılına Kutlama Programı Çerçevesinde Düzenlenen Konferanslar No:1 (Pierre Antoine PERROD) 1973
- Cumhuriyetin 50.Yılına Kutlama Programı Çerçevesinde Düzenlenen Konferanslar No:2 (Bernard BAUDELLOT) 1974
- Adli Zabitanın İdari Zabıtabadan Ayrılması Hakkında TBB. Yönetim Kurulu Raporu. (1974)

- Avukatlık Stajı ve Avukatlık Sınavı Klavuzu. (1974)
- Kıbrıs İhtilâfı Hakkında TBB. Yönetim Kurulunun Açıklaması. (1974)
- Kan Davası Seminer Çalışması. (1975)
- İdarî Yargı Kararlarının, Özellikle "Yürütmenin Durdurulması Kararlarının Uygulanması" Konusunda TBB.Yönetim Kurulunun Görüşleri. (1975)
- Kıbrıs Raporu. (1975)
- Ekonomi-Hukuk Kongresine Sunulan Tebliğler. (1975)
- Ekonomi-Hukuk Kongresi Tutanağı. (28-29-30.Kasım.1975)
- Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu ve Son Tasarılar Hakkında TBB.Yönetim Kurulunca Hazırlanan ve Cumhurbaşkanlığına, TBMM.Başkanlığına, Anayasa Mahkemesi Başkanlığına, Yüksek Hâkimler Kurulu, Yüksek Savcılar Kurulu Başkanlıklarına ve Başbakanlığa Sunulan Rapor. (1976)
- Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi. (1976)
- TBB.Olağanüstü Genel Kuruluna Devlet Güvenlik Mahkemeleri ile İlgili Olarak Yönetim Kurulunca Sunulan Rapor - Genel Kurul Bildirisi - Alınan Kararların Özeti. (1976)
- Meslek Kuralları (Şerh) 3.Baskı. (1977)

Çalışma dönemi içerisinde Türkiye Barolar Birliği Bülteni- nin meslekdaşlarınıza ulaştırılmasında ciddi güçlüklerle karşı- laşılmıştır. Birlikteki adres nakinesinin kartları, fazla kulla- nılmaktan yıpranmış bulunmaktadır. Kartların yenilenmesi 50.000 liraya yaklaşan büyük bir malî sorun teşkil etmiştir. Diğer yan- dan kartların düzenlendiği tarih ile günümüz arasında pek çok meslekdaşınızın adreslerinin değişmiş bulunması ve bu değişiklik- lerin zamanında Birliğe ulaştırılmaması Bültenlerin gönderilme- sindeki Birlik ve Meslekdaşlarınız arasındaki direkt haberleşme- yi engellenmiştir. Meslekdaşlarınıza gönderilen bültenlerin ad- reslerinin teker teker yazılması zorunluluğu, zamanında gönde- re olanaklarını ortadan kaldırmıştır. Bülten gönderilme hususun- da Ankara ve İzmir Baroları, başlangıçta vâdettikleri ve birkaç sayı sürdürdükleri yardım olanağını, kendi çalışma düzenleri ve nedenleriyle geri almışlardır. Bugün Bülten teker teker ve ola- nakların elverdiği ölçüde meslekdaşlarınızın elde edilen doğru

adreslerine gönderilmeye çalışılmakta ise de; bu gönderme işinin yıl içinde başarıyla yürütülebildiğini iddia etmek mümkün bulunmamaktadır.

Bu nedenle; Barolarımızın, meslektaşlarımızın değişen adresleriyle birlikte levhada mevcut adreslerini mümkün olduğu kadar çok nüshalar halinde bildirmeleri ve göndermeleri/ Bültenlerin ulaştırılmasında Birliğe kolaylık sağlayacağını belirtmek isteriz.

Yıl içinde özellikle kâğıt ve baskı fiyatlarındaki artışlar, Bültenin maliyet bedeli üzerinde önemli etkiler göstermiştir.

Bütün bunlara rağmen Bültenin yayınlanması yıl içinde muntazaman sürdürülmüş ve 6.sayı, yıl sonundan önce meslektaşlarınıza gönderilmeye başlanılmıştır.

5-Sekreteryaya Çalışmaları:

Raporun bu bölümünün hazırlandığı 12.12.1977 tarihine kadar Birliğimize 7862 evrak gelmiş, Birliğimizden Barolara, şahıslara ve çeşitli Kuruluşlara 2246 evrak gönderilmiştir. Ruhsatla ilgili yazışmalarınızla birlikte giderek evrak sayısı 3262'ye ulaşmaktadır.

Daha önceki Raporlarımızda da açıklandığı gibi 1975 yılında 1060, 1976 yılında 738 Avukatlık Ruhsatnamesi düzenlenmiş idi. 1977 Yılı içinde düzenlenen Ruhsatname sayısı, 30.11.1977 tarihine kadar 1016 olarak saptanmıştır. Birliğimizin kuruluşundan bu yana düzenlenen Ruhsat sayısı böylece 10920'yi bulmaktadır.

Yıl içinde gönderilen Ruhsatnamelerin Barolara göre dağılışı aşağıdaki cetvelde gösterilmiştir:

Barolar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
Adana	-	5	2	3	3	2	4	2	1	3	3	-	28
Adıyaman	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3
Afyon	-	-	-	1	-	1	-	2	-	3	-	-	7
Ağrı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anasya	2	-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	-	6
Ankara	18	34	31	23	13	19	11	6	27	14	5	-	201
Antalya	-	1	2	1	-	1	-	2	2	1	-	-	10
Artvin	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Aydın	-	1	2	-	-	1	-	2	-	-	-	-	6
Balıkesir	2	2	4	3	-	-	1	2	2	4	1	-	17
Bolu	-	2	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-	6
Bursa	3	7	3	6	2	-	3	5	1	2	1	-	33
Burdur	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2
Çanakkale	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	3
Çorum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Denizli	-	2	2	-	-	-	-	2	3	1	-	-	10
Diyarbakır	-	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	4
Edirne	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	3
Elâzığ	-	1	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	5
Erzincan	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Erzurum	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	3
Eskişehir	1	2	2	-	-	-	-	-	2	1	-	-	8
Gaziantep	-	-	1	3	3	6	2	1	1	4	-	-	21
Giresun	-	1	-	-	1	-	-	1	1	2	-	-	6
Günüşhane	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hatay	2	1	2	1	2	-	1	1	3	-	1	-	14
Isparta	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	4
İstanbul	42	25	51	24	40	30	28	26	25	41	18	-	350
İzmir	1	1	8	2	-	8	6	3	13	6	4	-	52
Kars	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	4

<u>Barolar</u>	<u>Ocak</u>	<u>Şubat</u>	<u>Mart</u>	<u>Nisan</u>	<u>Mayıs</u>	<u>Haziran</u>	<u>Temmuz</u>	<u>Ağustos</u>	<u>Eylül</u>	<u>Ekin</u>	<u>Kasım</u>	<u>Aralık</u>	<u>Toplan</u>
Kastamonu	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3
Kayseri	-	-	4	-	-	3	-	-	1	2	-	-	10
Kırklareli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Kırşehir	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	4
Kocaeli	1	4	1	1	-	1	1	-	1	2	-	-	12
Konya	3	-	2	1	1	1	-	2	6	2	-	-	18
Kütahya	-	-	1	-	-	-	-	-	4	1	1	-	4
Malatya	-	2	1	-	-	-	2	-	1	1	-	-	7
Manisa	-	1	6	1	1	2	-	2	-	2	-	-	15
K.Maraş	-	-	2	-	-	1	2	-	1	4	1	-	11
Mardin	-	-	2	-	-	-	2	1	-	-	-	-	5
Mersin	1	1	2	2	5	2	1	4	2	-	2	-	22
Muğla	-	-	2	1	1	-	-	1	-	1	-	-	6
Muş	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	4
Nevşehir	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Niğde	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4
Ordu	1	-	-	-	2	1	1	1	-	1	-	-	7
Rize	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Sakarya	2	-	-	1	1	1	-	-	1	1	-	-	7
Samsun	2	2	3	3	-	1	2	-	-	1	-	-	14
Sinop	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Sivas	-	1	1	1	-	-	2	1	1	1	-	-	8
Siirt	-	-	1	-	1	-	-	-	3	-	-	-	5
Tckirdağ	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tokat	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	3
Trabzon	1	1	-	1	-	1	2	1	1	-	-	-	8
Urfa	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	3
Uşak	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Van	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Yozgat	-	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5
Zonguldak	2	-	2	2	3	-	-	1	2	1	-	-	13

6-Barolara Kayıtlı Avukat Sayısı:

X.Genel Kurul Raporunda 31.12.1975 tarihi itibariyle Barolarımıza kayıtlı Avukat sayısının, 2882'si kadın, 13257'si erkek olmak üzere 16139 olduğunu belirtmiştik. Bu sayı 31.12.1976 tarihi itibariyle 3247'si kadın, 13170'i erkek olmak üzere 16433'e ulaşmış bulunmaktadır.

Avukat sayılarının Barolara göre dağılışını gösteren cettel aşağıda bilgilerinize sunulmuştur.

<u>B A R O L A R</u>	<u>Kadın</u>	<u>Erkek</u>	<u>Toplan</u>
Adana	61	398	459
Adıyaman	2	22	24
Afyon	4	70	74
Ağrı	2	19	21
Anasya	9	51	60
Ankara	667	2436	3103
Antalya	27	218	245
Artvin	2	25	27
Aydın	21	141	162
Balıkesir	44	187	231
Bolu	12	66	78
Bursa	47	305	352
Burdur	4	35	39
Çanakkale	17	64	81
Çorum	3	61	64
Denizli	8	147	155
Diyarbakır	14	85	99
Edirne	16	72	88
Elâzığ	22	106	128
Erzincan	2	26	28
Erzurum	4	59	63
Eskişehir	24	168	192
Gaziantep	11	149	160
Giresun	7	58	65
Günüşhane	1	27	28
Hatay	25	165	190

<u>BAROLAR</u>	<u>Kadın</u>	<u>Erkek</u>	<u>Toplam</u>
Isparta	7	48	55
İstanbul	1702	4365	6067
İzmir	132	792	924
Kars	5	43	48
Kastamonu	5	51	56
Kayseri	14	173	187
Kırklareli	8	46	54
Kırşehir	7	53	60
Kocaeli	37	118	155
Konya	24	296	320
Kütahya	11	51	62
Malatya	6	84	90
Manisa	21	177	198
K.Maraş	4	77	81
Mardin	4	50	54
Mersin	28	237	265
Muğla	18	72	90
Muş	-	-	16
Nevşehir	1	31	32
Niğde	7	57	64
Ordu	6	86	92
Rize	5	51	56
Sakarya	13	108	121
Samsun	21	170	191
Sinop	2	28	30
Sivas	12	78	90
Siirt	3	31	34
Tekirdağ	18	69	87
Tokat	8	44	52
Trabzon	9	80	89
Urfa	1	74	75
Uşak	5	41	46
Van	2	37	39
Yozgat	2	65	67
Zonguldak	43	227	270
	<u>3247</u>	<u>13170</u>	<u>16433</u>

XIII.BÖLÜM

İLKE KARARLARI

-Ruhsatnamenin, ancak zayıf halinde yenisinin düzenlenmesi mümkündür.

(4.1.1977-32/32)

-Uzlaşma Komisyonları, 1136 sayılı Yasanın 35.maddesinde belirtilen mahkeme, hakem ve yargı yetkisine haiz organlar arasında bulunmaktadır.

(16.4.1977-386/9)

-Ders saati ücreti karşılığında Ortaokulda İngilizce öğretmenliği, staja engel değildir.

(7.5.1977-415/27)

-Avukatlık Yasasının 72, 73/2.ve 8.madde hükümlerine göre, meslekten ayrılan bir Avukatın Baroya yeniden kaydı için, levhaya kayıt ve kabul kararının Bakanlığın onayına sunulması zorunludur.

(7.5.1977-426/38)

-1136 sayılı Yasanın geçici 7.maddesini değiştiren 2018 sayılı Yasanın 7.maddesine göre staja başlama süresi, Hukuk Fakültesinden mezun olunan tarihten itibaren üç yıl olarak kabul edilmesine göre, lisans üstü öğrenim süresi Hukuk Fakültesinden mezuniyet süresine eklenemez ve üç yılın başlangıç tarihinin Fakülte mezuniyet tarihi olması gerekir.

(7.5.1977-428/40)

-1136 sayılı Yasanın geçici 17.maddesinin 3.fıkrası gereğince, dava ve iş takipçileri "O yerin bağlı bulunduğu Baro listesine yazılmak suretiyle münhasıran Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görev yaptığı yer Hukuk Mahkemeleri ve İcra İflâs Dairelerinde" vekâlet görevi yapabilirler.

(7.5.1977-439/51)

-Olağanüstü Karar yollarına başvurulması, avukatın takdirine kalmış olduğu cihetle, olayda karar düzeltme yoluna başvurulmasının olmasından dolayı şikâyet olunan avukata meslekî bir kusur izafe etmek mümkün bulunmamaktadır.

(7.5.1977-440/52)

-1136 sayılı Yasanın 100/1.maddesi gereğince Baro Başkanlığı, herhangi bir sebeple boşalmış ise, yenisi işe başlayıncaya kadar Başkan'a ait yetkileri Başkan Yardımcısının kullanacağı ve 96/son maddesi gereğince seçin dönemi bitmeden önce ayrılan Baro Başkanının yerine seçilenin geri kalan süreyi tanımlayacağı hükümleri getirilmiş olduğuna ve Baro Başkanının seçimi Genel Kurul'a ait olup, Yönetim Kurulunun Başkan seçme yetkisi bulunmasına göre, Baro Başkanını seçmek için, Baro Genel Kurulunun hemen toplantıya çağırılması ve seçime kadar Yasa uyarınca Başkan Yardımcısının Başkanlık yetkilerini kullanması gerekir.

(8.5.1977/448/6)

-Yedek Subaylık döneminde avukatlık sıfat ve görevinin devam edeceği cihetle, bu dönem meslek kademinden sayılacak, ancak; Yedek Subaylık Emekli Sandığına bağlı bir görev olduğundan Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilişkisi kesilecek ve terhisinden sonra T.C.Emekli Sandığındaki hizmeti Sosyal Sigortalardaki hizmeti ile birleştirilebilecektir.

(8.5.1977-455/13)

-1136 sayılı Avukatlık Yasasının geçici 17.maddesinin 1.fıkrasındaki şartlara haiz olanların, Baroya başvuruları için herhangi bir süre kabul edilmiş olmayıp, 17.maddenin 3.fıkrasında belirtilen H.U.M.K.nun 61.maddesine göre çalışmakta olup, 1.fıkradaki şartlara haiz olmayan kimselerin, Yasanın yayınlandığı tarihten itibaren üç ay içinde başvuruları halinde listeye yazılmaları kabul edilmiştir. İlgilinin 17.maddenin 1.fıkrasına göre listeye yazılmak isteminde bulunmuş olmasına göre, 1.fıkradaki şartların haiz olup olmadığı araştırılarak buna göre bir karar verilmesi gerekir.

(9.7.1977-615/27)

-1136 sayılı Yasanın 14/3.maddesinde belirtilen "Devlet" ten amaç 4353 sayılı Yasanın 2/C maddesinde belirtilen Genel Bütçeye bağlı İdareler olup, herhangi bir yer hazine avukatlığından ayrılmış bulunanlar Genel Bütçe kapsamına giren Daireler aleyhine iki yıl süre ile dava alamayacaklardır.

(4.9.1977-781/24)

-1)4353 sayılı Yasanın 17.maddesinde istifa ve cezalı olarak vazifeden ayrılmak söz konusu edilmiş olup, "emekli" sözü 1136 sayılı Yasanın 14.maddesinde geçmekte olduğundan, Hazine Avukatlığından emekli olanlar hakkında 1136 sayılı Yasanın 14.maddesinde belirtilen yasak hükümler uygulanacaktır.

2)Bu nedenle ayrılan hakkında iki yıllık sürenin uygulanması gerekmektedir.

3)Ayrıldıkları İdare tabirinden amaç; 4353 sayılı Yasanın 2/C maddesinde belirtilen Genel Bütçeye bağlı idareler olarak anlaşılır.

(4.9.1977-783/26)

S O N U Ç

Hesap döneminiz 31.12.1977'de sona ereceğinden, 1977 yılı Blanco, gelir-gider ve giderlerin bütçe ile mukayese tabloları ile 1978 yılı bütçe taslağı, geçen yıllar olduğu gibi bu yıl da Genel Kurul Toplantısında Rapor halinde sayın delegelerinizin bilgilerine sunulacaktır.

1977 Yılı çalışmalarınız ve hesaplarınız uygun görüldüğü takdirde, Yönetim Kurulumuzun ibra edilmesini takdirlerinize sunar, hepinizi en içten duygularla selâmlar, saygılarınızı sunarız.

Başkan
Av.Faruk Eren

Başkan Yardımcısı
Av.Osman Kuntman

Başkan Yardımcısı
Av.Enver Arslanalp

Genel Sekreter
Av.Fehri Özçelik

Sayınan Üye
Av.İlhan Kutay

Üye
Av.Emin Baltaoğlu

Üye
Av.Vedat Burcuoğlu

Üye
Av.Ziya Bilge

Üye
Av.Hilmi Becerik

Üye
Av.İhsan Saraçlar

Üye
Av.Azmi Soydan

